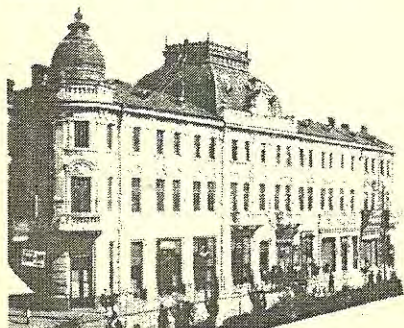
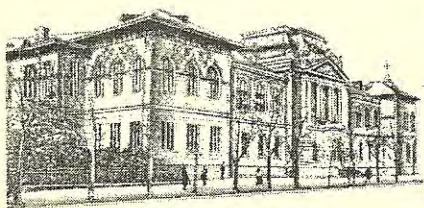

GHEORGHE CALCAN

CANTEMIR MOȘOIU

PROFESORUL ȘI SENATORUL AURELIAN MOȘOIU
o personalitate a lumii prahovene

GHEORGHE CALCAN

CANTEMIR MOȘOIU

PROFESORUL ȘI SENATORUL AURELIAN MOȘOIU
o personalitate a lumii prahovene

Editura PRINTEURO
Ploiești 2003

Corectura: Prof. Grațiela Calcan

Sponsor: Fam. Prof. Cantemir Moșoiu

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin autorilor

Au sprijinit:

Col.(r) Constantin Chiper - *profesor de istorie militară, vicepreședintele Asociației Naționale „Cultul Eroilor” - Filiala Prahova*

Prof. Marilena Apostolescu - *șef serviciu, relații cu publicul de la Biblioteca Academiei Române*

Ing. Denis Nicolae - *Arhivele Naționale, Direcția Județeană Prahova*

Fam. Ing. Gheorghe Păsărin

Fam. Ing. Mihnea Păsărin

Coperta: Prof. Cantemir Moșoiu

*Profesorul Cantemir Moșoiu
dedică întreaga sa activitate publicistică, soției sale
Viorica, un suflet devotat, înțelegător și distins.*

Editura și Tipografia PRINTEURO Ploiești

I.S.B.N.: 973 - 85636-9-0

INTRODUCERE

În această lucrare ne-am propus să reconstituim în linii generale, viața și activitatea unei cunoscute personalități a lumii ploieștene: aceea a profesorului și senatorului Aurelian Moșoiu (1872-1946).

Ne-am structurat lucrarea în patru capitole. În primul capitol vom încerca să realizăm o scurtă biografie a lui Aurelian Moșoiu. Acest prim capitol, diferit sub raportul structurii, comparativ cu celelalte, are menirea de a familiariza cititorul cu aspecte ale vieții didactice, politice și cotidiene ale lui Aurelian Moșoiu. Aceste aspecte fiind prezentate în mod cronologic, realizează de fapt un film al evoluției personalității lui Aurelian Moșoiu, și o familiarizare primară cu problematica ce va fi dezbătută.

Capitolul al doilea prezintă aspecte ale activității de bază desfășurate de Aurelian Moșoiu, și anume cele din sfera didactică. După o prezentare eshaustivă a evoluției didactice a profesorului Aurelian Moșoiu, am insistat asupra unei cuvântări cu valoare programatică pe care profesorul Aurelian Moșoiu a rostit-o în anul 1908, privind rolul societăților de lectură a elevilor. Aurelian Moșoiu, crease în 1907 o societate de lectură a elevilor. Aceasta își lua în 1909, numele „I.L.Caragiale”, fiind condusă de Aurelian Moșoiu până la pensionarea sa în 1937; societatea a desfășurat o activitate pleneră și eficientă, a patronat apariția uneia din cele mai strălucite publicații școlarești din țară „Curierul liceului”¹. În partea finală a acestui capitol am relatat aprecierile făcute de mai mulți factori responsabili privind activitatea sa didactică rostite cu ocazia festivității pensionării sale în anul 1937².

Cel de al treilea capitol este dedicat celei de a doua preocupări dominante a lui Aurelian Moșoiu, - activitatea politică. După o prezentare generală a acestei activități, reflectată de presa prahoveană a timpului,³ atenția noastră s-a focalizat asupra câtorva teme; cuvântarea senatorului Aurelian Moșoiu, din 1928, privind reforma învățământului secundar și activitatea sa în calitate de consilier și ajutor de primar, o caracterizare a

liderului național al P.N.L. Ion I.C. Brătianu.

Cel de al patrulea capitol prezintă, în aparență, aspecte disparate din viața și preocupările profesorului Aurelian Moșoiu și totuși, aceste aspecte, pe de o parte, îi întregesc activitatea sa de excepție, și pe de altă parte, îl particularizează față de ceilalți semeni ai săi. La începutul capitolului facem o prezentare a activității lui Aurelian Moșoiu în calitate de consilier parohial, urmează o analiză a puținelor dar ineditelor sale pagini de jurnal⁴ care se mai păstrează în arhiva familiei. Acest jurnal în afara datelor de interes personal și familial prezintă și aspecte de interes național, atunci când surprinde momentul declanșării primului război mondial și al intrării României în acțiune. Un interes specific îl constituie și descrierea Vienei și Budapestei așa cum se dezvăluiau ele lui Aurelian Moșoiu la începutul secolului trecut. Și activitatea lui economică ca și testamentul lui Aurelian Moșoiu analizate mai departe în acest capitol au menirea de a demonstra valențele de excepție ale lui Aurelian Moșoiu.

Din dorința de a reda și nuanța mai bine activitatea lui Aurelian Moșoiu am anexat lucrării noastre mai multe documente și ilustrații privind viața și activitatea acestuia.

În ceea ce privește sursele documentare, putem spune că ele sunt diverse. Importante informații găsim în Fondul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, la care Aurelian Moșoiu a fost profesor în perioada 1902 - 1937 din cadrul Arhivelor Naționale, Filiala Prahova. În cadrul aceleiași arhive, Fondul Prefecturii Prahova oferă informații despre activitatea de consilier și ajutor de primar a lui Aurelian Moșoiu iar, fondurile Arhivelor Militare Române de la Pitești aduc importante clarificări privind înrolarea ca voluntar a lui Aurelian Moșoiu în operațiunile militare ale primului război mondial. Arhiva particulară a familiei Moșoiu din Ploiești deține numeroase documente despre viața și activitatea lui Aurelian Moșoiu⁵.

De un mare ajutor ne-au fost cele două cuvântări tipărite ale lui Aurelian Moșoiu. Prima din anul 1909, referitoare la importanța societăților de lectură în viața școlărească⁶ și cea de a doua din anul 1928, când Aurelian Moșoiu era senator, în contextul dezbaterii în Parlament a proiectului de reformă a învățământului secundar⁷. Ambele cuvântări constituie subiectul analizei noastre în două subcapitole speciale. Ele ne ajută să descifrăm gândirea și atitudinea lui Aurelian Moșoiu în probleme importante ale activității sale.

Din lucrările publicate, de un mare ajutor ne-au fost valoroasele lucrări ale lui Stoica Teodorescu privind istoricul Liceului „Petru și Pavel”⁸ și Anuarul aceluiași liceu din anul 1936⁹. Partea anuarului dedicată

pensionării lui Aurelian Moșoiu, constituită în broșură de sine stătătoare¹⁰ va deveni la rândul ei subiectul unui alt subcapitol special al lucrării noastre.

Volumele de documente publicate de Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru și Ion Șt. Baicu privind viața politică prahoveană și ploieșteană pentru prima jumătate a secolului¹¹ ca și presa vremii ne oferă informații substanțiale pentru conturarea activității și viziunii politice a lui Aurelian Moșoiu.

O succintă prezentare a personalității lui Aurelian Moșoiu este realizată de Paul D. Popescu în lucrarea sa privind municipalitatea ploieșteană¹². Unele date privind viața și activitatea lui Aurelian Moșoiu au fost publicate de autorii acestei lucrări: **Aurelian Moșoiu - Profil biografic și Prefața la ediția a III-a**, a lucrării realizate de Aurelian Moșoiu privind **Panegiricul împăratului Traian**¹³.

Deși ceea ce s-a publicat până în prezent despre Aurelian Moșoiu este foarte puțin (după moartea sa doar patru, cinci pagini) prin cercetarea diferitelor surse documentare, prin coroborarea diverselor informații am reușit să realizăm o creionare notabilă a celui care a fost profesorul și senatorul Aurelian Moșoiu.

De altfel, numele lui Aurelian Moșoiu continuă a fi prezent în memoria colectivității locale, deși de la moartea sa a trecut mai mult de o jumătate de secol. O amintire plină de semnificație este păstrată profesorului Aurelian Moșoiu de colectivitatea didactică a Colegiului Național „Mihai Viteazul” care este continuatorul, împreună cu Colegiul Național „I.L.Caragiale” al tradiției celebrului liceu „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești¹⁴. Numele și activitatea lui Aurelian Moșoiu sunt prezente în activitățile Cercului de Istorie al elevilor și cele ale Cenaclului Literar, în publicațiile Colegiului Național „Mihai Viteazul” din Ploiești¹⁵.

Aurelian Moșoiu a făcut parte și, prin activitatea sa de excepție a sporit strălucirea galeriei de profesori de mare valoare a acestui liceu, I.A.Bassarabescu, Gh.Canciu, Ioan Nicolescu Dacian, Ioan Cristu Danielescu, Mihail Galița, George I. Ghidu, Th.Grigore, Nicolae Lăzărescu, Eugen Lovinescu, Gh. Munteanu Râmnic, Pană Popescu, Constantin M.Râpeanu, Stoica Teodorescu, Nicolae Simache, Gh. Zagorit, etc.¹⁶

În acest context, autorii prezentei lucrări, ce-și desfășoară activitatea în locul metamorfozat de trecerea timpului și vitregiile istorice, spațiu în care în urmă cu decenii a activat și Aurelian Moșoiu, resimt ca o obligativitate morală a demersului lor, realizarea acestei schițe monografice. Și pentru că am enunțat principiul obligativității morale, să reținem și descendența directă a unuia din autorii acestei lucrări, din familia lui Aurelian Moșoiu, care a și fost cel care a lansat ideea realizării acestei lucrări.

Aurelian Moșoiu este al doilea profesor din cadrul fostului liceu „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, după Nicolae Simache¹⁷, căruia istoriografia prahoveană îi dedică o lucrare specială. Premiera, în cazul de față, constă în aceea că autorii lucrării activează în același spațiu în care a slujit și Aurelian Moșoiu.

Lucrarea noastră reușește să pună în evidență multiplele aspecte care au caracterizat viața și activitatea lui Aurelian Moșoiu. În mod evident demersul nostru nu este încheiat, el poate fi continuat și aprofundat prin explorarea diverselor fonduri arhivistice în special din cadrul Arhivelor Naționale Prahova (privind activitatea didactică și politică a lui Aurelian Moșoiu, a presei etc). Prin realizarea acestei lucrări considerăm că răspundem celor mai generale întrebări privind activitatea lui Aurelian Moșoiu ca om al școlii și om politic. Lucrarea noastră poate fi un început pentru eventuale aprofundări a activității lui Aurelian Moșoiu și mai ales un îndemn pentru realizarea unor monografii dedicate altor reprezentanți iluștri ai Liceului „Sfinții Petru și Pavel” ori, ai vieții publice prahovene.

Vom primi cu interes opiniile și sugestiile cititorilor care vor constitui pentru noi elemente de reflecție a activității noastre viitoare. Această lucrare se adresează ploieștenilor și prahovenilor, profesorilor și elevilor, istoricilor și filologilor, oamenilor politici, tuturor iubitorilor de cultură din această parte a țării și de oriunde.

În încheiere, dorim să aducem mulțumirile noastre tuturor persoanelor care ne-au ajutat în demersul nostru: d-lui prof. univ. dr. Ion Agrigoroaiei de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași pentru sugestiile făcute, d-lor conf. univ. dr. Mihai Rachieru și prof. dr. Constantin Dobrescu, directori, în mod succesiv, ai Arhivelor Naționale Prahova, d-nei Denis Nicolae din cadrul acelorași arhive, d-lui col.(r) Const. Chișer, d-nei Marilena Apostolescu, cercetătoare la Biblioteca Academiei Române din București, personalului din cadrul Arhivelor Militare de la Pitești, d-nei profesoare Grațiana Calcan pentru transcrierea unor documente, capitole și corectura textului și tuturor persoanelor care au contribuit într-un fel sau altul la finalizarea acțiunii noastre.

Săgeata 28 VIII 2002
Prof. Dr. Gheorghe Calcan

NOTE

1. Paul D. Popescu, *Municipalitatea ploieșteană. Istorie și actualitate*, Primăria Municipiului Ploiești, 2000, p. 61.
2. Vezi **O datorie împlinită. Omagiu D-lui profesor Aurelian Moșoiu cu prilejul ieșirii sale la pensie, 6 mai 1937**, (extras), Tipografia „Cartea Românească”, Ploiești, 1938.
3. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, **Viața culturală a Municipiului Ploiești și a Județului Prahova (1900 - 1948). Documente**, Editura Silex, București 1997; Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion St. Baicu, **Viața politică prahoveană 1900-1938. Documente**, „Scrisul Prahovean”, Cerașu, 2000.
4. **Jurnalul** profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.
5. În Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu din Ploiești se găsesc fonduri documentare speciale și pentru ceilalți iluștri reprezentanți ai familiei: generalul Traian Moșoiu și Tiberiu Moșoiu, guvernator al B.N.R.
6. Aurelian Moșoiu, **Însemnătatea societăților de lectură ale școlărilor din liceu. Cuvântare rostită la ședința festivă de la 7 februarie 1909 a Societății de lectură a clasei a VIII-a cls. mod, în Amfiteatrul Liceului din Ploiești**, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909.
7. Aurelian Moșoiu, **Reforma învățământului secundar. Cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928**, Imprimeriile Statului București, 1928.
8. Stoica Teodorescu, **Istoricul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești -75 de ani de la înființare (1864-1939)**, Imprimeriile Statului, București, 1928.
9. **Idem, Anuarul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937**, Ploiești, 1937.
10. **O datorie împlinită...**
11. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, **op. cit.**; Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion St. Baicu, **op. cit.**
12. Paul D. Popescu, **op. cit.**, p.61
13. C. Plinius Caecilius Secundus, **Panegiricul împăratului Traian**, Traducere realizată de Aurelian Moșoiu, Ediția a III-a, îngrijită de Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2000, p.11-16.
14. Gh. Calcan, **Liceul „Mihai Viteazul”, Considerații istorice**, „Noul Curier al liceului”, Revista Liceului Teoretic „Mihai Viteazul”, Ploiești, Serie nouă, Anul, nr.I, iunie 1995, p. 12; 17; Gh. Calcan, **Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” Ploiești - Repere istorice**, Laboratorul de informatică, Liceul „Mihai Viteazul”, Ploiești, 1995.
15. Vezi programele simpoziunilor Cercului de istorie al elevilor din Colegiul Național „Mihai Viteazul” Ploiești din perioada 1990-2002.
16. Celebritatea acestui liceu a fost dată și de absolvenții acestuia. Trei dintre președinții Academiei Române au fost elevii Liceului „Sfinții Petru și Pavel”: Andrei Rădulescu, Mihai Drăgănescu, Eugen Simion. Între elevii acestui liceu s-au mai remarcat: Geo Bogza, I.L. Caragiale, Toma Caragiu, Paul Constantinescu, Nicolae Debie, C-tin Giurescu, C.D. Gherea, M. Ionescu Quintus, Iosif Isser, Constantin Nottara, Ștefan Nicolau, P.P. Negulescu, George Raneti, Valeriu Râpeanu, C.I. Parhon, Toma Socolescu, Nichita Stănescu, Gr. Tocilescu, C-tin. Vișoianu etc. (Vezi Stoica Teodorescu, **Istoricul liceului...**; „Noul Curier al Liceului”...p.29-31; Andrei Rădulescu, **Amintiri**, Editura Academiei Române, București, 1995; Valeriu Râpeanu, **Și eu am fost elev al Liceului „Sfinții Petru și Pavel”**; „Noul curier al liceului”... p.10; Gh. Calcan, **Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” Ploiești, Repere istorice...** p.21, 29).
17. Paul D. Popescu i-a dedicat fostului său profesor de istorie mai multe lucrări: **Nicolae Simache - O istorie adevărată**; partea I, **Începutul unei vieți**, Ploiești; 1995, partea a II-a, **Profesorul integral**, Ploiești, 1996; partea a III-a, **Ctitorul**, Ploiești, 1995; partea a IV-a, **Cărturarul**, 1996.

CAPITOLUL I

Aurelian Moșoiu - schiță biografică

Aurelian Moșoiu s-a născut la 23 aprilie 1872 la Tohanul Nou în apropiere de Brașov. Părinții săi, Moise și Ana Moșoiu făceau parte din categoria oamenilor simpli, gospodari și înstăriți. Tatăl său se ocupa cu creșterea animalelor, având 3500 de oi¹. Familia sa avea rădăcini adânci în zona Brașovului și Branului. Mama sa se născuse la Tohanul Nou, iar tatăl la Șimon, lângă Bran.

Considerăm necesare câteva notații despre mediul în care a acționat și s-a format familia Moșoiu în zona Branului. O excelentă descriere a acestui mediu a fost făcută de Al. Dragomirescu și Marius Pop în studiul introductiv al **Memorialului de război** al generalului Traian Moșoiu².

Legende locale vorbesc despre un anume bătrân cu numele Bran, care avea mai mulți fii și a dăruit fiecăruia câte un sat; astfel s-au format cele 15 așezări ale Branului pe drumul care lega Brașovul de prima capitală a Țării Românești, Câmpulung. Zona trecătorii Branului conține urme de locuire încă din paleolitic. Zona capătă o importanță strategică în secolul al XIII-lea când s-a înălțat Castelul Bran de către cavalerii teutoni. Aici, în zonă se dezvoltă familia Moșoilor urmașa unui anume „Moșu-are” după cum opinează Al. Dragomirescu și Marius Pop³, sau mai degrabă urmașa unui moș cu oi.

Un anume Radu Motcoiu, iobag din Branul de jos, apare în conscripția urbarială din 1761, ce ar putea fi un Moșoiu, „colibaș ce se ocupa cu creșterea vitelor, procurându-și hrana din Țara Românească unde cobora la iernat cu animalele”⁴.

Mult mai clare sunt informațiile prilejuite de revoluția de la 1848-1849. Aron Moșoiu a devenit vicetribun al Branului⁵. El a fost numit în această funcție de Comitetul Național Român de la Brașov.

Tribunatul de la Bran făcea parte din Prefectura Țării Bârsei, una din cele mai puternice din tot Ardealul. Cele 15 prefecturi s-au constituit după cea de a treia Adunare Națională de la Blaj, din septembrie 1848,

care a hotărât organizarea militară a populației românești din Transilvania. În urma apelului lui August Treboniu Laurian că „acum s-a început războiul”, în zona Branului au loc operațiuni militare prin care brănenii au ocupat castelul. Magistrul Brașovului alarmat de această situație a trimis la fața locului un inspector care comunica, în noiembrie 1848, „că la Bran există totală anarhie” și că localnicii l-au ales în calitate de jude pe Ioan Moșoiu, nimeni altul decât organizatorul gărzii naționale din zonă⁶.

Magistrul Brașovului a trimis trupe pentru a-i potoli pe „răsculați”, „rătăciți”, ceea ce nu a reușit decât pentru scurt timp. În ianuarie 1849 vicecastelanul Branului era amenințat cu moartea iar Aron Moșoiu îl povățuia „să nu se mai amestece în treburile Branului pentru că va primi ceva ce nu va putea împărți cu nimeni”⁷. Aceste fapte l-au determinat pe vicecastelan să părăsească Branul și să se întoarcă la Brașov.

Abia în februarie 1849, când în zonă pătrundeau trupele intervenționiste ruse prin pasurile Branului și Predealului autoritățile hasburgice au reușit să reinstaleze administrația și să-l înlocuiască din funcție pe „judele Ioan Moșoiu” pe motiv de „incompetență”⁸.

În octombrie 1849, locuitorii Branului s-au adresat printr-o jalbă comandantului militar al districtului Sibiu prin care cereau stăpânirea definitivă a Castelului și scoaterea zonei Branului de sub jurisdicția Brașovului. În plus, brănenii solicitau ca „românii în calitate de națiune de sine stătătoare să-și aibă juzii lor, 12 bătrâni și 2 preoți români”⁹. Între cei care semnau această jalbă se afla și Aron Moșoiu, alături de alți revoluționari pașoptiști. Jalba brănenilor nu a rămas fără urmări: castelul Bran va ieși de sub stăpânirea Brașovului iar brănenii au devenit „oameni liberi”¹⁰.

Un alt membru al familiei Moșoiu ocrotea încă în 1850, un fruntaș al revoluției din 1848 din Țara Românească. Învățătorul I. Petrescu din Rucăr Muscel avea să descopere cu uimire la Fundata Branului, la Moise Moșoiu pe Iosafat Snagoveanu „fiul unui pandur din oastea lui Tudor Vladimirescu” între servitorii gazdei, „cioban travestit ce venea cu oile de la pășune”¹¹ și care era o figură celebră a timpului.

Deci, în evenimentele din 1848-1849, trei membri ai familiei Moșoiu: Aron, Ioan și Moise s-au remarcat în așa măsură încât să fie reținuți de documentele vremii. Indubitabil aceste pilde au fost călăuzitoare pentru urmașii neamului Moșoiu.

Moise și Ana Moșoiu au avut cinci copii: trei băieți, Traian, Aurelian, Ioan, și două fete, Paulina și Maria. Educația părintească, dotarea nativă, împrejurările timpului au făcut ca descendenții lui Moise și Ana Moșoiu să devină oameni realizați, ofițeri, profesori, avocați, ingineri, personalități ale vieții politice și intelectuale românești.

Fiul cel mai mare, Traian a devenit general, cunoscut pentru operațiunile militare din Transilvania din 1918, din acțiunile de pe Tisa și operațiunile din Ungaria din 1919⁴². Fiul acestuia, Tiberiu a devenit profesor universitar, primar la Oradea și Guvernator al Băncii Naționale a României⁴³. Aurelian, eroul cărții de față, senator, profesor la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, Ioan Moșoiu, fratele mai mare al lui Aurelian Moșoiu, a fost jurist, fiul acestuia Marcel, a fost șeful de cabinet al Dr. Constantin Angelescu, ministrul Educației Naționale și Consul General al României la Berna⁴⁴ iar, sora lui profesoară și poetă. Ion Ionică soțul Paulinei, soră a celor trei fii ai familiei Moșoiu a fost senator, primar al Brașovului și președinte al Societății „Casina Romană” din Brașov⁴⁵. Ioan Moșoiu, nepot al lui Traian și al lui Aurelian Moșoiu, a fost director al Liceului „Andrei Șaguna” din Brașov⁴⁶.

Aurelian Moșoiu a urmat cursurile Gimnaziului Mare Public, azi Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov. Atât clasa a VIII-a cât și bacalaureatul le-a absolvit cu calificativul „foarte bine”. În formația sa școlară a avut profesori de mare clasă, îi amintim pe luptătorul unionist Vasile Goldiș, care avea să prezinte Rezoluția la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia⁴⁷, care i-a predat istoria, pe fruntașul mișcării naționale din Transilvania, Valeriu Braniște⁴⁸, pe Dr. Iosif Blaga, la geografie⁴⁹ etc. Ulterior, niciodată nu s-a uitat faptul că Aurelian Moșoiu era „fiul sufletesc al vestitelor școli ale Brașovului”²⁰.

După încheierea studiilor liceale Aurelian Moșoiu a trecut munții, în țara liberă a românilor. Nu putem preciza când anume a avut loc acest fapt. Cert este, că în anul 1896 Aurelian Moșoiu absolvă cu rezultate excelente „Magna cum Laude”, Facultatea de Litere și Filozofie din București. În teza de licență a abordat tema: **Viața și caracterul poeziei lui Quintus Horatius Flaccus**. Rectoratul Universității bucureștene era deținut în această perioadă de Titu Maiorescu²¹. Interesant este faptul că pe diploma de licență la mențiunile privind datele personale se preciza că Aurelian Moșoiu era „născut în anul 1872 în comuna Tohanul Nou, **Transilvania**” (subl. ns. -Gh.C. și C.M.) și nu Austro-Ungaria²².

Setea de cunoaștere și perfecționare l-a îndemnat pe tânărul Aurelian Moșoiu să se înscrie în anul universitar 1896-1897, imediat după încheierea studiilor filologice, la cursurile Facultății de Drept din București²³. Nu putem preciza cât anume a urmat Aurelian Moșoiu cursurile acestei facultăți. El nu a obținut și o diplomă de absolvire a facultății. Sursele documentare studiate, nu ne-au adus precizări suplimentare în această direcție.

În anul 1897 Aurelian Moșoiu își începea activitatea didactică la Liceul „Carol I” din Craiova (astăzi Liceul „Nicolae Bălcescu”) ca profesor

de limba latină²⁴.

Abia la 11 noiembrie 1898, Ministerul de Interne de la Budapesta îi elibera „Scrisoarea de eliberare din funcție”, document prin care lui Aurelian Moșoiu i se permitea oficial să emigreze din Austro-Ungaria în România. „Moșoiu Aurel, născut în 1872, domiciliat în Craiova, profesor principal de gimnaziu în comuna Tohanu Nou, județul Făgăraș, la cererea lui se eliberează din funcție pentru a emigra din Ungaria în România, la Craiova”²⁵.

În anul 1901 Aurelian Moșoiu s-a căsătorit cu Aurelia Rădulescu, fiica profesorului de desen Nicolae Rădulescu, care avusese marea șansă de a se instrui cu marele pictor Theodor Aman²⁶. Tot în anul 1901, Aurelian Moșoiu s-a stabilit, de data aceasta definitiv, la Ploiești. Și-a început activitatea la Școala Comercială, al cărui director a devenit în 1904, contribuind la fundamentarea acestui tip de învățământ în orașul Ploiești²⁷.

În anul 1902 Aurelian Moșoiu avea să-și demonstreze calitățile de bun cunoscător al limbii latine, de om meticulos și în același timp ambițios, traducând lucrarea lui C. Plinius Caecilius, **Panegiricul împăratului Traian**²⁸. Aurelian Moșoiu, ținea să precizeze faptul că a simțit ca o datorie sacră, de a traduce această lucrare care se referea la unul din părinții poporului român. Aurelian Moșoiu considera justificat că, numai cunoscându-l bine pe împăratul Traian, ne puteam mândri de a fi urmașii acestuia²⁹.

Din anul 1902, Aurelian Moșoiu devenea profesor și la școala la care va face carieră și avea să i se consacre cel mai mult: Liceul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”³⁰.

În 1908, aici întemeia societatea militantă „I.L.Caragiale” pe care o va conduce nemijlocit 30 de ani, până la pensionare. Cu această ocazie a rostit o cuvântare programatică³¹. Sub auspiciile acestei societăți de lectură a patronat și apariția revistei „Curierul liceului” una din cele mai prestigioase publicații școlarești din țară³².

S-a integrat complet în viața ploieșteană, a devenit tatăl a doi copii ce vor ajunge avocați, Virgiliu născut în 1902 și Corneliu născut în anul următor, a construit o casă pe Calea Târgoviștei (Gh. Gr. Cantacuzino) la care în 1912, mai avea importante lucrări de făcut³³. S-a avântat în viața politică. În 1914 a fost ales pe lista liberalilor, consilier al primăriei și imediat a devenit ajutor de primar³⁴.

Declanșarea primului război mondial l-a făcut pe Aurelian Moșoiu să se gândească la posibilitatea eliberării fraților subjugăți, a celor din mijlocul cărora plecase la sfârșitul secolului al XIX-lea.

S-a înrolat voluntar. A înaintat în acest sens, cererea sa, generalului Vasile Zotta, Șeful Marelui Stat Major al Armatei, la 18 martie 1915:

„Subsemnatul Aurelian Moșoiu, profesor de limba germană și limba latină la Liceul din Ploiești, ajutor de Primar al acestui oraș, în dorința de a servi Patria, în cazul unui război, contra Austro-Ungariei, vă rog respectos să binevoiiți a dispune să fiu primit ca voluntar la Marele Cartier General pe tot timpul cât va dura campania ca interpret de limba germană și limba maghiară, pe care le cunosc”³⁵. În cererea sa, Aurelian Moșoiu nu evita să menționeze faptul că fusese obligat, în calitate de fost cetățean austro-ungar să satisfacă „legea recrutării” acestui stat în anul 1893.

Cererea sa primea răspuns chiar a doua zi din partea Marelui Stat Major, comunicându-i-se că „ați fost înscris pe cuvenitul tabel al interpreților în cazul unei eventuale mobilizări”³⁶. Din corespondența cu Traian Moșoiu, atunci locotenent colonel, dislocat cu Batalionul 7 Vânători în zona Silistra, Aurelian Moșoiu era înștiințat la 29 mai 1915, de iminența intrării României în război: „Sunt informat că în trei săptămâni intrăm în acțiune. Îngrijește-te de haine militare”³⁷.

Aurelian Moșoiu a făcut parte din primii 14 profesori de la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești care au fost mobilizați și care au plecat pe front alături de I.A. Bassarabescu și D. Munteanu Râmnic³⁸.

Integrarea țării în anul 1916, în războiul de întregire națională³⁹ îl aducea pe Aurelian Moșoiu pe frontul din Moldova. „Te-am întâlnit în Moldova pribegiei eroice și a tuturor nădejilor, unde ai plecat cu Steagul Țării și-ai îndurat [...], lipsurile și suferințele [...], recea amenințare a morții ca și a destăririi - toate pentru **Dacia** visurilor noastre”, i se adresa D. Munteanu Râmnic cu ocazia pensionării sale⁴⁰. Pe frontul din Moldova, Aurelian Moșoiu a fost sublocotenent la Marele Cartier General al armatei⁴¹.

În refugiu, la Iași, în condiții de restricție și jale pentru întreaga națiune, se stingea din viață prima sa soție⁴².

Încheierea operațiunilor militare de pe frontul din Moldova, îl aducea acasă pe Aurelian Moșoiu. O perioadă a anului 1918, atât cât a durat ocupația germană în spațiul românesc, Aurelian Moșoiu nu a folosit pașaportul special emis de „Administrația Germană din România”⁴³. Serviciile sale militare au fost recompensate în anul 1919, prin acordarea Ordinului Coroana României cu grad de cavaler, „pentru devotamentul deosebit de care a dat dovadă [...], și zelul cu care și-a îndeplinit însărcinările în tot timpul campaniei 1916-1919”⁴⁴.

După încheierea războiului Aurelian Moșoiu și-a reluat activitatea cotidiană. A revenit la catedra sa de la Liceul „Sfinții Petru și Pavel”. Pentru că localul școlii suferise grave avarii s-a implicat în acțiunea de refacere a acestuia, fiind membru al comitetului de acțiune. A contribuit și material substanțial, la refacerea clădirii liceului⁴⁵. În 1919, Aurelian Moșoiu și-a refăcut viața personală, recăsătorindu-se cu doctorița Eufrosina M.

Slăvcescu⁴⁶.

Aurelian Moșoiu a continuat cu toată energia probată de caracterul său plin de tenacitate și pricepere, activitatea didactică. În paralel cu calitatea de dascăl de excepție al liceului de băieți „Sfinții Petru și Pavel” s-a putut mândri a fi reorganizatorul Școlii de Arte și Meserii în calitate de Președinte al Comitetului Școlar (1916-1937)⁴⁷. Aceeași calitate a deținut-o și la Liceul de fete „Despina Doamna” ca de altfel și a Comitetului Școlar Județean⁴⁸.

În anul 1925 Aurelian Moșoiu publica cea de a doua ediție a traducerii lui C. Plinius Caecilius Secundus: **Panegiricul împăratului Traian**⁴⁹. În contextul realizării Marii Uniri din anul 1918, al creerii cadrului regenerării morale și spirituale a întregului popor, Aurelian Moșoiu considera că republicarea lucrării despre împăratul Traian avea menirea de a înălța sufletul românesc⁵⁰.

În anul 1926 Aurelian Moșoiu era numit printr-un decret semnat în numele regelui Ferdinand, de I. G. Duca, ministru al Afacerilor Străine, Membru al Ordinului Coroana României, în gradul de comandor⁵¹.

Întreaga activitate didactică a lui Aurelian Moșoiu a fost omagiată de conducerea și colegii Liceului „Sfinții Petru și Pavel” cu ocazia pensionării sale în 1937⁵². În același an lui Aurelian Moșoiu i s-a atribuit medalia „Răsplata muncii pentru 25 de ani în serviciul statului”⁵³.

Pasiunea și dragostea lui pentru școală este demonstrată și prin lăsarea prin testament, a unei sume apreciabile, pentru Liceul pe altarul căruia slujise trei decenii și jumătate, „Sfinții Petru și Pavel”, pentru constituirea unui fond de împrumut de care să beneficieze profesorii liceului. Aceleași gânduri altruiste le avea Aurelian Moșoiu și față de Asociația Profesorilor Secundari al cărui Președinte fondator fusese⁵⁴.

Din agenda personală, reiese că în 1937, anul încheierii activității didactice, profesorul Aurelian Moșoiu și-a oferit singur o recompensă de suflet, efectuând cu soția un voiaj în Europa occidentală vizitând Franța, Elveția, Austria, Italia. Cu această ocazie a putut admira orașele Paris, Vichy, Geneva, Lucerna, Torino, Aosta, Triest, trecătoarea St. Bernard⁵⁵. Profesorul mai fusese la Paris și în anul 1931 cu ocazia expoziției universale organizate în capitala Franței⁵⁶. De altfel, Aurelian Moșoiu luase contact cu civilizația europeană încă înainte de primul război mondial când se îngrijise de sănătatea primei sale soții la sanatoriile din Austria. Paginile sale de jurnal conțin interesante descrieri ale acestei țări, ale Vienei și Budapestei⁵⁷.

Aurelian Moșoiu s-a implicat activ și în viața publică. Ca și fratele său, generalul Traian Moșoiu, a făcut politică liberală. Și după primul război mondial, a fost în mai multe rânduri consilier al primăriei. A deținut

aproape în întreaga perioadă interbelică funcția de vicepreședinte al P. N. L. Prahova, aducând o substanțială contribuție în activitatea acestuia⁵⁸. După al doilea război mondial, în condițiile deteriorării vieții politice, Aurelian Moșoiu a fost „până în ultima clipă a vieții sale” președinte de onoare al P. N. L. Prahova (Gh. Tătărescu)⁵⁹. S-a bucurat de cinstea de a fi invitat la festivitățile de la Alba Iulia din 1922, ocazionate de încoronarea regelui Ferdinand ca rege al tuturor românilor⁶⁰.

În activitatea sa politică Aurelian Moșoiu a atins demnitatea de a fi ales în două legislaturi senator, în Parlamentul României⁶¹. În cea de a doua legislatură, cu ocazia discutării reformei învățământului secuinar, în 1927, a rostit o interesantă cuvântare⁶².

Mereu aproape de biserică, apreciind constant rolul acestei instituții în dănuirea neamului nostru, convins de rolul educativ al creștinismului ortodox, Aurelian Moșoiu a fost de mai multe ori în perioada interbelică membru al Consiliului Eparhial al Bisericii „Sfinții Împărați” din Ploiești⁶³. A crezut și a susținut rolul educativ al religiei în școală. A făcut prin testament importante donații bănești unor lăcașe de cult din Ploiești și localitatea sa natală⁶⁴.

Întreaga sa activitate a fost răsplătită după cum am văzut prin acordarea unor importante ordine și medalii. La cele deja menționate adăugăm Ordinul „Steaua României” în gradul de ofițer, în anul 1922⁶⁵.

Aurelian Moșoiu s-a stins din viață la 13 februarie 1946⁶⁶. „Moartea sa lasă unanime regrete în rândurile tuturor celor care l-au cunoscut” consemna presa locală a vremii⁶⁷. Întreaga sa activitate a fost un exercițiu de efort, dăruire, perseverență, profesionalism și rafinament cultural⁶⁸. A fost ardeleanul care a trecut Carpații, în vechiul Regat înainte de Marea Unire. A venit cu gândul realizării Marii Uniri, a luptat pentru realizarea acesteia și a văzut acest vis cu ochii. A contribuit la consolidarea Marii Uniri, atât în calitate de dascăl cât și ca om politic. A oferit un exemplu de implicare civică. A fost un profesor de elită și a avut o activitate emblematică. Profesorul Aurelian Moșoiu a fost o personalitate marcantă a vieții publice locale.

NOTE

1. Informație provenind din tradiția orală a familiei.
2. General Traian Moșoiu, *Memorial de război (august-octombrie 1916)*, Cuvânt înainte, Vasile Netea, Ediție, studiu introductiv și note de Al. Dragomirescu și Marius Pop, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1987.
3. *Ibidem*, p.13.
4. *Ibidem*.
5. Emil Stoian, *Portrete din Bran*, Editura „Dealul Melcilor”, Brașov, 2002, p. 157.
6. General Traian Moșoiu, *op.cit.*, p.14.

7. *Ibidem*.

8. *Ibidem*.

9. *Ibidem*.

10. *Ibidem*.

11. *Ibidem*.

12. Traian Moșoiu s-a născut la Tohanul Nou de lângă Brașov în 1868, și a urmat cursurile liceale la „Andrei Șaguna” din Brașov. A fost sublocotenent în armata austro-ungară, a demisionat, a trecut Carpații și în 1893 a devenit ofițer al armatei române. A urcat rapid treptele ierarhiei militare. A publicat lucrări de specialitate. A participat la campania din anul 1913. S-a evidențiat în campania din 1916 și în anul 1917. A fost guvernator militar al Transilvaniei (1918), și guvernator militar al teritoriilor ungare (1919). A fost ministru de Război, ministru al Comunicațiilor și Lucrărilor Publice, senator liberal de drept. A încetat din viață în anul 1932, la București. Vezi Alexandru Dragomirescu și Cantemir Moșoiu, *General Traian Moșoiu*, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2000; General Traian Moșoiu, *op. cit.*; General Traian Moșoiu, *Ocuparea Budapestei în legătură cu operațiunile militare din Ardeal 1918-1919*, f.a.; Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, *Un reprezentant al Generației Marii Uniri. Generalul Traian Moșoiu*, „Anuar”, Societatea de Științe Istorice Prahova, Arhivele Naționale Prahova, vol. IX, Ploiești, 1997, p.137-138; Gheorghe Calcan, *Generalul Traian Moșoiu. Memorial de război (august-octombrie 1916). Ediție, studiu introductiv și note Al. Dragomirescu și Marius Pop*, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1987, (152 pagini plus fotografii), „Anuar”, Societatea de Științe Istorice, Filiala Prahova, nr.1, Ploiești, 1989, p.168-170; Lucian Predescu, *Enciclopedia „Cugetarea”, Material românesc. Oameni și înfăptuiri*, „Cugetarea”, București, 1940, p.571.

13. Tiberiu Moșoiu (1898-1951), studii medii la Ploiești și Câmpulung și superioare filozofice și doctorat în drept la Viena și Bruxelles, profesor la Academia de Drept din Oradea. A făcut politică liberală, a fost deputat, primar la Oradea și președinte al Partidului Național Liberal-Filiala Bihor, Subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor (1937), Guvernator al Băncii Naționale a României (1946-1947). A fost pasionat de literatură. A scris o carte despre călătoria lui Nicolae Milescu în China. În 1947 a avut domiciliu forțat în comuna Niculești, județul Buzău, unde stăpânea o proprietate de la tatăl său. A încetat din viață la Niculești la 13 decembrie 1951. (Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Tiberiu Moșoiu, dactilogramă; *Un exemplu frumos*, „Ploiești”, 5 februarie 1935; Tiberiu Moșoiu, *Neculai Milescu Spătarul, Călător în China*, Ediția a II-a, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2000; Lucian Predescu, *op. cit.*, p.571.

14. Marcel Moșoiu (1905-1966), studii medii la Brașov, Facultatea de Drept la București, doctorat în drept la Paris, studii post universitare la Heidelberg, Loussane și Paris, șef de cabinet al Doctorului Constantin Angelescu, ministrul Educației Naționale (1935), Inspector General Administrativ, Consul General al României la Berna (1948). A emigrat în Argentina, unde după mari eforturi ajunge traducător al Senatului argentinian. (Datele ne-au fost oferite de fiul său Alin Moșoiu, din Canada).

15. Inginerul Ioan Ionică semnează editorialul lucrării *Casina Romană, 1835-1935. O sută de ani*, în calitate de președinte al acestei asociații. Societatea își propunea „răsfoind prin vraful hârtiilor vechi” să „ne închinăm la mormintele uitate ale oamenilor care de mult nu mai sunt” și la moment aniversar să revigoreze „Casina Romană” încât ea să „rămână în toate manifestările ei[...]”, iar rostul nostru, începând cu anul 101, e să închegăm rânduri pentru a realiza în Brașov, ceea ce reușise „Casina” altădată: „solidaritatea românească” (*Casina Romană, Brașov 1835-1935*, Institutul de Arte Grafice, „Astra”, Brașov, 1935; Emil Stoian, *op. cit.*, p.136-138).

16. Ioan Moșoiu profesor și publicist (1893-1971), născut la Bran, Șimon, județul Brașov. A urmat Gimnaziul Greco-Ortodox din Brașov, Seminarul Andreian din Sibiu, Facultatea de Litere și Filozofie și Seminarul Pedagogic al Universității din București. A predat istoria și

geografia la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov. A fost directorul acestui prestigios liceu din 1928 și până în 1945. A avut doctorat în filozofie (Simion Toma, **Un templu al culturii Colegiul Național „Andrei Șaguna”, 150 de ani. O monografie a școlii**, Editura „Concordia”, Brașov, 2000, p.193 - 194; Emil Stoian, *op. cit.*, p. 157 - 160; Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 571.

17. Ion Agrigoroaiei, **România interbelică**, vol. I, Editura Universității „Al. Cuza”, Iași, 2001, p. 23; Ioan Scurtu, **Alba Iulia, 1 Decembrie 1918**, Editura Sport - Turism, București, 1988, p.86.

18. Ion Popescu Puțuri, Augustin Deac (redactori), **Unirea Transilvaniei cu România, 1 Decembrie 1918**, Ediția a II-a, București, 1972, p.367, 378, 391, 396, 403-404, 405, 409, 411, 412, 587.

19. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

20. Stoica Teodorescu, **Anuarul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, pe anul 1935 - 1936 și câteva date din 1937**, Ploiești, 1937, p. 57.

21. Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, **Aurelian Moșoiu - profil biografic** în C. Plinius Caecilius Secundus, **Panegiricul Împăratului Traian**. Traducere de Aurelian Moșoiu, Ediția a III-a îngrijită de Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2001, p. 14.

22. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Cantemir Moșoiu, nenumărat.

23. *Ibidem*.

24. **Anuarul Liceului „Nicolae Bălcescu” Craiova**, 1976, p. 11.

25. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, **Elbocsatasi - okirat**, nenumărat.

26. Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, *op. cit.*, p. 14.

27. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, 48.

28. C. Plinius Caecilius Secundus, **Panegiricul Împăratului Traian**, Traducere realizată de Aurelian Moșoiu, Ediția a II-a, Editura „Casei Școalelor”, 1925.

29. Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, **Prefața la ediția a III - a**, în C. Plinius Caecilius Secundus, **Panegiricul Împăratului Traian**, p. 11 -13

30. Stoica Teodorescu, **Istoricul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești. 75 de ani de la înființare (1864 - 1939)**, Tipografia „Comertului”, Ploiești, 1940.

31. Aurelian Moșoiu, **Însemnătatea Societăților de lectură ale Școlărilor din liceu. Cuvântarea rostită la Ședința festivă de la 7 februarie 1909 a Societății de lectură a clasei a VIII - a cls. mod. în Amfiteatrul Liceului din Ploiești**, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909.

32. Paul D. Popescu, **Municipalitatea ploieșteană, Istorie și actualitate**. Primăria Municipiului Ploiești, 2000, p. 61.

33. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

34. Arhivele Naționale Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos. 46, f. 9, 11.

35. Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos. 241, f. 431.

36. *Ibidem*, f. 432. Vezi și dos. 293, f. 60 - 61, 66.

37. Carte poștală trimisă de Traian Moșoiu lui Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, nenumărat; Alexandru Dragomirescu, Cantemir Moșoiu, *op. cit.*, p.9 și nota nr.6 de la pag 81.

38. George Tudorică, **Liceul nostru „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești. Câteva documente și fotografii**, Ploiești, 1982, p. 32 - 33.

39. Constantin Kirîțescu, **Istoria războiului pentru întregirea României**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.

40. Stoica Teodorescu, **Istoricul Liceului...**, p. 57.

41. Aici primea, în anul 1917, scrisoarea lui Rădulescu C. Mircea care era prizonier

în Ungaria și care îl ruga să intervină prin Crucea Roșie pentru a putea primi pachete cu alimente și obiecte de acasă. Din conținutul scrisorii reiese că cei doi erau în relații de rudenie. (Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat).

42. Vezi **Jurnalul** lui Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat. Vezi și subcapitolul dedicat **Jurnalului** în lucrarea de față, cât și anexa nr.1

43. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

44. „Se acordă prin Înalt Decret nr. 2543/23 VI.1919, **Ordinul Coroana României** cu spade în grad de **cavaler** sublocotenentului (asimilat) Moșoiu Aurelian, de la Marele Cartier General (Serviciul Informațiilor) pentru devotamentul deosebit de care a dat dovadă, oferindu-și serviciile armatei, precum și zelul cu care și-a îndeplinit însărcinările în tot timpul campaniei 1916 - 1917.

Ministru de Război

General de Corp de armată (Artur) Văitoianu

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu,

Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat).

45. Vezi Stoica Teodorescu, **Istoricul Liceului ...**, p. 270. Vezi și subcapitolul despre reperele didactice din lucrarea de față.

46. Eufrosina M. Slăvcescu își avea domiciliul în strada Ștefan cel Mare nr. 8, Ploiești și aducea ca zestre, o casă în strada Lipscani, nr. 12, care „va trece în posesiunea și administrația soțului meu Aurelian Moșoiu”, (Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat). Cu cea de a doua soție, Aurelian nu a avut copii.

47. Vezi subcapitolul despre repere didactice ale lui Aurelian Moșoiu din prezenta lucrare. Stoica Teodorescu, **Anuarul Liceului...**, p. 49.

48. *Ibidem*. Vezi și Paul D. Popescu, *op. cit.*, p.61.

49. C. Plinius Caecilius Secundus, **Panegiricul împăratului ...**, Ediția a II-a.

50. Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, **Prefața la ediția a III - a...**, p. 11 - 13.

51. Ordinul Coroana României a fost instituit prin Decret Regal cu ocazia proclamării Regatului României. Avea cinci grade: cavaler, ofițer, comandor, mare ofițer și mare cruce. Prin decret, din 16 septembrie 1916, s-au instituit însemnele pentru modelul de război al acestui ordin (Vezi Ion Safta, Rotaru Jipa, Tiberiu Velțu, Floricea Marinescu, **Decorații românești de război, 1860 - 1947**, Editura „Universitaria”, București, 1993.

52. **O datorie împlinită. Omagiu D-lui profesor Aurelian Moșoiu cu prilejul ieșirii sale la pensie, 6-VI-1937**, (extras), Tipografia Librăriei „Cartea Românească”, Ploiești, 1938.

53. Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, **Aurelian Moșoiu - profil biografic...**, p. 16. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

54. **Testamentul** Profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

55. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

56. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

57. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat. Vezi și subcapitolul dedicat **Jurnalului** din această lucrare.

58. Vezi capitolul dedicat vieții politice din lucrarea de față.

59. **A murit prof. Aurelian Moșoiu**, „Presa”, 18 februarie 1946.

60. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu,

nenumerotat.

61. Vezi capitolul dedicat vieții politice din această lucrare.

62. Aurelian Moșoiu, *Reforma învățământului secundar. Cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928*, Imprimeriile Statului, București, 1928; vezi și capitolul special dedicat analizei acestei cuvântări din lucrarea prezentă.

63. *Alegeri de membri mireni din adunarea eparhială*, „Virtutea”, 10 octombrie 1925; *Alegerile eparhiale la Prahova*, „Ploieștii”, 15 martie 1932; *De la Liga Culturală, secția Ploiești*, „Curentul”, 13 mai 1933.

64. *Testamentul* profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat. Vezi și subcapitolul dedicat acestui aspect din lucrarea prezentă.

65. Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, *Aurelian Moșoiu, profil biografic...*, p.15-16.

66. Extras din Registrul stării civile, decese, 1946, Arhiva personală a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat.

67. *A murit prof. Aurel Moșoiu*, „Presa”, 18 februarie 1946.

68. Vezi Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, *Viața culturală a Municipiului Ploiești și a județului Prahova (1900-1948). Documente*, Editura „Silex”, București, 1977; Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, *Viața politică prahoveană, 1919-1938. Documente*, Editura „Scrisul Prahovean”, Cerașu, 2000.

CAPITOLUL II AURELIAN MOȘOIU - OMUL ȘCOLII

1. Profesorul Aurelian Moșoiu - repere didactice

Ne propunem în acest subcapitol să creionăm activitatea didactică a lui Aurelian Moșoiu. Dorim să realizăm o schiță a acesteia și nu o relatare detaliată. Aspecte ale acestei activități pot fi desprinse și din lectura celorlalte capitole ale lucrării de față. Sursele documentare pe care le avem la dispoziție nu ne permit o tratare exhaustivă. Ne propunem prezentarea în linii generale, în funcție de instituțiile în care a lucrat Aurelian Moșoiu. Vom insista asupra prezentării activității la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești pentru că aceasta a fost cea mai importantă, și aici sursele sunt cele mai generoase. Vom continua cu activitatea de la Școala de Arte și Meserii și apoi vom semnală activitatea sa de la Școala Comercială, Liceul „Despina Doamna”, „Școala profesională de fete de trei ani” etc.

Aurelian Moșoiu a absolvit Facultatea de Litere și Filozofie din București în anul 1896¹. A devenit profesor de latină la Liceul „Carol I” din Craiova². Asupra acestei perioade a activității lui Aurelian Moșoiu nu avem informații suficiente. Este debutul activității sale profesionale. Anuarul Liceului „N. Bălcescu” din Craiova care este continuatorul tradiției Liceului „Carol I” îl menționează pe Aurelian Moșoiu printre profesorii săi cu specificarea obiectelor latină, franceză, istorie, ca materii de predare³.

În anul 1901, Aurelian Moșoiu s-a stabilit la Ploiești și a devenit profesor al Școlii Comerciale. Asupra momentului stabilirii sale la Ploiești și implicii a începerii activității la Școala Comercială este avansat și anul 1900⁴. Desigur acest fapt nu este de importanță capitală. Noi am optat pentru varianta 1901 oferită de datele aflate în Arhiva particulară a familiei Moșoiu⁵. În mod cert Aurelian Moșoiu s-a remarcat prin calitățile sale, fapt care a făcut ca în anul 1904, el să devină numai după trei ani de funcționare în această instituție, Directorul Școlii Comerciale⁶. Prin priceperea sa Aurelian Moșoiu a contribuit la temeinica așezare a acestui tip de învățământ.

Din 1902, a devenit profesor și la Liceul „Sfinții Petru și Pavel”⁷. În anul școlar 1904 - 1905, Aurelian Moșoiu figura ca titular al Liceului „Sfinții Petru și Pavel” pe catedra de limba latină cu 8 ore săptămânal și cu o leafă de 300 de lei⁸. Între colegii săi de școală figurau în acel an E. Lovinescu, I. A. Bassarabescu, D. Munteanu Râmnic⁹. În anul școlar 1907 - 1908, Aurelian Moșoiu figura între cei 42 de profesori ai Liceului „Sfinții Petru și Pavel”. Din aceștia doar unul era suplinitor, fapt ceea ce îl făcea pe Stoica Teodorescu, elev și apoi Director al instituției, autorul celui mai bun istoric al acestei școli, să afirme că instituția era „încadrată de un corp profesoral puternic [...], toți foarte buni profesori, unul și unul”¹⁰. Aurelian Moșoiu făcea parte din cei opt profesori veniți din afara granițelor „dar, români neaoși, frați din țările subjugate de străini”¹¹.

În același an școlar Aurelian Moșoiu a înființat Societatea de lectură a claselor a VII-a clasice, moderne¹² care în anul 1909 și-a luat numele „I.L.Caragiale” și a devenit o societate militantă foarte cunoscută și eficientă pe plan local, care a fost condusă de profesor până la pensionarea sa în 1937¹³.

Societatea „I.L.Caragiale” nu a avut decât o singură perioadă de întrerupere: aceea impusă de operațiunile militare ale primului război mondial. Un merit de excepție al acestei societăți și al profesorului Aurelian Moșoiu a fost acela că, sub auspiciile acesteia începea în anul 1909, să se publice revista „Curierul liceului” apreciată de Stoica Teodorescu pentru „conținutul ei mai mult decât serios și conștiincios înfățișat”¹⁴. Revista a fost una dintre cele mai „strălucite publicații școlarești din România”¹⁵.

Aurelian Moșoiu se impunea din ce în ce, ca un profesor activ, remarcat de autoritățile locale. Astfel, în anul școlar 1907-1908, primăria l-a delegat pe Aurelian Moșoiu „să facă parte din comisiunea care va trebui să asiste la producția corală a elevilor și elevilor secundari” cu ocazia unei serbări școlare¹⁶.

În anul școlar 1909-1910, Aurelian Moșoiu preda la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” pe lângă limba latină și limba germană, în total 13 ore pe săptămână¹⁷.

În 1916 Aurelian Moșoiu a plecat voluntar¹⁸ pe frontul războiului de întregire națională alături de alți 14 colegi de la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești¹⁹.

La finalul operațiunilor militare, la 1 septembrie 1918, Aurelian Moșoiu revenea la catedra de la Liceul „Sfinții Petru și Pavel”, prin ordin ministerial²⁰. Liceul - „cea mai frumoasă podoabă a orașului” era afectat din cauza războiului deși construcția fusese destinată îngrijirii răniților. „Ruinat în utilajul instalațiilor de confort, stricat la podoabele sale, expus

năruirii în interior, sărăcit aproape cu totul de averea sa didactică, [...]; liceul care [...], era socotit una din mândriile țării, nu se mai afla în stare de funcționare”²¹. În aceste condiții, corpul profesoral a convocat o adunare a cetățenilor fruntași și a lansat un apel către cetățenii ploieșteni și prahoveni pentru refacerea liceului, pentru ca acesta să poată din nou să-și deschidă „ușile sale largi tineretului de merit din văile bogate și muncitoare ale Prahovei”. Apelul ținea să sublinieze „că pe băncile școlii ce trebuie să restaurăm, au stat cu mintea pironită la cuvântul dascălesc, acei care în rândurile regimentelor prahovene au apărat în 1917 glia strămoșească și au sărutat-o cu sudoarea sângelui”²².

Din comitetul de acțiune făcea parte și profesorul Aurelian Moșoiu²³. El a contribuit cu suma de 1000 lei, la fel de mult ca cei mai cunoscuți proprietari (exemplu, Pretinger, cunoscut ploieștenilor de astăzi pentru numele dat unui spital din oraș)²⁴. Sumele adunate au fost semnificative, apelul sensibilizând opinia publică, impresionată de jertfa profesorilor și a elevilor acestei școli „pentru împlinirea visului scump «Unirea tuturor românilor laolaltă»”²⁵.

În anul școlar 1919-1920, Aurelian Moșoiu figura printre cei 34 de profesori ai Liceului „Sfinții Petru și Pavel”, cu aceeași încadrare, latina și germana iar în anul școlar 1922-1923, Aurelian Moșoiu preda doar limba latină, 22 de ore pe săptămână²⁶.

În anul 1925 Aurelian Moșoiu era delegat alături de profesorul C.Rigu, (ambii profesori erau senatori), să meargă la Ministerul Învățământului pentru a solicita fondurile necesare construirii internatului Liceului „Sfinții Petru și Pavel”²⁷. Aurelian Moșoiu a continuat să predea fluctuant latina ori germana, în funcție de necesitățile școlii²⁸.

În anul 1934 Ministerul accepta donația făcută de Eufrosina Slăvcescu Moșoiu soția profesorului Aurelian Moșoiu, prin Casa Școalelor către Liceul „Sfinții Petru și Pavel” în valoare de 100.000 lei. Scopul acestei donații era acela ca la începutul fiecărui an școlar „să se procure manuale elevilor lipsiți de mijloace și merituoși”. Aceste cărți urmau să poarte ștampila „Amintire de la profesorul Toma Slăvcescu”²⁹. Toma Slăvcescu era fratele soției profesorului Aurelian Moșoiu și a fost profesor de istorie și geografie la Liceul „Sfinții Petru și Pavel”.

„În anul 1936, profesorul Aurelian Moșoiu mi-a fost profesor de limba germană și diriginte” își amintea în iulie 2002, doctorul Nicolae Birescu, o prezență cunoscută a vieții publice ploieștene: „Era un profesor care inspira mult respect, era sobru, punctual, bine pregătit și un bun pedagog”³⁰.

La 1 iunie 1937, profesorul Aurelian Moșoiu își încheia după mai bine de 35 de ani de muncă, activitatea didactică. La 20 aprilie 1937, în

baza Înaltului Ordin Regal, Președintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Tătărescu îi conferea profesorului Aurelian Moșoiu, Semnul Onorific „Răsplata Muncii pentru 25 de ani în serviciul Statului”³¹. În semn de profundă apreciere a muncii profesorului Aurelian Moșoiu, conducerea Liceului „Sfinții Petru și Pavel” a organizat o impresionantă festivitate cu ocazia pensionării sale³². În anul școlar următor, catedra profesorului Aurelian Moșoiu era ocupată de Gheorghe Ștefan, doctor în litere, venit prin transfer de la Galați³³.

La 10 martie 1938, Aurelian Moșoiu încheia oficial activitatea sa de mentor al Societății de Lectură „I.L.Caragiale”. Cu această ocazie a încheiat un proces-verbal de predare a ștafetei, directorului Liceului „Sfinții Petru și Pavel” Stoica Teodorescu. Grijă și responsabilitatea cu care Aurelian Moșoiu a întocmit procesul verbal denotă prețuirea acordată de Aurelian Moșoiu, Președintele fondator al acesteia, investiția sentimentală enormă înmagazinată în această societate din momentul întocmirii ei, de fapt în 1907, de drept în 1909, când își lua numele „I.L.Caragiale”. Societatea urma să-și continue activitatea sub conducerea lui Stoica Teodorescu ca președinte activ. Acesta putea delega această funcție unui alt profesor după „cum va crede D-sa de cuvânt”. Procesul verbal preciza că „această președinție activă va reveni cu aceleași drepturi și obligațiuni succesorilor săi la direcțiunea liceului³⁴.”

Punctul al II -lea al acestui document preciza că „D-l Profesor Aurelian Moșoiu va rămâne, pe tot timpul vieții sale, președinte - fondator al Societății „I.L. Caragiale” pe considerațiunea că D-sa a înființat-o și organizat-o încă din anul 1909, conducând-o personal aproape tot timpul până astăzi și înzestrând-o cu o bibliotecă frumoasă și cu un fond bănesc”³⁵. În calitate sa de președinte fondator, Aurelian Moșoiu patrona și „va avea dreptul de a interveni oricând, luând măsuri sub orice formă în cadrul legilor și regulamentelor” pentru ca bunul mers al Societății să fie asigurat. Aceleași drepturi le păstra Aurelian Moșoiu și asupra bibliotecii societății³⁶.

În continuare procesul verbal trecea în revistă bunurile care constituiau zestrea societății, pentru a fi predate succesorilor conducători ai societății. În esență era vorba de un fond numerar de 4155 lei și 50 bani și 2500 lei în renta refacerii din anul 1920, cu dobânda de 5% anual și fond numerar de carte de 650 de volume legate „în cea mai mare parte lucrări literare și științifice, numerotate și consemnate în catalogul special depus în bibliotecă”³⁷. Procesul verbal a fost redactat în „cancelaria direcțiunii liceului” în două exemplare, din care unul „se va depune în arhiva liceului, dându-i-se număr de înregistrare, iar celălalt rămâne în mâinile D-lui Profesor Aurelian Moșoiu, drept document de descărcare” și era semnat de cei doi profesori³⁸.

Acest document reprezintă încă o dovadă a unei activități de excepție de profesor și de mentor. El arată grija, meticulozitatea și responsabilitatea profesorului Aurelian Moșoiu față de această societate și după ieșirea sa la pensie. Societatea de lectură „I.L.Caragiale” și revista „Curierul Liceului” editată sub patronajul său reprezintă unele dintre cele mai durabile realizări didactice ale profesorului Aurelian Moșoiu. Ele au călțit și educat tinerii, i-au antrenat în împlinirea marelui ideal național din 1918 și apoi în cel de consolidare și dezvoltare a României moderne întregite. Pe drept cuvânt, Societatea „I.L.Caragiale” și „Curierul Liceului” sunt opere de excepție în calitatea de educator și mentor al neamului din care făcea parte. **Curierul Liceului „Sfinții Petru și Pavel”** din 1937 preciza în pagina de gardă că revista era „Organ al Liceului Sf. Petru și Pavel” și al „Societății I.L.Caragiale” și că apărea cu aprobarea D-lui Prof. Stoica Teodorescu, directorul Liceului, și a d-lui. prof. Aurelian Moșoiu, președintele societății „I.L.Caragiale”³⁹.

O altă unitate școlară ploieșteană în care Aurelian Moșoiu a desfășurat o activitate rodnică a fost Școala de Arte și Méserii. Din 1916 și până în momentul pensionării sale, Aurelian Moșoiu a fost președintele Comitetului Școlar al acestei instituții. În această calitate, Aurelian Moșoiu a contribuit la executarea unor îmbunătățiri radicale la localul școlii, s-a îngrijit de internatul și dormitoarele sale, s-a preocupat de asigurarea hranei corespunzătoare elevilor. Aurelian Moșoiu poate fi considerat reorganizatorul Școlii de Arte și Méserii din Ploiești⁴⁰.

Asociația absolvenților Școlii de Méserii din Ploiești îi trimitea la 7 august 1916, „Domniei Sale D-lui Aurelian Moșoiu, Președinte de Onoare” o scrisoare de mulțumire și de felicitare. Scrisoarea arăta că Asociația absolvenților întrunită într-o ședință a aflat că Aurelian Moșoiu „luptă în continuu pentru ridicarea moralului Școlii de Méserii și cum și de data aceasta a-ți luptat a se face diferite îmbunătățiri la atelierile de tâmplărie și tinichigerie”, își exprima recunoștința „pentru faptele mărinimoase ale D-voastră, de a ridica această instituție de unde noi am luat lumina”⁴¹.

Analiza fondurilor Primăriei din 1923 ne relevă utile informații privind activitatea lui Aurelian Moșoiu la Școala Inferioară de Méserii, Gradul I din Ploiești. Aurelian Moșoiu în calitate de președinte al Comitetului Școlar a contribuit la subordonarea acestei școli aflate sub patronajul Primăriei, sub controlul Ministerului Învățământului, sub raportul asigurării personalului calificat și al instrucțiunii⁴². Printr-o adresă, Aurelian Moșoiu ținea să mulțumească primăriei pentru gestul de încredințare a școlii, ministerului de resort⁴³.

Aurelian Moșoiu a fost prezent în toate problemele administrative importante ale școlii. Solicita fonduri primăriei pentru reparații curente,

făcea recepții la lucrări, cerea suplimentări de fonduri, semna chitanțe⁴⁴. O preocupare aparte, a constituit-o cea privind procurarea de materiale, instrumente și unelte necesare unei școli cu asemenea profil. Astfel, îl vom vedea pe Aurelian Moșoiu preocupându-se și de buna exploatare a uneltelor atelierului de lăcătușerie sau de soarta batozei și locomobilei aflate în posesia acestei școli⁴⁵. Studiarea acestui fond arhivistic ne dezvăluie alte fațete ale personalității lui Aurelian Moșoiu, care ne apare ca un om practic, chibzuit cu banul public, implicat în probleme curente, un bun gospodar și un bun administrator, un om indispensabil bunului mers al școlii.

Ziarul „Ploieștii” din 1924, remarca și el meritele deosebite pe care le avea Aurelian Moșoiu în dezvoltarea acestei școli. „Trecând pe strada Văleni am rămas plăcut impresionat de aspectul nou și frumos al localului Școlii de meserii, căruia i s-au făcut mari reparații și i s-au adus mari îmbunătățiri.

Nici nu-ți vine să-ți crezi ochilor, atât e de mare deosebirea față de trecut. Am intrat înăuntru și am vizitat clasele, dormitoarele și atelierelor, rămânând pe deplin mulțumit de ordinea și curățenia ce domnesc peste tot.

Comitetul Școlar în fruntea căruia se află d-l. profesor **Aurelian Moșoiu**, senator, a cheltuit suma de peste **un milion de lei** pentru reparații, înzestrarea școlii și atelierelor cu materiale, unelte, mașini etc.

Grație stăruințelor d-lui Moșoiu s-au obținut ajutoare de la prefectură, primărie, Ministerul Instrucțiunii, Casa Școalelor, din contribuții benevole ale părinților și publicului”⁴⁶.

Arătând că la strângerea fondurilor s-au implicat și societățile petroliere solicitate de Virgil Tacit și dr. chimist Vântul, ziarul își exprima încrederea în viitorul acestei școli și aceasta pentru că Aurelian Moșoiu „se ocupa de aproape și cu supravegherea ei morală și intelectuală ca un adevărat părinte și efor”⁴⁷.

În contextul acestor evidențe apare deplin îndreptățită acordarea la 19 noiembrie 1924, a medaliei regale „Răsplata muncii pentru construcțiuni școlare” clasa I-a „drept răsplătire pentru serviciile aduse învățământului, contribuind la construirea localurilor de școli”⁴⁸.

În anul 1925, ziarul „Ploieștii” revenea asupra realizărilor deosebite înfăptuite prin grija lui Aurelian Moșoiu la această școală transformată „într-o școală model”. De această dată Aurelian Moșoiu își propunea să extindă localul prin achiziționarea unor imobile aflate în vecinătate⁴⁹.

Minea Câmpeanu, elev al Școlii de Arte și Meserii în perioada 1928-1933, ne relatează în iulie 2002, că Aurelian Moșoiu continua să dețină funcția de Președinte al Comitetului Școlar al acestei școli și în anul 1933.

„Îmi aduc aminte că profesorul Aurelian Moșoiu se bucura de multă autoritate. El era convocat cel puțin o dată pe lună la Ședințele Comitetului Școlar unde se luau hotărâri în privința bunului mers al internatului și se făceau aprecieri în privința aprovizionării cu materiale pentru ateliere și alimente pentru internat”⁵⁰.

Aurelian Moșoiu și-a făcut simțită prezența și în activitatea Școlii profesionale de trei ani de fete. Opt ani el a deținut calitatea de Președinte al Comitetului Școlar și al acestei instituții de învățământ⁵¹.

O prestigioasă unitate de învățământ care a beneficiat de experiența și priceperea profesorului Aurelian Moșoiu a fost și Liceul de fete din Ploiești „Despina Doamna”. Vreme de 17 ani Aurelian Moșoiu a fost membru al Comitetului Școlar din această școală. În această calitate el și-a adus contribuția la extinderea localului liceului prin adăugarea unei noi aripi a construcției⁵².

Relatând aceste aspecte ale activității didactice ale lui Aurelian Moșoiu trebuie să facem și precizarea că aproape permanent profesorul Aurelian Moșoiu a fost membru al Comitetului Școlar Județean⁵³.

Pentru a aureola întreaga activitate didactică a profesorului Aurelian Moșoiu să nu uităm faptul că Aurelian Moșoiu a fost fondatorul Asociației Profesorilor Secundari, Secțiunea Ploiești și primul ei președinte⁵⁴. A respectat și prețuit această societate, i-a înțeles adevărata menire. Prin testament îi lăsa o importantă sumă de bani acestei asociații cu scopul constituirii unui fond de împrumut pentru membrii săi.

Activitatea didactică a lui Aurelian Moșoiu a fost una de excepție. Profesor titular cu normă întreagă la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești din 1902 până în 1937, concomitent a predat ori a deținut diverse funcții la alte instituții școlare. Aurelian Moșoiu s-a remarcat prin activitatea sa de excepție nu numai la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” ci, fapt pe care trebuie să-l subliniem, și la celelalte instituții: Școala de Arte și Meserii, Liceul de fete „Despina Doamna”, Școala profesională de trei ani de fete, Comitetul Școlar Județean, Asociația Profesorilor secundari.

Prin tot ce a întreprins a fost un exemplu pentru perioada în care a trăit, dar, noi, considerăm că el a rămas un exemplu și pentru timpurile noastre.

Activitatea sa cheamă la reflecție și reprezintă un perpetuu îndemn!

NOTE

1. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, **Aurelian Moșoiu 23 aprilie 1827 - 14 februarie 1946**, dactilogramă.
2. Paul D. Popescu, **Municipalitatea ploieșteană. Istorie și actualitate**, Primăria Municipiului Ploiești, 2000, p.61.
3. **Anuarul Liceului „Nicolae Bălcescu” Craiova**, 1976, p.11. Nu este obligatoriu ca Aurelian Moșoiu să fi predat și limba franceză și istorie, mai degrabă credem că în rubrica acestor specializări au fost încadrați mai mulți profesori. Acest procedeu reprezintă un criteriu de ordonare al profesorilor școlii, introdus de autorii anuarului craiovean.
4. Paul D. Popescu, *op. cit.*, p.61.
5. Arhiva personală a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, dactilogramă.
6. Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, **Aurelian Moșoiu-Profil biografic**, în C. Plinius Caecilius Secundus „Panegiricul Împăratului Traian”, Traducere de Aurelian Moșoiu, Ediția a III-a îngrijită de Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro” Ploiești, 2002, p.14.
7. *Ibidem*.
8. Leafa de 300 de lei era dintre cele mai mari. Doar 12 profesori din cei 43 aveau leafa mai mare (317 lei). Cea mai mică leafă o primeau Dr. Cosma cu 4 ore de igenă și N. Vasiliu, profesor secretar cu 95 de lei. (Stoica Teodorescu, **Istoricul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești - 75 de ani de la înființarea sa (1864-1939)**, Tipografia Comerțului, Ploiești, 1940. p. 211-212).
9. *Ibidem*.
10. *Ibidem*, p.225.
11. *Ibidem*. La Aurelian Moșoiu se nota, ca de altfel și la ceilalți, anul și locul nașterii, precizându-se în paranteză: Transilvania. Tot de aici venea și Ioan Nicolescu (Dacian).
12. Aurelian Moșoiu, **Însemnătaea societăților de lectură ale școlărilor din liceu**, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909.
13. Paul D. Popescu, *op. cit.*, p. 61.
14. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p. 236-237.
15. Paul D. Popescu, *op. cit.*, p. 61.
16. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p.230.
17. De reținut, că norma didactică era de 15 ore pe săptămână. Profesorii care aveau o vechime mai mare de 20 de ani aveau norma de 12 ore. Salariul de bază era de 420 lei (*Ibidem*, p.252).
18. Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos. 241, f.431-432.
19. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p. 257.
20. *Ibidem*, p. 267.
21. *Ibidem*, p. 269.
22. *Ibidem*.
23. În comitet era înscris și prefectul județului, nimeni altul decât profesorul liceului I.A. Bassarbescu. Comitetul era condus de o echipă „diriguitoare” coordonată de Directorul școlii Gh. Constantinescu (*Ibidem*).
24. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, **Aurelian Moșoiu 23 aprilie 1827 - 14 februarie 1946**, dactilogramă.
25. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p. 271.
26. *Ibidem*, p. 284, 292.
27. *Ibidem*, p.297.
28. *Ibidem*, p.317, 329, 337.
29. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu,

Act de donație acceptare, nenumărat. Vezi și Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p.336. Aurelian și Eufrosina Moșoiu au revenit în 1942 cu o nouă donație, de data aceasta în cărți pentru biblioteca Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din colecția aceluiași Toma Slăvescu. Direcțiunea Liceului „Sfinții Petru și Pavel” trimitea celor doi o adresă de mulțumire „pentru această faptă lăudabilă” care face ca „îmbogățirea bibliotecii noastre va fi bine simțită”.

30. Relatarea Dr. N. Birescu, fost elev al Liceului „Sfinții Petru și Pavel”, iulie 2002. N. Birescu și-a amintit, după 68 de ani, de o întâmplare hazlie petrecută la orele de germană. Tema lecției era legată de „O Tanenbaum”. Elevii nu erau prea bine pregătiți. Profesorul Aurelian Moșoiu a intrat în clasă, a deschis catalogul pentru absențe, șeful clasei (chestorul) i-a raportat absenții după care profesorul a întrebat imediat clasa dacă avea „vreo idee despre melodia „O Tanenbaum”. Elevii au răspuns în cor, afirmativ. Surprins de situație, profesorul a invitat clasa să cânte acest cântec. Elevii au cântat de mai multe ori, aproape până la sfârșitul orei, ca să nu fie ascultați și notați. La începutul celei de-a doua cântări, profesorul a schițat un gest pentru a-i opri, dar sesizând gluma clasei, a lăsat ca aceasta să decurgă liber, schițând doar un zâmbet. „Cu această ocazie, noi elevii, ne-am dat seama că profesorul Aurelian Moșoiu avea și bunăvoința de a accepta o glumă”.

31. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, **Aurelian Moșoiu 23 aprilie 1827 - 14 februarie 1946**, dactilogramă.

32. Vezi **O datorie împlinită. Omagiu d-lui profesor Aurelian Moșoiu cu prilejul ieșirii sale la pensie, 6-VI 1937**, (extras), Tipografia Librăriei „Cartea Românească”, Ploiești, 1938. Vezi și subcapitolul special dedicat acestui eveniment din lucrarea de față, cât și anexa nr. 39.

33. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p.346.

34. Arhivele Statului, Filiala Prahova, Fond Liceul „Sfinții Petru și Pavel”, Ploiești, vol. I, 1938, f.29. (Vezi și Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, **Proces-verbal**, 10 martie, 1938, cât și anexa nr. 41).

35. *Ibidem*.

36. *Ibidem*.

37. *Ibidem*. Vezi și Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p.237.

38. Arhivele Statului, Filiala Prahova, Fond Liceul „Sfinții Petru și Pavel”, vol. I, 1938, f.29-30 (Vezi și Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, **Proces-verbal**, 10 martie 1938).

39. „Curierul Liceului «Sfinții Petru și Pavel»”, Ploiești, anul XV, nr. II, 1937.

40. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu; Vezi și anexa nr. 42, **Aurelian Moșoiu 23 aprilie 1827 - 14 februarie 1946**, dactilogramă; Paul D. Popescu, *op. cit.*, p.61.

41. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat. Vezi și anexa nr. 13

42. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos. 9/1923, f.58, 80, 81, 82.

43. *Ibidem*, f.19.

44. *Ibidem*, f.17, 38, 39, 40, 41, 46, 59,75.

45. *Ibidem*, f.21, 69, 72, 74, 99, 100.

46. **Operă folositoare**, „Ploieștii”, 5 octombrie, 1924.

47. *Ibidem*.

48. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat. Vezi și anexa nr. 24.

49. „Ploieștii”, 14 iunie 1925.

50. Interlocutorul nostru preciza că Aurelian Moșoiu era în relații de bună colaborare cu alți profesori ai școlii, ca de exemplu: preotul Chirică (preot la Catedrala „Sf. Ioan”) și Heraclie Panaitescu, un pasionat sculptor, membru și el al Comitetului Școlar.

Referitor la școală, Minea Câmpeanu arăta că aceasta avea cinci clase, cu un efectiv de 35-40 de elevi fiecare. Cursurile teoretice se făceau în comun, dimineața, iar după-amiaza erau programate cinci ore de atelier. „Aici se executau: mobilă sculptată, mobilă fină, construcții metalice, existau ateliere de lăcătușerie, tinichigerie, ateliere pentru reparații auto, fierărie - unde se executau piese de caretiserie (pentru căruțe și camioane trase de cai)”. [Relatarea lui Minea Câmpeanu, elev al Școlii de Arte și Meserii, 1928-1933, iulie 2002].

51. Paul D. Popescu, *op. cit.*, p.61.

52. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, *Aurelian Moșoiu...*, dactilogramă.

53. Paul D. Popescu, *op. cit.*, p.61.

54. *Testamentul profesorului Aurelian Moșoiu*, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Fond Aurelian Moșoiu p. 4-5. Vezi și subcapitolul dedicat *Testamentului* din prezenta lucrare, cât și anexa nr. 45.

2. Profesorul Aurelian Moșoiu despre însemnătatea societăților de lectură ale elevilor din liceu

La 7 februarie 1909, Aurelian Moșoiu rostea în Amfiteatrul Liceului din Ploiești („Sfinții Petru și Pavel”) cuvântarea „Însemnătatea Societăților de lectură ale școlărilor din liceu”.

Această cuvântare a fost rostită cu ocazia împlinirii unui an de la întemeierea „Societății de lectură a elevilor clasei a VIII-a clasice moderne”. Asistența au reprezentat-o profesorii, elevii, părinții și rudele acestora, reprezentanți ai autorităților locale etc. Această cuvântare a fost tipărită în același an, la Ploiești¹.

Considerăm această cuvântare emblematică. Ea avea să consacre o activitate care a durat trei decenii. Cu această ocazie s-au rostit principii care aveau să călăuzească o muncă de apostolat didactic. Este posibil, ca nici Aurelian Moșoiu, să nu fi intuit în 1908, când a înființat Societatea de lectură, sau în 1909, când a rostit această cuvântare, longevitatea și eficiența care se sădeau în acele momente.

Aceste elemente spun multe despre caracterul, dârzenia, ambiția și dăruirea profesională ale lui Aurelian Moșoiu. În altă ordine de idei, să reținem că munca lui Aurelian Moșoiu, s-a transformat în „produse” care au reprezentat elemente ale cinstei și mândriei unuia dintre cele mai renumite licee din țară. Societatea de lectură își lua în anul 1909, numele Ilustrului elev al liceului din anii de debut ai acestei instituții, 1865, Ion Luca Caragiale. Apoi, sub auspiciile acestei societăți s-a editat revista „Curierul liceului” care avea să devină una dintre cele mai valoroase publicații ale elevilor pe plan național². Acestea sunt argumente care ne fac să insistăm în rândurile următoare asupra acestei cuvântări.

Încă de la începutul cuvântării sale Aurelian Moșoiu ținea să precizeze că societatea de lectură a fost înființată în anul precedent, cu elevii clasei a VII-a secția clasice moderne, că societatea se afla sub conducerea sa și că își ținea ședințele în fiecare Duminică, dimineața. Scopul acestei societăți școlărești era, în viziunea inițiatorului, întreit. În

primul rând, prin conferințele și dezbaterile promovate se realiza sporirea cunoștințelor și câștigarea deprinderilor „folositoare în vederea examenului de absolvire”. În al doilea rând, „prin declamări de poezii frumoase și executarea a diferitelor bucăți muzicale [elevii-n.ns.] să-și înalțe sentimentele lor etice și estetice”³. În al treilea rând, se urmărea întărirea respectului față de biserică, pentru că după fiecare ședință a societății de lectură întreaga asistență participa la slujbele religioase oficiate Duminică.

Concomitent „s-a emis ideea înființării unei biblioteci, care să fie un bun, o proprietate a secției clasice moderne” care să conțină lucrările adecvate studiului elevilor. Această bibliotecă urma să cuprindă lucrările autorilor clasici, cu hărți, tablouri istorice, ilustrații etc. pe care elevii le puteau studia în voie, chiar și acasă. Ideea bibliotecii a fost bine primită și de elevii din clasele mai mici. Cărțile proiectatei biblioteci urmau să fie procurate din sumele care proveneau din cotizația de 30 de bani pe lună a celor 100 de membri ai societății de lectură sau din alte surse. O astfel de sursă o constituia chiar manifestația organizată cu ocazia împlinirii unui an de la întemeierea societății de lectură. Deducem că la această festivitate-serbare, fie s-au vândut bilete de intrare, fie s-au făcut sponsorizări benevole, pentru că Aurelian Moșoiu se simțea dator „să exprim întregii onorate asistențe mulțumirea și recunoștința noastră pentru prețiosul sprijin ce ne-a dat [...], pentru realizarea mai timpurie a ideii bibliotecii”⁴. Și această idee a bibliotecii, a devenit realitate. An de an profesorul s-a preocupat de achiziționarea cărților, reușind formarea unui fond livresc de mare valoare.

După pensionarea sa, în 1937, Aurelian Moșoiu preda cu justificată mândrie și responsabilitate, prin proces-verbal către direcțiunea liceului, întregul patrimoniu al societății adunat cu atâta dăruire și cu atât de mult efort⁵. În 1938, când Aurelian Moșoiu preda arhiva Societății literare „I.L. Caragiale”, biblioteca societății cuprindea 659 de volume legate și înregistrate într-un catalog special, purtând pe ele ștampila societății. Concomitent Aurelian Moșoiu preda un fond de 4.155 de lei și 50 de bani, numerar ca și 2500 lei în renta refacerii 5% din anul 1920⁶.

În următoarea parte a cuvântării sale Aurelian Moșoiu, a insistat asupra rolului unei astfel de societăți în viața școlărească. Profesorul arăta că școala urmărea două scopuri: instrucția și educația tinerilor. Societățile școlărești serveau ambele scopuri dar mai ales pe cel al educației. Educația contribuia în cea mai mare măsură la formarea caracterului. Aurelian Moșoiu considera că formarea caracterului „constituie pentru țara noastră o problemă de un interes capital și cea dintâi la ordinea zilei”, fără de care „nici un progres nu este posibil” și „nici o reformă, nici o lege cât de bună nu poate da roadele așteptate”⁷.

Dar ce este caracterul? -se întreba Aurelian Moșoiu și apoi răspundea: „el este o putere tainică a sufletului, care face pe om capabil, să lupte cu succes împotriva tuturor impulsurilor rele” și anume: pasiunile, urile, răzbunările, teama nejustificată, trufia, lăcomia, egoismul etc.”⁸. Aceste însușiri erau definite de Aurelian Moșoiu „buruieni” care „cresc în grădina sufletească” și pe care caracterul în puterea sa trebuie să le stârpească. Plivind aceste „buruieni”, rămânea teren liber „spre a prinde rădăcini în mod trainic bunele exemple” care vor dezvolta „toate virtuțile care împodobesc pe om: cumpătarea, stăpânirea de sine, modestia, simțul onoarei, al dreptății, al datoriei, curajul și statornicia, generozitatea și mila față de cei în suferință, sprijin oricărui interes general, respect față de persoana și averea altuia, plăcerea de muncă și prețuirea ei, iubirea de părinți și ascultarea de sfaturile și îndemnul lor [...], și **mai presus de toate iubirea de patrie** (subl. ns. - Gh.C. și C.M.) și supunerea față de toate poruncile ei”⁹.

Aurelian Moșoiu ținea să precizeze că puterea caracterului „nu ne este dată de natură de o dată cu nașterea noastră” ci ea „se obține **încetul cu încetul**” (subl. în text) de-a lungul întregii vieți „din mica copilărie până la întreaga noastră formare morală, întocmai, cum tot prin deprinderi și exerciții gimnastice și sporturi se obține și puterea mușchilor și nervilor noștri”¹⁰. Așadar, exercițiul avea rolul determinant în formarea caracterului, iar aceste exerciții erau conduse în școală de profesori, iar acasă de părinți. Între cei doi factori trebuie să fie o „desăvârșită unitate de vederi, ca între doi aliați credincioși care luptă pentru același scop”¹¹.

De remarcat este faptul că peste ani, atunci când Aurelian Moșoiu a devenit senator, își păstra aceeași credință: reușita deplină a muncii educaționale consta în buna conlucrare, între școală și părinți. El sublinia această idee în cuvântarea pe care a ținut-o în Senatul României, cu ocazia discutării reformei învățământului secundar din anul 1928¹².

Arătând că toate vârstele școlare erau pretabile educației, profesorul sublinia importanța particulară a adolescenței pentru acest proces. La 16-20 de ani tânărul „crezându-se mare și tare, el se va avânta din ce în ce mai mult în vârtoarea lumii și dacă **educația** (subl. în text) nu i dă la timp busola în mână [...], se va pierde”¹³.

Un alt motiv pentru care era necesar ca educația să creeze tinerilor un caracter deosebit era acela „că absolvenții liceelor noastre, fiind chemați să alcătuiască mai târziu clasa conducătoare a țării”, era foarte important ca ei să fie „înzestrați cu toate virtuțile necesare pentru împlinirea unei asemenea înalte misiuni”¹⁴. Este a doua oară când în cadrul acestei cuvântări sublinia importanța națională a muncii educatorului. Profesorul era pătruns de convingerea că munca făcută în educația tinerilor influența

determinant evoluția și viitorul întregii națiuni. Era un exemplu de dăruire profesională și în același timp de responsabilizare a tuturor factorilor implicați în procesul educațional: profesori, elevi, părinți, factori politici, conducători.

Continuându-și discursul Aurelian Moșoiu explica în fața onoratei asistențe modul în care societățile de lectură ale elevilor contribuiau la formarea caracterului. Deși aceste societăți erau „puse sub conducerea câte unui profesor, care moderează și organizează întreaga lor activitate, totuși ele promovează din belșug spiritul de inițiativă [...], curajul și încrederea în forțele proprii, ceea ce este de o importanță capitală pentru viața” de zi cu zi, atunci când tinerii vor ieși de sub tutela profesorilor și a părinților lor¹⁵. Acest tip de societăți ofereau posibilitatea ca elevii să se distingă prin muncă „și anume printr-o muncă, de bună voie”, să se obișnuiască cu spiritul critic, să se deprindă „a vorbi improvizat și liber”, să se exprime clar, concis, să-și demonstreze și să-și formeze talentul literar și artistic în „daclamațiuni reușite și în execuțiuni muzicale plăcute”. În acest gen de activitate, aprecia profesorul, „tinerii noștri se învață cu simțul de solidaritate și cu munca comună”. Elevii vor învăța din experiența proprie și „nu din spusele altora, că unirea face forța și că numai ea asigură succesul”. Înarmați cu o asemenea experiență tinerii vor ieși „apoi în viața cea mare, **și este de un însemnat folos național** (subl. ns.- Gh.C. și C.M.) ca fiecare să fie deprins a-și asocia forțele sale cu ale altuia, pentru realizarea binelui comun”¹⁶. Totodată asemenea activitate îi obișnuia pe elevi „să se acomodeze unul cu altul”, să tocească diferitele asperități individuale, ceea ce îi va ajuta mai târziu să-și disciplineze firea, să-și tempereze pretențiile încât să triumfe interesul general, nu cel egoist, individual.

Un alt merit al societății coordonate de Aurelian Moșoiu era acela că îi învăța pe elevi să prețuiască munca, să înțeleagă „că numai prin muncă stăruitoare și prin merite reale poate ocupa cineva un loc mai de cinste și o pozițiune mai bună” iar „acest principiu îl aplică ei între ei în societatea lor”¹⁷.

Societatea literară a trecut în programul său, de la constituirea sa, formarea unei culturi religioase temeinice. Modalitățile de realizare a acestui obiectiv erau conferințele cu teme adecvate și participarea la serviciul divin „în toate duminicile [...] în catedrala orașului”. Aurelian Moșoiu considera că cele două instituții se completau reciproc, că biserica, a jucat în trecutul românilor un rol important, „că școala s-a înfiripat pe lângă biserică [...], că școala trebuie să meargă mână în mână cu biserica, dacă voim ca copiii noștri să iasă oameni întregi la minte și la inimă”. Vorbind de aceste principii Aurelian Moșoiu conchidea că „nu e bine să

ne despărțim de tradiția părinților și strămoșilor noștri” care în trecut „ori de câte ori erau bătuți de furtunile timpurilor” au găsit nădejde și sprijin în biserică, în creștinism care i-au ajutat pe români „de și-au conservat naționalitatea, și ne-au hărăzit noua țară și libertatea de care ne bucurăm”¹⁸.

Aceste idei făceau parte din convingerile cele mai profunde și intime ale profesorului Aurelian Moșoiu care l-au călăuzit în toată existența sa. Ele erau prezente și în cuvântarea sa ca senator în 1928, când în noul cadru al României Mari, se discuta reforma învățământului secundar¹⁹. În aceeași ordine de idei, să nu uităm faptul că în paralel cu activitatea lui didactică, politică, obștească, Aurelian Moșoiu a ocupat constant anumite funcții în comitetul parohial al unor biserici din orașul Ploiești. În fine, să adăugăm că prin testamentul său el a lăsat importante sume de bani atât bisericii din Tohanul Nou, localitatea sa natală, cât și bisericii „Sfinții Împărați” din Ploiești²⁰.

Referindu-se la aceste aspecte ale activității profesorului Aurelian Moșoiu, elevul Petre Șt. Tomescu, consemna în revista liceului: „Elevii din clasa a VIII-a își au societatea lor literară sub conducerea d-lui. profesor Aurelian Moșoiu. Duminica țin ședințe cu dizertații, critici, declamații și coruri, iar pe urmă elevii împreună cu profesorul lor merg la biserică, unde cu credință, își înalță sufletele în sferile senine ale măreției divine”²¹.

În finalul cuvântării sale Aurelian Moșoiu sublinia încă o dată importanța societății de lectură în formarea culturii generale, în sintetizarea și sedimentarea cunoștințelor dobândite în formarea caracterului. Cheia miraculoasă a progresului individual și general sălășuia chiar în esența caracterului. Extrapolând, Aurelian Moșoiu considera „că faptele mari ale istoriei nu sunt decât creația caracterului”. Istoria și evoluția poporului și Imperiului roman nu erau decât „creația caracterului de bronz ale străbunilor noștri”. Și evoluția istorică a poporului nostru nu era altceva decât concretizarea caracterului strămoșilor noștri plăieși și căpitani de neam; „însăși faptele mari ale istoriei noastre recente: **unirea, independența, regalitatea, nu se datoresc decât puterii de caracter**, (subl. ns.-Gh.C. și C.M.), prin care se deosebește atât de mult generația din jumătatea a doua a secolului trecut”²².

Ajungând la aceste exemple atât de importante în istoria poporului nostru, Aurelian Moșoiu insista asupra datoriei pe care o avea generația momentului cât și cea „a urmași(lor) noștri”, aceea de a „împlini misiunea istorică” de a „stăpâni în întregime moștenirea lăsată nouă de marele împărat roman” și de a „**restabili România lui Mihai Viteazul**”²³, (subl. ns.-Gh.C. și C.M.).

Acest măreț ideal nu se putea realiza decât „dacă vom avea în noi aceea putere făcătoare de minuni, a caracterului, care [...], ne poate

transforma în eroi ai păcii și, când trebuința ne cere, în eroi ai războiului!"²⁴.

Impresionant cum profesorul Aurelian Moșoiu ajungea de la lucrurile aparent mărunte la cele de importanță vitală ale neamului său. Generația aceea avea pilda marilor realizări ale poporului român de la jumătatea secolului al XIX-lea și ea trebuia pregătită pentru realizarea marelui ideal al neamului nostru, unirea deplină. Aurelian Moșoiu credea cu convingere în ceea ce spunea. Mai mult, el acționa, lucra cu aceeași convingere. Era convins că numai lucrând durabil, modelând temeinic tinerele vlăstare asigura viitorul neamului său. Idealul național nu se putea realiza decât cu oameni cu caracter, nu putea să fie decât rezultatul voinței generale. Nu ezita să-i îndemne pe tineri să fie eroi ai păcii iar, dacă va fi nevoie să devină eroi ai războiului.

Momentul acela nu era tocmai departe. Declanșarea războiului mondial în anul 1914 deschidea posibilitatea realizării idealului național. Aurelian Moșoiu a simțit, ca și majoritatea contemporanilor săi, conjunctura istorică ivită, și în 1915 semna cererea de înrolare voluntară „în dorința de a servi Patria, în cazul unui război cu Austro-Ungaria”²⁵. Nu ezita să devină ceea ce predica - un erou al războiului întregirii naționale. O parte din ei, profesori și elevi, nu s-au mai întors devenind „eroi ai războiului”. Un tablou al celor căzuți pe front „așezat fiind în ram de stejar încolăcit” era pus în fiecare clasă a Liceului „Sfinții Petru și Pavel”, deasupra catedrei, demonstrând suprema datorie împlinită și arătând că jertfa lor nu fusese zadarnică²⁶.

Din analiza întreprinsă deducem că ne aflăm în fața unui adevărat mentor, un profesor care și-a înțeles pe deplin misiunea sa de dascăl, de apostolat. El a lucrat la formarea caracterului tinerilor și implicit la formarea caracterului și profilului sănătos al neamului său. Acest lucru era cu atât mai necesar cu cât poporul său mai avea de realizat un mare pas istoric, Unirea deplină. A crezut în ea, a pregătit-o cu propriile puteri și arme, s-a angajat faptic pentru realizarea ei, a văzut-o cu ochii.

Lectura textului lui Aurelian Moșoiu ne transportă cu nostalgie spre acele timpuri în care cuvântul avea un rol determinant în educația tinerilor. Clasicismul, poeziile, analizele literare, dezbaterile ideatice, serbările școlare, erau creuzete ideale pentru modelarea caracterului tinerelor vlăstare.

Referindu-se la activitatea Societății literare „I.L.Caragiale” Stoica Teodorescu, Director al Liceului „Sfinții Petru și Pavel” nota în valoroasa sa lucrare privind istoricul liceului că acesta „și-a îndeplinit cu prisosință rostul unor astfel de preocupări paralele cu școala dar în consens cu ea” și „pe deasupra tuturor stă fapta demnă și pilduitoare a conducătorului ei” care vreme de 30 de ani a făcut demonstrația a „ceea ce se numește

perseverare în faptă și lucru bun”. Stoica Teodorescu aprecia că această societate era un exemplu și un „îndemn și iar îndemn [...], de înobilare a sufletului prin lectură și știință”²⁷. Colecția revistei „Curierul Liceului «Sfinții Petru și Pavel»” reprezintă dovada grăitoare²⁸.

Concomitent, se profila dominant ideea că educația, școala contribuiau decisiv la propășirea neamului, la binele țării; lucrându-se cu pasiune și responsabilitate cu dăruire și tact se lucra pentru viitorul țării și poporului român. În mod indubitabil, activitatea lui Aurelian Moșoiu căpăta și valoarea unui exemplu pentru întregul corp profesoral și oferă un serios îndemn la reflectare pentru factorii cu putere decizională în domeniul învățământului românesc contemporan.

NOTE

1. Aurelian Moșoiu, *Însemnătatea Societăților de lectură ale școlărilor din liceu. Cuvântare rostită la Sedința festivă de la 7 februarie 1909 a Societății de lectură a clasei a VIII-a clasice moderne în Amfiteatrul Liceului din Ploiești*, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909.
2. Vezi Paul D. Popescu, *Municipalitatea ploieșteană. Istorie și actualitate*, Primăria Municipiului Ploiești, 2000, p.61. În al treilea an al apariției sale, 1909, revista era citită în mai multe orașe din țară: București, Iași, Călărași (vezi rubrica *Dezlegătorii*, „Curierul Liceului” anul III, nr.5, Ploiești, 5 martie 1909).
3. Aurelian Moșoiu, *op. cit.*, p.3.
4. *Ibidem*, p.4. Vezi și Petre Șt. Tomescu, *Vremuri Noi*.
5. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Liceul „Sfinții Petru și Pavel”, dos.1, 1938, f.29-30. Vezi și anexa nr. 41.
6. Stoica Teodorescu, *Istoricul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești -75 de ani de la înființarea 1864-1939*, Tipografia „Comerțului”, Ploiești, 1940, p.237.
7. Aurelian Moșoiu, *op. cit.*, p.6.
8. *Ibidem*.
9. *Ibidem*.
10. *Ibidem*, p.7.
11. *Ibidem*.
12. Vezi Aurelian Moșoiu, *Reforma învățământului secundar. Cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928*, Imprimeriile Statului, București, 1928, cât și anexa nr. 29.
13. Aurelian Moșoiu, *Însemnătatea societăților de lectură...*, p.7-8.
14. *Ibidem*, p.8.
15. *Ibidem*, p. 8-9.
16. *Ibidem*, p.9.
17. *Ibidem*, p.10.
18. *Ibidem*, p.11-12.
19. Vezi Aurelian Moșoiu, *Reforma învățământului secundar...*, vezi și subcapitolul consacrat acestei probleme în lucrarea de față.
20. Vezi *Testamentul* Profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu. Vezi și anexa nr. 25.
21. Petre Șt. Tomescu, *Vremuri Nouă*, „Curierul Liceului «Sfinții Petru și Pavel»”,

- anul III, nr.5, Ploiești, 5 martie 1909.
22. Aurelian Moșoiu, *Însemnătatea Societăților de lectură...*, p.12-13.
 23. *Ibidem*, p.12.
 24. *Ibidem*.
 25. Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos. 241, f. 431-432. Vezi anexele 11 și 12.
 26. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p.271, 289.
 27. *Ibidem*, p.236-237.
 28. Vezi colecția revistei „Curierul Liceului «Sfinții Petru și Pavel»” din Ploiești, 1907-1939.

3. Festivitatea de sărbătorire a profesorului Aurelian Moșoiu cu ocazia pensionării sale

În 1937, Stoica Teodorescu, Directorul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești anunța intenția acestei instituții și a „Asociației Profesorilor Secundari” din Ploiești de a-l sărbători pe Aurelian Moșoiu cu ocazia pensionării sale. La 17 mai 1937, era difuzată invitația oficială de participare la festivitate. Aceasta urma să se desfășoare în amfiteatrul liceului unde „o ședință solemnă [...], va omagia opera școlară și extrașcolară a profesorului Aurelian Moșoiu”, în data de 23 mai¹. Festivitatea urma să continue cu un banchet programat la Restaurantul „Carul cu bere” din localitate. O invitație similară era difuzată și de „Asociația Profesorilor Secundari Ploiești”. În comitetul de organizare erau cuprinse nume sonore: Stoica Teodorescu, D. Munteanu Râmnic, Gh. Canciu, I.Cr. Danielescu².

La 28 mai 1938, Direcțiunea Liceului venea cu o înștiințare prin care anunța că festivitatea se amâna pentru data de 6 iunie datorită decesului fostului profesor și director G. Constantinescu. Concomitent era fixat programul festivității. În program erau trecute opt cuvântări între care cele ale lui Stoica Teodorescu, D. Munteanu Râmnic, a doi elevi și cea de răspuns a lui Aurelian Moșoiu. Această parte festivă se încheia printr-un concert coral condus de I. Danielescu³.

Seria cuvântărilor a fost deschisă de Pamfil Georgian, inspector școlar, reprezentant al ministrului Educației Naționale, Dr. C. Angelescu care ținea să precizeze că această sărbătoare „întrece cadrul obișnuitelor manifestări cu care suntem deprinși”. Pentru a-i caracteriza activitatea, vorbitorul făcea apel la Horațiu spunând: „Prin munca d-v. în ogorul școlii românești, v-ați ridicat: un monument mai trainic ca bronzul, mai înalt decât piramidele regale pe care nu-l vor putea nimici nici ploaia distrugătoare, nici crivățul năpraznic, nici al anilor nesfârșit șir, nici a vremii trecere”⁴.

A urmat la cuvânt Stoica Teodorescu, Directorul liceului, fost elev

al profesorului Aurelian Moșoiu, care a ținut să precizeze că sărbătoritul slujise catedra mai bine de patru decenii și că festivitatea organizată nu intra în seria celor de „convențiuni sociale” ci reprezenta recunoașterea integrală a valorii sale.

Ca profesor de limba latină, aprecia Stoica Teodorescu, Aurelian Moșoiu a inițiat tinerii „în clasicismul antichității greco-romane pe care l-ați socotit ca cel mai nimerit drum, pentru desăvârșirea instrucțiunii integrale a școlarilor d-voastră⁵”. Oratorul aprecia că obiectivul principal, crezul vieții profesorului Aurelian Moșoiu a fost crezul muncii, punctualității, demnității profesionale, onoarei, caracterul integral, al apărării dreptății și legii („jus et lex”).

C. Popescu Gruia a vorbit în calitate de Președinte al Asociației Profesorilor Secundari din Ploiești. El a făcut o scurtă prezentare a întregii cariere didactico-profesionale a lui Aurelian Moșoiu. A evidențiat eforturile sărbătoritului în reorganizarea Școlii de meserii, de Președinte al Comitetului școlar al Școlii Profesionale de fete (8 ani), de președinte al Comitetului școlar Județean (3 ani), membru al Comitetului școlar al Liceului „Despina Doamna” (17 ani), episcop bisericesc, conducător al Societății de lectură „I.L. Caragiale” din liceul „Sfinții Petru și Pavel” (40 de ani), ajutor de primar, senator de Prahova în două legislaturi⁶.

Oratorul aducea un salut plin de recunoștință gestului lui Aurelian Moșoiu de a se înrola voluntar în războiul de întregire națională.

„Nu putem să rămânem indiferenți la chemarea supremă a patriei, la jertfa pe care o poruncește în acel ceas instinctul național, acela care de la catedră propagase iubirea de patrie și ca toată generația să imperativul idealului național. El n-a făcut acest act pentru că i-au impus legile țării, nefiind în cadrele armatei, ci pentru că i-a impus sângele său și conștiința sa. I-a impus-o conștiința sa de profesor îndrumător de neam, i-a impus-o sângele său...?”

Colonelul Ion Mitulescu a rostit discursul în calitate de Președinte al Comitetului Școlar al liceului. El ținea să mulțumească celor care „au luat inițiativa de a se da posibilitatea și părinților [...], să-și spună cuvântul de recunoștință ce au față de sărbătorit”⁸.

A urcat apoi la tribună D. Munteanu Râmnic, în numele „Ligii Culturale a Românilor”. Oratorul amintea asistenței scopul constituirii Ligii: răspândirea culturii și trezirea conștiinței naționale, închegarea sufletului național-unitar, întregirea națională a statului român, transformarea fiecărui român într-un element de propășire materială și morală.

D. Munteanu Râmnic aprecia că Aurelian Moșoiu a fost „omul meseriei lui”, un adevărat învățător al neamului. Oratorul nu scăpa din

vedere nici activitatea politică a celui care era omagiat apreciind că atunci când politica avea în vedere în exclusivitate binele obștesc era „tot o formă de cultură”. O formă de cultură era și activitatea gospodărească, în care Aurelian Moșoiu se afirmase plenar. „De-am fi cât mai gospodari, cât mai mulți, fie acasă, fie-n treburile publice [...], țara s-ar bucura de sănătate și rânduială, de mare belșug și de tot mai bun nume”⁹.

D. Munteanu Râmnic îl denumea pe Aurelian Moșoiu „soldat al Ligii Culturale [...], soldat al românismului” evidențiind înrolarea sa voluntară în război pentru a realiza „Dacia visurilor noastre”. Sacrificiile au fost răsplătite, contemporanii acelor momente fiind o „generație fericită [...]”, pentru care noi ne putem privi în ochi, mulțumiți și siguri, fără nici o urmă de conștiință tulburată¹⁰. Munteanu Râmnic încheia prin a sublinia semnificația originii lui Aurelian Moșoiu, pentru că „noi nu suntem numai noi, prezentul dar și ceea ce reprezentăm ca nume, sânge, suflet și trecut, viața istorică, moșii și strămoșii, ținuturile și felurile de români din care ne tragem” iar, în acest sens, Aurelian Moșoiu avea din plin a se mândri. „Noi nu uităm iubite coleg, că dumneata ești din Bran, Țara Bârsei, că ești fiul sufletesc al vestitelor școli ale Brașovului, că ești român din Ardeal, de unde de sute de ani s-au coborât în Țara Liberă oierii-Mocani, Mărgineni și Săceleni, ca și negustorii și căruțarii, ba și militarii [...], din aceea ce sute de ani au adus în Țara Liberă, sânge și suflet românesc, împrăștiare și tărie”¹¹.

T. Goruneanu, Președintele Tribunalului Prahova vorbind în numele foștilor elevi ținea să sublinieze rolul studierii limbii latine care stabilea „ordinea de gândire, și frumosul în expresiune”, presărându-și întregul discurs cu expresii, maxime și versuri în limba latină.

Fostul elev își amintea că magistrul le-a aprins flacăra patriotismului „în preajma marelui război” și că șase colegi din promoția sa au căzut cu arma „în lupta pentru așezarea hotarelor”¹².

Elevul Opreș V. Mihai și-a ținut întregul discurs în limba latină, în semn de respect față de specialitatea profesorului sărbătorit.

În final a luat cuvântul Aurelian Moșoiu care a ținut să mulțumească tuturor vorbitorilor și celor care au luat hotărârea organizării acestei manifestații. El afirmă cu justificată mândrie că, după 41 de ani de activitate didactică, poate sta cu fruntea în fața opiniei publice pentru întreaga sa prestație pe care o consideră a fi „curată”.

Vorbind despre activitatea sa didactică el aprecia că rolul profesorului era să facă educație și instrucție. Între aceste două direcții el dădea întâietate educației, fără a neglija cea de a doua latură întrucât ele se completau, susținându-se una pe alta. Profesorul Aurelian Moșoiu își argumenta astfel filozofia sa: „variantele cunoștințe oricât de bine s-ar

Întipări totuși se uită cu timpul în bună parte. Pe când o povață bună, o dojană administrată cu tact și înțelepciune, o îndrumare părintească, un exemplu bun și continuu din partea educatorului impresionează mai puternic și se imprimă cu mai multă trăinicie în suflet și creează deprinderi, cari îi rămân tânărului licean în viață. Înainte de a scoate învățați, liceul trebuie să scoată oameni cu un moral superior și cu o ideologie sănătoasă, capabili în lupta cea grea a vieții, capabili să răsbească prin vâltoarea ei și să-și croiască drum spre înălțare prin cinste și demnitate”¹³.

Aurelian Moșoiu arăta faptul că în toată cariera sa a îndemnat tinerii la muncă, pentru că roadele ei în cele din urmă vor trebui să triumfe. La îndemnat să păstreze patrimoniul „lăsat vouă cu mari jertfe de generația noastră” și să încerce să îl îmbogățească prin propriile eforturi. Oratorul nu neglija să sublinieze râvna pe care a depus-o pentru a prezenta „mărgăritarele” din paginile nemuritoare ale autorilor latini” care au creat „acea formidabilă putere politică și militară, acel imperiu universal”¹⁴. Aurelian Moșoiu a continuat prin a se referi la importanța relației școlă - familie, la rolul inspectoratului școlar, la valoarea corpului didactic al liceului, încheind cu îndemnul adresat celor mai tineri colegi de a păstra „tradiția de muncă și de sacrificiu” de la acest lăcaș de cultură, considerat „printre cele mai de seamă licee din țară”.

La încheierea festivității lui Aurelian Moșoiu i s-a oferit o statueta reprezentând „Gloria” care avea o dedicație specială. A urmat fotografierea întregii asistențe pe treptele liceului.

Banchetul care a urmat acestei festivități a reunit 300 de persoane. Au fost rostite alte discursuri¹⁵. Din peste cele 20 de telegrame și scrisori de felicitare au fost citite în acel cadru șase, între care și cea a ministrului Învățământului, Dr. Angelescu care încheia prin a arăta că „Școala românească îți rămâne totdeauna recunoscătoare”¹⁶.

NOTE

1. Stoica Teodorescu, *Anuarul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937*, Ploiești, 1937, p. 38-39.
2. *Ibidem*.
3. *Ibidem* p. 40-41.
4. *Ibidem* p. 43.
5. *Ibidem* p. 46.
6. *Ibidem* p. 49. Vezi și Paul D. Popescu, *Municipalitatea ploieșteană. Istorie și actualitate*, Primăria Municipiului Ploiești, 2000, p. 61; Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, *Aurelian Moșoiu - profil biografic*, în C. Plinius Caecilius Secundus „Panegiricul Împăratului Traian”, Traducere Aurelian Moșoiu, Ediția a III - a, îngrijită de Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2002, p. 3-5.

7. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p. 50. Vezi și Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos. 241 p. 431.
8. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p.51.
9. *Ibidem*, p. 56.
10. *Ibidem*, p. 57.
11. *Ibidem*.
12. *Ibidem*, p. 60.
13. *Ibidem*, p. 65.
14. *Ibidem*, p. 66. Pasiunea lui Aurelian Moșoiu față de antichitatea greco-latină este probată de lucrarea: Plinius Caecilius Secundus, *Panegiricul Împăratului Traian*, Traducere realizată de Aurelian Moșoiu, Ediția a II - a, Editura Casei Școalelor, 1925.
15. Stoica Teodorescu, *op. cit.*, p. 71.
16. *Ibidem*, p.63. Pentru această întreagă analiză vezi și: *O datorie împlinită OMAGIU D-lui profesor Aurelian Moșoiu cu prilejul ieșirii sale la pensie, 6 VI 1937*, (extras), Tipografia Librăriei „Cartea Românească”, Ploiești, 1938, cât și anexele 39-40.

CAPITOLUL III AURELIAN MOȘOIU - OMUL POLITIC

1. Aspecte ale activității politice ale lui Aurelian Moșoiu

Aurelian Moșoiu s-a afirmat și în sfera politică. A fost membru al Partidului Național Liberal. A devenit Președintele Organizației Județene Prahova al P.N.L., a deținut funcția de ajutor de primar și a fost ales senator în Parlamentul României, în două legislaturi¹.

În cele ce urmează ne propunem să refacem, în mare, viața politică a lui Aurelian Moșoiu, folosindu-ne, în principal, de informațiile oferite de presa vremii. Aceste informații sunt oferite de mai multe colecții de documente editate sub auspiciile Arhivelor Naționale, Filiala Prahova².

Aurelian Moșoiu s-a avântat în viața politică înainte de primul război mondial, în 1914-1915 devenind consilier și ajutor de primar, din partea Partidului Liberal.

Marea Unire din 1918 a adus sporirea efervescentei politice la nivelul întregii țări. Partidele politice își propuneau consolidarea și reorganizarea³. Activitatea de „la centru” se resimțea și „în provincie”.

Astfel, la 4 februarie 1919, la „Clubul Liberal” din Ploiești se desfășura o mare adunare a membrilor de partid. Scopul acestei adunări era fixarea candidaților P.N.L. pentru viitoarele alegeri. Între candidați, figura și numele profesorului Aurelian Moșoiu⁴. În 1921, P.N.L. și-a intensificat activitatea pentru răsturnarea guvernului Averescu și pentru câștigarea alegerilor. Organizația locală organiza două întruniri ale liberalilor la Valea Călugărească și la Tăriceni, la 16 octombrie. Din partea „Clubului Liberal”, la Tăriceni, alături de alți reprezentanți a fost prezent și Aurelian Moșoiu⁵. Profesorul Aurelian Moșoiu s-a deplasat și la Vălenii de Munte, în aceeași „campanie de răsturnare a guvernului”, la 30 octombrie. În aceeași zi, erau organizate întruniri și la Homorâciu, Râncezi și Posești. La Vălenii de Munte a luat cuvântul și Aurelian Moșoiu. Aici a avut loc, o mare întrunire cu cetățeni vălenari și delegați ai tuturor comunelor din vecinătate. Sala cursurilor de vară era neîncăpătoare, „pentru a primi mulțimea, care staționa afară, în așteptarea cuvântului prietenilor noștri” ținea să precizeze ziarul

„Lumina”⁶.

În ianuarie 1922, Aurelian Moșoiu era propus candidat pentru alegerile de la senat. Candidatura sa a fost făcută la întrunirea comitetelor organizațiilor liberale din județ, care s-a desfășurat la „Clubul Liberal” din Ploiești⁷. Ziarul „Lumina” oficiosul organizației locale îi făcea următoarea caracterizare: „Este fire de mocan din Ardeal, om dintr-o bucată, cum sunt mai toți mocanii. Este profesor la liceul din Ploiești și ales președintele tuturor profesorilor [...], ploieșteni pentru meritele de bun coleg și profesor. Om așezat, cu tâlc la vorbă, cu rost la treabă, ieșit din pătura de jos a fraților noștri din Transilvania, care a suferit asprile apăsării ungarilor, Moșoiu este un desăvârșit și cinstit democrat”⁸. În același timp generalul Traian Moșoiu⁹, fratele lui Aurelian Moșoiu, devenea ministru al Comunicațiilor în guvernul format în ianuarie 1922 de către I.I.C. Brătianu¹⁰.

În aprilie 1922, senatorii și deputații liberali prahoveni adresau o scrisoare de mulțumire „Către alegătorii din județul Prahova” prin care doreau să mulțumească pentru votul acestora care a permis obținerea unor rezultate foarte bune, organizația P. N. L. Prahova reușind să trimită în Parlamentul României șase deputați și patru senatori. Semnatarii acestui document erau cei zece parlamentari liberali de Prahova, între care și senatorul Aurelian Moșoiu.

Iată textul acestei scrisori - manifest:

„Către alegătorii din jud. Prahova
Iubiți și stimați alegători

Cu toate penele, ce ni le-au adus dușmanii noștri, printr-o propagandă necinstită și mincinoasă, cu toate mijloacele lor de corupție, ce le-au întrebuițat, pe unde au putut, pentru a vă îndepărta de noi și de Partidul Liberal, care veghează necurmat la interesele țării și ale neamului, de aproape un veac, majoritatea dintre d-voastră ne-a dat sprijinul în alegerile trecute, s-a grupat în jurul steagului liberal, votându-ne cu încredere.

Onoare, cinste vouă și toată mulțumirea și recunoștința noastră.

Am fi voit ca izbânda noastră să fie desăvârșită, întregă și la Cameră, precum și la Senat. Ne pare rău, că doi din candidații noștri, de la Cameră, deși au avut un număr întreg de voturi, ca ceilalți de pe lista celor ce le-au luat locurile, au căzut. Aceasta nu ne împiedică, totuși să recunoaștem, că izbânda noastră este mare, ca și meritul d-voastră, că am luat șase din opt locuri.

Iubiți Săteni și Cetățeni

Vremea vorbelor goale a trecut de mult. Trei ani, Țara d-voastră și noi toți am suferit de pe urma lor.

În numele Partidului Liberal și în mijlocul d-voastră, noi ne-am făcut datoria, aici la Prahova prin scris și la întruniri de a vă arăta primejdia ce ne amenință, dacă mai mergem pe calea dibuirilor, cu oameni nepregătiți la cârma Statului.

Bunul simț al marei majorității a alegătorilor din România Mare a izbutit de a trimis în Parlament o majoritate zdrobitoare care dă puțință Parlamentului Liberal să guverneze îndelung, trainic și să-și aducă la îndeplinire marele și chibzuitul său program pentru întărirea Țării și binele obștesc.

În sânul partidului nostru, și cu majoritățile liberale suntem la datorie. Sub înțeleapta și iscusita conducere a marelui bărbat de Stat, a domnului Ioan I.C. Brătianu și a vrednicilor săi colaboratori muncim, ne facem datoria, cu care ne-ați onorat d-voastră și partidul nostru.

Vă încredințăm, că nu veți fi înșelați în așteptările d-voastră. Timpul vă va dovedi.

I. Ionescu Quintus, Dem. I. Nicolaescu, Grigore Dimitrescu, C. Ionescu Lungu, N. Constantinescu - Bordeni și N.N. Boeru, deputați.
C. Rigu, Al. Mișu, I.N. Predescu și Aurelian Moșoiu, senatori¹¹.

În anul 1922, Aurelian Moșoiu a scris articolul **Cosmopolitismul la noi**. Acest articol aflat în manuscris în arhiva familiei, are patru pagini și este semnat cu prescurtarea Moș. Destinația lui era aceea de a fi publicat în presă. Nu am găsit confirmarea publicării lui. **Cosmopolitismul la noi** este un articol tipic lumii politicianiste, cu adresă directă: criticarea ziarului „Adevărul” și a directorului acestuia Constantin Mille și chiar a cititorilor acestui ziar pentru opțiunea lor. Ceea ce îl deosebește de articolele de duzină ale presei timpului, este încărcătura de idei, puterea de demonstrație, stilul convingător, exprimarea elevată. Articolul distonează, în esență, cu poziția rezervată omului politic Aurelian Moșoiu. Aurelian Moșoiu a preferat discreția, faptele, acțiunea și nu zgomotul. Dacă ne gândim că anul 1922 a fost un an electoral, că Aurelian Moșoiu a candidat și a devenit senator și că în pregătire era problema adoptării noii constituții, vom înțelege mai bine rațiunile acestui articol¹².

La 15 decembrie 1923, Aurelian Moșoiu era prezent la festivitatea de sărbătorire a lui Ion Ionescu Quintus cu ocazia desemnării sale, Vicepreședinte al Adunării Deputaților. Momentul a fost conceput ca o importantă victorie liberală care avea și scopul consolidării imaginii P.N.L.,

Ion Ionescu Quintus era în acel moment șeful organizației locale a P.N.L. Filiala locală a organizat cu acest prilej un grandios banchet la care au participat 400 de persoane. Între participanți s-au aflat I.G. Duca, ministrul Afacerii Străine și G. Mârzescu, ministrul Justiției. Festivitatea a fost marcată de discursuri; telegrame de felicitare, vizite¹³.

Aurelian Moșoiu a împletit activitatea politică cu cea obștească. În anul 1925, el a candidat ca membru mirean în adunarea eparhială a bisericii ortodoxe din Ploiești. Aurelian Moșoiu era prezentat de ziarul „Virtutea”, ca un cetățean de valoare „având strânse raporturi cu biserica”, cerând enoriașilor din Circumscripția I-a, să îl voteze „cu deplină încredere” exprimând convingerea că el va contribui la „înălțarea prestigiului bisericii ortodoxe”¹⁴.

În mai 1926, oficiosul P.N.L. Prahova „Virtutea” publica lista candidaților prahoveni pentru Camera Deputaților cu ocazia noilor alegeri. Între aceștia se afla și profesorul Aurelian Moșoiu¹⁵.

În 1927 a început o importantă acțiune de reorganizare a P.N.L. La 21 februarie a avut loc la Clubul Central din Ploiești, adunarea președinților organizațiilor liberale din 20 de comune ale județului Prahova care alcătuiau trei sectoare. La sectorul al doilea, unul dintre cei doi vicepreședinți a fost ales Victor Moșoiu¹⁶.

Activitatea politică a P.N.L. Prahova continua cu organizarea locală. În 17 martie 1927, s-a desfășurat întrunirea șefilor sectoarelor de oraș sub președenția lui Dem. I. Nicolaescu. Orașul a fost împărțit în cinci sectoare. Sectorul I îl avea șef pe profesorul Aurelian Moșoiu, fost senator. Acest sector cuprindea „suburbiile”: „Sf. Treime”, „Sf. Împărați”, „Sf. Haralambie”, „Sf. Ecaterina”, „Sf. Tănase”¹⁷.

Ziarul „Ploieștii” din 21 martie 1927 aducea la cunoștința opiniei publice prahovene că între liberalii prahoveni existau serioase neînțelegeri. Aceștia se divizaseră în două tabere. Una era condusă de avocatul Dem. I. Nicolaescu, fost prefect, „care a pus mâna și pe club și a început o organizație”. Din această grupare presa îl indica ca făcând parte și pe Aurelian Moșoiu. Cea de a doua era condusă de I. Ionescu Quintus.

Într-o conferință ținută la Ploiești¹⁸, N.D. Chirculescu, fost ministru a încercat, fără rezultat însă, să împace cele două grupări.

Lucrurile, erau departe de a se liniști. La 3 noiembrie 1927, Dem. I. Nicolaescu, șeful local al P.N.L., a convocat la clubul liberal, Delegația permanentă a organizației județene. Au participat 35 de membri din oraș și din județ. Scopul întrunirii a fost acela de a combate pe cei care duc o „campanie fățișă”: Gogu Zamfirescu, takist și fracțiunea sa care urmăreau „de a acapara primăria municipiului Ploiești”. Ziarul „Ecolul Prahovei” care publica aceste informații îl numea și pe Quintus ca fiind

implicat în această mișcare. În același scop, al consolidării grupului lui Dem. I. Nicolaescu și al incriminării fracțiunii Quintus-Zamfirescu, Aurelian Moșoiu, șeful sectorului I liberal din Ploiești, a convocat o întrunire a liberalilor la sediul acestui club ploieștean¹⁹.

Conflictul intern liberal continua să se accentueze. La 10 decembrie 1927, o delegație a P.N.L. Prahova, condusă de senatorul Aurelian Moșoiu s-a prezentat în audiență la I.G.Duca, ministrul de Interne, pentru situația creată la Consiliul Comunal al municipiului Ploiești. I.G.Duca a promis că se va ocupa personal de situația ivită la Ploiești, motivând că numai moartea liderului național I.I.C.Brătianu l-a împiedicat să facă acest lucru până în acel moment²⁰.

Starea conflictuală din rândul liberalilor prahoveni s-a prelungit și în anul următor. Lupta între cele două tabere Dem. I. Nicolaescu și I.I.Quintus pentru controlul primăriei a consumat energie și a generat grupări și regroupări de forțe. Aurelian Moșoiu a rămas constant atașat de Dem. I. Nicolaescu. Profesorul, împreună cu alți doi parlamentari s-a prezentat într-o nouă audiență la I.G.Duca. Delegația ploieșteană dorind tranșarea situației, a amenințat chiar cu demisia în cazul că nu se intervenea de la centru pentru rezolvarea situației. Mai mulți liberali locali, susținea ziarul „Virtutea”, erau hotărâți să părăsească rândurile P.N.L. Sesizând gravitatea situației de la Ploiești, care putea amenința chiar unitatea partidului, replica lui I.G.Duca a fost convingătoare și fermă: „Nu vă jucați cu demisia”²¹.

Personalitate pleneră a vieții ploieștene, Aurelian Moșoiu avea disponibilitatea implicării în mai multe segmente ale activităților locale. Astfel, la 30 mai 1928, apărea în fruntea listei Comitetului de organizare a vizitei la Ploiești și în județ a Congresului Internațional al Învățămintului²².

Sediul comitetului de organizare era Liceul „Sfinții Petru și Pavel”. Cu o lună înainte, Aurelian Moșoiu rostea în Parlamentul României o importantă cuvântare privind învățământul secundar românesc²³.

Disputele politice din cadrul P.N.L.Prahova nu dădeau semne de a se liniști. Cele două tabere, bine conturate, căutau să-și consolideze pozițiile. Fiecare tabără, Quintus-Nicolaescu, avea adepții săi. Opinia publică și chiar electoratul urmărea spectacolul acestor confruntări. „Ce va mai fi, vom vedea” conchidea „Ploieștii” din 21 martie 1929²⁴. Dem. I. Nicolaescu era acuzat de publicația citată că îl susținea în administrația locală pe Obrocea ce ar fi patronat afaceri oneroase și că avea „obiceiul să se inspire de la valeți” și nu de la oameni de bună calitate.

Un articol din ziarul „Ploieștii” arăta că atmosfera de confuzie și neînțelegeri din cadrul P.N.L. Prahova continua să se prelungească și în toamna anului 1929. Această stare de lucruri s-a evidențiat cu ocazia unei întâlniri publice a liberalilor de la Bușteni unde s-a deplasat și senatorul

Aurelian Moșoiu²⁵. Dem. I. Nicolaescu, din anturajul căruia făcea parte și Aurelian Moșoiu a fost criticat și la Bușteni.

În pofida acestor neînțelegeri liberalii prahoveni au demonstrat că în momentele importante ale vieții interne puteau trece peste disensiunile momentului și reface unitatea acestei fortărețe care a fost P.N.L. Acest lucru a fost demonstrat cu suficientă convingere cu ocazia desfășurării la 24 noiembrie 1929, a Congresului organizației județene a partidului. La acest eveniment au participat conform ziarului „Lumina”, 10.000 de persoane. Evident, a fost o manifestație tipic politicianistă, cu tot arsenalul ei propagandistic. Delegațiile din județ au venit într-o atmosferă festivă. Spre exemplu, delegația de la Câmpina avea un convoi de 60 de automobile și autobuze împodobite cu tricolor și diverse inscripții.

Mulțimea participanților a impus ca manifestația să se desfășoare concomitent în trei locuri: sala teatrului „Odeon”, grădina aceluiași teatru și grădina teatrului „Grivița”. Centrul manifestațiilor l-a constituit sala teatrului „Odeon”, unde s-au desfășurat lucrările congresului propriu-zis. Aici, Aurelian Moșoiu trecând în revistă greutățile pe care le-a avut organizația locală în ultima perioadă de timp a propus ca funcția de Președinte al P.N.L. Prahova să fie reocupată pentru o perioadă de patru ani de Dem. I. Nicolaescu. Propunerea a fost aprobată într-o atmosferă de deplină unitate și de „furtunoase aplauze” care au durat „câteva minute”.

Întreaga manifestație a început prin omagierea personalității lui I.I.C.Brătianu decedat în 1927, omul care făcuse atât de mult pentru țară și pentru partidul său, fapte pentru care, „întreaga sală asculta în picioare” pioasa evocare. Evident, nu era neglijată conducerea centrală a P.N.L. din acele momente. O telegramă era trimisă astfel lui Vintilă Brătianu care deținea funcția de președinte al P.N.L. dar și lui I.G.Duca, personalitate marcantă a partidului.

După încheierea lucrărilor Congresului, asistența celor trei grandioase întruniri, s-a îndreptat, într-un convoi impresionant la Biserica „Sf. Ioan” unde s-a oficiat un parastas în memoria lui I.I.C.Brătianu. Și aici, Aurelian Moșoiu, a ținut o cuvântare. Conținutul acestei cuvântări va face obiectul unei analize distincte²⁶.

A. Moșoiu, care a fost ales vicepreședinte al P.N.L.Prahova, a rămas constant apropiat de Dem. I. Nicolaescu. Era într-un fel, confirmarea faptului că orientarea sa a fost cea bună.

Omul politic A. Moșoiu era în plină ascensiune și consolidare a poziției sale. În cadrul aceleiași întruniri politice el a rostit două cuvântări. Fiind o întrunire politică, întreaga orientare a dezbaterilor a mers spre reliefaarea meritelor P.N.L. și critica actelor, gesturilor și acțiunilor P.N.Ț., care nu alcătuiau, în viziunea organizatorilor decât „demagogia național-

țărănistă”²⁷.

P.N.L. era criticat în 1930, de ziarul „Informatorul”, cu ocazia publicării unui nou program. Ziarul citat aprecia că noul program nu aducea nimic nou, că era alcătuit din elemente fără valoare „care au pus interesele lor mai presus decât cele ale țării” și că nu ar fi nici o nenorocire dacă țara „n-ar avea miniștri d-alde Tancred, (generalul Traian - n. ns.- Gh.C. și C.M.) Moșoiu, dr. Angelescu”²⁸.

Cu toate acestea P.N.L. își urma activitatea nestingherit. Aurelian Moșoiu figura între candidații acestui partid pentru Parlamentul României în vederea alegerilor fixate în 1930²⁹.

În 1932, Aurelian Moșoiu a fost membru al protopopiatului I Ploiești, alături de primarul Ploieștului, Ștefan Moșoiu. Alegerea s-a înscris în desemnarea deputaților, trimiși de către mireni în Consiliul eparhial al Arhiepiscopiei de București de care ținea județul Prahova. În județ erau organizate patru protopopiate. Fiecare urma să aibă doi reprezentanți. Importanța acestei alegeri este demonstrată de sonoritatea numelor care au fost alese: la protopopiatul II Breaza, D. Munteanu Râmnic, la protopopiatul III Văleni, N. Iorga și Dem. I. Nicolaescu iar la protopopiatul IV Urlați, Toma Socolescu³⁰.

Anul 1932 arăta că neînțelegerile din interiorul organizației locale P.N.L. nu se stinseseră definitiv. Pentru înlăturarea divergențelor și consolidarea partidului, organizația locală a hotărât excluderea din partid a lui P. Bejan, la 1 noiembrie 1932 și a încă cinci persoane, la 5 februarie 1932. Între membrii liberali care au votat aceste excluderi s-au înscris și A. Moșoiu, șef de sector al delegației și Cornel Moșoiu, membru asesor³¹.

P.N.L. profita de orice prilej pentru a-și consolida poziția, mai ales când se afla în opoziție. Așa au stat lucrurile și în cazul alegerilor eparhiale din Prahova. Evenimentele au fost relatate de oficiosul partidului „Libertatea” care a avut grijă să prezinte evenimentele prin prisma propriei viziuni. Candidații liberali participanți la aceste alegeri, în primăvara anului 1932, au obținut majoritatea sufragiilor. Aurelian Moșoiu, vicepreședinte al organizației locale a fost ales alături de primarul orașului, membru eparhial al Protopopiatului Ploiești. „Libertatea” care îi acorda multă atenție lui A. Moșoiu, ținea să sublinieze că profesorul Aurelian Moșoiu l-a întrecut în voturi pe primarul Ștefan Moșoiu, care era reprezentantul guvernului. Pentru a sublinia această victorie, ziarul dădea rezultatul comparativ de la unele biserici. La Biserica „Sf. Spiridon”, A. Moșoiu a obținut votul a 46 de enoriași iar contracandidatul său a obținut votul a 6 enoriași, La Biserica „Sf. Gheorghe Nou”, rezultatul a fost 42 la 5, iar la Biserica „Buna Vestire” 57 la 17. Oficiosul partidului liberal ținea să precizeze și faptul că alegerile nu s-au făcut în secret așa cum ar fi fost corect, ci s-a „votat pe față” la

insistențele partidului de guvernământ, ca prin intimidare să obțină voturi mai multe³².

Ca număr total de voturi la nivelul partidului, Aurelian Moșoiu s-a situat pe poziția a treia. Prima poziție a fost ocupată de Dem. I. Nicolaescu, președintele P.N.L. Prahova, care a candidat la Protoeria Vălenii de Munte. Liberalii prahoveni aveau de ce jubila. Ziarul explica rezultatul acestor alegeri prin aceea că „lumea își dă bine seama de cine ne-au condus, atât de la 1928 încoaice, cum și de actualii conducători” țărăniști, iorghiști, georgiști. Și pentru a încheia apoteotic relatarea acestei victorii, ziarul ținea să sublinieze că P.N.L. nu și-a făcut propagandă pentru această campanie, pentru că nu era bine ca politica să se amestece în treburile bisericii³³.

Activitatea P.N.L. a fost reliefată și în publicațiile formațiunilor politice rivale. Astfel ziarul „Dreptatea” relatează despre eforturile P.N.L. de întinerire a cadrelor și de câștigare a tineretului prin diverse mijloace culturale. În Ploiești s-a format un Comitet de acțiune al Tineretului Liberal prezidat de președintele organizației locale Dem. I. Nicolaescu.

Între membrii acestui comitet figura și Aurelian Moșoiu, vicepreședintele partidului. Acest comitet a organizat „Balul Partidului Liberal din Sf. Treime”. Această acțiune a fost prezidată de Aurelian Moșoiu. Scopul acțiunii era acela de a atrage tinerii și de a consolida poziția P.N.L. în fața opiniei publice locale. Balul s-a dovedit un succes. El a fost onorat „de toate familiile fruntașe din suburbie”. Cu această ocazie s-a realizat și o colectă financiară, balul având și un rezultat „material neașteptat”.

„Dreptatea” lua ușor în derâdere întreaga acțiune care avea ca scop să asigure P.N.L. „siguranța unei îndepărtate perspective de guvernare”. Nota critică viza și faptul că cei care se ocupau de atragerea tinerilor aveau vârste apreciabile. Ironia ziarului era evidentă și atunci când afirma că „președintele” balului organizat în cartierul „Sf. Treime” era tânărul Aurelian Moșoiu care a „rezistat până la ziuă”.

Lăsând la o parte aciditatea și tonul specific unei publicații concurente, trebuie arătat faptul că aceasta era etapa în care P.N.L. era în opoziție și făcea eforturi pentru câștigarea guvernării în viitorul apropiat. În pofida încercării de banalizare a activității, „Dreptatea” era totuși obligată să recunoască eficiența acesteia - „succesul moral”, iar cel material nu a fost pus sub semnul întrebării. Aurelian Moșoiu, ca și în acțiunea precedentă a fost perceput de presa vremii, ca fiind personajul central al evenimentului³⁴.

Ofensiva organizatorică a P.N.L. continua. La 11 iunie 1932, a avut loc întrunirea organizației liberale din Prahova. Aceasta s-a desfășurat la Clubul liberal din Ploiești. Scopul acestei acțiuni era acela de a se

critica guvernarea P.N.Ț. Se cerea intensificarea acțiunilor propagandiste la sate, pentru ca populația să fie lămurită de dezastrul pe care l-ar fi făcut P.N.Ț. în guvernarea precedentă. Între vorbitori s-au aflat Dem. I. Nicolaescu, Președintele P.N.L. Prahova și Ion Ionescu Quintus, Președintele de onoare al organizației. Prezența celor doi la aceeași întrunire politică, indica o apropiere și o conciliere a atitudinii și poziției lor politice. Aurelian Moșoiu a figurat în lista participanților de seamă ai acestei întruniri politice³⁵.

Apropierea alegerilor din luna iulie, i-a reunit din nou pe liberalii prahoveni. Ziarul „Curentul” din 4 iulie, titra că era vorba de „Consfătuirea liberalilor duciști” (I.G.Duca deținea din 1930, când s-a produs decesul lui Vintilă Brătianu, președenția P.N.L.). Reuniunea liberalilor prahoveni s-a realizat chiar sub conducerea lui I.G.Duca. La sediul organizației prahovene s-a întrunit Comitetul județean al P.N.L. și Delegația permanentă a P.N.L. Prahova, în prezența șefilor tuturor organizațiilor liberale din județ. Ședința a fost prezidată de Dem. I. Nicolaescu asistat de Aurelian Moșoiu și avocatul George Manolescu.

Vorbitorii au subliniat importanța alegerilor care se apropiau, îndemnând la mobilizarea tuturor energiilor. S-a făcut un bilanț al guvernărilor din trecut ale P.N.Ț., arătându-se, de către vorbitorii liberali, dezastrul acestora. Dem. I. Nicolaescu a propus ca pentru fixarea candidaturilor, să se dea mandat Delegației permanente.

La ședința Delegației permanente, care a urmat imediat, Aurelian Moșoiu, vicepreședintele partidului, arăta că lista propusă de P.N.L. era una cu nume solide, aprobate de membrii organizației și de întregul corp electoral „ridicându-se deasupra ambiției personale a fiecăruia”. În ceea ce-l privea pe Aurelian Moșoiu, ziarul „Curentul” arăta că „D-sa în dorința de promovare a elementelor tinere, declara că nu primește să candideze”³⁶. În fruntea listei de candidați desemnați figurau Dem. I. Nicolaescu și I. Ionescu Quintus, fapt ce proba împăcarea celor doi fruntași liberali prahoveni. Același ziar anunța o întrunire a liberalilor din comuna Poenarii Burchi unde „centrul” era reprezentat și de avocatul Corneliu Moșoiu³⁷.

În toamna anului 1932, presa avea ocazia să relateze și aspecte mai puțin plăcute din activitatea partidului. Ziarul „Curentul Prahovei” din 18 octombrie 1932, titra: „Scandalul și încăierarea de la Clubul liberal din Prahova”. La 2 octombrie, la sediul Clubului liberal de la hotelul „Europa” din centrul orașului, a fost convocată reuniunea membrilor Comitetului județean al P.N.L. care urma să adopte o decizie privind „mișcarea în continuare a tineretului liberal” și să ratifice data desfășurării Congresului P.N.L. Prahova.

Scandalul s-a produs în momentul intrării în sală, „între grupul

compact de cetățeni membri ai organizației - care încercau să intre în club”. Explicația pe care încerca să o dea ziarul menționat, era aceea că simpatizanții lui Dem. I. Nicolaescu „simțind că marea majoritate a Comitetului județean va fi favorabilă tineretului, au căutat să zădărnicească accesul în sală a acelor care nu erau socotiți absolut siguri. De aici ar fi luat naștere încăierarea, care s-a soldat cu rănirea mai multor persoane”³⁸.

Această situație gravă a determinat venirea reprezentanților autorităților de ordine și a echipei de gardieni publici. După asigurarea liniștei și după tratative între Dem. I. Nicolaescu și autorități s-a adoptat hotărârea ca întrunirea programată să poată continua. Dem. I. Nicolaescu și avocatul Manolescu au părăsit clubul. În lipsa președintelui organizației locale, ședința a fost condusă de Aurelian Moșoiu, primul vicepreședinte al organizației locale prahovene.

Adunarea s-a încheiat prin adoptarea unei moțiuni care a fost trimisă lui I.G.Duca: „Comitetul județean al organizației de Prahova, întrunit azi 2 octombrie la sediul organizației, cere în unanimitate reîntregirea partidului, anularea excluderilor și reorganizarea partidului prin congresul fixat”³⁹. Aurelian Moșoiu, s-a pronunțat prin atitudinea sa, pentru uniunea partidului. Permanent a fost alături de această idee. Întodeauna a fost alături de I.G.Duca. Până în acest moment a fost alături de Dem. I. Nicolaescu. De această dată, Aurelian Moșoiu, nu l-a urmat în atitudinea de părăsire a întrunirii, ci a rămas, în calitate de prim-vicepreședinte, să coordoneze lucrările întrunirii programate. Poziția lui a fost aceea de menținere fermă a unității P.N.L. Prahova.

Un comunicat de presă din anul 1933, aducea la cunoștință că eforturile de refacere a unității P.N.L. Prahova au fost încununuate de succes.

Prin implicarea unor personalități de la „centru” s-a constituit Delegația permanentă și Comitetul județean al organizației de Prahova. Președinte al Biroului organizației era Dem. I. Nicolaescu iar Aurelian Moșoiu era primul din cei cinci vicepreședinți. Procesul verbal al acestei hotărâri a fost semnat între alții de Gh. Tătărescu, Dr. I. Angelescu, Bebe Brătianu.

Delegația permanentă a P.N.L. Prahova urma să fie formată prin contopirea delegației vechii organizații cu delegația organizației de tineret⁴⁰.

Aurelian Moșoiu continua să rămână un fruntaș al mișcării liberale locale. La alegerile pentru Consiliul Județean, fixate pentru 14 aprilie 1934, nu depus candidaturi P.N.L., Partidul Național Țărănesc Român, P.N.Ț., P.N.L. - Georgist. Pe lista P.N.L., Aurelian Moșoiu figura pe poziția a doua, după N. Bejan⁴¹.

Aurelian Moșoiu a rămas permanent atașat ideilor liberale. Ziarul „Presa” anunțând în 1946, decesul profesorului Aurelian Moșoiu, ținea să precizeze că a deținut președenția de onoare a P.N.L. Prahova (Gh.

Tătărescu) până în ultima clipă a vieții sale⁴².

Deși în cercetarea întreprinsă de noi, nu am epuizat toate posibilitățile de investigare, am reușit să ne formăm o imagine despre activitatea politică a profesorului Aurelian Moșoiu. Aurelian Moșoiu ne apăsă ca o figură importantă a P.N.L. Prahova. Putem spune că numele său apare insistent în presa politică locală după primul război mondial. Vreme îndelungată el a deținut funcția de vicepreședinte al organizației locale a P.N.L. A participat la toate evenimentele politice importante ale organizației județene. A fost prezent la toate acțiunile electorale organizate de P.N.L. în localitățile județului.

Aurelian Moșoiu nu s-a manifestat zgomotos pe scena politică. A preferat discreția. A rostit cuvântări în momentele care s-au impus. Permanent s-a manifestat pentru unitatea politică, pentru înlăturarea fracționării, pentru coeziunea formațiunii sale politice. Atunci când au apărut disensiuni între liderii politici locali ai P.N.L., Dem.I. Nicolaescu și I. Ionescu Quintus, a fost de partea celui dintâi. Dar, în momentul în care, în partid, a început să se manifeste un curent al tineretului, Aurelian Moșoiu nu l-a împiedicat să se afirme; s-a pronunțat pentru unitatea partidului, preferând să-și sacrifice relațiile de veche colaborare cu președintele partidului Dem.I. Nicolaescu. Mai mult, la fixarea candidaturilor din anul 1932, a anunțat deschis și explicit că nu dorește să mai candideze, pentru a face loc tineretului.

În relațiile cu șefii centrali ai P.N.L., Aurelian Moșoiu a păstrat permanent un sentiment de stimă profundă față de reprezentanții familiei Brătianu, Ionel și Vintilă, iar după dispariția acestora, față de I.G.Duca, succesorul la funcția supremă în partid, cu care a avut constant relații de consultare și colaborare.

Informațiile din presa locală a vremii l-au considerat permanent, în primul deceniu și jumătate după Marea Unire, între oamenii pe care s-a putut conta în activitatea P.N.L. Prahova. Cea mai înaltă demnitate politică pe care a deținut-o Aurelian Moșoiu a fost aceea de senator. În această calitate în anul 1928 a ținut în Parlamentul României o importantă cuvântare în discuția noii reforme a învățământului secundar.

În paralel cu prezentarea activității sale politice, presa vremii face referiri și asupra altor membri ai familiei Moșoiu, care și-au manifestat opțiunea politică în favoarea Partidului Național Liberal. Astfel, generalul Traian Moșoiu, frate al profesorului Aurelian Moșoiu a fost ministru al Războiului, ministru al Comunicațiilor și Transporturilor, senator de drept. Prin tot ceea ce s-a putut contura în scurta noastră analiză, se poate constata că Aurelian Moșoiu a fost o importantă personalitate politică a organizației județene Prahova a Partidului Național Liberal și o personalitate

remarcabilă a vieții publice ploieștene și prahovene.

NOTE

1. Vezi **Sărbătorirea domnului profesor Aurelian Moșoiu**, în Stoica Teodorescu, „Anuarul Liceului «Sfinții Petru și Pavel»” din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937”, Ploiești, 1937, p. 38-76; Paul D. Popescu, **Municipalitatea ploieșteană. Istorie și actualitate**, Primăria Municipiului Ploiești, 2000, p.61. Vezi și subcapitolul următor al lucrării de față: **Aurelian Moșoiu, consilier, ajutor de primar, 1914 - 1915**.
2. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, **Viața politică prahoveană 1919-1938. Documente**, „Scrisul Prahovean”, Cerașu, 2000; Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, **Viața culturală a Municipiului Ploiești și a județului Prahova (1900-1948). Documente**, Editura Silex, București, 1997.
3. Vezi Ion Agrigoroaiei, **România interbelică**, vol.I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001, p.123-165; Ioan Scurtu, **Viața politică din România 1918-1944**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996; Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, **România după Marea Unire**, vol.II, Partea I și Partea a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986 și 1988; Ion Bitoleanu, **Din Istoria României moderne, 1922-1926**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
4. „Lanternă”, 4 februarie 1919, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.1.
5. „Lumina”, 23 octombrie 1921, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.15.
6. „Lumina”, 6 noiembrie 1921, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.16.
7. Constantin Dobrescu, **Viața politică...**, p.18-19.
8. „Lumina”, 19 februarie 1922.
9. Vezi General Traian Moșoiu, **Memorial de război (august-octombrie 1916)**, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987; Alexandru Dragomirescu și Cantemir Moșoiu, **General Traian Moșoiu**, Editura „Printeuro” Ploiești, 2000; Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, **Un reprezentant al Generației Marii Uniri. Generalul Traian Moșoiu**, „Anuar”, Societatea de Științe Istorice Prahova, Arhivele Naționale Prahova, vol.IX, Ploiești, 1997, p.137-138.
10. „Lumina”, 29 ianuarie 1922, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.22.
11. „Lumina”, 9 aprilie, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.24.
12. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.
13. Vezi „Lumina”, 23 decembrie 1923, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.52-55.
14. **Alegerile de membri mireni în adunarea eparhială**, „Virtutea”, 10 octombrie 1925.
15. Vezi „Virtutea”, 22 mai 1926, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.116.
16. Vezi „Lumina”, 15 aprilie 1927, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.131.
17. Vezi „Lumina”, 15 aprilie 1927, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.129.
18. Vezi „Ploieștii”, 21 martie 1927, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.128.
19. Vezi „Ecolul Prahovei”, 18 octombrie 1927, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.142-143.
20. Vezi „Lumina”, 23 decembrie 1927, în Constantin Dobrescu..., **Viața politică...**, p.145.

21. Vezi „Virtutea”, 6 februarie 1928, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.147.
22. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Prefectura Prahova, dos.46/1928, f.68.
23. Aurelian Moșoiu, *Reforma Învățământului. Cuvântare ținută la Ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928*, București, 1928.
24. Vezi „Ploieștii”, 21 martie 1929, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.164-165. Vezi și Ion Șt. Baicu, *Momente din istoria social-democrației române. Epoca contemporană, 1918-2002. Studiu de caz: social-democrația în Valea Prahovei*, Editura „Prahova”, Ploiești, 2002, p.133
25. Vezi „Ploieștii”, 1929, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.157.
26. Vezi subcapitolul *Ion.I.C.Brătlanu, în viziunea lui Aurelian Moșoiu*, din lucrarea prezentă.
27. Vezi „Lumina”, 1 decembrie 1929, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.178-181
28. Vezi „Informatorul”, 3 octombrie 1930, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.199-200.
29. *Liberalii la alegeri*, „Virtutea”, 1 martie 1930.
30. Vezi „Ploieștii”, 25 februarie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.257-258.
31. Vezi „Libertatea”, 15 martie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.260.
32. Vezi „Libertatea”, 15 martie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.260.
33. *Ibidem*.
34. Vezi „Dreptatea”, martie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.262-263.
35. Vezi „Universul”, 13 iunie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.280.
36. Vezi „Curentul” din 4 iulie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.282.
37. *Ibidem*.
38. Vezi „Curierul Prahovei”, 18 octombrie 1932, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.286.
39. *Ibidem*.
40. Vezi „Lumina”, 26 septembrie 1933, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.298-299.
41. Vezi „Ploieștii”, 6 aprilie 1935, în Constantin Dobrescu..., *Viața politică...*, p.331-332. Vezi și M. Sevastos, *Monografia orașului Ploiești*, Tipografia Cartea Românească, f.a., p.444-445.
42. *A murit prof. Aurel Moșoiu*, „Presa”, 18 februarie 1946. Pentru evoluția P.N.L. Prahova în perioada 1944-1948, vezi Ion Șt. Baicu, *op. cit.*, p.160.

2. Aurelian Moșoiu, consilier și ajutor de primar

În anul 1914, Aurelian Moșoiu a fost ales consilier al Primăriei orașului Ploiești¹. A candidat la colegiul al II-lea comunal fiind ales de alegătorii suburbiilor: „Sfânta Treime”, „Sfinții Împărați”, „Sf. Haralambie” și „Sf. Tănase”². În ședința consilierilor din 14 martie 1914, Aurelian Moșoiu a fost ales ajutor de primar³. Printr-o adresă a Ministerului de Interne din 20 martie 1914, Aurelian Moșoiu era confirmat în această funcție⁴.

În această calitate Aurelian Moșoiu urma să se ocupe în special de problemele administrative ale Ploieștilui, „și în special veți avea privegherea asupra salubrității publice a orașului, veți da curs legal chestiunilor serviciului contabilității acestei primării, veți gira afacerile de stare civilă, având puterea de a forma și semna orice act de asemenea natură, de câte ori va lipsi titularul”⁵.

Constatăm că atribuțiunile lui Aurelian Moșoiu erau considerabile, problemele administrative nefiind simple. În mod cert, Aurelian Moșoiu a dovedit aceeași seriozitate, caracteristică vieții sale didactice. La 25 aprilie 1914, el era delegat în fruntea unei comisii de consilieri, să evalueze valoarea terenului străzii „Smârdan” (Mimiu) expropriat C.F.R.-ului⁶.

În aceeași lună Aurelian Moșoiu era delegat să conducă comisia desemnată pentru rezolvarea unei probleme privind un schimb de terenuri în legătură cu trasarea unei străzi reprezentative a Ploieștilui, strada „Eminescu”. Aurelian Moșoiu a găsit soluția mulțumitoare ambelor părți (fostul proprietar și Primăria)⁷.

Aurelian Moșoiu a îndeplinit această funcție și în anul 1915. El a continuat să desfășoare același gen de activități. De exemplu, printr-o adresă specială îi era făcută cunoscută situația financiară a Primăriei în urma unui control special⁸. Dintr-un alt document putem constata grija pe care o avea Aurelian Moșoiu pentru sistematizarea orașului. La solicitarea adresată Primăriei pentru atribuirea unui teren pentru construirea unei

școli, procesul verbal cu rezoluția semnată de Aurelian Moșoiu în calitate de conducător al comisiei și de ceilalți consilieri, preciza că în adoptarea rezoluției respective s-au avut în vedere proiectele „pentru deschidere de străzi, alinieri, lărgiri de străzi și parcuri”⁹.

Din puținele date de care dispunem constatăm că activitatea lui Aurelian Moșoiu în calitate de consilier și ajutor de primar a fost consistentă. A fost prezent și activ. A condus comisii care au adoptat hotărâri importante în privința sistematizării orașului. Unele din hotărârile adoptate se regăsesc în înfățișarea urbanistică a Ploieștiului de astăzi (de exemplu, asigurarea ieșirii străzii „M. Eminescu” la B-dul „Independenței”).

În anul 1915, Aurelian Moșoiu făcea cerere de înrolare voluntară în cazul unui război împotriva Austro-Ungariei¹⁰ iar în 1916, era deja înrolat în războiul reîntregirii naționale; activitatea lui administrativă înceta.

La sfârșitul anului 1918 Aurelian Moșoiu revenea la Ploiești, își relua activitatea didactică și în paralel cea politică. A fost în două legislaturi senator de Prahova, vicepreședinte al organizației locale a P.N.L. și apoi președinte de onoare al P.N.L. Prahova (fracțiunea Gh. Tătărescu)¹¹, și din nou consilier al Primăriei.

La 24 mai 1926, în centrul Ploieștiului s-a organizat o importantă festivitate prin care s-a inaugurat Grădina Publică din fața Primăriei. Actul comemorativ realizat cu această ocazie preciza că la această festivitate au luat parte: Al. Averescu, Președintele Consiliului de Miniștri, O. Goga, ministrul de Interne, P.P. Negulescu, ministrul Instrucțiunii Publice, Paul I. Goma, Prefectul județului, I.G.Obrocea, Primarul Ploieștiului iar printre consilieri figurau: Aurelian Moșoiu, Toma I. Socolescu, I.A. Băssarabescu, C. Rîgu, preotul Chirică, Ștefan D. Moțoiu” etc.¹².

Aurelian Moșoiu a mai făcut parte din Consiliul comunal al orașului Ploiești și în perioada 14 aprilie 1930-27 mai 1931, alături de unii colegi de școală precum Pană Popescu sau colegi de partid ca Dem. I. Nicolaescu, I. Dem. Agraru. Numele profesorului Aurelian Moșoiu, figurează între membrii Consiliului comunal „reinstalat”¹³ și în perioada 10 octombrie 1932 - 27 octombrie 1933.

Deși nu putem reface în totalitate întreaga activitate de consilier a lui Aurelian Moșoiu, putem constata că ea a fost îndelungată și eficientă. Calitățile lui, seriozitatea și disponibilitățile sale spre implicare au impus ca Aurelian Moșoiu să facă parte din echipa de consilieri ai primăriei în mai multe rânduri, înainte și după primul război mondial.

NOTE

1. Arhivele Naționale. Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.46/1914, f.5.
2. **Publicațiune, Comisiunea Interimară a Orașului Ploiești**, nr. 0455, 18 ianuarie 1916.
3. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos. 46/1914, f.9.
4. **Ibidem**, f.11.
5. **Ibidem**, f.9.
6. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.71/1914, f.3.
7. **Ibidem**, dos. 71/1914, f.10,11,12.
8. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.57/1915, p.10-11.
9. Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.70/1915, f.3.
10. Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos.241, f.431-432.
11. **A murit prof. Aurel Moșoiu**, „Presa”, 18 februarie 1946.
12. Pe actul comemorativ se poate identifica lejer semnătura lui P.P.Negulescu dar nu se pot identifica semnăturile lui Al. Averescu și O. Goga, ceea ce pune un semn de întrebare asupra prezenței acestora la eveniment. (Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat). Vezi și anexa nr. 28.
13. Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, dactilogramă, nenumerotat. M. Sevastos, **Monografia orașului Ploiești**, Editura „Cartea Românească”, f.a., p. 444 - 445.

3. Aurelian Moșoiu despre reforma învățământului secundar

Un moment important al activității profesorului și senatorului Aurelian Moșoiu a fost exprimarea concepției sale privind organizarea învățământului secundar din România, după Marea Unire. Aurelian Moșoiu și-a expus ideile sale privind **Reforma învățământului secundar** în ședința Senatului din 3 aprilie 1928. Ne propunem ca în paginile următoare să analizăm viziunea profesorului dar, și a omului politic Aurelian Moșoiu, asupra acestui aspect atât de important al instrucțiunii școlare din România interbelică.

Aurelian Moșoiu ținea să sublinieze că această reformă se înscrisă „în seria legiurilor noastre”¹, ale P.N.L. (n.ns.). Oratorul insista ca prin strădania comune „să iasă o lege, care pentru multă vreme să dirijeze în viitor pe căile cele mai bune și mai sigure luminarea și creșterea tineretului”².

Reforma era, sublinia Aurelian Moșoiu de importanță națională și trebuie să depășească interesele „mărunte ale zilei”, cele personale, de grup, de partid.

O asemenea lege avea particularitatea că efectele ei, fie bune sau rele nu se puteau vedea decât după 10-20 de ani. Deci, trebuie foarte mare atenție ca reforma să fie bună.

Pentru ca o asemenea reformă să fie bine realizată, erau necesare, aprecia Aurelian Moșoiu, trei condiții:

- a) cunoașterea evoluției sistemului de învățământ din țara noastră;
- b) observarea nevoilor societății românești;
- c) cunoașterea sistemelor de învățământ din cele mai avansate țări cât și rezultatele lor³.

Profesorul Aurelian Moșoiu aprecia meritele ministrului Instrucțiunii, Dr. Angelescu, autor al proiectului de reformă pentru „larga și savanta expunere de motive”. Reforma inițiată va înlocui reforma Haret, și va răspândi cultura românească și în provinciile recent unite cu țara.

Aurelian Moșoiu ține să precizeze că expunerea sa se încadra nu numai în datoria sa ca „reprezentant al națiunii” ci și ca profesor, care de-a lungul carierei a adunat „o serie întregă de experiențe care azi îmi dau puțința să-mi spun părerea în cunoștință de cauză”⁴. Actuala lege făcea parte „din circuitul de legi” pe care P.N.L. le-a realizat „în vederea unificării și consolidării noului stat al României întregite”⁵.

Reforma pusă „în serviciul unificării culturale” avea menirea de a realiza unificarea sufletească a tuturor cetățenilor. În această importantă acțiune, rolul vital revenea școlii. Cu răbdare și prin activitățile specifice, Aurelian Moșoiu era convins că această reformă va reuși, și că în întreg spațiul românesc de la Nistru și până la Tisa și din Maramureș până la Dunăre și Mare, să se realizeze un singur cuget, cugetul românesc. Profesorul Aurelian Moșoiu nu uita să arate că această reformă venea ca o completare a legilor adoptate anterior, în legislatura 1922-1926, legea învățământului primar din 1924⁶ și cea a învățământului particular.

În conformitate cu reforma, învățământul teoretic secundar, cuprindea două cicluri: gimnaziul și liceul, care își propuneau exclusiv crearea unei culturi generale, „fără să-l pregătească (pe tânăr - n.ns.Gh. C. și C.M.), pentru vreo anumită profesiune lucrativă”⁷.

Învățământul teoretic secundar își propunea asigurarea unor cunoștințe enciclopedice „lărgindu-le (elevilor - n.ns.Gh. C. și C.M.) orizontul vederii, întărindu-le cugetarea și formându-le judecata, făcându-i capabili să-și însușească cele mai înalte idei și accesibili la cele mai grele specializări, formându-le caracterul, întărindu-le fizicul, deprinzându-i cu munca și pe deasupra tuturor acestora, sădindu-le în inimi o caldă iubire de Patrie”⁸.

O calitate importantă a acestei reforme era aceea că asigura caracterul unitar al învățământului, în toate gimnaziile și liceele din țară, urmând „să se predea aceleași materii de învățământ și în aceeași măsură”⁹. Liceul în formula propusă, în comparație cu organizarea dată de Haret, asigura cultura generală, nu specializarea care va fi rezervată învățământului superior. Specializarea începută prea de timpuriu, în liceu făcea din viitorul specialist, un om unilateral, fără cultură. Pe de altă parte, era dificil și pentru părinți, pentru a cunoaște exact aptitudinile fiilor lor la vârsta de 14-15 ani. Așa se explică, arăta oratorul, că absolvenții ai secției reale s-au înscris la medicină și drept, ceea ce a fost dăunător, spunea Aurelian Moșoiu, culturii generale și pregătirii profesionale.

Liceul era conceput în viziunea legiuitorului cu o durată de 7 ani împărțiți în ciclul inferior, gimnazial, de trei ani și ciclul superior, liceal propriu-zis, de 4 ani¹⁰.

Suprimarea unui an din organizarea veche a liceului putea fi

compensată, opina Aurelian Moșoiu, de organizarea pe lângă facultăți, sau pe lângă licee, în anumite centre din țară a unui an pregătitor, aspect prevăzut de altfel de legiuitor. Acesta, spunea vorbitorul, trebuia să aibă neapărat „un regim de școală secundară pentru că tinerii de 18-19 ani, nu erau încă formați pentru viață mai liberă universitară.

O altă calitate a noii reforme, pe care Aurelian Moșoiu dorea să o evidențieze era caracterul ei democratic, pentru că „toate clasele sociale, fără excepție” aveau acces egal și nestingherit la toate formele de instrucție școlară. Acest lucru era benefic pentru că „numai așa se poate primi clasa conducătoare prin transfuzie de elemente noi și viguroase ieșite din straturile adânci ale poporului”¹¹.

Un merit pe care Aurelian Moșoiu dorea să-l evidențieze în discutarea noii reforme școlare era atenția pe care legiuitorul, o acorda educației morale. „Astfel, pe lângă ceea ce se face de fiecare profesor cu prilejul lecțiilor”, erau prevăzute în proiect trei ore suplimentare pe săptămână, pentru educația morală.

Fiecare elev urma să aibă o foaie de observație în care „vor fi trecute constatările școlii în privința purtării și deprinderilor elevilor [...], care-l va însoți până la terminarea școlii”¹². Preocuparea pentru educația morală era o mare necesitate, mai ales că, după războiul mondial, a apărut o nouă mentalitate, aprecia Aurelian Moșoiu, în care valorile intelectuale și sufletești erau puse în inferioritate în comparație cu valorile materiale. În opinia autorului, educația morală urma să se facă eficient prin metode practice. Aurelian Moșoiu era de părere că un element care poate asigura succesul acestui aspect era colaborarea cu familia și sprijinul acesteia, pentru că omul se forma nu numai la școală ci și acasă. Pentru că de multe ori în familie se practicau alte principii morale decât cele practicate în școală, era nevoie stringentă de această colaborare, școală-familie.

Un important capitol al cuvântării sale era alocat locului pe care îl acorda noua reformă, religiei, „așezând-o în programul fiecărei clase”. Aurelian Moșoiu considera acest lucru foarte potrivit, pentru că în ultima vreme se constata o „îndepărtare de biserică strămoșească” a tineretului. Acest fapt era unul negativ în concepția oratorului, pentru că școala „fiica bisericii la origine” s-a îndepărtat de biserică, care a avut un rol important în istoria poporului nostru, păstrându-ne „în timpurile grele naționalitatea”¹³. Aurelian Moșoiu era de părere că era bine ca elevii „să fie duși duminicile și sărbătorile la biserică” unde să se roage, ba chiar să și cânte în coruri imnuri religioase”¹⁴, acest lucru contribuind la realizarea educației integrale a elevilor.

Un alt aspect pozitiv al noii reforme era introducerea lucrului manual

în gimnaziile de băieți. În acest scop, pe lângă fiecare școală urma să se înființeze ateliere. Chiar dacă în realizarea acestor ateliere vor fi dificultăți, iar cele materiale vor fi cele mai mari, aceste sacrificii vor fi compensate de rezultatele care se vor obține. Pe lângă bucuria deprinderii unor abilități practice „elevii vor începe să stimeze și să aprecieze munca productivă”¹⁵. Și atenția acordată educației fizice de către proiectul noii reforme a învățământului era apreciată de către Aurelian Moșoiu mai ales că, „războiul recent a demonstrat că o națiune are nevoie de fii viguroși și rezistenți”¹⁶. Educația fizică trebuie să pregătească tinerii nu numai pentru serviciul militar ci mai ales de a face „fizicul tineretului nostru mai rezistent atât la eforturile intelectuale [...], cât și la greutatea vieții”. Aurelian Moșoiu aprecia crearea serviciului medical pe lângă școlile secundare, întrucât acesta era „aproape inexistent” până la acel moment.

Un aspect criticat de Aurelian Moșoiu, în proiectul noii reforme era prevederea de a se organiza gimnaziile mixte. Întrucât acest tip de învățământ era evitat, pe cât era posibil, chiar și în învățământul primar, cu atât el trebuie evitat în cel secundar. Aurelian Moșoiu aprecia că acest tip de învățământ nu era recomandabil, pentru că tinerii noștri aveau o mai mare precocitate „față de copii altor popoare, cum sunt popoarele nordice”, motiv pentru care „educarea” băieților și a fetelor împreună, în școală „nu se recomandă”.¹⁷

Deși proiectul noii legi arăta „numai în mod sumar” materiile de studiu fără să precizeze „cât și cum are să se predea fiecare materie” lucru firesc de altfel pentru o asemenea fază a organizării învățământului, Aurelian Moșoiu își exprima speranța că la alcătuirea programelor școlare la Minister, „pedagogii încercați, vor chibzui [...], și armoniza materiile pe clase și număr de ore”¹⁸, pentru atingerea rezultatelor cele mai bune. Ajuns la această fază a analizei sale, Aurelian Moșoiu, profesor de limba latină, constata că limbile clasice pierdeau teren în viitoarea configurație școlară. Astfel, limba latină urma să se predea numai în ultima clasă a ciclului inferior, iar în cel superior urma să aibă un număr de ore mai mic decât în vechea organizare. Nici limba greacă nu avea o situație mai bună fiind „lăsată probabil în ultimele două clase ale liceului cu câteva ore”¹⁹. Aurelian Moșoiu deplângea această situație care făcea ca „liceul cel nou să nu mai fie ca liceul clasic, ci un liceu modern cu un slab lustru clasic”²⁰. El critica pe cei care doreau eliminarea studiului limbii eline din liceu, argumentând că acest lucru nu trebuie să se întâmple pentru că limba elină era mama tuturor literaturilor europene, pentru că limba elină era un sprijin pentru învățarea limbii latine, restrânsă și ea ca studiu școlar și pentru că nici o țară civilizată nu renunțase la studiul acestei limbi.

Un alt aspect luat în discuție de Aurelian Moșoiu a fost cel al

personalului didactic. Senatorul aprecia faptul că reforma acorda atenție acestui factor subliniind că „școala este ceea ce sunt profesorii săi” iar profesorii constituiau „elementul combatant al armatei culturale. Ei luptă ca în locul neștiinței să întroneze știința, în locul întunericului să întroneze lumina. Lupta este grea și numai cel ce a trăit în vârtejul acestei lupte o cunoaște! Iar triumful nu se poate obține decât printr-o vastă desfășurare de forțe intelectuale și morale, decât prin avântul și căldura unui suflet de apostol”²¹.

Afirmând aceste lucruri, Aurelian Moșoiu ținea să sublinieze faptul că nu se putea să se formeze un corp didactic select fără a i se asigura o situație materială corespunzătoare. „Ori astăzi, corpul didactic tânjește într-o situație materială destul de anevoioasă care îl pune în inferioritate față de alte corpuri de salariați publici”²².

Din multe exemple care puteau fi date oratorul oferea unul singur: un sublocotenent avea salariul mai mare decât „un profesor titular fără gradație, după atâția ani de facultate și examene de capacitate”, având vârsta de 27-28 de ani. Aurelian Moșoiu înțelegea greutățile prin care trecea țara, înțelegea și faptul că erau necesare sacrificii dar, ținea să precizeze că nu era moral să se ceară corpului didactic „sacrificii mai mari decât altora, căci este o nedreptate”²³. Intrând în analiza acestui aspect, vorbitorul insista asupra eforturilor pe care erau obligați profesorii să le facă, muncind suplimentar pentru asigurarea unui trai decent. „Ca să-și asigure existența zilei de mâine pentru el și familia sa, profesorul e nevoit să muncească muncă suplimentară peste puterile lui; să ia ore în învățământul extra bugetar ori particular, care, adunate la cele de la clasele Statului, dau uneori un total de 30 - 40 săptămânal, ceea ce îl istovește. Ori aceasta este în dauna învățământului însuși”²⁴.

Continuând dizertația sa, Aurelian Moșoiu constata totuși că noua lege introducea o nouă gradație pentru personalul didactic, dar, din păcate, această gradație se acordă personalului didactic cu o vechime mai mare de 25 de ani ceea ce reprezintă „o minoritate a corpului didactic”. Astfel oratorul constata că problema aceasta, rămânea o problemă deschisă. El își exprima speranța că reglementările viitoare vor rezolva situația materială a corpului didactic. Aurelian Moșoiu ținea să sublinieze „că profesorul nu trebuie nici privit, nici tratat ca un simplu funcționar închis în mașinismul rece a unei slujbe oarecare de birou, ci din contră, el este [...], educatorul și îndrumătorul națiunii de mâine”. Din aceste considerente, Aurelian Moșoiu aprecia că profesorul trebuie să fie „cu spiritul liber, cu sufletul liniștit, iar nu veșnic obsedat de grija zilei de mâine”²⁵.

În încheierea cuvântării sale Aurelian Moșoiu trăgea concluzia că noua organizare a gimnaziilor și liceelor, completată însă „cu programe

bine chibzuite” corespundea „în totul cerințelor de consolidare și unificare sufletească a României Mari”. Aurelian Moșoiu era convins că școala, în forma de organizare proiectată va da țării o pleiadă de tineri „capabili a forma în viitor clasa intelectuală a țării [...], scutul de apărare a patrimoniului național”²⁶. Aurelian Moșoiu își încheia cuvântarea arătând, că el va vota proiectul de lege și-și exprima convingerea că „țara va fi înzestrată cu una din cele mai importante și cele mai bune legi”.

Cuvântarea senatorului Aurelian Moșoiu s-a înscris în general în discuțiile uzuale ale vieții parlamentare. El a relevat contribuția partidului său în opera legislativă de după Marea Unire²⁷. În acest sens, el a făcut aprecieri elogioase nu numai asupra inițiativei în privința noii reforme dar și asupra autorului proiectului ei, Dr.C. Angelescu. În altă ordine de idei, cuvântarea lui Aurelian Moșoiu a fost una realizată din partea unui practician²⁸, a unui cunoscător al acestui sistem.

Elogiind activitatea și meritele P.N.L.-ului și a reprezentanților săi, el nu a renunțat să fie critic atunci când i s-a părut că legea nu corespundea întrutotul concepției sale pe de o parte, sau nevoilor școlii, pe de altă parte. Așa a fost cazul criticilor sale față de reducerea numărului de ore la limbile clasice și mai ales asupra statutului material și social al corpului didactic.

Aurelian Moșoiu și-a exprimat propria filozofie și atunci când a insistat asupra rolului religiei în școală, aspect care, de altfel făcea parte din concepția generală a epocii în care trăia. Astfel cuvântarea lui Aurelian Moșoiu ne apare ca o împletire a concepției sale politice cu formațiunea sa intelectual-profesională.

NOTE

1. Aurelian Moșoiu, *Reforma învățământului. Cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928*, Imprimeriile Statului, București, 1928.

2. *Ibidem*, p.4.

3. *Ibidem*.

4. *Ibidem*, p.5.

5. *Ibidem*, p.6.

6. Vezi Ion Bitoleanu, *Din istoria României moderne*, 1922-1926, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p.166-167; Ion Agrigoroaiei, *România interbelică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, vol I, Iași, 2001, p.246-257.

7. Aurelian Moșoiu, *op. cit.*, p.6.

8. *Ibidem*, p.7.

9. *Ibidem*.

10. *Ibidem*, p.9.

11. *Ibidem*, p.10.

12. *Ibidem*, p.11.

13. *Ibidem*, p. 12.
14. *Ibidem*, p.13.
15. *Ibidem*. Vezi și anexa nr.29.
16. *Ibidem*.
17. *Ibidem*.
18. *Ibidem*, p.15.
19. *Ibidem*, p.16.
20. *Ibidem*.
21. *Ibidem*, p.17.
22. *Ibidem*.
23. *Ibidem*.
24. *Ibidem*, p.18.
25. *Ibidem*, p.19.
26. *Ibidem*.

27. Vezi Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p. 123-164; 218-263; Ioan Scurtu, *Viața politică din România, 1918-1944*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996; Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p.109-171.

28. Vezi, *Sărbătorirea domnului profesor Aurelian Moșoiu*, în Stoica Teodorescu, „Anuarul Liceului «Sfinții Petru și Pavel» din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937”, Ploiești, 1937, p.38-76.

4. Ion I.C.Brătianu în viziunea lui Aurelian Moșoiu

Cu ocazia Congresului organizat de P.N.L. Prahova desfășurat la Ploiești în anul 1929¹, Aurelian Moșoiu a ținut o cuvântare de elogiul a vieții și activității lui Ion I.C.Brătianu². Considerăm această cuvântare una dintre cele mai importante din întreaga carieră politică a profesorului Aurelian Moșoiu. Ea a fost rostită într-un moment important din istoria organizației locale a P.N.L., și în fața celor mai reprezentativi membri din județ. Având în vedere că subiectul cuvântării îl reprezenta analiza personalității lui Ion I.C. Brătianu³, cea mai reprezentativă figură din istoria P.N.L., considerăm necesară stăruința asupra acestei cuvântări.

Elementul care ne-a determinat să constituim un subcapitol special pentru această analiză îl reprezintă opinia noastră că aprecierile și ideile exprimate aici, depășesc cadrul unui eveniment politic local, ele înscriindu-se în cele de importanță generală meritând din plin a fi cunoscute și integrate în circuitul științific național.

Aurelian Moșoiu îl definea pe Ion I. C. Brătianu „eroul principal al celei mai mari epopei naționale, Marea Unire realizată de poporul român în anul 1918”. Dispariția sa „fulgerătoare”, în 1927, a produs o zguduire a întregului echilibru social politic național, pentru că Brătianu „era centrul luminos împrejurul căruia pulsa toată viața românească”.

Între cele mai mari realizări ale lui Brătianu, Aurelian Moșoiu situa în primul rând „**desrobirea fraților subjuogați** (subl. în text) întreprinsă ca prim sfetnic și colaborator principal al Marelui Rege Ferdinand” după care urmau „**improprietărea sătenilor și votul obștesc, constituția și întregul complex de reforme, pentru unificarea legislativă și consolidarea noului stat al României Mari**”⁴(subl. în text).

Încercând să pătrundă în interiorul mecanismelor intime care au determinat întreaga construcție social-politică, legislativă și economică a României postbelice, Aurelian Moșoiu considera că întreaga explicație se găsea în prezența a „trei forțe principale generatoare, din care, ca niște

izvoare bogate, și-a tras viața opera lui”, fiind vorba despre „dinasticism, patriotism și democratism”. Aceste trei principii s-au aflat într-un armonios echilibru, străbătut de „intelență [...], de o cultură enciclopedică și de o energie și voință de fier”.

Enunțând aceste trei principii care definesc personalitatea lui Brătianu, oratorul își continua discursul prin a-și argumenta afirmațiile.

Brătianu a fost dinastic „prin tradiție și din convingere”, a fost omul care „a servit cu credință tronul sub trei regi” fiind „considerat <<stâlpul>> dinastiei”. În întreaga sa activitate el a consolidat dinastia, a susținut-o, i-a mărit prestigiul, pentru că a înțeles „că în vâltoarea luptelor politice, singură dinastia este pivotul stabilității, ordinii și dezvoltării statului român”⁵.

În ceea ce privește cea de a doua trăsătură a personalității sale, patriotismul, Aurelian Moșoiu arăta pe un ton patetic că „patriotismul lui nu era patriotismul obișnuit, pe care orice român, ce se respectă, e dator să-l poarte în sufletul său. Patriotismul lui era de o esență superioară și de o sensibilitate peste comun. Inima lui era receptacolul suferințelor și durerilor unui neam întreg, al suspinelor zecilor de generații, încătușate, al chinurilor și gemetelor lui Horia, Cloșca și Crișan pe roata de la Alba Iulia. Patriotismul lui era mândria română înjosită de hoardele barbare, patriotismul lui era porunca tainică, ce îi venea prin lungul veacurilor de la marele Împărat, să, reclădească Dacia lui cotropită”⁶.

Asemenea puteri lăuntrice au făcut din Brătianu „eroul declarării de război din 1916, ca și pe cel de mai târziu, contra voinței Marelui Consiliu de la Paris” și a continuării luptelor, după 1918, pentru consființirea graniței vestice a țării în conformitate cu hotărârile Marii Adunări Naționale de 1 Decembrie de la Alba Iulia. Această din urmă realizare îi apărea lui Aurelian Moșoiu, ardeleanul plecat din părțile natale ale Branului, tocmai datorită exploatații străine, drept „o răzbunare a umilințelor de veacuri”.

În ceea ce privește cea de a treia forță a personalității sale, democratismul, Aurelian Moșoiu considera că Ion I.C. Brătianu a fost „un democrat sincer, un democrat cu fapte, nu cu vorbe”. Democratizarea țării a început-o de fapt, „ilustrul său părinte”, prim ministru al țării în timpul unui alt mare eveniment din istoria țării, războiul de independență din 1877, iar „el o desăvârșește”.

Brătianu a anunțat „reforme sale curajoase[...]”, încă de la 1913” și a chemat tot poporul îndeosebi pătura țărănească, la viața politică „anunțându-i acordarea votului universal”⁷. Brătianu a avut puterea și curajul să se ridice „împotriva repartizării nedrepte a pământului, rezultat al secolelor de împilare a țăranului”. În această direcție, Aurelian Moșoiu considera că Brătianu „prin legiuirile sale a fărâmițat latifundiile și a dat

pământul celor ce-l muncesc cu brațele lor și-l udau cu sudoarea frunții lor”.

După războiul de întregire națională Brătianu s-a implicat direct în opera de dezvoltare a învățământului, „sub guvernările lui s-au ridicat mii și mii de localuri de școli” și s-a acordat o mare atenție „școlilor normale de învățători [...], numai și numai, ca să-și capete poporul lumina și să devină capabil a exercita cu înțelepciune, multele drepturi cu care îl înzestraseră”⁸.

Moșoiu⁹ considera că în afara celor trei trăsături fundamentale care caracterizau personalitatea lui Brătianu mai erau și altele care îi desăvârșeau statutul său: „o elocință caldă și patetică, uneori viforoasă, când nevoia cerea [...], fraza clasică, întotdeauna plină de înțeles” cu o „logică strânsă, și convingătoare” care „făceau din el un mare orator”. Continuând a-l caracteriza, Aurelian Moșoiu arăta că Brătianu „excelea între toți printr-o ținută falnică și majestoasă, prin eleganța mișcărilor și gesturilor. Marea autoritate, ce-i dădea nu numai numele istoric ce-l purta, ci mai presus de toate opera sa proprie, impunea liniște, ascultare și bună înțelegere ori unde apărea”¹⁰.

I. I. C. Brătianu a fost aproape două decenii liderul P. N. L. ceea ce a reprezentat, cum constata pe bună dreptate Aurelian Moșoiu „un noroc pentru ambele părți”. Brătianu a găsit în partidul său „un instrument puternic și bine organizat [...], cu care s-a ajutat la marile lui înfăptuiri”, iar P.N.L. a găsit în persoana șefului său „un atât de mare om”.

Amintirea și opera lui Brătianu reprezenta o „moștenire sacră și un patrimoniu comun al tuturor românilor și celor de azi și celor de mâine și de totdeauna”. Aurelian Moșoiu îndemna la unitatea în cuget și acțiune a tuturor liberalilor având ca pildă realizările acestui mare bărbat de stat.

În contextul în care era rostită cuvântarea „în fața acestui sfânt altar”, oratorul se angaja în numele liberalilor prahoveni „că vom urma pilda lui și vom pași pe drumul arătat de el, că-i vom apăra opera cu prețul vieții noastre, și vom lăsa și copiilor noștri îndatorirea să o apere, căci ea e menită să dăinuiească în vecii vecilor”¹¹.

Realizarea acestui legământ reprezenta cea mai bună recunoștință „și cel mai grandios monument” pe care liberalii îl puteau înălța lui I. I. C. Brătianu¹².

Apelul la personalitatea lui I.I.C. Brătianu într-un moment important, dar și de criză internă a organizației prahovene, era o bună inspirație. Conform oficiosului liberal județean „Lumina”, la acest Congres au participat 10.000 persoane¹³.

Lăsând la o parte problemele interne ale P.N.L. Prahova, contextul și împrejurarea în care a fost rostită această cuvântare, conținutul acesteia

depășește cu evidență cadrul desfășurării ei (Biserica „Sf. Ioan” din Ploiești).

Deși unele din ideile exprimate se înscriu în rutina politicianismului unor astfel de evenimente, trebuie să remarcăm faptul că, în esență, ne aflăm în fața unui text de o matură și inteligentă analiză. Structura sa este profundă și logică. Majoritatea aprecierilor exprimate de Aurelian Moșoiu la o întrunire propagandistică nu au fost contrazise de trecerea timpului. Literatura de specialitate contemporană nu ajunge, în esență, la alte concluzii generale în privința lui I. I. C. Brătianu. Dimpotrivă, putem spune, că discursul lui Aurelian Moșoiu, pe care îl introducem acum în circuitul științific, poate constitui o sursă documentară interesantă pentru studierea personalității lui I.I.C. Brătianu.

Lectura textului acestui articol realizează convergența unor idei importante și consistente cu o exprimare convingătoare de ținută academică.

NOTE

1. Vezi subcapitolul acestei lucrări: **Aspecte ale activității politice ale lui Aurelian Moșoiu.**
2. **Cuvântarea d-lui Prof. A. Moșoiu, vice-președintele organizației noastre, la parastasul din 24 noiembrie întru pomenirea lui I.I.C. Brătianu**, „Lumina”, 1 decembrie 1929.
3. Vezi, Ioan Scurtu, **Ion I. C. Brătianu**, Editura Muzeion, București, 1992.
4. **Cuvântarea d-lui Prof. A. Moșoiu...**
5. **Ibidem.**
6. **Ibidem.**
7. Despre P.N. L. și reformele de după Marea Unire, Vezi și Ion Agrigoroaiei, **România interbelică**, vol. I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2001, p.77-164, 218-263.
8. **Cuvântarea d-lui profesor Aurelian Moșoiu...**
9. Și fratele său, Generalul Traian Moșoiu, ministru liberal i-a dedicat lui I.I.C. Brătianu însemnările: **„Două generații” și „I.I.C. Brătianu și armata”**. Vezi Alexandru Dragomirescu și Cantemir Moșoiu, **Generalul Traian Moșoiu**, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2000, anexe.
10. **Cuvântarea d-lui Prof. Aurelian Moșoiu...**
11. **Ibidem.**
12. Vezi textul integral al cuvântării lui Aurelian Moșoiu în anexa nr.31.
13. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, **Viața politică prahoveană, 1919-1938. Documente**, „Scrișul Prahovean”, Cerașu, 2000, p.178-181.

CAPITOLUL IV AURELIAN MOȘOIU - OMUL CETĂȚII

1. Aurelian Moșoiu - consilier parohial

Între activitățile desfășurate de Aurelian Moșoiu trebuie reținută și cea de consilier parohial. Arhiva Bisericii „Sfinții Împărați” din Ploiești face proba activității sale pentru perioada 1925-1946. Unele informații privind această activitate a sa au pătruns și în presa vremii.

Primele informații privind activitatea lui Aurelian Moșoiu pe tărâmul bisericesc sunt dovedite pentru toamna anului 1925. Desigur, ele au putut fi anterioare acestei date. În 13 septembrie 1925, s-a desfășurat Adunarea parohială a Bisericii „Sfinții Împărați” pentru alegerea Consiliului Parohial pentru o perioadă de șase ani. Între cei aleși a fost și Aurelian Moșoiu. Mai mult, Aurelian Moșoiu a fost desemnat să facă parte din Comisia de conducere a Consiliului Parohial, alcătuită din cinci membri. Între cei cinci trebuie remarcată și prezența generalului Teodor Teutu, participant la operațiunile primului război mondial¹.

În aceeași perioadă Aurelian Moșoiu a candidat ca membru mirean în Adunarea eparhială a Bisericii ortodoxe din Ploiești. Ziarul „Virtutea” îl prezenta ca pe un cetățean de valoare „având strânse raporturi cu biserica”, cerând totodată enoriașilor din Circumscripția I să îl voteze cu deplină încredere pentru că odată ales Aurelian Moșoiu va contribui „la înălțarea prestigiului bisericii ortodoxe române”².

Din momentul implicării sale în problematica bisericii, Aurelian Moșoiu a luat parte la toate acțiunile acesteia. Astfel, în ședința parohială din 15 noiembrie 1925, Aurelian Moșoiu era desemnat să asigure existența corului la slujbele religioase. Prezența corului era cu atât mai necesară cu cât biserica „Sfinții Împărați” ținea loc de Catedrală a orașului. În acel moment turla catedralei „Sf. Ioan” fiind în construcție împiedica desfășurarea serviciului divin în acel lăcaș. În ședința amintită se propunea ca elevii liceelor reprezentative ale orașului, Liceul „Sfinții Petru și Pavel”, Școala Normală, să poată participa la corul bisericii. Ca profesor, Aurelian Moșoiu dispunea de pârghiile necesare rezolvării unei astfel de probleme³.

Aurelian Moșoiu devenea martor atât al problematicei cotidiene a Bisericii „Sfinții Împărați”, de tipul reparațiilor curente, administrarea fondurilor, fixarea bugetului pentru anul următor cât și al celor mai deosebite. Așa a fost de exemplu, hotărârea Primăriei din 1926 de a se efectua o expropriere de aproximativ 900m² din terenul bisericii. Exproprierea s-a făcut în interesul obștei, cu scopul deschiderii unei străzi⁴. Această decizie a Primăriei avea să deschidă un contencios care s-a întins pe parcursul unui mare număr de ani.

Pentru realizarea reparațiilor cotidiene Aurelian Moșoiu propunea întocmirea unei liste de subscripție din partea enoriașilor „lucru ce este mult mai demn de a ne repara singuri locașul de rugăciune, stabilind pentru viitor o legătură mai trainică între enoriași și biserică”⁵.

În situația lucrărilor mai mari totuși, Consiliul Parohial nu ezita să ceară ajutorul autorităților locale și în special al Primăriei și Prefecturii. Așa a fost în 1928, când s-a reușit obținerea sumei de 50.000 de lei necesari acțiunii de revopsire a bisericii⁶.

În anul 1928, Consiliul Parohial l-a desemnat pe Aurelian Moșoiu ca arbitru, în reprezentarea intereselor bisericii la procesul cu Primăria generat de hotărârea de expropriere a celor 900 m². Pentru că urma să lipsească o perioadă din țară Aurelian Moșoiu a cerut să fie înlocuit din această calitate⁷. Semnătura lui Aurelian Moșoiu se află și pe procesul verbal care hotărâ în 1928 introducerea gazului metan pentru realizarea încălzirii bisericii. Oferta făcută de Societatea „Unirea” era primită în termeni elogioși de membrii Consiliului Parohial⁸. Aurelian Moșoiu primea cu bucurie în același an, în calitate de Președinte al Consiliului Școlar al Școlii de Arte și Meșerii propunerea de a se reface „sfeșnicile mari de la icoanele împărătești în care poporul își aprinde lumânările” care erau „complet distruse”. Procesul verbal încheiat cu această ocazie preciza că pentru implicarea sa „Consiliul (parohial - n. ns. Gh.C. și C.M.) îi aduce mulțumiri” lui Aurelian Moșoiu⁹.

Ca în cazul tuturor instituțiilor publice problemele administrative își urmau cursul firesc impus de logica internă a lucrurilor. În anul 1930, a venit rândul caselor parohiale pentru a fi supuse reparațiilor. În același an Curtea de Apel București hotărâ mărirea prețului pe metrul pătrat, pe care Primăria era obligată să îl plătească bisericii pentru exproprierea făcută¹⁰.

În 1932, s-a încheiat mandatul de șase ani la Consiliul Parohial. S-au organizat noi alegeri pentru un nou mandat de șase ani. Pentru coordonarea activității adunării parohiale s-au ales doi bărbați de încredere (procedură valabilă de altfel pentru fiecare ședință a Consiliului Parohial). Următorul pas a fost alegerea unei Comisii de candidatură. Aceasta a

făcut propunerile pentru candidați. Între cei propuși a fost și Aurelian Moșoiu. Candidații au fost aleși în unanimitate. Aceeași Comisie de candidatură a propus spre alegeri și lista de epitropi ai bisericii. Între cei aleși continua să figureze și generalul Teodor Teutu¹¹. În același an, Aurelian Moșoiu era ales membru al Propopiatului I Ploiești alături de primarul orașului și desemnat delegat de către mireni, în Consiliul eparhial al Arhiepiscopiei de București¹². În această calitate Aurelian Moșoiu participa în 1933, la Adunarea eparhială a Mitropoliei Ungro-Vlahiei alături de ceilalți delegați prahoveni din care evidențiem pe Nicolae Iorga, D. Munteanu Râmnic, Dem.I. Nicolaescu¹³.

În anul 1934, Consiliul Parohial al bisericii „Sfinții Împărați” a inițiat tratative cu profesorul Ioan Cristu Danielescu de la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” pentru preluarea conducerii corului bisericii¹⁴. Deși, documentele studiate nu ne precizează rezultatul acestor demersuri, reținem preocuparea Consiliului parohial pentru asigurarea calității și consolidarea prestanței activității bisericii „Sfinții Împărați”, profesorul I. Danielescu fiind un nume consacrat în activitatea muzicală locală și națională¹⁵. Faptul că la biserica „Sfinții Împărați” activa un cor renumit este demonstrat și de aprecierea făcută de M. Sevastos în valoroasa sa lucrare monografică a Ploieștiului: „o acustică desăvârșită scoate în relief frumusețea corului, compus din douăzeci de persoane, făcând să răsune în timpul sfinteii slujbe bolțile susținute de opt stâlpi majestoși”¹⁶.

Consiliul Parohial din care Aurelian Moșoiu făcea parte activă, a continuat să gestioneze problemele cotidiene ale bisericii. Interesant este faptul că acest Consiliu a reușit să obțină fonduri de la primărie chiar și în condițiile în care biserica „Sfinții Împărați” se afla în litigiu juridic cu primăria din cauza exproprierii hotărâte în 1926¹⁷.

Din procesul verbal din 10 martie 1938, deducem că s-au făcut alegeri pentru un nou mandat de șase ani al Consiliului Parohial. „Membrii Epitropiei și Consiliului Parohial al Parohiei «Sfinții Împărați» au depus legitimul jurământ pe Sfânta Evanghelie și pe Sfânta Cruce”. Între semnatarii procesului verbal se afla și Aurelian Moșoiu¹⁸.

Anul 1940 a adus două catastrofe în istoria națională: una politică, pierderile teritoriale și alta naturală, cutremurul de pământ. Ambele s-au repercutat în starea bisericii „Sfinții Împărați”.

La numai câteva zile de la notele ultimative ale Uniunii Sovietice din 26-27 iunie prin care se răpeau României teritoriile Basarabiei și Bucovinei de Nord¹⁹, la chemarea Patriarhiei Române și a autorităților civile „să se ajute cu sume importante refugiații din Basarabia și Bucovina”, Consiliul Parohial a hotărât „de a se subscrie din gestiunea parohiei pe anul 1940/1941 suma de lei 3000 (trei mii)”²⁰.

Cutremurul de pământ produs la orele 3,40 din ziua de 10 noiembrie 1940, a afectat puternic și Biserica „Sfinții Împărați”; turla cea mare a bisericii s-a prăbușit iar casele parohiale au fost puternic afectate. S-au luat primele măsuri de limitare a efectelor cutremurului. Consiliul Parohial și implicit Aurelian Moșoiu s-au implicat în acțiunile de refacere a bisericii. S-au organizat licitații, s-au cerut scutiri pentru prevederile bugetare către Arhiepiscopie și Protoerie pe timpul executării lucrărilor de reparații, s-au adresat apeluri în județ și în țară pentru strângerea sumelor necesare reparațiilor, s-a obținut din partea Primăriei un milion de lei, pentru realizarea acestui scop, s-au dus tratative cu Casa Școalelor și Culturii Poporului care a pus la dispoziție Casa Cosma care să servească drept capelă a Bisericii pe timpul executării lucrărilor de reparații etc.²¹.

Pentru siguranța calității lucrărilor, Consiliul Parohial i-a încredințat supravegherea lucrărilor renumitului Toma Socolescu, arhitect, diriginte²². Acesta s-a arătat nemulțumit atât de calitatea lucrărilor cât și de nerespectarea termenului de execuție²³. Îngrijorat de situația creată, Consiliul Parohial a desemnat o comisie care să verifice toate lucrările de reparație a bisericii. Din această comisie a făcut parte și avocatul Corneliu Moșoiu, fiul profesorului Aurelian Moșoiu²⁴.

La sfârșitul anului 1942, Comisia de recepție desemnată de Consiliul Parohial din care făceau parte preotul paroh Aurel Popescu, Aurelian Moșoiu și Nicolae Provian lua în primire lăcașul de cult atât de afectat de cutremurul din 1940²⁵.

Intrarea României în cel de al doilea război mondial și operațiunile militare au adus noi probleme Bisericii „Sfinții Împărați” căroră Consiliul Parohial era chemat să le găsească rezolvare. Încă din martie 1943, Consiliul parohial se gândea la siguranța obiectelor de cult de valoare, în caz de bombardament²⁶. În iunie același an, se răspundea unei adrese a forurilor ierarhic superioare că biserica nu avea obiecte de mare valoare pentru a fi depozitate în altă localitate. Concomitent se fixau: „echipa de împrăștiere și adăpostire a publicului în timpul serviciului religios” și echipa de stingere a incendiilor²⁷.

La sfârșitul războiului, în anul 1945, biserica a reintrat în reparații fiind afectată de bombardamentele aliate care au lovit Ploieștiul²⁸.

La începutul anului 1946, lucrările de refacere erau gata, biserica putând să-și primească enoriașii cu aceeași măreție și fast ca cea a întregii perioade interbelice.

În această parte finală a analizei noastre, semnătura lui Aurelian Moșoiu este tot mai rară pe procesele verbale, ea fiind substituită prin cea a fiului său, Corneliu Moșoiu. Substituirea sa a devenit definitivă după moartea profesorului Aurelian Moșoiu la 13 februarie 1946²⁹. Procesul

verbal al Bisericii „Sfinții Împărați” din 24 noiembrie 1946 consemna că „s-a descompletat Consiliul Parohial prin decesul regretatului Aurelian Moșoiu” și că acest Consiliu a fost completat prin alegerea a noi membri, între care amintim pe Corneliu Moșoiu și Mircea Ionescu Quintus³⁰.

Din analiza întreprinsă am putut constata că Aurelian Moșoiu s-a implicat profund în problemele administrative ale Bisericii „Sfinții Împărați” din Ploiești. El a deținut funcția de Consilier parohial din anul 1925 până la decesul său în 1946. Prezența sa nu a fost una formală. El a luat parte activă la toate dezbaterile privind evoluția și problematica acestui lăcaș. Semnătura lui fiind nelipsită atunci când se discutau probleme financiare, de investiție, de proiectare a bugetelor pentru anii următori. Era încă o dovadă a experienței, tactului și buneii chiverniseli de care se bucura Aurelian Moșoiu. Formația lui de profesor, prestigiul de care se bucura, diferitele funcții deținute în sfera didactică sau în cea politică l-au ajutat să rezolve eficient unele din problemele cu care s-a confruntat Biserica „Sfinții Împărați” de-a lungul anilor. Pe de altă parte prezența lui Aurelian Moșoiu în Consiliul parohial a adus o sporire a considerației pe care o avea Biserica „Sfinții Împărați” în rândul opiniei publice ploieștene, aceasta fiind una din cele mai importante biserici ale urbei. „Prin cele patru turla cât și prin unele motive din interior, ea ne reamintește de mănăstirea Curtea de Argeș”, consemna cu mândrie M. Sevastos³¹.

Implicarea lui Aurelian Moșoiu în problematica bisericească, nu a fost una de fațadă sau din oportunism ci, ea a decurs din structurile sale intime, biserica reprezentând pentru el un pilon de rezistență atât în devenirea individului cât și a neamului. Asupra acestor aspecte, Aurelian Moșoiu a insistat atunci când a avut prilejul³². O dovadă a prețuirii bisericii o constituie și acordarea prin testament a unor semnificative ofrande, mai multor lăcașe de cult și, bineînțeles, Bisericii „Sfinții Împărați” din Ploiești³³.

Analiza noastră a condus concomitent la scrierea unei pagini din istoria acestui important lăcaș de cult al Ploieștiului. Evenimentele mari ale neamului, bucuriile și tragediile lui s-au regăsit și în evoluția acestei biserici. Naționalul se răsfrânge asupra evenimentului local iar acesta, dă consistența celui național.

NOTE

1. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, Cercul VI, județul Prahova, Registrul de Procese verbale 1925 - 1966, Proces verbal nr.1/1925, f.2.

2. **Alegerile de membri mireni în Adunarea eparhială**, „Virtutea”, 10 octombrie 1925. Vezi și subcapitolul: **Aspecte ale activității politice ale lui Aurelian Moșoiu** din lucrarea de față.

3. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, cercul VI, județul Prahova, Registrul de procese verbale 1925-1966, Proces verbal nr.2/1925, f.3-4.

4. *Ibidem*, Proces verbal nr. 3/1926, f.5.

5. *Ibidem*, Proces verbal nr.4/ 1928.

6. *Ibidem*, Proces verbal nr.12/11 septembrie 1927.

7. *Ibidem*, Proces verbal nr.18/19 august 1928, f. 42 - 43 și Proces verbal nr.24/ 23 dec.1928.

8. *Ibidem*.

9. *Ibidem*, Proces verbal din 24 noiembrie 1928, f.69.

10. *Ibidem*, Proces verbal din 13 aprilie 1930, f. 79 - 80.

11. *Ibidem*, Proces verbal din 10 ianuarie 1923, f, 150 - 106.

12. Vezi „Ploieștii”, 25 februarie 1932, în Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, **Viața politică prahoveană, 1918 - 1938. Documente**, „Scrisul Prahovean”, Cerașu, 2000, p.257 - 258. Vezi și „Libertatea”, 15 martie 1932, în Constantin Dobrescu..., *op. cit.*, p. 260 - 262.

Întrucât aceste alegeri urmau oarecum tipicul alegerilor politice, erau monitorizate de presă, presa făcea o ierarhie a voturilor în funcție de apartenența politică a candidaților, partidele politice își făceau capital din rezultatul acestor alegeri, am insistat asupra rezultatului acestor alegeri la capitolul rezervat activității politice a lui Aurelian Moșoiu din această lucrare.

13. „Curentul”, 13 mai, 1933.

14. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, Cercul VI, județul Prahova, Registrul de procese verbale 1925-1966, Procesul verbal din 8 iunie 1934, f.133.

15. Vezi Stoica Teodorescu, **Istoricul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești - 75 de ani de la înființare (1864-1939)**, Tipografia Ploiești, 1940, p.329; Ministerul Culturii, Inspectoratul pentru Cultură Prahova, Inspectoratul Școlar al Județului Prahova, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Ploiești, Societatea Corală „Lira Prahovei”, **Festivalul Coral Județean, Ion Cristu Danielescu, Secțiunea pentru Tineret și Elevi**, Ediția a II-a, Ploiești, 6 iunie, 1998.

16. M. Sevastos, **Monografia orașului Ploiești**, Tiparul „Cartea Românească”, București, f.a. p.758.

17. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, Cercul VI, Județul Prahova, Registrul de procese verbale 1925-1966, Procesul verbal din 8 iunie 1934, f.1933.

18. *Ibidem*. Proces verbal din 10 martie 1938, f. 173. Exprimarea „au depus legitimul jurământ” ar putea fi și în legătură cu schimbarea politică survenită la 10 februarie 1930, când Regele Carol al II-lea și-a instaurat regimul de autoritate personală.

19. Vezi, **Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia, Culegere de documente**, Selecție I. Șișcanu, V. Vătatic, Prefață V.Matei, Chișinău, „Universitas”, 1991; Mihail Manoiilescu, **Dictatul de la Viena (memorlii iulie-august 1940)**, Editura Enciclopedică, București, 1991.

20. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, Cercul VI, județul Prahova, Registrul de procese verbale 1925-1966, Procesul verbal din 7 iulie 1940, f.198.

21. *Ibidem*, Proces verbal din 12 noiembrie 1940, f. 199; decembrie 1940, f. 201; 4 mai 1941, f. 212-213; 8 iunie 1941, f. 216; 26 august 1941, f. 218; 12 octombrie 1941, f.224.

22. *Ibidem*, Procesul verbal din 16 martie 1941, f. 206; M.Sevastos, *op. cit.*, 138.

23. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, Cercul VI, județul Prahova, Registrul de procese verbale 1925-1966, Procesul verbal din 2 august 1942, f. 241-242.

24. *Ibidem*, Procesul verbal din 15 noiembrie 1942, f. 261.

25. *Ibidem*, Procesul verbal din 17 decembrie 1942, f. 262.

26. *Ibidem*, Procesul verbal din martie 1943, f. 268.

27. *Ibidem*, Procesul verbal din 14 iunie 1943, f. 276.

28. *Ibidem*, Procesul verbal din 4 martie 1945, f. 288 și din 29 aprilie 1945, f. 291. Vezi și Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, **Petrol și bombe la Ploiești**, Editura „Imprimex”, Ploiești, 1994.

29. **A murit prof. Aurel Moșoiu**, „Presa”, 18 februarie, 1946.

30. Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia „Sfinții Împărați” din Ploiești, Cercul VI, județul Prahova, Registrul de procese verbale 1925-1966, Proces verbal din 24 noiembrie 1946, f. 304.

31. M. Sevastos, *op. cit.*, p.758.

32. Vezi Aurelian Moșoiu, **Însemnătatea Societăților de lectură ale școlărilor din liceu. Cuvântare la Ședința festivă de la 7 noiembrie 1909 a Societății de lectură a clasei a VIII, cls. mod. în Amfiteatrul Liceului din Ploiești**, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909; **Idem, Reforma învățământului secundar, cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928**, Imprimeriile Statului; București, 1928, unde Aurelian Moșoiu face, importante referiri la rolul bisericii în școală și viața individuală. A se vedea și subcapitolele consacrate acestor cuvântări în lucrarea de față, cât și anexele nr.5 și nr. 29.

33. **Testamentul** profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, f. 4-5. Vezi și subcapitolul dedicat **Testamentul** în lucrarea de față.

2. Aurelian Moșoiu, Jurnal 1916-1918

În arhiva familiei se află jurnalul profesorului Aurelian Moșoiu⁴. Jurnalul este inedit. Din acest jurnal se păstrează astăzi 10 pagini imprimate cu ajutorul calculatorului pentru perioada 1916-1918. Nu deținem informații dacă ceea ce se găsește în arhiva moștenitorilor familiei este întregul jurnal scris de Aurelian Moșoiu ori numai fragmente din jurnalul său. Nu avem certitudinea că jurnalul a fost scris în momentul datării. Pentru o parte a acestuia există dovada relatării evenimentelor după o oarecare perioadă de timp: mai mulți ani în cazul descrierii călătoriei la Viena, Budapesta. Alte indicii, conduc la concluzia că Jurnalul a fost scris la diferență de săptămâni sau luni de evenimentele descrise. Inserția făcută la rubrica zilei de 1 iulie 1917: „Suntem astăzi la 18 martie [1918] aproape nouă luni de atunci...”² ar conduce la ideea că Jurnalul a fost scris la începutul anului 1918.

Jurnalul profesorului Aurelian Moșoiu devine un document istoric foarte important. El ne introduce în atmosfera unuia dintre cele mai mari evenimente din istoria noastră: războiul de întregire a neamului din anii 1916-1919.

Aurelian Moșoiu, aflat la București, surprinde prima zi a intrării României în război, în 1916, declarația de război, mobilizarea armatei, atmosfera Bucureștiului, entuziasmul populației dar, și panica celor surprinși de evenimente în capitală. El face referire la necesitatea adoptării acestei decizii: „În noaptea de 14 spre 15 August s-a anunțat poporului prin sunetul clopotelor de la biserici și al trompetelor mobilizarea armatei. Era un moment grav și hotărâtor pentru soarta României. Entuziasmul era mare în toate părțile populației. Într-adevăr scopul pentru care poporul român începea lupta era prea frumos încât să nu încălzească toate inimile românești și să facă să tresalte cu putere la ideea mare care pornise lupta [...], era prima zi de război. O noapte sinistră [...]. Prăvăliile erau închise, neavând voie să aprindă lămpile, asemenea și toate casele erau

cufundate în întuneric, nestrăbătând din lăuntru camerelor nici o rază de lumină, toate geamurile fiind acoperite cu hârtie de culoare închisă, din ordinul poliției, în vederea vreunui atac de zepelin din partea dușmanului, pentru ca să lipsească acestuia punctele de orientare la bombardament. Acest tablou trist se completa cu tăcerea mormântală, care se întinsese pe toate străzile și bulevardele, circulația publicului prin oraș după ora 9 seara fiind interzisă prin ordonanța poliției. Orașul era ca și mort, de unde mai înainte cu o zi era scaldat în lumină și via de talazurile unei puternice vieți, care se desfășura în toată libertatea pretutindeni în tot cuprinsul lui. Grozav salt, ca din naltul cerului în fundul pământului. Acest salt îl simții și mai puternic în această seară, când înainte de ora 9 mă dusei repede la un cunoscut acasă să-l rog să-mi dea automobilul său a doua zi de dimineață să ne putem transporta, eu și soția mea, până la gară. Deși îmi promisese acest serviciu, însă în cele din urmă nu s-a ținut de vorbă. Pe străzi întuneric beznă și patrulă începură să apară pentru controlul trecătorilor. În această zi a apărut primul comunicat oficial de război, după care trupele noastre au pătruns pe pământul Transilvaniei dealungul întregii frontiere. Astfel se îndeplini un fapt memorabil, pe care neamul românesc de dincoace de Carpați nu-l mai săvârșise de sute de ani, de mult de când sabia românească nu mai sclipise pe plaiurile Ardealului amenințând trufașul grumaz ungueresc, de mult de când voievozii români susținuți de elanul vitejesc al poporului făcea expediții de pedepsire peste munți. Vitejia veche românească s-a trezit din nou cu putere și împinsă la fapte de o idee nouă, ideea unirii cu românii de peste Carpați și izgonirea dominației austriaco-maghiare de pe plaiurile Ardealului și Bucovinei”³.

Aurelian Moșoiu s-a înscris ca voluntar în războiul de întregire a neamului⁴. Ajunge să cunoască calvarul refugiului de la Iași. Creionează în câteva cuvinte această atmosferă. Drama personală, boala și apoi moartea soției în refugiu, i-a acaparât apoi toată atenția. A avut totuși puterea să caracterizeze situația generală, dramatică a întregului neam românesc, din anii refugiului: lipsa alimentelor, condițiile igienico-sanitare precare, supraaglomerarea Iașului, lipsa medicamentelor și a medicilor etc.

„1 Ianuarie 1918

Încă un an se scufundă în abisul trecutului și un altul nou începe a se desprinde de infinitul viitorului. Nu știu cum va fi, dar ce rău a fost în 1917! Dar ce bine îmi pare că a dispărut ca un vis rău. Dar ce folos, căci urmele grozave ale răutății lui sunt neșterse și vor rămâne pentru totdeauna. Trecerea lui prin lume este o lungă dâră de sânge, nesfârșite mormane de cadavre, o mare de incendii și ruine fără număr, în care s-au topit atâtea vieți și roadele atâtor munci. A fost anul bolilor îngrozitoare, cari au secerat

ca într-un lan de grâu mii și mii de vieți tinere, de apărători ai țării. A fost întruparea celei mai groasnice fiare, a războiului însuși, care este negațiunea oricărei vieți și devorează cu voluptate tot ce este organism, de la om la cel mai plăpând firicel de iarbă, care este deslănțuirea oarbă a puterilor anorganice. Îl putem numi anul roșu, anul sângelui, anul morții. Tot el mi-a răpit și mie ceea ce am avut mai scump și mai drag pe lume, pe soțioara mea, Aurelia”⁵.

Jurnalul prezintă și aspecte de interes strict familial, boala, suferințele și tratamentele soției sale. Aceste aspecte se împletesc cu informații care prin trecerea timpului, au căpătat valoare documentar istorică. Așa, spre exemplu, este cazul descrierii curei terapeutice de la Viena (1910!). Aurelian Moșoiu făcea o frumoasă descriere a Vienei, a clădirilor și locuitorilor săi, a organizării medicale de la începutul secolului al XX-lea, din această capitală.

„A treia zi cu trenul de dimineată părăsim Viena, acest oraș care ne-a plăcut atât de mult și în care ne simțeam atât de bine și acestea din mai multe cauze. Pentru cel ce n-a văzut încă un oraș mare, una din marile capitale ale lumii, impresia pe care o face Viena de la primul pas e puternică. Întâi o mișcare neobișnuită de lungi clădiri enorme începând chiar de la marginea ei și toate solid și frumos construite, parte din ele adevărate monumente de arhitectură, străzi largi și aproape toate prevăzute cu linii de tramvaie electrice, curățenie exemplară pe străzi, în curți, în grădini, până în cele mai ascunse colțuri. Orașul înzestrat cu toate întocmirile edilitare de ultima creațiune, publicul curat și deprins a întreține curățenia publică și a respecta și aplica dispozițiile administrației și poliției, dealtfel se pare a se fi prefăcut în sângele populației vieneze simțul de ordine, curățenie și respect pentru tot ce este interes public și particular. O atmosferă de înaltă civilizație. Toată lumea îndatoritoare, delicată și amabilă și aceasta cu atât mai mult cu cât te vede străin și necunosător al orașului. Viața este liniștită și tihnită. Orele de zi întrebuițate de toți pentru muncă, iar cele de noapte pentru odihnă; în timpul nopții orașul se scufundă în tăcere, dar mai întâlnești după ora 10 pe ici pe colea câte un trecător pe strada pustie grăbit să se ducă la odihnă. Aici noaptea nu este prefăcută în zi, ca în alte orașe mari, ci viața se scurge liniștită”⁶.

Jurnalul insistă asupra grijii medicale și responsabilității personalului medical. Aurelian Moșoiu prezenta întoarcerea spre casă, popasul la Budapesta.

„Din Viena ne-am oprit câteva ore în Budapesta pentru schimbarea trenului. Am profitat de ocazie pentru a face o mică mișcare prin oraș în limita scurtului timp disponibil. Am văzut puțin, dar din atâta totuși ne-am putut face o idee despre acest oraș. Are înfățișarea marilor orașe mondiale

cu strade largi drepte, clădiri mari și aproape toate de aceeași înălțime, 4-5 etaje, și circulație foarte vie, lumea băjbâind ca într-un furnicar, în toate părțile. În general luată Budapesta este o imitație a Vienei, pe care vrea cu orice preț să o egaleze în toate privințele. Și dacă sub unele raporturi trebuie să recunoaștem, stă bine, dar în privința curățeniei stă mult în urmă. Aceasta provine în mare parte din două cauze: cultura populației la un nivel mai scăzut...”⁷.

Jurnalul continuă cu formalitățile de vamă de la Vârciorova, vizitarea fratelui său Generalul Traian Moșoiu⁸, pe care îl găsea la Câmpulung unde atunci avea gradul de maior.

Jurnalul denotă afectivitatea lui Aurelian Moșoiu față de soție și atașament față de viața de familie.

Jurnalul are un stil plăcut cu conotații colaterale interesante, care prin trecerea timpului au devenit document istoric.⁹

NOTE

1. *Jurnalul* profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

2. *Ibidem*, vezi anexa nr. 1.

3. *Ibidem*.

4. Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos. 241, f.431-432; dos. 293, f.60-61, 66.

5. *Jurnalul* profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.

6. *Ibidem*.

7. *Ibidem*.

8. Vezi Generalul Traian Moșoiu, *Ocuparea Budapestei în legătură cu operațiunile militare din Ardeal 1918-1919*; Alexandru Dragomirescu și Cantemir Moșoiu, *Generalul Traian Moșoiu*, Editura Printeuro, Ploiești, 2000; General Traian Moșoiu, *Memorial de Război (august-octombrie 1916)*, Ediție, studiu introductiv și note Al. Dragomirescu și Marius Pop, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987; Gheorghe Calcan, Cantemir Moșoiu, *Un reprezentant al Generației Marii Unirii. Generalul Traian Moșoiu*, „Anuarul”, Societății de Științe Istorice Prahova, vol. IX, Ploiești, 1997, p. 137-138 etc.

9. În anexa nr. 1 redăm în întregime *Jurnalul* lui Aurelian Moșoiu.

3. Aspecte ale activității economice a lui Aurelian Moșoiu

În paralel cu complexa activitate didactică, culturală și social-politică, Aurelian Moșoiu s-a remarcat a fi un priceput întreprinzător și administrator economic.

Acest lucru reiese din diversele aprecieri care i s-au făcut în calitate de administrator al multor fonduri ce au aparținut diferitelor asociații profesionale, culturale, obștești¹. Analiza datelor *Testamentului* său, conduce la aceeași apreciere: Aurelian Moșoiu a reușit prin muncă, agoniseală și chibzuință să-și formeze o situație materială apreciabilă. În esență, era vorba de două mari imobile situate în zona centrală a orașului, o moșie și o pădure în Comuna Niculești, județul Buzău, un teren de aproximativ 2,5 ha situat la marginea vestică a Ploieștiului și numeroase acțiuni, titluri de rentă, părți sociale etc. deținute la diverse bănci și societăți industriale (Banca „Bucegi” din Bran; Banca Populară „Sf. Treime”, Ploiești; Banca Populară „Unirea-Cuza-Vodă”, Ploiești; Banca de Scont a Țării Românești; Societatea „Sospiro”; Societatea „Uzinele și Domeniile din Reșița”; Societatea Națională de Credit Industrial; titluri de rentă la împrumutul statului pentru înzestrarea țării, 1934; Bonurile de înzestrare a armatei (1940); Împrumutul Reîntregirii 1941, Împrumutul Apărării Naționale, 1944 etc.²

Cea mai spectaculoasă realizare a sa pare a fi „Fabrica Aurora Aurel Moșoiu” care era profilată pe producerea fructelor uscate. Deși nu avem date suficiente asupra acestei întreprinderi, putem constata că aceasta se remarcă în peisajul economic al județului de la începutul secolului al XX-lea.

Camera de Industrie și Comerț Prahova își aducea o contribuție importantă la organizarea mai multor muzee comerciale românești în străinătate: Constantinopol și Smirna în Turcia, Alexandria în Egipt, Ruse în Bulgaria, Belgrad în Serbia. În această acțiune se remarcă și *Fabrica „Aurora” Aurel Moșoiu*, care era citată alături de alte fabrici prahovene

cum ar fi: „Astra Româno-Americană”, „Dorobanțul” Ploiești etc.³ O foiță publicitară tipărită la Ploiești, fixa începuturile acestei fabrici în anul 1905⁴.

Conform unei statistici, la finele anului 1910 și începutul anului 1911, *Fabrica „Aurora” Aurel Moșoiu* contribuia pentru realizarea expozițiilor comerciale din străinătate cu „1 sac probe uscate de conserve pentru Smirna, 1 sac probe uscate pentru București, 1 sac probe uscate pentru Alexandria”⁵.

Foița publicitară la care am făcut referință, care prezenta oferta pentru sezonul 1916-1917, preciza că fabrica de conserve uscate „Aurora” era prima și singura fabrică de asemenea produse din țară. Gama sortimentală era variată: fasole verde superioară și extrafină, bame, ardei gras, pătlăgele, vinete, mazăre boabe, ghiveci, prune uscate fără sâmbure, prezentate în cutii de la 50 până la 250 de grame. Produsele se găseau la Depozitul general din Str. Târgoviște din Ploiești dar, și la „băcăniile principale din țară”⁶.

De reținut este faptul că foița publicitară apărea, pentru sezonul 1916-1917, sub titulatura „Aurora” Fabrica de conserve uscate Ioan Moșoiu. Ioan Moșoiu era fratele mai mare al lui Aurelian Moșoiu. Nu avem date asupra transformărilor petrecute; putem numai presupune că Aurelian Moșoiu i-a vândut sau numai i-a transferat afacerea fratelui său din cauza intrării României în război în anul 1916. După cum știm, Aurelian Moșoiu s-a înrolat voluntar în războiul de reîntregire națională, părăsind orașul⁷. Indiferent care a fost procesul, fabrica a rămas în familie și și-a păstrat numele „Aurora”. Pentru etapa care a urmat încheierii războiului mondial, nu mai deținem informații despre evoluția acestei fabrici.

Din scurta noastră analiză, am putut constata că Aurelian Moșoiu a fost un om realizat și pe tărâmul economic. El și-a construit o situație economică bună, fiind proprietarul mai multor imobile și terenuri din jurul Ploieștiului⁸ și chiar din afara județului, deținătorul a numeroase acțiuni bancare, proprietarul unei „fabrici” de conserve de legume și fructe.

NOTE

1. Stoica Teodorescu, *Anuarul liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937*, Ploiești, 1937, p.38-76; Paul D. Popescu, *Municipalitatea ploieșteană. Istorie și actualitate*, Primăria municipiului Ploiești, 2000, p.61.

2. *Testamentul profesorului Aurelian Moșoiu*, Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, nenumărat. Vezi și anexa nr. 45.

3. Ion Jercan, *Contribuții la istoria muzeelor și expozițiilor Prahovei (până la 1948)*, Editura Mectis, Ploiești, 1997, p.8.

4. *„Aurora” Fabrica de conserve uscate I. Moșoiu*, foiță publicitară, Tipografia „Concurența”, Ploiești.

5. Ion Jercan, *op. cit.*, p.44-45.

6. „Aurora” *Fabrica de conserve uscate...* Foia publicitară arată că procedeul „de fabricație prin uscare, face ca orice conservă să rețină toată aroma hrănitoare a legumei proaspete, deoarece nu i se ia acesteia nimic altceva decât apa. **Apoi nefiind nevoie de a se întrebuița substanțe chimice** (subl. în text. n. ns. Gh.C. și C.M.), conservele noastre se prezintă cu culoarea lor **naturală** și sunt cele mai gustoase și sănătoase”, „fapt ce i-a asigurat acestei fabrici „pentru totdeauna o clientelă numeroasă și devotată (*Ibidem*). Vezi și anexa nr.4

7. Vezi Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 5417, dos. 241, f. 431, 432.

8. O fotografie din arhiva familiei îl prezenta pe Aurelian Moșoiu la Conacul său din via de la Pleașa, de lângă Ploiești.

4. Testamentul profesorului Aurelian Moșoiu

Aurelian Moșoiu a redactat la vârsta senectuții **Testamentul** său. Sunt, de fapt, două variante ale testamentului său, semnate la vârsta de 72 și respectiv, 73 de ani. Variantele sunt aproape identice, încât nu putem vorbi de două testamente. Este vorba de același testament, redactat la 21 mai 1943 (sau mai degrabă la 21 mai 1944) căruia, în varianta a doua, semnată la 11 ianuarie 1945, i se aduc câteva modificări, ne semnificative pentru analiza noastră și chiar pentru întreaga construcție și dispoziție a documentului.

În partea de început a acestui înscris, autorul preciza motivele care l-au îndemnat la acest demers. Acestea țineau de firescul situației dar, și de „împrejurările primejdioase ale războiului, sub presiunea căruia ne zbatem” cu atât mai mult cu cât „în tot cursul vieții mi-a plăcut buna rânduială în toate”¹.

Documentul, (varianta a doua)² cuprinde patru pagini scrise cîteț „în tot, datat și subsemnat de mâna mea”³. Cu o logică admirabilă, Aurelian Moșoiu distribuia agoniseala vieții sale cu o dreaptă cumpătare moștenitorilor săi. Omul care se înrolase voluntar în primul război mondial înflăcărat de gândul reîntregirii țării⁴, ajungea să cunoască și necazurile pricinuite de cel de al doilea război mondial, care, la 31 mai 1944, făcuse să i se avarieze grav „din cauza bombardamentelor aeriene inamice” una din casele situate în strada Gh.Gr. Cantacuzino⁵.

În analiza noastră ne vom ocupa numai de dispozițiile testamentare ale profesorului Aurelian Moșoiu în privința școlii (Liceul „Sfinții Petru și Pavel”) și bisericii, două orizonturi care au reprezentat axe fundamentale ale întregii sale existențe.

Prin testamentul său, Aurelian Moșoiu lăsa suma de 100.000 lei, Comitetului Școlar al Liceului „Sfinții Petru și Pavel” pentru constituirea unui fond inalienabil din care să se acorde împrumuturi fără dobândă membrilor corpului didactic al acestui liceu „pentru nevoi personale

urgente”⁶. Donatorul fixa și condițiile acordării împrumuturilor, cerând ca sumele împrumutate să fie garantate cu salariul potențialului solicitant. Aurelian Moșoiu dorea ca un regulament special să organizeze „administrarea acestui fond”⁷.

Aurelian Moșoiu explica în actul său și motivele care l-au determinat să facă acest gest. Ele își aveau sorginta în legăturile „mele indisolubile cu liceul, în care am profesat la catedra de limba latină mai multe decenii fără întreruperi, pe de o parte și colegialitate față de profesorii, cărora doresc să fiu de un mic sprijin la nevoile lor” și mai ales, „celor mai tineri, care au de luptat cu greutățile începutului”⁸.

Profesorul Aurelian Moșoiu preciza în actul său și alte modalități de „îndeplinire a dorințelor sale de ajutor”. „În cazul când din orice motive, legatul nu ar fi acceptat [...], oblig pe executorul meu testamentar să fracționeze suma în două părți egale”⁹. Prima parte în valoare de 50.000 lei urma să fie dată Asociației Profesorilor Secundari, Secțiunea Ploiești, în același scop de întrajutorare. Această opțiune era motivată prin faptul că Aurelian Moșoiu a fost „unul din fondatorii și primul ei președinte” al acestei asociații. Cea de a doua parte a sumei de aceeași valoare ca și prima, urma să fie dată Liceului „Sfinții Petru și Pavel” pentru constituirea „unui fond inalienabil, din venitul căruia Direcțiunea va acorda, după merit, elevilor săraci, ajutoare”¹⁰.

Testamentul profesorului Aurelian Moșoiu denotă înalta ținută morală a acestuia, prețuirea pe care a acordat-o școlii, colegilor săi. Prin înscrisul său testamentar, Aurelian Moșoiu probează concordanța perfectă între vorbele și faptele sale. În 1928, ca senator, discuta noua reformă a învățământului secundar, el atrăgea atenția asupra situației materiale necorespunzătoare a corpului didactic¹¹. La amurgul vieții și după o carieră didactică și una politică, Aurelian Moșoiu a hotărât să lase o parte din agoniseala muncii sale ajutorării colegilor săi. Altruismul personalității sale este demonstrat și prin grija pe care a nutrit-o pentru copiii proveniți din familii sărmâne. Faptul că și-a stimat colegii e demonstrat și prin atenția pe care a acordat-o Asociației Profesorilor Prahoveni.

În privința bisericii, Aurelian Moșoiu lăsa în primul rând Epitropiei ortodoxe din Tohanul Nou (Brașov) suma de 200.000 lei ca o contribuție pentru construirea unei noi biserici, în locul celei vechi, care data din anul 1762. Profesorul Aurelian Moșoiu ținea să precizeze prin testamentul său că, dădea „această contribuție din pietate față de localitatea în care m-am născut, unde mi-am petrecut copilăria și adolescența și unde își au odihna de veci părinții și alți membri ai familiei, cu toți, scumpi inimii mele”¹².

Pentru Biserica „Sfinții Împărați” din Ploiești, „pe lângă ce am dat

cu alte ocazii”¹³, Aurelian Moșoiu lăsa suma de 30.000 lei pentru restaurarea bisericii după pagubele pricinuite de cutremurul din anul 1940.

Funcțiile deținute în organizarea bisericească au probat convingerea intimă a rolului pe care l-a avut instituția în conștiința profesorului Aurelian Moșoiu, în întreaga sa activitate¹⁴.

Lectura integrală a textului **Testamentului** lui Aurelian Moșoiu reprezintă un îndemn incitant de reflecție, un model al chibzuinței, altruismului, cumpătării și echilibrului.¹⁵

Note

1. **Testamentul** profesorului Aurelian Moșoiu, Arhiva personală a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești. Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat.
2. Prima variantă cuprinde 5 pagini, are unele ștersături și adăugiri, apare ca o variantă de lucru, sau o variantă provizorie, care a precedat-o pe cea de a doua, completată și definitivă.
3. **Testamentul...**
4. Arhivele Militare Române Pitești, Fond 5417, dos. 241, f.431,432.
5. Vezi pentru această problematică Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, **Petrol și bombe la Ploiești**, Editura „Imprimex”, Ploiești, 1994.
6. **Testamentul...**
7. **Ibidem.**
8. **Ibidem.**
9. **Ibidem.**
10. **Ibidem.**
11. Vezi Aurelian Moșoiu, **Reforma învățământului secundar. Cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928**, Imprimeriile Statului, București, 1928.
12. **Testamentul...**
13. **Ibidem.**
14. Vezi Aurelian Moșoiu, **Reforma învățământului secundar...; Idem, Însemnătatea Societăților de lectură ale școliarilor din Ilceu. Cuvântare rostită de Aurelian Moșoiu, Profesor, la Ședința festivă de la 7 februarie 1909 a Societății de Lectură a clasei a VIII-a mod, în Amfiteatrul Liceului din Ploiești**, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909.
15. Vezi anexa nr. 45.

Încheiere

Analiza întreprinsă de noi a reușit să reconstituie aspecte importante ale vieții și activității lui Aurelian Moșoiu.

Aurelian Moșoiu ne apare ca o personalitate bine conturată în peisajul vieții publice ploieștene. Profesor de elită al unuia din cele mai renumite licee din țară. Muncitor, energic, practic, eficient, sărguincios, a avut două inițiative care au devenit emblematice pentru munca didactică în celebrul liceu „Sfinții Petru și Pavel”: Societatea de lectură „I.L.Caragiale” și revista „Curierul liceului”. Perseverența care l-a caracterizat a făcut ca cele două inițiative să le urmărească aproape trei decenii, până la pensionare. Ele sunt reprezentative pentru întregul învățământ românesc.

Aurelian Moșoiu rămâne un exemplu și pentru implicarea sa civică, senator în două legislaturi, vicepreședintele și președinte de onoare al P.N.L. Prahova, consilier și ajutor de primar, consilier eparhial, director al unei importante școli ploieștene, președinte al consiliului școlar al mai multor unități reprezentative ale Ploieștiului, membru al Consiliului Școlar județean, Președinte fondator al Asociației Profesorilor din Învățământul Secundar al Prahovei, membru al „Ligii Culturale” etc.

Dar, poate, Aurelian Moșoiu rămâne în conștiința posterității drept un simbol al dăruirii și implicării în realizarea idealului național, desăvârșirea unității naționale prin eliberarea fraților subjugăți. Aurelian Moșoiu face parte din categoria oamenilor care prin trecerea timpului capătă valențe mitologice, aceea a ardelenilor care au plecat din Transilvania din cauza dominației austro-ungare, au trecut Carpații stabilindu-se în Regat, implicându-se în lupta de eliberare națională. Aurelian Moșoiu s-a slujit de catedră pentru educarea tinerelor generații în spiritul idealului național, iar atunci când ocazia s-a ivit, nu a ezitat să ofere exemplul personal al înrolării voluntare în războiul de eliberare națională.

Aurelian Moșoiu rămâne un simbol și un îndemn pentru urmașii săi, profesori și elevi din Colegiul Național „Mihai Viteazul”, pentru întreaga

activitate didactică , pentru omul politic, pentru iubitorii de cultură de pretutindeni, pentru toți cei care doresc un exemplu de dăruire, civism, implicare și împlinire profesională.

1. Die Gemeinde hat die Aufgabe, die öffentlichen Angelegenheiten zu regeln und zu beschließen. Sie ist für die Ausführung dieser Aufgaben verantwortlich.

2. Die Gemeinde hat die Aufgabe, die öffentlichen Angelegenheiten zu regeln und zu beschließen. Sie ist für die Ausführung dieser Aufgaben verantwortlich.

ANEXE

3. Die Gemeinde hat die Aufgabe, die öffentlichen Angelegenheiten zu regeln und zu beschließen. Sie ist für die Ausführung dieser Aufgaben verantwortlich.

4. Die Gemeinde hat die Aufgabe, die öffentlichen Angelegenheiten zu regeln und zu beschließen. Sie ist für die Ausführung dieser Aufgaben verantwortlich.

5. Die Gemeinde hat die Aufgabe, die öffentlichen Angelegenheiten zu regeln und zu beschließen. Sie ist für die Ausführung dieser Aufgaben verantwortlich.

ANEXE DOCUMENTARE

- I. Aurelian Moșoiu, *Jurnal, 1916-1918*.
- II. 1898. *Elbocsatasi - okirat*. Document emis de Ministerul de Interne de la Budapesta prin care Aurelian Moșoiu este eliberat din funcție și primește dreptul de a emigra în România.
- III. 1898. *Elbocsatasi - okirat*. Traducerea în limba română.
- IV. 1905. „*Aurora*”, *Fabrica de conserve uscate I. Moșoiu*, foaie publicitară.
- V. 1909. Aurelian Moșoiu, Cuvântarea *Însemnătatea Societăților de lectură ale școlărilor din liceu*, (7 februarie).
- VI. 1909. *Curierul Liceului*, publicație școlară, (5 martie). Primul articol a revistei ilustrează activitatea lui Aurelian Moșoiu.
- VII. 1914. Proces-verbal, care confirmă alegerea lui Aurelian Moșoiu în calitate de consilier comunal, (4 martie).
- VIII. 1914. Document privind atribuțiile de consilier ale lui Aurelian Moșoiu, (15 martie).
- IX. 1914. Document care atestă desemnarea lui Aurelian Moșoiu, ajutor de primar, (21 martie).
- X. 1915. Scrisoare a lui Traian Moșoiu, din Siliștra, în care este inserată ideea intrării iminente a României în război, (29 februarie).
- XI. 1915. Cererea lui Aurelian Moșoiu de a se înrola voluntar în război, manuscris și transcriere, (18 martie).
- XII. 1915. Adresa prin care Ministerul de Război confirmă înscrierea lui Aurelian Moșoiu în tabelul înrolărilor voluntare, (19 martie).
- XIII. 1916. Scrisoare a Asociației Absolvenților Școlii de Meserii Ploiești prin care se aduc mulțumiri lui Aurelian Moșoiu, (7 august).
- XIV. 1916. Carte poștală prin care Aurelian Moșoiu este înștiințat de moartea unei cunoștiințe pe „câmpul de onoare”, (septembrie).
- XV. 1917. Carte poștală prin care Rădulescu C. Mircea, rudă, prizonier, îi cere lui Aurelian Moșoiu să intervină la „Crucea Roșie” pentru a fi ajutat, (16 aprilie).
- XVI. 1918. Pașaportul lui Aurelian Moșoiu emis de Administrația Germană din România, (14 august).
- XVII. 1919. Brevet prin care lui Aurelian Moșoiu i s-a conferit Ordinul „Coroana României” cu spade în gradul de Cavaler, (23 iunie).
- XVIII. 1922. *Către alegătorii din Prahova*, articol din ziarul „Lu-

mina”, (9 aprilie). Manifest liberal; între semnatari și senatorul Aurelian Moșoiu.

XIX. 1922. Invitație a lui Aurelian Moșoiu de a participa la Festivitățile de la Alba Iulia, (15 octombrie).

XX. 1922. Decret prin care Aurelian Moșoiu este numit membru al Ordinului „Steaua României” în grad de ofițer, (10 noiembrie).

XXI. 1922. Permisul C.F.R. de liberă circulație al senatorului Aurelian Moșoiu.

XXII. 1922. Permisul de liberă circulație pe liniile fluviale române al senatorului Aurelian Moșoiu.

XXIII. 1924. Articolul *Operă folositoare*, din ziarul „Ploieștii”, despre activitatea lui Aurelian Moșoiu la Școala de Arte și Meserii, (5 octombrie).

XXIV. 1924. Decret prin care lui Aurelian Moșoiu i se conferea medalia „Răsplata muncii pentru construcțiuni școlare”, (1 noiembrie).

XXV. 1925. *Mărirea localului Școlii de Meserii*, articol din ziarul „Ploieștii”, (14 iunie).

XXVI. 1925. Coperta Ediției a II-a, a traducerii realizată de Aurelian Moșoiu: *Panegiricul Împăratului Traian*.

XXVII. 1926. Decret prin care Aurelian Moșoiu este numit membru al Ordinului „Coroana României” în gradul de Comandor, (18 martie).

XXVIII. 1926. Act comemorativ de inaugurare a Grădinii Publice a Municipiului Ploiești. Între consilieri, Aurelian Moșoiu, (24 mai).

XXIX. 1928. Aurelian Moșoiu, Cuvântarea *Reforma învățământului secundar*, (3 aprilie).

XXX. 1928. Adresă către Prefectură care atestă implicarea Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești în desfășurarea Congresului Internațional al Învățământului Secundar. Între cei implicați se afla și Aurelian Moșoiu, (30 mai).

XXXI. 1929. *Cuvântarea d-lui Profesor Aurelian Moșoiu, vice-președintele organizației noastre, la parastasul din 24 noiembrie întru pomenirea lui I.I.C. Brătianu*, articol din ziarul „Lumina” (1 decembrie).

XXXII. 1932. *Alegerile Eparhiale la Prahova*, articol din „Ploieștii”, (15 martie) Aurelian Moșoiu a fost ales să reprezinte Protopopiatul Ploiești.

XXXIII. 1932. *Consfătuirea liberarilor duciști*, articol din ziarul „Curentul”, (4 iulie). Aurelian Moșoiu renunța la candidatură pentru conducerea locală a P.N.L., din dorința promovării tinerilor.

XXXIV. 1932. *Scandalul și încăierarea de la Clubul Liberal din Prahova*, articolul din ziarul „Curentul Prahovei”, (2 octombrie), care demonstrează poziția în partid și calitățile de mediator ale lui Aurelian Moșoiu.

XXXV. 1934. Scrisoare a lui Aurelian Moșoiu către soția sa,

Eufrosina, (25 septembrie).

XXXVI. 1937. Coperta și foaia de gardă a **Curierului Liceului „Sfinții Petru și Pavel”** din Ploiești care atestă calitatea de Președinte de onoare a lui Aurelian Moșoiu, (ianuarie).

XXXVII. 1937. Foaie de gardă a **Curierului Liceului „Sfinții Petru și Pavel”** din Ploiești care precizează că revista apare și cu aprobarea lui Aurelian Moșoiu, (februarie).

XXXVIII. 1937. Brevet ce atestă acordarea distincției „Răsplata Muncii pentru 25 de ani în serviciul Statului” lui Aurelian Moșoiu, (20 aprilie).

XXXIX. 1937. Sărbătorirea lui Aurelian Moșoiu, cu ocazia pensionării sale, (6 iunie).

XL. 1937. Coperta extrasului, **Omagiu domnului Profesor Aurelian Moșoiu.**

XLI. 1939. Coperta și **Cuvânt înainte** al **Curierului Liceului Sfinții Petru și Pavel** din Ploiești care atestă contribuția lui Aurelian Moșoiu în publicarea revistei, (nr. 1-4).

XLII. 1942. Document care probează o importantă donație de carte făcută de Aurelian Moșoiu Bibliotecii Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești (Fondul de carte aparținuse lui Toma Slăvescu, cumnat al lui A. Moșoiu, decedat).

XLIII. Plan de situație al moșiei Coca-Moleasca din Niculești (Vintilă-Vodă), județul Buzău, aparținând familiei.

XLIV. 1944. Permisul de vânatoare al lui Aurelian Moșoiu, (11 februarie).

XLV. 1945. Testamentul lui Aurelian Moșoiu, (11 ianuarie).

XLVI. 1946. **A murit prof. Aurel Moșoiu**, articol din ziarul „Presa”, (18 februarie).

XLVII. 2002. Mireille Păsărin. **Amintiri despre bunicul meu.**

AURELIAN MOȘOIU, JURNAL, 1916-1918*

14 August 1916

După o muncă intensă și neîntreruptă de mai multe săptămâni [...], ne-am decis în fine, soția mea și cu mine să facem un repaus de vreo două zile pe care să le petrecem la București. Cu trenul de 10^{1/2} plecăm la București, unde într-o înghesuală nesuferită și căldură tot așa de insuportabilă am sosit aproape de amiază. Ieșind în piața Gării de Nord, o mișcare neobișnuită se observa în public. Vanzătorii de ziare se întreceau să strige care de care mai tare recomandând lumii ziarul său care dădea senzaționala știre: „Convocarea Consiliului de Coroană”. Știrea emoțională căci toată lumea vedea în aceasta o apropiată intrare în război a țării noastre.

Presupunerea s-a adevărit, căci Consiliul de Coroană, care se întrunise chiar în aceea zi la ora 10 a.m., decisese mobilizarea generală a armatei și declarația de război către Austro-Ungaria.

În noapte de 14 spre 15 august s-a anunțat poporului prin sunetul clopotelor de la biserici și al trompetelor mobilizarea armatei. Era un moment grav și hotărâtor pentru soarta României. Entuziasmul era mare în toate păturile populației. Într-adevăr scopul pentru care poporul român începea lupta era prea frumos încât să nu încâlzească toate inimile românești și să le facă să tresalte cu putere la ideea mare care pornise lupta.

Dar alături de entuziasmul general, mulți manifestau îngrijorarea în fața necunoscutului, mai ales aceia, cari prin firea lor nu se lasă prea ușor orbiți de entuziasmul momentului și a căror judecată stăpânește pornirile inimei.

Spectrul necunoscutului spre care poporul român își îndreaptă destinele sale cu atâta curaj tineresc împingeau multe inimi la presimțiri rele și deșteaptă viziuni de nenorociri viitoare. Mai mult prin instinct decât prin judecată și pătrunderea în miezul lucrurilor îi făceau pe mulți să măsoare mai dinainte dimensiunile marelui risc la care se expunea soarta poporului.

Era ora 12 noaptea când soția mea la văzul și auzul trompetelor, care treceau prin fața hotelului unde locuiam, anunțau începerea războiului a început să plângă, fapt care a atins cu putere bucuria pe care o resimțeam

* Micile fragmente din textul jurnalului, nedescifrate, au fost marcate cu paranteze drepte.

eu în acel moment. Întrebând-o pentru ce plângea, mi-a răspuns că are presimțiri rele care o tulbură și îi storc lacrimi. În urma vorbelor de încurajare ce i-am adresat abia am putut-o liniști. În acea noapte aproape n-a dormit din cauza emoției încercate.

15 August

A doua zi deși doream mult să mai rămânem 24 de ore în capitală a trebuit să renunțăm la această plăcere fiindcă începuse să ia totul împrejurul nostru aspectul războiului, o răsturnare năpraznică a ordinii lucrurilor.

Era prima zi de război.

Starea de asediu se proclamase în toată țara, afișe numeroase puneau în vedere cetățenilor diverse îndatoriri decurgând din starea de război. Forfoteală în toate părțile, fiecare grăbindu-se să-și aranjeze câte ceva, spre a nu-l prinde nepregătit vreo eventualitate de război, întrucât în asemenea timpuri ori ce este cu puțință. Tinerii, grupuri-grupuri, se duceau cu pași grăbiți la cazărmi spre a-și lua locul convenit sub drapel. Uniformele militare începură să apară tot mai numeroase pe străzi-foarte multe uniforme noi ale ofițerilor de rezervă. Trăsurile și automobilele sbârâneau în toate părțile, cele mai multe rechiziționate în serviciul armatei. Circulația tramvaielor cu cai se suspendase. Mă îndreptai spre Gara de Nord a mă informa când pleacă trenul spre Ploiești. Spre marea mea mirare la gară mi se spune că circulația trenurilor a fost suspendată pentru această zi. Multă lume îngrămădită la gară dornică să se întoarcă în provincie care încotro, venită în capitală în ultimele zile cu diverse afaceri. Numai nevoia urgentă, dar și dorința legitimă a fiecăruia de a se găsi acasă în asemenea timpuri excepționale care preschimba totul din ce a fost până acum, îi făcea pe toți foarte triști și supărați că trebuie să stea pironiți în capitală. Pâlcuri, pâlcuri, stăteau de vorbă în gară, publicul adunat, oameni fără să se fi cunoscut se consfățuiau, după localități, ce era de făcut. Unii propuneau să angajeze automobile pentru diferite destinații: Ploiești, Târgoviște, Buzău, etc. Ofereau câte o sută și mai bine de lei pentru un loc într-un asemenea automobil. Unii se făceau forte să angajeze în câteva ore automobilele necesare și astfel să scăpăm de mare impas, dar în zadar căci propunerea nu era realizabilă. Toate automobilele, și publice și particulare, intraseră deja în mâna armatei și astfel nu s-a putut obține nici unul. Toată lumea trebuia să aștepte până a doua zi, când șeful stației ne dăduse speranța că se va putea pune un tren de dimineață pentru fiecare dintre direcțiile principale.

Cu aceste știri și informații m-am întors repede la hotel unde soția mea mă aștepta cu nerăbdare și cu neliniștea din suflet din cauza celor ce vedea împrejur, care toate se repercutau cu putere în inima ei, fiind o fire impresionabilă și în același timp suferindă de mult timp. Știrea adusă de mine, că circulația trenurilor a fost suspendată a indispus-o grozav mai ales că în asemenea împrejurări de nesiguranță era preocupată mult de restul familiei și mai cu seamă de copii, care erau departe, și lângă care dorea să fie în câteva ore. Astfel plecarea noastră acasă nu putea avea loc decât în cel puțin 24 de ore, în cazul cel mai bun.

Restul zilei de 15 August l-am petrecut făcând mici plimbări prin oraș, unde tot se mai vedeau grupuri de manifestați care își arătau bucuria pentru proclamarea războiului și sărbătoreau pe regele Ferdinand, care de sânge german, născut și crescut până la o vârstă în Germania, era privit de o parte a opiniei publice ca o însemnată piedică pentru intrarea României pe calea războiului. Acum se dovedise greșită aceea presupunere. Aceasta era o adevărată revelație, iar figura regelui creștea în proporții în ochii poporului devenind un erou național, punându-se în fruntea poporului, cu arma în mână să sfărâme nedreptățile pe care de secole dușmanul le-a îngrămădit pe capul poporului român. El și-a însușit întreg idealul național și a scos sabia pentru realizarea lui.

Întârziind până seara la o vizită pe care am făcut-o după prânz, într-o familie prietenă și întunecându-se am fost mirați că orașul era lăsat aproape în întuneric; ici coala câte un felinar care ardea, însă cu geamuri vopsite cu culori închise astfel că prea puțină lumină putea să pătrundă în afară. Era prima noapte de război. O noapte sinistă, prăvăliile erau închise, neavând voie să aprindă lumina, asemenea și toate casele erau cufundate în întuneric, nestrăbătând din lăuntru camerelor nici o rază de lumină, toate geamurile fiind acoperite cu hârtie de culoare închisă, din ordinul poliției, în vederea vreunui atac de zepelin din partea dușmanului pentru ca să lipsească acestuia punct de orientare la bombardament. Acest tablou trist se completa cu tăcerea mormântală, care se întinsese pe toate străzile și bulevardele, circulația publicului prin oraș după ora 9 seara fiind interzisă prin ordonanța poliției.

Orașul era ca și mort, de unde mai înainte cu o zi era scaldat în lumină și vuia talazurile unei puternice vieți, care se desfășura în toată libertatea pretutindeni în tot cuprinsul lui. Grozav salt ca din naltul cerului în fundul pământului. Acest salt îl simțisem mai puternic în această seară, când înainte de ora 9 mă dusei repede la un cunoscut acasă să-l rog să-mi dea automobilul lui a doua zi dimineață, să ne putem transporta, eu și soția mea, până la gară. Deși îmi promisese acest serviciu, însă în cele din urmă nu s-a ținut de vorbă. Pe străzi întuneric beznă și patrulele

începuseră să apară pentru controlul trecătorilor. În această zi a apărut primul comunicat oficial de război, după care trupele noastre au pătruns pe pământul Transilvaniei dealungul întregii frontiere. Astfel se îndeplini un fapt memorabil, pe care neamul românesc de dincoace de Carpați nu-l mai săvârșise de sute de ani, de mult de când sabia românească nu mai scripise pe plaiurile Ardealului amenințând trufașul grumaz unguresc, de mult de când voievozii români susținuți de elanul vitejesc al poporului făcea expediții de pedepsire peste munți. Vitejia veche românească s-a trezit din nou cu putere și împinsă la fapte de o idee nouă, ideea unirii cu românii de peste Carpați și izgonirea dominației austriaco-maghiare de pe plaiurile Ardealului și Bucovinei.

Seara am petrecut-o la hotel împreună cu soția mea, care era mai mult indispusă, deși nu numai din cauza multor piedici, care începuseră a se ridica în fața desfășurării obicinuite a vieții, ci și din cauza perspectivei sumbre care în mod nedeslușit i se ridica înaintea ochilor pentru viitor. Într-un târziu după ce am dezbătut între noi, multe și mărunte, de ordin particular și general, ne-am dat odihnei, care pentru soția mea, după cum mi-a declarat a doua zi, n-a fost reconfortantă, ci întreruptă de pauze de veghere.

16 August

Dis de dimineață ne-am pregătit bagajele pentru plecarea la gară. Se fixase ora de 7 și 20 pentru pornirea trenului în direcția Ploiești și Moldova. Cu mare greutate am găsit o trăsură, care ne-a transportat la gară. Aici era o lume imensă care dorea să se îmbarce pentru diverse destinații. Trenul nu era încă tras la gară. Abia de la ora 8 și 1/2 a fost tras. Spre marea mirare și deziluzie, trenul intra în gară încărcat de lume, care se urcase încă din stația [...], unde staționase peste noapte. Aproape toate locurile erau ocupate în vagoane, astfel că publicul, care aștepta pe peron de neașteptată asupra ușilor vagoanelor, dar acestea erau baricadate și prea puțini au putut să se strecoare înăuntru, cei mai mulți fără să poată vâra și bagajele. O luptă desnădăjduită se dădea asupra vagoanelor. Se împingeau, se îngheșuiau, se călcau unii pe alții, protestările celor din lăuntru striviți de asaltatori, respinși și ei cu putere, țipetele femeilor și copiilor, care erau împinși în învălmășeală și nu se mai puteau susține sub presiunea celor mai puternici, toate acestea constituiau scene grozave, care puteau avea chiar consecințe mortale pentru cei mai slabi. Era dureros să privești la asemenea scene, care în unele părți degenerau în sălbătici și să constați atâta nepricepere și nepăsare din partea autorităților.

Frământarea aceasta furioasă a durat o jumătate de oră, până în cele din urmă situația s-a lămurit, vagoanele peste 40 la număr se

completaseră până la ticsire și înăuntru și pe acoperiș fără să se mai facă distincție între clase, călători de clasa I intrați în clasa a III-a și vagoane de clasa I, ocupate de clasa a III-a. Mulți despărțiți; mama într-un vagon, copiii în altul, mulți văzându-se fără bagaj, care rămăsese la hamali iar stăpânii sechestrați în vagoane, ne mai fiindu-le posibil să iasă și să-l ia în vagon. Din cauza aceasta, strigăte și reclamații. Gara prezenta înfățișarea unui haos. Printre scenele tragice se amestecau și scene comice. Se vedeau persoane care se introduceau în vagon pe fereastră și nu numai bărbați dar și femei, pe care unii le ridicau spre ferestre iar alții le primeau înăuntru, uneori într-o poziție jenantă, cu hainele în dezordine.

Noi, grație unei întâmplări norocoase, ne-am putut strecura fără mari lupte, în culoarul unui vagon de clasa a II-a, unde în picioare și tixiti ca sardelele în cutie sosiram sdrobiți de oboseală, după vreo trei ore de mers, la Ploiești. Soția mea uitase toată oboseala, când a putut să revadă copiii și casa, după atâtea emoții și greutăți. Revenirea la cămin, îmbrățișarea copiilor, căci așteptau cu nerăbdare pe părinți, întâmpinarea cu bucurie a tuturor celor, care serveau și îngrijeau casa, ne-au produs o nespusă bucurie și mai ales soției mele, care se îngrozise prea tare de începuturile războiului și i se părea că n-o să mai ajungă acasă. Despărțirea de casă i s-a părut de astă dată un timp infinit de lung deși de la plecare nu trecuseră decât 2-3 zile.

17 August

Decretul de mobilizare prevedea un termen de 5 zile pentru toți ostașii țării de ori ce grad, să se prezinte la corpurile de trupă din care fac parte. Eu nu eram mobilizabil, dar în urma ofertei pe care o făcusem Ministerului de Război, din martie 1915 de a mă pune în serviciul armatei în caz de mobilizare și care ofertă fusese și aprobată repartizându-mă în corpul interpreților de pe lângă Marele Stat Major, devenisem și eu mobilizabil, urma deci să mă prezint și eu la autoritatea militară, căci fusem atașat Comunei [...], Primarului, că trebuia să plec la noua datorie. Cu părere de rău aflai acest lucru, deoarece în calitate de ajutor de Primar, îi eram un auxiliar foarte trebuincios față de numeroasele lucrări de birou și externe, rezultând din nevoile comunei. Negreșit aproba din tot sufletul gestul meu patriotic de a servi în mod voluntar țara în rândurile armatei în aceste timpuri de grea cumpănă, dar nu e mai puțin adevărat, îi venea greu să rămână la conducerea treburilor orașului fără un colaborator, care cunoștea [...], rangul [...], tuturor serviciilor și modul de rezolvare al tuturor lucrărilor curente.

Februarie [1917]

Triste și amare au fost zilele de pribegie de până acum, dar de acum înainte ele devin insuportabile. Zile negre, zile fără lumină, zile de iad. Nu mai este vorba de greutatea de alimentare, de încălzire, căci gerul din ianuarie durează încă, și de alte strâmtori pricinuite de lipsa [...], necesariilor vieții, ci e vorba de survenirea cazurilor de boli în familie.

Întâi cade bolnav copilul cel mic, Corneliu, simțind dureri la pânțele. Medicul adus în grabă constată un început de apendicită, boală de care a suferit de altcum în mod serios cu vreun an înainte la Ploiești. După un tratament indicat boala dispăre în câteva zile.

Al doilea, care la început nu prezenta nici un pericol, dar în cele din urmă a luat proporții atât de mari încât toate eforturile de combatere au fost zadarnice, este cazul de boala soției mele [...], care suferea de o infirmitate, veche, de vreo 10 ani, care consta într-o activitate prea frecventă a cordului, de unde proveneau adesea palpitații, din când în când junghiuri puternice în cord, a avut și leșinuri de câteva ori în curs de mai mulți ani. Această infirmitate îi îngreuna mersul pe jos. Abia mici distanțe putea să le parcurgă, din cauză că mersul îi agita cordul. Pante mai repezi este cu neputință să le urce. Primele manifestații ale boalei au constat în acute dureri de cap aproape permanente, oboseală foarte repede, somn agitat, irascibilitate foarte pronunțată. Din repetate examene medicale la Ploiești cât și la București făcute de medicii cei mai bine renumiți s-a concluzionat că suferă de boală de nervi. Tratamentele în vederea acestei boli n-au dat rezultate. Asemenea și cura urmată la diverse stațiuni balneare ca Lacul Sărat și Techerghiol; s-a simțit mai rău.

În vara anului 1908, pentru întâia dată, s-a constatat, la analiza medicală de la Techerghiol, o afecțiune a cordului [...]. Medicul a prescris un tratament cu digitalină pentru întărirea aceluia organ. Acest medicament nu l-a putut suporta, așa că după 2-3 zile a și încetat a mai lua. Din acea vară boala inimii s-a pronunțat, când făcându-se mai simțită când pierzând din acuitate, aproape se ascundea făcându-se invizibilă. Dar la asemenea epoci ieșea la iveală cu diverse intensități mai ales în ianuarie și februarie, când se prezenta sub formă de răceală și de congestie pulmonară, cu expectorații amestecate cu sânge. Nu durau aceste crize decât maxim o lună, după care urma o stare de radicală îmbunătățire. Răul însă persista în ascunzișurile lui și se dezvolta mereu. În primăvara anului 1910 răul a luat proporții mai mari, iar în luna iunie el se agravase, se impunea să iau măsuri urgente și radicale. Medicii din Ploiești și București până la aceea dată, n-au dat nici un folos tratamentelor lor fiind toate superficiale neatacând boala în esența ei. Desigur că n-au cunoscut-o, ci întodeauna au dat explicațiune greșită fenomenelor constatate,

și de aici tratamente greșite care au adus prejudicii organismului.

Fiindcă în România nu mai aveam la cine să mă adresez, toate așa zisele somități de la noi fiind deja consultate m-am văzut nevoit să mă decid a merge în străinătate pentru a consulta un medic specialist de acolo. Astfel în ziua de 24 iunie 1910 am plecat la Viena, unde prin mijlocirea medicului român, stabilit de mult în Viena, Dr. Ciurea am consultat pe Dr. Hezel profesor la Facultatea de Medicină din Viena, specialist în boli de inimă. La consultație a făcut diagnoza: stenoză mitrală. Despre medicament ne-a spus că boala nu se poate combate prin medicamente, și că nici nu se poate curacisi radical, ci ameliora prin trai bun și liniștit, prin alimentație abundentă și prin anumite băi întăritoare, putându-se astfel susține viața în bune condiții până la adânci bătrânețe. Astfel în rețeta ce ni s-a dat prevede oaricari fortifiante, dar în prima linie o cură de anumite băi (de acid carbonic, oxigenate) și de supralimentație la sanatoriul „Wallischhof” pendinte de comună [...], 10 km de Viena. Ca o consecință a acestora a doua zi am părăsit Hotel „Miuller” din Prater [...], și ne-am transportat la acel sanatoriu, unde ne-am instalat într-o odaie bine mobilată, spațioasă și luminoasă cu vederea spre sud. Aici am avut o plăcută surpriză și folos în același timp. Medicul dirigent al sanatoriului era un român Dr. Marin Sturza, bun cunosător al meu încă de pe băncile liceului din Brașov, unde urma și el fiind cu 2 clase în urma mea. Acest fapt ne-a venit foarte mult în ajutor.

Medicul avea o atenție specială pentru noi, atât în ce privește cura, ce trebuia să urmeze soția mea, cât și în ce privește întreținerea. Cheltuiam 30 coroane pe zi pentru tot ce ne oferea sanatoriul inclusiv consultațiile medicale, care se puteau cere oricând. Când a intrat în sanatoriu, soția mea era foarte slăbită. Nu putea decât foarte scurte distanțe să meargă pe jos. În urma curei inaugurate aici după câteva zile soția mea a început să se simtă mai bine și puterile să îi crească. Pe lângă mijloacele medicinale, trebuie să recunosc, că mult a contribuit la ameliorare clima sănătoasă și aerul curat, care constituia una din părțile bune ale acestui sanatoriu. Totul era înconjurat și înveșmântat de o pădure deasă. Plantațiile de arbori de ornament umbreau tănuitele cărări din jurul pavilioanelor care însăși erau furate vederii de copacii cei înalți. În fața pavilionului principal se întindea o frumoasă păjiște unde mai toată ziua bolnavii și vizitatorii ședeau grupuri - grupuri lungiți pe jeturi speciale, [...], respirând aerul cel curat care năvălea dinspre pădure. Sanatoriul mai dispunea de un mare număr de barăci de lemn, numai cu 3 pereți de scânduri fără ferestre, iar cel de al patrulea era înlocuit printr-o perdea de pânză care la nevoie putea împiedica vederea sau lăsa intrarea luminei și

aerului înăuntru. În altă parte se găseau instalații de băi de soare, și altele pentru băi de aer, pentru aceia care aveau plăcerea să facă acest sport sau cură cum susțineau ei, întrucât folosul practic nu poate fi mare lucru. În general sanatoriul oferea clienților săi posibilitatea de a-și îngriji sănătatea prin multiple metode, între care nu trebuie uitată și cura de îngrășare [...], prin supra alimentație și anume metoda cu șase mese pe zi. Alături de cei cari voiau să se îngrășe, erau destui care voiau să slăbească. Totul se prezenta în acest sanatoriu în cele mai bune condițiuni, totul era întocmit pentru a recăpăta sănătatea, cei ce îi simt lipsa ei, și pentru a-și consolida cei ce o posedă. Baza întregii întocmiri, curățenia strălucea pretutindeni. Grație acesteia nu se pomenea de muște în acest sanatoriu, și lucru vrednic de remarcat, nu se vedea nici chiar o bucătărie. Ce probă poate fi mai evidentă de curățenie. Totul era o operă, care purta pecetea unei superioare civilizații, care se resimțea din toate, cinste, corectitudine, amabilitate și respect din partea personalului de la director și medic până la cel din urmă om de serviciu. Dar nu numai partea fizică ci și cea intelectuală forma obiectul de preocupare al direcțiunii sanatoriului. Din când în când venea câte un conferențiar de la Viena care trata în fața vizitatorilor câte o chestiune de educație socială sau de cultură generală, alteleori se organiza câte un concert sau reprezentațiuni cinematografice care procurau distracție celor ce urmau vreo cură în sanatoriu.

Timp de 4 săptămâni am petrecut în acest sanatoriu. Cura urmată n-a desrădăcinat răul care mâna sănătatea soției mele dar totuși o îmbunătățire simțitoare i-a adus în starea generală, contribuind la întărirea organismului și sporirea greutateii corpului cu vreo 7 kg. La trecerea prin Viena am mai poposit în acest oraș vreo 2 zile, pentru a mai putea vedea ce este mai interesant de văzut. Timpul era pios și puțin prielnic pentru deplasări. Totuși am putut vedea Burgtheater, Sf. Ștefan, Kapuzinengruft, Prater, Burg-ul și Schoenbrunnul. A trebuit să renunțăm a vedea și alte multe vrednice de văzut. Pentru aceasta ne-ar fi trebuit cel puțin 2 săptămâni. Ne rezervasem această plăcere pentru alt an, când speram să ne găsim în mai bune condițiuni sub toate raporturile.

A treia zi cu trenul de dimineață părăsim Viena, acest oraș mare, una din marile capitale ale lumii. Impresia pe care o face Viena de la primul pas e puternică. Întâi o mișcare neobișnuită de lungi clădiri enorme începând chiar de la marginea ei, și toate solide și frumos construite, parte din ele adevărate monumente de arhitectură, străzi largi și aproape toate prevăzute cu linii de tramvai electrice, curățenie exemplară pe străzi, în curți, în grădini, până în cele mai ascunse colțuri. Orașul înzestrat cu toate întocmirile edilitare de ultimă creațiune, publicul curat și deprins a

întreține curățenia publică și a respecta și aplica dispozițiile administrației și poliției, dealtfel se pare a se fi prefăcut în sângele populației vieneze simțul de ordine, curățenie și respect pentru tot ce este interes public și particular. O atmosferă de înaltă civilizație. Toată lumea îndatoritoare, delicată și amabilă și aceasta cu atât mai mult cu cât te vede străin și necunoscător al orașului. Viața este liniștită și tihnită. Orele de zi întrebuințate de toți pentru muncă, iar cele de noapte pentru odihnă; în timpul nopții orașul se cufunda în tăcere, dar mai întâlnești după ora 10 pe ici pe colea câte un trecător pe strada pustie, grăbit să se ducă la odihnă. Aici noaptea nu este prefăcută în zi, ca în alte orașe mari, ci viața se scurge liniștită și normală, aproape ca în orice oraș al Austriei.

Din Viena ne-am oprit câteva ore la Budapesta pentru schimbarea trenului. Am profitat de ocazie de a face o mică mișcare prin oraș în limita scurtului timp disponibil. Am văzut puțin, dar din atâta totuși ne-am putut face o idee despre acest oraș. Are înfățișarea marilor orașe mondiale cu strade largi drepte, clădiri mari și aproape toate de aceeași înălțime, 4-5 etaje, și circulație foarte vie, lumea băjbâind ca într-un furnicar, în toate părțile. În general luată Budapesta este o imitație a Vienei, pe care vrea cu orice preț să o egaleze în toate privințele. Și dacă sub unele raporturi trebuie să recunoaștem, stă bine, dar în privința curățeniei stă mult în urmă. Aceasta provine în mare parte din două cauze: cultura populației la un nivel mai scăzut și apoi numărul foarte mare de evrei, aproape jumătate din populația orașului. Este îndeobște cunoscut, că aceasta are o adevărată repulsiune pentru curățenie și ordine. Aceasta se constata pretutindeni, în toate orașele unde sunt aglomerati evreii, formând cartiere întrgi, izolându-se de populația autohtonă.

În acea zi după prânz am părăsit cu trenul accelerat Budapesta pentru a reintra în țară pe același drum pe care și veniserăm adecă pe linia Budapesta - Vârciorova. Numai o mică parte a acestei distanțe am parcurs-o în timpul zilei iar restul zilei l-am făcut noaptea până la Varciorova unde s-a făcut ziua. Sosind pe pământul patriei după o absență de cinci săptămâni, un simțământ de bucurie ne-a cuprins inima, este simțământul pe care-l are cineva când se întoarce în casa sa oricât de sărăcăcioasă, părăsind o casă străină oricât de bogată și bine întocmită ar fi fost, unde nimic nu-i este la îndemână, nici oameni nici locuri.

După un ceas de pauză în stația Vaciorova pentru îndeplinirea formalităților de vamă și pașaport am pornit cu trenul accelerat spre Craiova. Sosind aici am avut marea bucurie pârintească de a ne revedea copiii, pe care îi lăsasem în grija familiei soției mele. Revederea a fost duioasă, soția mea a vărsat lacrimi de bucurie, îmbrățișându-și din nou copilașii după o despărțire îndelungată cum niciodată până atunci nu se întâmplase,

nici nu fusese obișnuită a nu-i avea decât în permanență lângă ea, ceea ce o făcea în timpul șederii noastre în străinătate să se gândească mereu la ei și mereu să-și închipuie diverse primejdii la care pot fi expuși, de altcum justificată această îngrijorare, fiind vorba de copilași în vârstă de 6-8 ani. De fapt [...], îngrijirea de care s-au împărtășit în lipsa noastră a fost cu adevărat părintească, căci i-am găsit în cea mai bună stare.

După o odihnă în Craiova de câteva zile am părăsit această localitate îndreptându-ne spre Câmpulung, unde soția mea avea să continue cura de hidro-terapie în instalațiunile de acolo; aceasta după recomandațiunea medicului de la Wallischhof, care ne-a dat o scrisoare către medicul diriginte al stabilimentului de hidro-terapie de la Câmpulung. Acest medic a fost însă departe de a corespunde așteptărilor noastre și chiar îndatoririlor celor mai simple medicale.

Soția mea a petrecut aici 2 săptămâni în familia fratelui meu Traian, pe atunci maior în garnizoana Câmpulung, iar eu și copiii în timpul acesta am stat la Ploiești. Aerul din Câmpulung, la care s-a limitat aproape toată cura, căci băi n-a făcut, i-a adus mari foloase câștigând în greutate. Cauza pentru care n-a făcut băi, a fost pentru că atât instalațiunile erau primitive și insuficiente în comparație cu cele de la Wallischhof și personalul medical și celălalt dovedeau puțină pricepere pentru un tratament de hidro-terapie. Reîntorși la Ploiești mi-am reluat viața obișnuită de muncă. Din acel timp până la sfârșitul anului 1910 soția mea s-a bucurat de o bună sănătate, ba cu prilejul onomasticeii tatălui său, Sf.Nicolae, a făcut și o călătorie singură la Craiova spre a petrece acea zi în sânul familiei și a felicitat în persoană, pe tatăl său. În sărbătorile Crăciunului s-a îmbolnăvit de o răceală, care a luat în cele din urmă [...], o formă foarte periculoasă degenerând într-o violentă dublă pneumonie. Grație buneii îngrijiri și mai ales nimeritului tratament prescris de Dr. Stoicescu pe care l-am chemat în grabă de la București s-a însănătoșit după o suferință și zacere de 3 săptămâni. De atunci înainte nu a mai avut manifestații violente ale boalei.

În fiecare vară următoare pe cât ne-a fost cu puțință ne-am dus împreună cu copiii în regiuni muntoase pentru schimbarea aerului, afară de vara 1912 când am fost tot timpul ocupați cu construcția caselor. În vara 1915 am fost la băile Olănești în Vâlcea, unde am petrecut foarte bine o lună de zile împreună cu socrul meu și cu familia sa. În tot acest timp palpitațiile cordului o supărau fără încetare, uneori mai puțin, alteori cu mai multă putere, uneori junghiuri în cord și totdeauna cu tensiune nervoasă supărătoare. De aici cu greutate în mers și aproape imposibilitatea în urcarea de pante sau scări. Starea aceasta de sănătate durează, uneori ameliorându-se în bună măsură, până în mai 1916. Atunci intervine iar o criză, care se manifestă într-o slăbire repede, o accelerare excesivă în

funcțiunile cordului și pentru prima oară, umflături la venele gâtului, în față. Fără întârziere am plecat la București, unde am consultat un specialist. Cura recomandată de această dată a dat bune rezultate. Încă de atunci un medic profesor universitar pe care l-am consultat a stabilit diagnoza, că suferea de „boala lui Basedow” care tocmai provoca acele umflături. După puțin timp apărură aceste semne externe ale boalei, și toată vara și toamna, starea generală bună, și cu tendințe de îngrășare. Această bună stare însă este stânjenită și subminată încet - încet prin emoțiile și greutatele materiale de tot felul cauzate de război. Odată cu evacuarea și refugiarea noastră în ziua de 13 nov. întâi în Galați apoi la Iași, după 10 zile a grăbit debilitarea fizicului și revenirea vechiului rău, care ședea numai ascuns și aștepta momentul prielnic să străbată iarăși la suprafață. Părăsirea casei și avutului au fost zguduitoare pentru nervii ei, plus știrile rele, care nu încetau a sosi de pe front și care provocau o deprimare morală în toate inimile românești.

1 Februarie

Astăzi se manifestă la soția mea o tuse și oarecare temperatură. Am considerat-o ca ceva trecător.

3 Februarie

Copilul Corneliu cade și el bolnav. Spune că simte durere la abdomen în partea dreaptă. Soția mea bănuie imediat un început de apendicită boală de care suferise în mod serios acum doi ani.

5 Februarie

Mijloacele de casă întrebuințate la copil nu dau rezultate așteptate. Chem medicul, care confirmă presupunerea din primul moment a Aureliei. Recomandă un tratament pentru a opri dezvoltarea apendicitei. Tratamentul dă rezultate bune. Durerile scad și copilul se simte ușurat.

8 Februarie

Copilul se însănătoșează deplin, dar mama sa continuă a tuși fără să simtă vreo ameliorare cu toate mijloacele casnice întrebuințate.

15 Mai - 5 Iunie

În intervalul de la 8 Februarie până azi starea generală continuă a fi suferindă; tuse, nopțile agitate, inima bătând prea cu repeziciune din care cauză trebuie să vegheze ceasuri întregi în timpul nopții, întrerupând somnul. De azi înainte boala ia o formă mai acută cu complicațiuni. Rinichii și stomacul încep a slăbi în funcționarea lor, care devine anormală și

agradează vechea boală. Umflături la vinele gâtului apar în față, apar ca și anul trecut. Medicul consultat opinează că boala de care suferă soția poartă numele de boala Basedow, umflarea și secrețiunea excesivă a glandei tiroide, fapt care activează excesiv și dezordonat pulsațiunile cordului. Remediul recomandat este un preparat „Antithiroidina”, pe care însă nu-l găsesc la nici o farmacie din oraș. Sunt nevoit să însărcinez pe cineva să mi le aducă din Rusia. Într-adevăr un vecin, care se duce la Chișinău, se oferea să mă servească. Abia după o săptămână se înapoiază și îmi aduce o singură sticlă de 10 grame „Antithiroidină”, pe care medicul prescriesese 100 grame, deci zece sticluțe. Deci insuficient, urmând o întrerupere de câteva săptămâni, până să obțin restul de preparat. În timpul acesta boala se agravează din zi în zi. Ca urmare se constată o stare permanentă de surescitare nervoasă. Se supăra din toate nimicurile. Știind că aceasta nu putea decât să-i facă rău, am luptat din răsuputeri, ca în viața din casă, să nu se producă nimic ceea ce s-ar putea să nu-i facă pe plac. Pe lângă aceasta o mare slăbiciune se declara, rezultată pe de o parte din o alimentație insuficientă, neavând poftă de mâncare, iar pe de altă parte din cauza insuficienței odihne, somnul fiindu-i întrerupt și în timpul nopții de palpațiunile cordului, uneori prea violente. În ziua de 4 iunie, o zi de duminică, s-a simțit mai bine ca de obicei, am rămas după prânz acasă, am conversat îndelung fel de fel de lucruri din trecut și a citit ziare. Noaptea a avut-o ca de regulă agitată, fiind nevoită să se scoale și să schimbe locul.

5 Iunie

Mă găseam la serviciu, când pe la ora 9 a.m. copilul meu Corneliu sosește grăbit și alarmat, îmi aduce la cunoștință că mama se simte rău și mă cheamă în grabă lângă dânsa. Fără un moment de ezitare plec repede acasă îmi găsesc soția disperată, văitându-se de respirație grea în așa grad cum n-a mai avut până acum și că în această agravare semnalată printr-un nod care s-a ridicat pe gât în sus, gata s-o sufoce. S-a speriat și alarmat și a trimes după mine. Într-adevăr am fost grozav impresionat văzând-o speriată și respirând greu și gemând, neavând astâmpăr oriunde se așeza, întorcându-se în pat când pe dreapta când pe stânga, fără să poată sta decât câteva minute într-o poziție, ba schimbându-și căpătâiul când la un cap al patului când la celălalt.

Inima bătea cu putere și rapid. Mijlocul de casă anunit: punerea pe piept în regiunea cordului de șervete înmuiate în apă rece, n-a dat rezultatul, pe care îl dădea de obicei producând o calmare a cordului. M-am speriat cu adevărat, când mi-am văzut soția în această stare, precum nu o mai văzusem niciodată. Vedeam bine că trebuie să alerg numaidecât

după medic, dar pe de altă parte mi-era frică s-o părăsesc un moment, căci mă temeam de vreo nenorocire în lipsa mea. Totuși am plecat lăsând-o în grija și paza copiilor și servitoarei.

Nemulțumit de medicii consultați până acum, m-am adresat unui farmacist întrebându-l pe cine îmi recomanda ca cel mai bun medic din localitate în boli interne și în special de cord. Îmi însăși mai multe nume, între care și cei pe care i-am avut deja. Mă decid pentru [...], care la București era o celebritate. Am trebuit să angajez repede o trăsură, pe care însă cu mare greutate am putut-o afla, căci între multe rele, pe care ni le-a adus războiul este și restrângerea extraordinară a mijloacelor de transport. Din această cauză însăși căutarea la timp a bolnavilor nu se poate face, întrucât distanțele în acest oraș sunt mai mari și toți medicii pretind să li se pună la dispoziție trăsură. Numai unul singur a binevoit a veni pe jos o singură dată, pe când ceilalți n-au voit. Unul dintre ei, care de altfel excelează în răutate și împietrire sufletească, a refuzat cu nepăsare a veni la patul bolnavei pe jos, chiar atunci când aceasta ajunsese într-o stare alarmantă. Astfel problema trăsurilor în împrejurările mele era problemă cu mare greutate de rezolvat. În fine găsii o trăsură, cu care făcui multe curse în căutarea D-lui Teohari, adresa fiind dată greșit. În cele din urmă îl găsii la Școala normală „Vasile Lupu”, afară din oraș la o distanță de 4 km. Mi s-a părut un an până am ajuns, atât eram de [...], orice moment de întârziere în darea ajutorului. Ași fi zburat cu doctorul în brațe. Însă aici avui parte de o dureroasă surpriză. Deși doctorul era acolo însă a refuzat să meargă la patul bolnavei, sub pretext că, fiind mobilizat, a întrerupt consultațiile particulare, mai ales nu se poate deplasa în oraș o distanță așa mare. Toate insistențele mele au fost zadarnice. Degeaba arătam starea gravă în care am lăsat pe soție și că toată nădejdea mi-am pus-o în ajutorul său, în știința sa recunoscută. Nici un argument, nici un apel la sentimentele lui, ca om, întrucât cele ale datoriei de profesionist erau inexistente în sufletul său, n-au folosit la nimic. Astfel cu totul deziluzionat în așteptările mele față de un doctor a cărui știință e mult apreciată în lumea suferințelor, dar a cărui inimă este mai prejos decât a unui om de rând, și acel doctor mai este și profesor universitar, chemat să învețe pe tinerii doctori. Am plecat amărât, și depănând gânduri triste de statul și societatea în care ne găsim. M-am înapoiat acasă unde am găsit pe soție în aceeași stare alarmantă, respirând foarte greu și neavând astâmpăr, așezându-se când pe pat, în lung și în lat. A fost foarte revoltată că nu i-am adus medic și nemulțumită de mine, învinuindu-mă că nu am fost destul de energic. Rar mi s-a întâmplat să mă găsesc într-o situație atât de penibilă. Inima îmi sângera asistând la suferințele celei mai iubite ființe și în același timp mă zguduia revolta

contra oamenilor și contra mea însumi că nu eram în stare să ajut.

Zbuciumat în tot sufletul meu și tremurând în tot corpul, fără zăbavă am alergat în altă parte, la alt doctor. În fine fui mai norocos la acesta și după o oră îl avui la patul bolnavei. La câteva ore după aceea am mai adus un medic, profesor universitar, specialist în boli nervoase. Văzând bolnava, acesta a cerut un consult cu un medic specialist în boli de cord. A doua zi ora 6 p.m. un consult a avut loc între cei doi specialiști, care au opinat un tratament cu strophantin, din care să se facă un număr de injecțiuni intra-venoase. Acest tratament a fost urmat aproape 25 zile cu mici întreruperi.

La început au dat rezultate bune liniștind cordul și producând o îmbunătățire generală și câtva timp s-a părut că bolnava este salvată grație acestui tratament. Într-adevăr transpirațiile reci încetară, somnul revenind în bună parte, dar stomacul continua să funcționeze rău, asemenea și rinichii, care distilau urina în mod incomplet. Aceasta era totdeauna tulbure și de culoare aproape roșie, descompunându-se curând. Trebuie să amintesc, că a avut mult de suferit cu prilejul injecțiilor, cari din nenorocire nu erau executate de o mână sigură și încercată. O studentă în medicină, practicanta medicului specialist în boala de cord, fusese însărcinată de acesta să opereze injecțiunile. Dar pe cele mai multe le făcea pe dibuite și neavând îndemânarea să găsească la prima înțepătură vâna indicată, introducea siringa de mai multe ori, scotocind pe sub piele până găsea o vână în care să lanseze substanța. Aceste înțepături repetate cauzau dureri acute bolnavei, care nu odată dădea țipete de durere. Și repet consecință a acestei operațiuni nedibace, locul injecțiunii se umfla mult și trebuia să înfășor mereu mâna în comprese reci, de multe ori în răstimp de o zi, până să dispară umflătura. Am comunicat aceasta medicului și i-am cerut să însărcineze pe altcineva, dar mi-a răspuns în mod nervos, că n-are pe altcineva și că durerile și umflăturile sunt inevitabile și se recomanda răbdare. Un mare inconvenient, care s-a ivit, a fost însă altul, și anume încă după a doua injecție a început să o doară piciorul stâng, ceea ce a durat vreo două zile, după care s-a calmat și a încetat cu totul, dar în curând după aceea a apărut aceeași durere în piciorul drept mai ales în partea de jos. De rândul acesta durerea era mai violentă și mai persistentă, medicii neavând nici un mijloc de a o combate, afirmând că aceste dureri sunt în legătură cu infirmitatea cordului, de unde și provin. Eu personal am avut însă impresia că aceste dureri au fost provocate în cea mai mare parte de acțiunea strofantinei. Ele însă au persistat până la încetarea din viață a bolnavei. Slăbiciunea creștea în fiecare zi. Suferințele bolnavei și ale întregii case deveniseră grave. N-avea odihnă nici ziua nici noaptea. Puțina odihnă de 20-30 de minute, după orele de veghe și sbucium

nu contribuiau aproape cu nimic la recrearea bolnavei și menținerea puterilor ei de rezistență. O deștepta din somn de regulă o tuse seacă și violentă expectorând după multă sbatere o neînsemnată cantitate de spumă. O sete nesfârșită o făcea să ceară mereu apă și încă adusă proaspătă de la conductă. Această sete mi-o explicam cu greu deoarece bolnava nu avea nici o fierbințeală în corp ci din contră o scădere sub temperatura obișnuită mai ales la mâini și picioare. Această rea stare generală o făcea pe bolnavă foarte nervoasă, și nemulțumită de orice serviciu, îi făceam eu sau ceilalți ai casei. Cu toate acestea nu pregetam nici un moment să sar la orice cerere fie ziua, fie noaptea, rareori am putut dormi 3 ore în șir, și acestea în curs de 4-5 săptămâni. Toată casa era în fierbere unii într-o parte, alții într-alta numai în casă, alții în afară alergând după doctori, la farmacii sau alte trebuințe. Ba încă erau prea puțini, cari, frate și soră din partea mea, putea și erau chiar datori să dea un sprijin în aceste împrejurări excepțional de nenorocite, și care se găseau refugiați și ei în oraș ședeau deoparte indiferenți. Așa știau ei să mulțumească pentru serviciile prețioase, pentru găzduirea fratelui și pentru alte multe care le au avut de la noi și mai cu deosebire de la soția mea, care acum zace greu bolnavă, asupra căreia fălăiau aripile negre ale morții.

Zilele treceau una câte una pline de tristețe și îngrijorare, presărate la scurte momente de încredere, care se stingeau însă repede. Am ajuns în ziua de 30 Iunie, când bolnava a fost revăzută din nou de medicul curant, care după o scurtă examinare a schimbat tratamentul, prescriind altele: digitalină și antityroidină.

30 Iunie

În această zi bolnava părea că se simte mai bine, era mai dispusă la vorbă și făceam împreună proiecte pentru zilele următoare. Tocmai proiectam pentru Duminică, care era ziua a treia, să facem o plimbare cu trăsura la Copou. Această schimbare, pe care nu știam cărui fapt anume s-o atribui, noilor medicamente sau altor cauze mai ascunse, mi-au produs o bucurie neînchipuită și de abia așteptam ziua de Duminică ca să ieșim la plimbare. Seara, când bolnava mea soție dormea un somn liniștit, am îngenunchiat și am pus și pe copii să îngenunche în fața icoanei Mântuitorului, pe care Aurelia avusese grijă s-o ia de acasă în pribegie. O rugăciune fierbinte am rostit mulțumind Domnului atotputernic pentru bunele semne de îndreptare și cerând cu lacrimi în ochi să facă ca începutul acesta bun să crească și să aducă scumpei noastre suferinde, sănătatea ei de odinioară. În pat n-am ațipit multe ore în șir, cu toate că era liniște și dormeau toți în casă. O neliniște inexplicabilă, o rea presimțire o temere neexplicabilă mă tulbura. Într-adevăr mi se părea, că îndreptarea de care

mă bucuram, n-are să fie de lungă durată și că repede va dispărea ca o fericită iluzie.

1 Iulie

Ziua fatală, izvorul celor mai crâncene dureri, cari au putut vreodată chinui o inimă omenească! Mâna îmi tremură pe condei și mintea mi se înflorește la gândul că am să descriu tragedia acelei zile. Mintea mi se înfioară de amintirea acelor ceasuri de mare cumpănă, când ființa mea cea mai scumpă și adorată din lume se sbătea în ghearele morții sub ochii mei, fără să fi avut puterea a-i da vreun ajutor în lupta sa, și cum vedeam se aduce o crudă decizie asupra sorții mele din restul zilelor. Suntem azi la 18 martie [1918] aproape 9 luni de atunci, și tabloul sinistru îmi răsare înaintea ochilor atât de plastic sugestiv, pare că văd aievea totul cum s-a petrecut. Dar nu pot totuși începe descrierea. Durerea e prea sfâșietoare, iar vederea ochilor mi se întunecă sub perdeaua de lacrimi, cari isbucnesc, ca dintr-un bogat izvor. Însăși hârtia aceasta este inundată de ele și oricât ași vrea să le opresc năvala, nu pot. Renunț deci de astă dată.

Suntem astăzi la 25 aprilie, a patra zi de Paști și încerc din nou să descriu grozava scenă, când sub ochii fără putință de ajutor, dispărea [sufletul] din mult truditul, prea curatul și cinstitul trup al soțioarei mele. Iarăși șiroaie de lacrimi îmi întunecă vederea când îmi înfățișez din nou în memorie și în mod viu acele tragice momente ale actului final.

Totuși pe încetul și pe răsuflăte, dând timp lacrimilor să se usuze și vederii să se limpezească, voi continua să scriu așa întrerupt, cum voi putea, căci vreau cu orice preț să termin acest greu capitol din amintirile zilelor mele de urgență. Destul am zăbovit până astăzi, destul am tot șovăit, neavând curajul să ating cea mai dureroasă rană ce poartă inima mea.

În ziua de 1 Iulie [1917] (era o sâmbătă), în revărsatul zorilor scumpa mea bolnavă fu trezită din somn de obicinuita tuse seacă și violentă. Ca întotdeauna am sărit imediat din pat și am ajutat-o sprijinind-o de frunte în lupta ei cu tusea. În fine după multe eforturi, fără să poată expectora ceva decât puțină spumă, se liniști însă ceru apă rece și se așeză iarăși pe pernă. Privesc în acest moment la sinistrul pat în care i-a fost scris ei să-și termine zilele, și în care am fost nevoit, cu toate tristele reminescente să dorm câteva timp eu, iar azi doarme Virgil, unul din copii. Era foarte revoltată, că nu știa cum să stea mai bine, pe dreapta ori pe stânga [...] sau pe spate. Ori în ce fel nu se simțea bine; desigur fiindcă inima ei era bolnavă și purta leziuni grave. În fine se așeză pentru moment pe partea stângă în spre fereastră, prin care însă nu lasam să treacă nici o rază de

lumină, căci îi face rău la ochi, neputând suporta lumina. De aceea am fost nevoit să acopăr cu hârtie colorată închisă, toate geamurile odăii, lăsând să pătrundă numai o lumină slabă și atât cât era suficientă [...]. După aceasta așipi câteva timp, apoi deșteptându-se ceru să se spele. În același timp trebuia să ștergă sudoarea rece care îi acoperea trupul mai ales pieptul și grumazul, în același timp piciorul drept, nu înceta a-i acuza dureri. Nu trecu mult și inima începu iarăși să bată cu tărie în ritmul ei accelerat. Ce e de făcut? Iarăși comprese reci aplicate pe piept în partea stângă. Se obține o mică liniște. Se făcu ora 8. Îi oferii atunci obicinuita cafea cu lapte. Odată cu aceasta îi făcui călduroasele mele urări ca ziua de 1 Iulie să-i aducă sănătate și ca Dumnezeu să ne ajute să ne înapoiem în curând la căminul nostru mult dorit. Bucuroasă îmi primi urările mele, cari păreau bine venite s-o mai înveselească și imediat îmi răspunse cu vorbele zise cu atât foc: „O, de ne-om vedea mai curând acasă”. La acestea eu adăugam „se vor întoarce acasă toți cari sunt cumiți și știu să-și îngrijească sănătatea”. La aceste zise ea mă privi lung și îmi păru că le privește ca o mustrare, deși nu putea avea această semnificație și nu-i puteam atinge susceptibilitatea. Apoi punând mâna pe ceașcă i se păru cafeaua cu lapte prea fierbinte și ceru s-o las puțin să se mai răcească. În același timp se dete jos din pat și ceru s-o duc pe canapea. Abia se așeză pe canapea, când, fiind încă în mâinile mele, deodată îi veni o moleșeală în tot trupul nemai putându-se ține în sus, având capul plecat în piept. Dar abia o lăsai culcată pe canapea și imediat căzu într-un leșin complet, pierzând cunoștința, ochii i se împăienjiră, gura i se încleștă curgându-i fără încetare saliva.

O spaimă grozavă mă cuprinsă atât pe mine cât și pe copii care erau împrejurul meu. Nu știam ce să facem și pe ce să punem mâna și cum să-i venim în într-ajutor. Am dat imediat de știre surorii mele de această gravă întorsătură a boalei, trimisei după un medic la spitalul care era în apropiere, ca să vie în ajutor. Dar până atunci încercai singur s-o readuc la cunoștință stropind-o pe față cu apă rece dar fără efect. Ce trist și dureros este să nu te pricepi ce să faci și ce măsuri să iei într-un asemenea caz și să fii neputincios în a întinde o mână de ajutor cu folos ființei cele mai iubite care se sbate în ghiarele morții. Nu poate să fie un spectacol mai oribil decât acesta, când tânăra și frumoasa mea soție zace cufundată în letargie, mișcând când și când dintr-o mână, privind fără țintă cu ochii ei stinși, parcă ar fi vrut să zică: „ajutați-mă”, iar eu iubitul și totdeauna iubitorul ei soț sbătându-mă împreună cu toți ai casei în toate părțile să-i dăm o mână de ajutor, un mai îngrozitor sbucium nici nu se poate închipui.

25 decembrie 1917

Astăzi este Crăciunul. Ce trist Crăciun. Amărât a fost și Crăciunul din 1916, dar cât este de amărât și de trist Crăciunul de astăzi nu găsesc cuvinte ca să spun. Nu e mai frig acum decât atunci, ba din contră soarele reușind să înlăture pentru câteva ore deasa perdea de nouri de pe fața sa, aruncă blânde și sfioase raze de căldură, cari aduc o scurtă înviore în trupurile sgribulite de ger, dar pe când atunci sufletul meu deși sbuciumat de pribegie, totuși era tare și plin de speranțe, astăzi este zdrobit și o perdea deasă de dureri îl ține înăbușit. Deși pribeag și adăpostit într-o cocioabă, deși isgonit din casa mea și locurile mele dragi, totuși mă mângâiam că nimenea dintre ai mei nu lipseau de lângă mine. Astăzi scumpa și duioasa mea soțioară lipsește. Se apropie o jumătate de an de când ochii mei nu au mai văzut-o, de când mâinile mele n-au mai atins-o, de când urechile mele nu i-au mai auzit dulcele ei glas. Se apropie o jumătate de an de când doarme fără simțire sub pământul rece al cimitirului Eternitatea din Iași. Ce frig trebuie să fie acolo sub pământ. Bine că cei băgați acolo nu mai simt. Ce farmec mai poate avea această zi de mare sărbătoare pentru mine, când principalul decor al acestei zile nu mai este, când soția mea, aceea care aducea toată desfătarea sărbătorii m-a părăsit. Comparația care fără voie trebuie să o fac cu fericirea de odinioară zdrobește. Unde este veselia de odinioară, unde îmbelșugarea și pregătirile de odinioară, și fericire. S-au pogorât cu toatele în mormânt împreună cu ea. Niciodată în cele șase luni de doliu n-am fost mai zdrobit ca astăzi, niciodată nu i-am simțit lipsa atât spre mormântul ei. Pare că mă chema la ea. Mă duc s-o vizitez. Să-i aduc un dar de Crăciun, o lacrimă fierbinte, isvorâtă din adâncul îndurerat al inimei și vărsată pe țărâna ei înghețată. Nu m-am putut duce și îmi pare așa de rău. Am ațut vizita unor rubedenii și am fost reținut până seara târziu.

Am fost de dimineață la biserică cu copiii. M-am rugat în special pentru odihna sufletului aceleia care a fost tovarășa credincioasă, harnică și bună a vieții mele în timp de 17 ani.

La biserică era lume multă și toată ascultând cu mare evlavie slujba. Se vede că nenorocirile sub care geme poporul românesc de la mic până la mare a readus acest popor întru-câtva la credința strămoșească și la frica de Dumnezeu, de la care se depărtase mult în timpul din urmă.

26 Decembrie

Timpul liniștit nu prea frig. Mă duc înainte de prânz la cimitir. Puțini vizitatori de astă dată pe la morminte. Foarte explicabil. Cei mai mulți dați petrecerii de sărbători și-au mai uitat de morții lor, chiar și de cei mai proaspeți. Mi-a părut mai trist ca ori când mormântul soției mele, însă

și flacăra candelii cu greu își putea trimite razele slabe prin geamurile felinarului cernite de un strat gros de funingine - neglijență a îngrijitorului, care deși îl plătesc bine își cam uita de datorie. În jumătate de ceas cât am stat în fața mormântului, un adevărat potop de jale se revărsa asupra inimei mele și imaginile fericirii trecute, care treceau rânduri-rânduri pe dinaintea ochilor, mi-o înfățișau aproape și o făceau să svâcnească mai cu putere și să facă să trăsnească mai [...], deși picăturii din izvorul lacrimilor. Ah, când mă gândeam la ce a fost cu 2, cu 3, cu mai mulți ani înainte în casa mea, că îmi aminteam ce mândră și radioasă, ce harnică și fericită stăpânea în casa aceea, care acum sta în nemișcare sub țărâna mormântului, când mă gândeam la aceea viață exuberantă de altă dată în această zi de sărbătoare, când mă gândeam la felicitările reciproce și la îmbrățișările noastre de iubire fierbinte și când îmi reconstituiesc în memorie frumusețea ei îngerească și când văd că în prezent nu mai este nimic din toate acestea și că sunt singur, îmi seca însăși izvorul lacrimilor și întreg trupul mi-e cuprins de un tremur nervos. Un adânc oftat mă mai ușurează și nu mă pot stăpâni a huli tot ce este și tot ce a fost și mă revolt contra însăși a existenței pe care o consider a fi prisos.

1 Ianuar 1918

Încă un an se scufundă în abisul trecutului și un altul începe a se desprinde de infinitul viitorului. Nu știu cum va fi, dar ce rău a fost 1917! Dar ce bine îmi pare că a dispărut ca un vis rău. Dar ce folos, căci urmele grozave ale răutății lui sunt neșterse și vor rămâne neșterse pentru totdeauna. Trecerea lui prin lume este o lungă dâră de sânge, nesfârșite mormane de cadavre, o mare de incendii și ruine fără număr, în care s-au topit atâtea vieți tinere, de apărători ai țării. A fost anul bolilor îngrozitoare, care au secerat ca într-un lan de grâu mii și mii de vieți tinere, de apărători ai țării. A fost întruparea celei mai groaznice fiare, a războiului însuși, care este negațiunea orcărei vieți și devorează cu voluptate tot ce este organizat, de la om la cel mai plăpând firicel de iarbă, care este deslănțuirea oarbă a puterilor anorganice contra celor organice. Îl putem numi anul roșu, anul sângelui, anul durerii, anul morții. Tot el mi-a răpit și mie ce am avut mai scump și mai drag pe lume, pe soțioara mea, Aurelia. Cu care împărțisem toate bucuriile și greutățile vieții timp de aproape 17 ani, cu care mă identificasem în așa măsură încât formam împreună un singur suflet, sălășuit în două inimi căci simțeam aceleași plăceri sau aceleași neplăceri după cum soarta vieții le aducea și care se agitau de aceleași dorințe și aspirațiuni, o unitate de granit pe care nimic în lume nu o putea sparge, în afară de moarte, pe care ai adus-o, an blestemat, pe aripile tale negre în casa mea, al cărei zâmbet de fericire nu-l pot suferi.

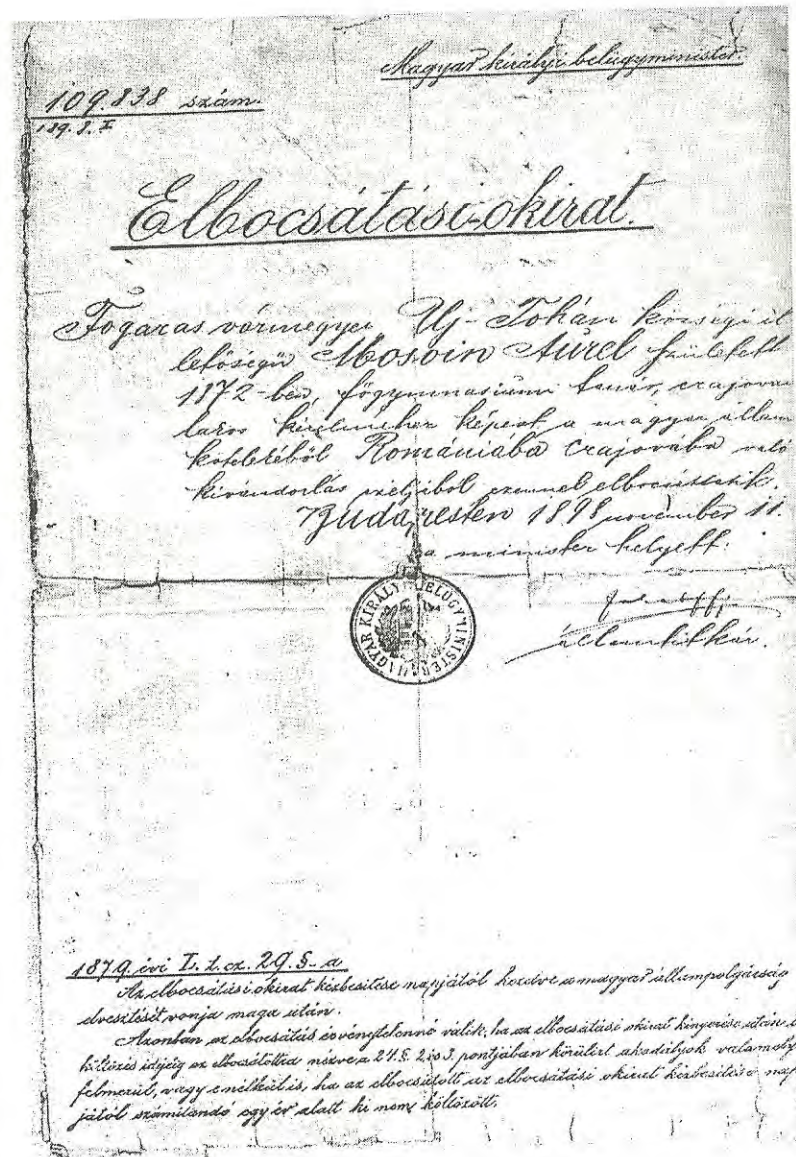
Azi tocmai se împlinesc șase luni de când soțioara mea dulce și-a închis ochii pe vecie, ochii ei mari și albaștri, căci mă priveau cu o nesfârșită bunătate și părere de rău când începuseră să se împăienjenească. Ah! câtă durere îmi produce amintirea aceluși moment.

7 Ianuar

Azi am organizat un parastas de șase luni în memoria neuitatei mele soții. Parastasul s-a oficiat la Biserica „Barnovschi” de 3 preoți și un diacon. Au participat câteva rude și prieteni, în număr mai restrâns potrivit împrejurărilor de azi, când familiile sunt împrăștiate de pribegie și de starea de război. La terminarea serviciului preotul paroh al bisericii ne-a adresat, nouă celor îndoliați, câteva cuvinte de caldă mângâiere, menite să ne împace cu crudul destin care ne-a răpit o atât de scumpă ființă și încă atât de prematur. Dar durerea răscolită de impresionanta slujbă și de cuvintele atingătoare ale cântărilor, cari făceau mai vie amintirea scumpei decedate, era prea intensă decât să se poată cu ușurință potoli.

De la biserică ne-am dus la cimitir cu preotul paroh, pentru a face a doua parte a slujbei la mormânt. Era senin și cald. O zi frumoasă și caldă, deși în luna lui Ianuar. Frumusețea naturii stă însă într-un contrast dureros cu negura care îmi îneacă sufletul, în timp ce priveam mut spre pământul rece, care acoperea trupul scumpei mele soții.

(Arhiva Particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat).

(Arhiva Particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Ministerul de Interne Regesc Ungar

Scrisoare de eliberare din funcție

Moșoiu Aurel, născut în 1872, domiciliat în Craiova, profesor principal de gimnaziu în comuna Uj-Tohan (Tohanul Nou), județul Făgăraș, la cererea lui se eliberează din funcție pentru a emigra din Ungaria în România, în Craiova.

11 noiembrie 1898 Budapesta
Adjunctul Ministrului
Semnătură indescifrabilă
Secretar de Stat

Legea 29 din 1879

Din ziua înmânării scrisorii de eliberare din funcție se pierde cetățenia maghiară.

Scrisoarea de eliberare din funcție își pierde valabilitatea dacă din ziua înmânării până în momentul mutării intervin obstacole decisive de paragraf 24, 2 și 3, sau dacă cel eliberat nu se mută în termen de un an de zile (începând din ziua înmânării).

FERIȚI-VĂ DE CONTRAFĂCERI ȘI IMITAȚIUNI

"AURORA"
FABRICA DE CONSERVE USCATE
I. MOȘOIU
FONDATĂ LA ANUL 1905 ÎN PLOEȘTI

PREȚ-CURRENT

Pe sezonul 1916-1917

Prima și singura Fabrică de Conserve uscate din țară

APARATE DE USCAT	INVENȚIUNE PROPRIE		BREVETATE	
	cuțit	lei	cuțit	lei
Fasole verde superioară	100	1.30	100	1.30
Fasole verde extrafină	100	1.30	100	1.30
Fasole țucără superioară	100	1.30	100	1.30
Bame	20 bucăți	0.70	20 bucăți	0.70
Ardei verzi grași	100 grame	1.10	100 grame	1.10
Pătăgele vinete pentru musacă	100	1.10	100	1.10
Pătăgele vinete tălate lungi	250	0.80	250	0.80
Prune vinete uscate fără sămbure	100	1.30	100	1.30
Ghiveci	160	1.30	160	1.30
Mazăre extrafină (boabe)	160	1.30	160	1.30

Recomandăm cu toată încredința Onor. public conservelor noastre, cari deși produse alimentare cu totul noi în țară au fost deja din primele momente ale apariției lor bine apreciate și și-a asigurat pentru îndelungă vreme succesul comercial și a rămas în posesia noastră. Procedura noastră de fabricație prin uscare rece, cu oronol și apă caldă, este o invenție proprie și este înregistrată în Patentele noastre. Se prezintă în formă plăcută și este foarte ușor de digerat și sănătos. Ele sunt și cele mai eficiente fiind foarte apornice, căci prin adăugarea de apă ele își recapătă volumul original.

Depozit general „PLOEȘTI” Strada Târgoviștei, 49

SE GĂSESC DE VÂNZARE LA BĂCĂNIILE PRINCIPALE DIN ȚARĂ
PRODUSELE NOASTRE SE PĂSTREAZĂ LA LOC USCAT

FERIȚI-VĂ DE CONTRAFĂCERI ȘI IMITAȚIUNI

Prima și singura Fabrică de Conserve uscate din țară

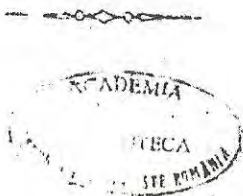
- V -

INSEMĂNĂTATEA
SOCIETĂȚILOR DE LECTURĂ
ALE SCOLARILOR DIN LICEU

CUVĂNTĂRE

ROSTITĂ DE
AURELIAN MOȘOIU
Profesor

La ședința festivă dela 7 Februarie 1909, a Societății de lectură
a clasei VIII-a clas. mod. în Amfiteatrul Liceului din Ploești

PLOESTI

Tipografia „LUMINA” Strada Gheorghe Lazar

1909

Doamnelor și Domnilor!

Școlarii cl. VIII din secțiunea clasică mod. au întemeiat încă de anul trecut, când se găseau pe băncile cl. VII, sub conducerea mea, o societate de lectură, care își ține ședințele sale în mod regulat în fie-care Duminică de dim. Scopul urmărit de această societate școlărească este întreit și anume: întâi, ca prin ținerea de conferințe și disertații și prin discuțiunile, ce se angajază între membri după fie-care conferință sau disertație, acesția să-și mărească capitalul cunoștințelor și să-și câștige o deprindere folositoare în vederea examenului de absolvire; al doilea, ca prin declamări de poezii frumoase și prin executarea a diferite bucăți muzicale să-și înalțe sentimentele lor etice și estetice; al treilea, ca prin mergerea regulată la biserică în urma fie-cărei ședinți spre a asista la serviciul divin, să-și cultive sentimentele religioase și să-și întărească credința adevărată în Dumnezeu. Acestea sunt scopurile societății, pentru a căror atingere fie care dintre membri își dă silința, pe cât îi permit puterile și pe măsura timpului ce-i lasă liber ocupațiunea prin-

cipală de școlar, impusă de programele de studii și pe care e dator să o avenge înaintea ochilor în prima linie.

Pe lângă scopurile arătate, cu începerea prezentului an școlar s'a emis ideea înființării unei biblioteci, care să fie un bun, o proprietate a secțiunii clasice — moderne, și care să conțină scrieri indispensabile școlarilor, cari s'au destinat studiilor clasice-moderne, în fine o bibliotecă specializată, care să stea lesne la îndemâna ori-cărui dintre membri putându-și lua cărțile necesare chiar acasă unde să le poată utiliza în voie.

O asemenea bibliotecă răspunde unei nevoi de mult simțită, căci, deși clasicismului i se dă prin programele în vigoare un rol precumpănitor, totuși școala noastră e lipsită în mare parte de materialul necesar, care să facă cu putință studiarea clasicismului într'un mod cu adevărat temeinic. Avînd însă la dispoziție în bibliotecă lor edițiile autorilor clasici în mai multe exemplare, avînd monografiile și lucrările celor mai de frunte învățați asupra vieții greco-romane în toate manifestările ei, avînd hărți geografice antice, tablouri istorice și felurite ilustrațiuni etc., școlarii se vor familiariza mai bine cu studiile clasice și vor prinde gust de ele, ear clasicismul va da și la noi roadele binefăcătoare, pe care le-a dat în țările apusului.

La această întreprindere s'au alăturat cu însuflețire și elevii claselor a V-a, VI-a, VII-a, cl. mod, astfel că întreaga asociațiune, care ființează alături de societatea de lectură a cl. VIII-a, numără azi vr'o 100 de membri, cari cu mica lor cotizațiune de 30 bani pe lună sunt hotărîți a-și face bibliotecă proiectată.

Dar veniturile din cotizațiuni sunt prea mici, pentru ca în scurt timp să realizăm ideea, de aceea ne-am decis a recurge și la alte mijloace pentru strîngerea fondului necesar. Astfel am organizat ca un început această producțiune, al cărei venit va contribui în bună măsură la realizarea mai timpurie a ideii.

Ne simțim prin urmare datori, ca înainte de toate să exprimăm întregii onorate asistențe mulțumirea și recunoștința noastră pentru prețiosul sprijin ce ne-a dat.

Doamnelor și Domnilor,

Fîindcă elevii mei de cl. VIII-a, s'au prezentat înaintea D-voastre cu ocazia acestei producțiuni organizați în societate de lectură, de sigur vă veți fi pus întrebarea asupra rostului ce-l poate avea o asemenea societate în viața școlărească și în general în școală. La această întrebare vă rog să-mi permiteți a răspunde în cîte-va cuvinte, căci toți cei ce au atingere cu școala și au ceva comun cu ea trebuie să fie pe deplin lămuriți asupra acestei întrebări.

Este în deobște cunoscut, că școala noastră urmărește două scopuri: instrucțiunea și educațiunea copiilor încredințați ei. Trebuie să declar dela început, că societățile școlărești, conduse așa precum prevede regulamentul de profesori, servesc foarte mult ambele scopuri ale școalei, dar mai cu seamă scopul educațiunii. Ele contribue în mare măsură la formarea caracterelor, căci în definitiv întreaga educațiune nu este altceva de cît oste-neala ce 'și-o dau factorii educativi de a forma caractere.

Formarea caracterilor, Doamnelor și Domnilor, constituie pentru țara noastră o problemă de un interes capital și cea dintâi la ordinea zilei, fără de rezolvirea căreia nici un progres nu este posibil pe ori ce teren, nici o reformă, nici o lege cât de bună nu poate da roadele așteptate.

Dar ce este caracterul? acest cuvânt magic care deșteaptă în noi un întreg complex de idei!

El este o putere tainică a sufletului, care face pe om stăpîn pe sine și acțiunile sale, o putere, care face pe om capabil, să lupte cu succes împotriva tuturor impulsurilor rele, cari vor să pună stăpînire pe inima lui, cum sunt: pasiunile, urile, răsbunările, teama nejustificată, trufia, invidia, lăcomia, egoismul etc.

Acestea sunt buruienile, cari cresc în grădina sufletescă a ori cărui om și pe cari puterea caracterului este chemată a le extirpa, a le plivi. Prin plivirea lor se lasă teren liber spre a prinde rădăcini în mod trainic bunele exemple și bunele deprinderi și spre a se desvolta în mod viguros toate virtuțile cari împodobesc pe om: cumpătarea, stăpînirea de sine, modestia, simțul onoarei, al dreptății, al datoriei, curajul și statornicia, generozitatea și mila față de cei în suferință, sprijin ori cărui interes general, respect față de persoana și averea altuia, plăcerea de muncă și prețuirea ei, iubirea de părinți și ascultarea de sfaturile și îndemnurile lor, recunoștință față de ei și față de toți binefăcătorii, și mai presus de toate iubirea de patrie, supunerea față de toate poruncile ei, cari sunt însăși legile, încredere în puterile ei și devotament idealului, ce urmărește ea.

Puterea caracterului nu ne este dată de natură

de odată cu nașterea noastră, ci ne este dată numai posibilitatea de a dobîndi această putere. Ea se obține încetul cu încetul prin deprinderea continuă a frumoaselor principii, din mica copilărie pînă tirziu pînă la deplina noastră formare morală, întocmai cum tot prin deprindere și exerciții gimnastice, și sporturi se obține și puterea mușchilor și nervilor noștri.

Prin urmare exercițiul neînterupt al bunelor principii și al virtuților înșirate mai înainte, are de rezultat formarea caracterelor. Acest exercițiu este condus și impus aici în școală de noi profesorii, ear acasă de părinți. Operațiunea aceasta, pe care cu un cuvînt obișnuit o numim educațiune, cere multă muncă, multă răbdare și mai presus de toate o conlucrare armonică între cei doi factori educativi: profesorii și părinți, și o desăvârșită unitate de vederi, ca și între doi aliați credincioși, cari luptă pentru același scop, și pe care îi mișcă și-i conduce aceeași iubire față de fragedile vlăstare, aceeași grijă pentru viitorul lor.

Fără îndoială toate vîrstele școlărești trebuie să se împărtășească de binefacerile educațiunii, dar eu cred, că ultima vîrstă, reprezentată de școlarii cursului superior de liceu, trebuie să ne atragă în deosebi atențiunea noastră ca educatori și anume din două cauze:

Întîi fiindcă la această vîrstă, între 16—20 ani, numită așa de bine și așa de potrivit de latini a adolescenței, băiatul se găsește într'o radicală prefacere fizică și intelectuală.

Simțindu-se mai în putere și crezîndu-se mare și tare, el se avîntă din ce în ce tot mai mult în viltoarea lumii și dacă educațiunea

nu-i dă la timp busola în mână, să se poată călăuzi pe valurile, încă necunoscute de el ale lumii, dacă nu-i dă mintuitoarea putere a caracterului, de sigur, că se va perde.

La această vîrstă băiatul este în căutarea unei forme definitive a personalității sale. De aceea se impune, ca acum, mai mult ca ori cînd, educatorul să-i imprime în suflet și în minte un mînunchiu de principii sănătoase, cari să-i dirijeze activitatea în cursul întregii vieți.

A doua cauză este că absolvenții liceelor noastre, fiind chemați să alcătuiască mai tirziu clasa conducătoare a țării, ca atare trebuesc înzestrați cu toate virtuțile necesare pentru împlinirea unei asemenea înalte misiuni. Este incontestabil, că ei vor fi astfel, precum îi vom fi format noi profesorii și părinții, ear țara și noi nu vom culege decit ceea ce am semănat.

Doamnelor și Domnilor,

După aceste zise relative la educațiune în general, să arătăm acum în ce mod societățile de lectură ale școlarilor de curs superior contribuiesc în largă măsură la formarea caracterelor lor ca oameni, ca cetățeni și ca români, și cum sunt ele, prin urmare, un auxiliar prețios al școlii în a-și ajunge scopul ei.

Aceste societăți de lectură deși puse sub conducerea cîte unui profesor, care moderează și ordonează întreaga lor activitate, totuși ele promovează din belșug spiritul de inițiativă în diferite lucrări și independența în acțiune a școlarilor, asemenea și curajul și încrederea în forțele proprii, ceea ce este de o importanță capitală pentru viața practică,

pentru timpul cînd școlarii vor eși de sub tutela noastră și a părinților lor în lumea cea mare. Mai departe în aceste societăți li se dă școlarilor prilejul a se distinge prin muncă și anume printr'o muncă de bună voe, și a-și arăta fiecare talentul său literar sau artistic în compuneri frumoase, în declamațiuni reușite și în execuțiuni muzicale plăcute. Aici se obișnuiesc cu spiritul critic dîndu-li-se ocazie la diferitele disertațiuni, să facă observări și să-și spună cuvîntul lor asupra formei și fondului acelor disertațiuni. Aici se deprind a vorbi impovizat și liber și a-și exprima în mod corect și logic, în mod hotărît și dibaciu părerile, căci vedeți, d-nelor, și d-lor, în starea actuală a țării noastre e absolută nevoie ca toți cei buni să știe și vorbi bine. Ear această știință se cîștigă prin deprindere, care valorează tot atît cît și talentul înăscut.

În aceste societăți tinerii noștri se învață cu simțul de solidaritate și cu munca comună întru a-jungerea aceleiași ținte, cum este de pildă bunul mers al societății lor, sau cum este în cazul de față crearea unei biblioteci. Succesele obținute în felul acesta îi convinge prin experiență proprie și nu din spusele altora, că unirea face forța și că numai ea asigură succesul. Cu asemenea tari convingeri ies apoi în viața cea mare, și este de un însemnat folos național, ca fiecare să fie deprins a-și asocia forțele sale cu ale altuia, pentru realizarea binelui comun, fără a ține seamă de simpatii sau antipatii și de interese personale.

În sînul societății lor școlarii vrînd-nevrînd se deprind a se acomoda unul cu altul. Diferitele asperități din firea unuia sau altuia din zi în zi se netezesc și se tocesc, și se crează o omogenitate oare

care în senzul binelui. Aceasta constituie iarăși un folos de căpetenie, care se va resimți mai tirziu, căci fiecare va fi învățat a-și disciplina firea și a-și măsura puterile sale, a-și calcula și tempera pretențiile sale, și când va cere trebuința nu va ezita a face abnegație de persoana sa în interesul general.

Li s'a spus și li se spune școlarilor la fie care pas și în toate ocaziunile de noi profesorii și de părinți lor, să se iubească unii pe alții, să se respecte unii pe alții, să se prețuiască unii pe alții, să se rușineze de ori ce faptă ar atinge demnitatea și reputațiunea fie căruia, și să se îngrozească numai la gândul de a face rău. O societate de lectură este terenul cel mai propice, unde școlarii sunt chemați, ba chiar nevoiți în interesul ei, să facă uz continuu de aceste înțelepte sfaturi.

Li s'a spus școlarilor și li se spune mereu și li se dovedește în fapt în orele de studiu, că numai prin muncă stăruitoare și prin merite reale poate cineva ocupa un loc mai de cinste și o pozițiune mai bună, și că nici de cum prin alte mijloace lăturănice și nepermise nu va putea ajunge la acelaș rezultat. Acest principiu îl aplică ei între ei în societatea lor, îi dau singuri sancțiunea convenită în alegerile ce sunt chemați să facă la ocaziuni. Astfel se conving, că numai munca și meritul sunt piedestalele pe care cineva se poate ridica.

Această convingere odată cîștigată deșteaptă în fiecare o nobilă emulațiune pentru muncă și merite.

Mai departe în vederea înălțării sufletului societatea cl. VIII chiar din anul trecut și-a înscris în fruntea programului său cultura religioasă. În vederea realizării acestui punct, pe lângă cîteva con-

ferințe cu subiecte din acest domeniu, societatea în corpore a asistat mai în toate duminicile la serviciul divin în catedrala orașului, ceea ce de sigur este un început pentru toate școlăile secundare din țară, Știm un un lucru, Doamnelor și Doamnălor, că școala nu poate fi despărțită de biserică și că alături la noi românii, cît și la alte popoare școala s'a înfiripat pe lângă biserică și sub acoperămintul și protecția ei s'a întărit și dezvoltat. Școala dedea instrucție propriu zisă, ear școlarii trecînd de la școală la biserică aceasta le dedea educație, îi întărea sufletește și făcîndu-i să asculte dumnezeieștile convenite, ce răsuna în biserică, le sădea în suflet virtuțile creștinismului, cari fac pe om mare, puternic, fericit și element de ordine.

Aceste două instituții se complectau una pe alta în scopul ce urmăreau, ear azi cînd s au depărtat una de alta și cînd vedem starea generală a societății noastre, suntem nevoiți să ne întoarcem în grabă la principiile strămoșilor noștri și să mărturisim, că școala trebuie să meargă mîna în mîna cu biserica, dacă voim, ca copiii noștri să iasă oameni întregi la minte și la inimă, oameni conduși în toate ale lor numai de idea binelui, cum zice poporul «cu frica lui Dumnezeu», oameni, cari să aibă înaintea ochilor ceva sfînt, vecinic și atotputernic, de care să se lase a fi avertizați de cîte ori ar fi coprinși de vr'o ispită.

Nu e bine să ne dăpărtăm de tradiția părinților, moșilor și strămoșilor noștri, cari găseau un scut puternic în biserică și în credința lor religioasă, ori de cîte ori erau bătuiți de furtunile timpurilor. Acoperiți de această plotășe impermea-

bilă, ei au stat neatinși în fața celor mai crude lovituri ale sorții, care, știm cu toți cit de vitregă a fost și și-au conservat naționalitatea și ne-au hărăzit nouă țara și libertatea, de care ne bucurăm. Să urmăm exemplul lor și să facem ca tinerile generațiuni să se lipească cu toată puterea sufletului de această scumpă tradițiune!

Doamnelor și Domnilor,

Lăsînd la o parte foloasele pe cari aceste societăți de lectură le aduc membrilor în ceea ce privește cultura lor intelectuală, căci în sinul lor școlarii prin tratarea diferitelor subiecte literare, istorice, științifice fac un fel de concentrare, un fel de sinteză a variatelor cunoștințe, ce primesc în orele de studiu, și aici se poate constata, în ce măsură școlarii și-au asimilat cunoștințele primite și în ce mod știu să facă uz de ele în orice împrejurări, lăsînd la o parte, zic, aceste foloase intelectuale, văzărăm din cele spuse pînă aci, că aceste societăți constituiesc un însemnat factor educativ, că în sinul lor, în atmosfera lor școlarii dobîndesc o sumă de deprinderi bune, cari alcătuesc caracterele lor, grija noastră permanentă, grije pe care însuși M. S. Regele o accentuiază în memorabilele sale cuvinte:

«Caracterele mai mult de cît talentele hotărăsc soarta popoarelor și numai forța morală le scapă de învingere și nimicire».

Intr'adevăr, faptele mari ale istoriei nu sunt de cît creațiunea caracterelor. Istoria poporului roman, a poporului rege, stă ca un exemplu tipic înaintea ochilor noștri. Puternica împărăție romană ridicată dintr'o neînsemnată republică a Italiei cen-

trale, și ajungînd să încingă brațele-i vinjoase întreaga lume, nu este de cît creațiunea caracterelor de bronz ale străbunilor noștri. Dar dacă de la străbunii îndepărtați, trecem mai încoace la strămoșii mai apropiați, oare biruințele marilor noștri căpitani și vinjoșilor noștri plăeși se datoresc vr'unui alt fapt, de cît caracterului lor? Nici de cum! Însăși faptele mari ale istoriei noastre recente: unirea, independența, regalitatea, nu se datoresc de cît puterii de caracter, prin care se deosebește atît de mult marea generațiune din jumătatea a doua a secolului trecut. Cât despre noi cei de astăzi și urmașii noștri, numai așa ne vom putea împlini misiunea istorică, numai așa vom putea stăpîni în întregime moștenirea dată nouă de marele împărat roman, numai așa vom putea restabili România lui Mihai Vodă Viteazul, dacă vom avea, în noi acea putere făcătoare de minuni a caracterului, care singură ne poate transforma în eroi ai păcii și, cînd trebuința va cere, în eroi ai războiului!

Anul III, No. 5. PLOEȘTI 5 Martie 1909.

Curierul Liceului

PUBLICAȚIE ȘCOLARĂ

REDACȚIA: Z. Bărbulescu STR. CĂLĂRAȘI 30	APARE LA 5 și 20 ALE LIE-CĂREI LUNI	ADMINISTRAȚIA: N. N. Vasiliu STR. NEGUSTORILOR ABONAMENTE: în liceu 1.60 afară din liceu . . . 1.80
--	--	--

VREMURI NOUA

Dorul de muncă, dragostea de cetit, sentimentul înalt de iubire sinceră pentru neam, se întredrește tot mai mult în sufletele tinere ale școlărilor.—E semnul bun al unor vremuri nouă!

Școlarii se strâng în societăți științifice și literare, în care lucrează sârguitor, se învață cu spiritul de inițiativă și de ordine, cultivându-și sufletul și inima.

Vara, conduși de profesorii lor, pleacă în călătorii și astfel cunoscându-și țara, mai mult o iubesc și cu mai mult dor de a face bine, intră în lupta cea grea, pentru care se pregătesc în școală.

La liceul nostru se afirmă tot mai adânc semnele cele bune ale vremurilor nouă, și e bine, poate, să le arătăm cu nădejdea că vor servi de frumoase exemple.

Elevii din cl. VIII își au societatea lor literară sub conducerea d-lui profesor A. Moșoiu. Duminica și în ședințe cu disertații, critici, declamații și coruri, iar pe urmă elevii în frunte cu profesorul lor, merg la biserică, unde cu credință, își înalță sufletele în sferile senine ale măreției divine.

Elevii din cl. IV, conduși de d-l profesor D. Mun-

Continuarea „Revistei cursului inferior.“

PROCES-VERBAL

Subsemnatii, membrii Consiliului alegeți de cetățenii Comunei Urbane Ploiești, în ziua de 4 Martie 1914 în Colegiul II comunal, în urma convocării ce am primit din partea D-lui Președinte al Comisiunii interimare a orașului Ploiești, ne-am întrunit în sala de mare a Școlii comunale din Piața Unirii spre a ne constitui în Consiliu, și, luând în cercetare actele arătate în dosarul Nr. . . . /1914 am constatat că în timpul operațiunilor electorale nu s'a primit de către Președințele biroului nici o contestație;

Având în vedere că toți membrii alegeți ai Colegiului II comunal întrunesc condițiunile prevăzute de art. 67 și 68 din legea pentru alegerea Consiliilor comunale;

Având în vedere că nici unul din membrii menționatului Colegiu nu se află în cazul de excludere prohibit de art. 69 aceeași lege, cu vre-unul din membrii ambelor Colegii;

Văzând că formele cerute de lege sunt îndeplinite, am procedat la verificarea actelor de alegere dând citire procesului verbal învrednit în ziua de 4 Martie 1914, de D-l Președinte al biroului electoral pentru alegerea a 7 membri din Colegiul II comunal;

Contra acestei alegeri, ne luând nimeni cuvântul,

NOI

MEMBRII COLEGIULUI I COMUNAL,

Validăm alegerea Colegiului II comunal și proclamăm alegeți ai acestui Colegiu pe D-nii:

Petre Cînta, Aurel Moșoiu, I. G. Bureștia, Alexe Dobescu, Petre Demetriade, Alexandru Ștefănescu.

De cele constatate s'a dressat prezentul proces verbal, citiți și învredniți. În ziua de 4 Martie anul unu mie nouă sute patru spre zece.

Joan P. Chituș
R. Pop
N. N. Vasiliu
Colonel Ștefănescu
Grăbulescu

(Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.46/1914, f.5)

2493

2688/1914 Martie 15

Domnule Consilier,

A. Moșoiu

In urma alegerii de al doilea ajutor de primar ,
 efectuată de consiliul comunal in ziua de 14 Martie a.c.
 in persoana D-v și, in puterea drepturilor ce ne acordă
 art.10,46 și 51 din legea pentru organizarea comunelor
 urbane, am onoare, a vă delega din partea noastră cu puterea
 de a rezolva și subscrie in locul nostru și pentru
 noi, actele privitoare la administrația Comunei și in spe-
 cial veți avea privegherea salubrității publice a orașu-
 lui, veți da curs legal chestiunilor privitoare serv.ad-
 tiv, ^{rel.} expedia corespondența relativ la serviciul comptabi-
 lității acestei primării, precum asemenea veți gira afa-
 cerile de stare civilă, având puterea a forma și semna
 orice act de asemenea natură, ori de câte ori va lipsi
 titularul

(Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.46/1914, f.9)

ROMANIA

MINISTERUL DE INTERNE

DIRECȚIUNEA

ADMINISTRAȚIUNII JUDEȚENE ȘI COMUNALE

No.

21 MAR 4 3145

1914

La domnul raportor

f. Moșoiu

DOMNULE PRIMAR,

Referindu-ne raportului Dvs.No.2716 din 15 Martie c,avem
 onoare a vă face cunoscut că,prin Inaltul Decret Regal No.1139
 din 13 Martie c, Dl.George Gh.Tonescu, a fost confirmat in funcțiu-
 nea de Primar, Dl.Petre Cîntă in acea de prim ajutor de primar, iar
 Dl.Aurel Moșoiu in acea de al doilea ajutor de primar, la acea co-
 mună, funcțiuni in care au fost aleși de consiliul comunal in se-
 dința dela 14 Martie c.-

P. M I N I S T R U,

A. Moșoiu

Director,

P. Cîntă

DOMNULUI PRIMAR AL COMUNEI URBAŢE PLOESTII. -

B. 506. - Impr. Statului

(Arhivele Naționale, Filiala Prahova, Fond Primăria Ploiești, dos.46/1914, f.5)

BATALIONUL 7 VÂNĂTORI
GABINETUL COMANDANTULUI

Lista 29/V 914

Prea iubite frate,

Ca urmare la ultima
mea scrisoare trimis
azi prin mandat post.
Lei 62. - (50 lei capete
si 12 lei procent pe
trei luni). M-am
putut sa trimis 100
lei; din capete, din
cauza multiplelor old
tueli ce am actual
mente cu copii.

Convinge pe fidan
sa puncarea acest
acut utru cat este
absolut sigur.

Maria a plecat azi
la Bucuresti avand
se completec umbra ca
mintea copiilor.

Sunt informat ca parte
trei saptamuni intram
in actiune. Siguritate
de laire militara.
Scrie-mi, daca ai fost
pe la Bucuresti si
daca te-ai informat
la liceul St. Lava
despre Filozofia!
Mabilda locueste
in strada "Intrarea
Rosetti" 7 prin
Mekoiaru.

Salutari senelice
si copiilor

Te iubeste
frate Traian

10427

Domnule General,

Subsemnatul Aurelian Moșoiu, profesor de limba germană și limba latină la Liceul din Ploiești, ajutor de Primar al acestui oraș, în dorința de a servi Patria în cazul unui războiu contra Austro-Ungariei. Vă rog cu respect și binevoiență să dispună să fiu primit ca voluntar la Marele Cartier General pe tot timpul cât va dura campania putând face serviciu ca interpret de limba germană și limba maghiară, pe cari le cunosc.

Totodată îmi permit a supune la cunoștința Dv. ca subsemnatul am satisfăcut

D-sale, D-lui General Zottu Vasile, Șeful Marelui Stat Major al Armatei
Discușii

...cât legea recrutării în Austro-Ungaria în anul 1893, care actualmente sunt în vârstă de 43 de ani.
Primiți domnule General, asigurarea profundului meu respect.

Aurelian Moșoiu

Ploiești, 18 Martie 1915

DOMNULE GENERAL

Subsemnatul Aurelian Moșoiu, profesor de limba germană și limba latină la Liceul din Ploiești, ajutor de Primar al acestui oraș, în dorința de a servi Patria în cazul unui războiu contra Austro-Ungariei. Vă rog cu respect să binevoiați a dispună să fiu primit ca voluntar la Marele Cartier General pe tot timpul cât va dura campania putând face serviciu ca interpret de limba germană și limba maghiară, pe cari le cunosc.

Totodată îmi permit a supune la cunoștința Dv. că subsemnatul am satisfăcut legea recrutării în Austro-Ungaria în anul 1893, car[e] actualmente sunt în vârstă de 43 de ani.

Primiți domnule General, asigurarea profundului meu respect.

Aurelian Moșoiu

Ploiești, 18 Martie 1915

D-sale. D-lui General Zottu Vasile, Șeful Marelui Stat Major al Armatei

(Arhivele Militare Române, Pitești, fond 5417, dos. nr. 241, f.431)

- XII -

REGATUL ROMÂNIEI

MINISTERUL DE RĂZBOIU

MARELE STAT MAJOR

Secția III-a.
Biroul 5.

București, 19. III 1915

432

№ 10427

MARELE STAT MAJOR
către

DL. AURELIU MOȘOIU

Profesor la Liceul din Ploiești.

Am onoare a vă face cunoscut că
Marele stat Major a luat act de cere-
rea D-v., înregistrată la No. 15874
din 19 Martie 1915, și ați fost înscriși
pe cuvenitul tabel al interpreților
pentru cazul unei eventuale mobiliză-
ri.

Din Ordin

P. ȘEFUL DE STAT MAJOR GENERAL.

Șeful Secției III-a.

Lt. Colonel, Răscănu

(SS)

Seful Biroului 5.
Maior, Generalu

(SS)

(Arhivele Militare Române, Pitești, fond 5417, dos. nr. 241, f.432)

- XIII -

Asociațiunea Absolvenților

14 Iulie 1915

Scoala de Meserii
din
Ploiești

Dumiri Iak

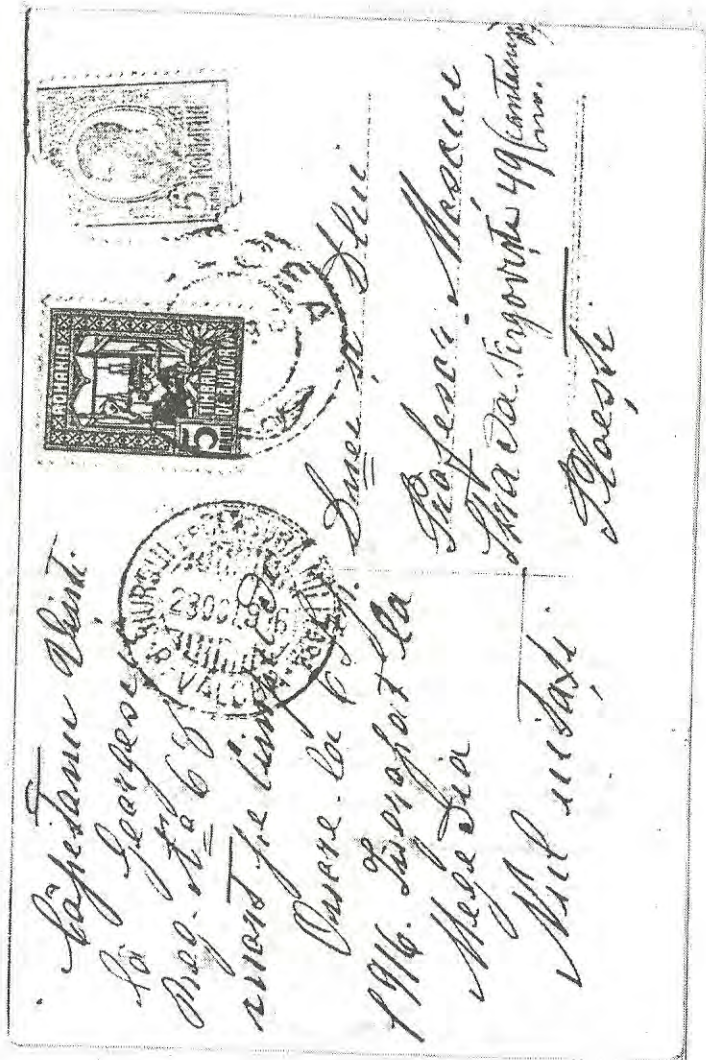
Dn. Aurel Moșoiu
Președinte de onoare

În vederea, din 7 August a.c.
aducând la cunoștința membrilor ai
Asociațiunii, pe D. Proasimă Suptate, în
continuu pentru ridicarea moralității
al Școlii de meserii și puneri și de, date
aceasta, ați susținut și se face diferite
îmbunătățiri la atelierele de țesuturi
și țesături; Vă aduc zile multe
tinerii, a tuturor membrilor pentru fap-
tele meritorii ale D. voasă, de
a ridica această instituție, de unde
noi am luat inspirație.

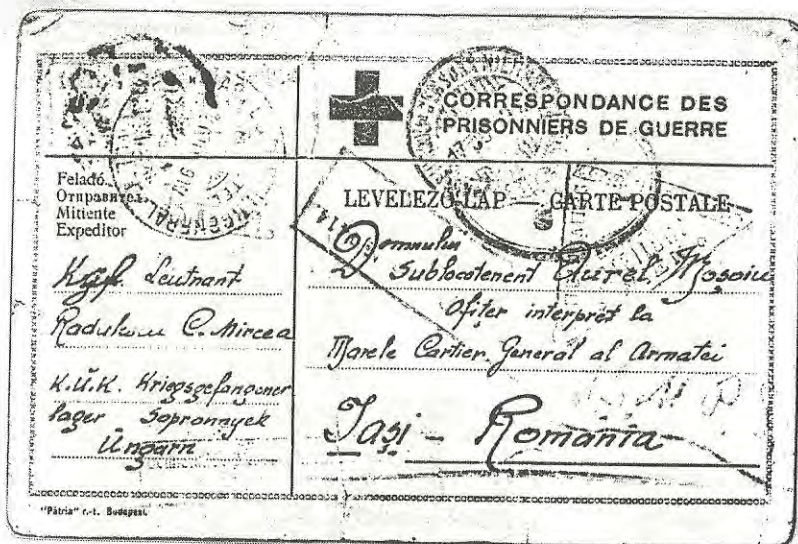
Secret. Comp.
Ploiești

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat)

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat)

Dragă Aurel
 Sopronnyek 10.11.17

Îmi încerc norocul scriindu-ți sic, de care n'am avut
 știri de la începutul campaniei noastre, de cât ca ești inter-
 pret la M. C. G. Fize și acum tot asta? Eu sunt prizo-
 nier de la 6.11.16. Sunt sănătos. F'am fost rănit de
 cei de acasă nu știu absolut nimic. Le-am scris în
 nenumărate rânduri, fără însă să primesc răspuns.
 De Aurelia și mai puțin nu știu nimic. Îmi lipsesc haine
 și de-aște mâncării, dacă poți interveni la Crucea Roșie
 din Sajó ca să mi se trimească de Crucea Roșie Ungară
 haine și lucruri de mâncare. Mulți ofițeri de aici, al-
 căror familii au intervenit în sensul acesta, primesc
 periodic pachete cu necesarii din Elveția. Noi primim
 aici o solță foarte mică și insuficientă. Scrie-mi te
 rog pe adresa: K. U. K. Lt. Radulescu Mircea P. K. U. K. Kriegs-
 gefangenerlager Sopronnyek Ungarn. Te dorim sănătos și
 la revădare
 Bobicu

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
 Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Romänien

Deutsche Verwaltung in Rumänien.
Administrația Germană din România.

Paß Nr. 177928	Aufnahme Nr. 61774
Passport Nr.	

- Der Paß ist stets mitzuführen. Wer ohne Paß oder wer mit einem für ihn nicht bestimmten oder falschen oder verfallenen oder sonst unzulässigen Paß angetroffen wird, hat eine Geldstrafe bis zu 10 Jahren oder bei Zuwiderhandlung mitwiederholender Vergehensstrafe bis zu 5 Jahren zu empfangen.
- Der Dienst des Passes ist innerhalb 24 Stunden bei der am Ausgaborte befindlichen Behörde zu melden. Der des Gehens seines Passes nicht innerhalb 24 Stunden nach Bekanntwerden des Verlustes anzeigt, wird mit Gefängnis bis zu 3 Jahren, bei wiederholenden Umständen mit Geldstrafe bis zu 2000 Lei bestraft.
- Pässe von Deserteuren sind innerhalb 3 Tagen nach erfolgtem Tode an die am Ausgaborte befindliche Behörde zurückzugeben.

Dispozițiuni.

- Posesorul pasaportului este obligat a face pasaportul totdeauna cu dănuș. Oricine se va găsi fără pasaport sau cu unul nedosinat pentru dănuș, țale, falsificat sau nevalabil, se va pedepsi cu reținuțiune înțo-căsa de muncă până la 10 ani sau, în caz de circumstanțe atenuante, cu închisoare până la 5 ani.
- În caz de pierdere pasaportului, autoritatea din locul de emitere trebuie informată în termen de 24 ceasuri. Oricine nu va informa autoritatea de lipsa pasaportului său în termen de 24 ceasuri după constatarea pierderii, se va pedepsi cu închisoare până la 5 ani sau, în caz de circumstanțe atenuante, cu amenda până la 7500 lei.
- Passaportul persoanelor lucrătoare din țară trebuie înapoiate autorității din locul de emitere în termen de 3 zile după moarte.

Gebühr: *100 Lei*
Taxa: _____

Personalbeschreibung.
Semnalamente:

Gestalt: *mittel*
 Talla: _____
 Haare: *brun*
 Fami: *roman*
 Figur: _____
 Ochi: _____

Besondere Kennzeichen: _____
 Sonstige Particulare: _____

Unterlagen der Personalbeschreibung:
 Documente pentru identificarea persoanei:
Metr. Bucure

Es wird hiermit bescheinigt, daß der
 Paßinhaber..... die durch vorstehende Photo-
 graphie dargestellte Person tatsächlich ist.
 Se certifica că purtătorul acestui pasaport este
 identic cu persoana reprezentată prin fotografia de mai sus.

Datum *14 Aug 1919*
[Signature]
 Leutnant u. Leiter des
 Passbüros

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Ministerul de Răsboiu
Brevet

Noi Ministru Secretar de Stat la
Departamentul de Răsboiu, adoperim că prin
Înaltul decret N. 2243 din 23. Decie. 1919.
Majestatea Sa Regele a binevoita conferi
Ordinul "Coroana României" cu spade
în gradul de Cavaler Sublocotenentului (Cavaler).
Moșoiu Aurelian, de la funcția de Căpitan
Secruial - Informațional, pentru serviciile arătate de care a dat
 dovada, oferindu-și serviciile arătate, precum și că el și-a în-
deplinit sarcinile sale în timpul campaniei 1916-1917.

Ministru de Răsboiu
Secruial de Corp de Cavaleri

[Signature]

Directorul Superior
al personalității
Colonel
General [Signature]

N.º 616
anul 1919, luna 2, ziua 22

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

1922, aprilie 9, Ploiești

Către alegătorii din jud. Prahova

Iubiți și Stimați Alegători

Cu toate penele, ce ni le-au adus dușmanii noștri, printr-o propagandă necinstită și mincinoasă, cu toate mijloacele de corupție, ce le-au întrebuințat, pe unde au putut, pentru a vă depărta de noi și de Partidul Liberal, care veghează neîncut la interesul țării și al neamului, de aproape un veac, majoritatea dintre d-voastră ne-a dat sprijinul în alegerile trecute, grupat în jurul steagului liberal, votându-ne cu încredere.

Onoare, cinste vouă și toată mulțimea și recunoștința noastră. Am fi voit ca izbânda noastră să fie desăvârșită, întregă și la Cameră, precum a fost la Senat. Ne pare rău, că doi candidații noștri, de la Cameră, deși au avut un înțiret număr de voturi, ca ceilalți de pe lista celor ce le-au luat locurile căzute. Aceasta nu ne împiedică, totuși, să recunoaștem, că izbânda noastră este mare, ca și meritul d-voastră, că am luat și din opt locuri.

Inbiți Săteni și Cetățeni

Vremea vorbelor goale a trecut de mult. Trei ani, Țara, d-voastră și noi toți am suferit de pe urma lor. În numele Partidului Liberal și în mijlocul d-voastră, noi ne-am făcut datoria, aici la Prahova prin scris și la întruniri de vă arăta primejdia ce ne amenință, dacă mai mergem pe calea dibuințelor, cu oameni nepregătiți la cărma Statului.

Bunul simț al marelui majorității a alegătorilor din România Mare a izbutit de a trimis în Parlament o majoritate zdrobitoare pentru înălțarea Țării și binele obșteesc.

În sinul partidului nostru, și cu majoritățile liberale suntem la datorie. Sub înțeleapta și iscusita conducere a marelui bărbat de Stat, a domnului Ioan I.C. Brătianu și a vrednicilor săi colaboratori mancim, ne facem datoria, cu care ne-ați onorat d-voastră și partidul nostru.

Vă încredințăm, că nu veți fi înșelați în așteptările d-voastră. Timpul vă va dovedi.

I. Ionescu-Quintus, Dem. I. Nicolaescu, Grifore Dimitrescu, C. Ionescu Lungu, N. Constantinescu-Bordeni

N. N. Boora, deputați.

C. Rigu, Al. Mișu, I. N. Predescu și Aurelian Moșoiu, senatori.

"LUMINA", (Ploiești), Anul II, nr. 55, 9 aprilie 1922.

(Cf. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ioan Șt. Baicu, **Viața politică prahoveană 1919-1938. Documente**, Scrisul Prahovean, Cerașu, 2000, p.24)

Președintele Consiliului de Miniștrii
are onoare a ruga pe Domn. Moșoiu
Aurelian Senator
să bine voiască a lua parte la prânzul
care va avea loc, după încoronare, la
Alba Julias, Duminică 15 Oct. 1922
la ora 12, în sala Teatrului.

Sunteti rugat a prezenta cartea de intiner

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Ferdinand I

*Prin grația lui Dumnezeu și voința națională
Rege al României.*

La toți de față și viitori, Sănătate

*Avupra raportului Ministrului Nostriu al Afacerilor
Străine, Cancelar al Ordinilor, sub Nr. 5585...*

Am decretat și decretăm:

*Art. I. Numim membru al Ordinului Steaua României,
în gradul de (C. I. C. R.) sau (C. I. C. R.) *Moșoiu Aurelian*
Inuitor de *Mulțumiri*.....*

Numitul va purta însemnăt. nr. 5585

*Art. II. Ministrul Nostriu al Afacerilor Străine, Cancelar
al Ordinilor, este însărcinat cu executarea acestui Decret:*

Dat în București la 10. Noiembrie 1929

(Semnat) Ferdinand

*Ministrul Afacerilor Străine,
Cancelar al Ordinilor*

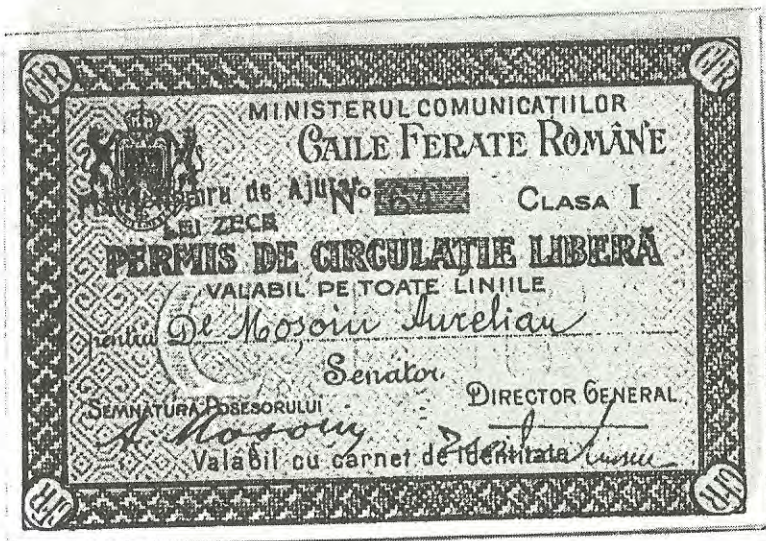
*(Semnat) *H. G. Ciuca**

*Pentru conformitate cu Decretul mijloc
Directorul Protecției și Cenzurării Ordinilor
Ministerului Afacerilor Străine*

H. G. Ciuca

*Nr. (Decretului) 5585
Nr. (Brevetului)*

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Acest permis este valabil numai pentru persoana numită în el și dacă poartă semnătura sa. El trebuie să fie prezentat persoana la căile ferate, ori de câte ori se va cere arătarea lui; și posesorul este dator dacă i se cere, a-și reproduce semnătura pentru constatarea identității sale.

Permisul, dacă se găsește în posesiunea unei alte persoane decât aceea în drept, se confiscă și prezentatorul lui se tratează conform regulamentului de exploatare, ca și când n'ar avea nici o legitimație de călătorie.

*Acest permis dă dreptul posesorului la transportul gratuit a 25 kilograme bagaje și este valabil în față și la tranzițiile Expresa Internațională plătind taxa suplimentară de *Wagons-Lits*.*

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Operă folositoare

Școala de arte și meserii

Trecând pe strada Văleni, am rămas plăcut impresionat de aspectul nou și frumos al localului școlii de meserii, căruia i s-au făcut mari reparații și i s-au adus însemnate îmbunătățiri.

Nici nu-ți vine să-ți crezi ochilor, atât e de mare deosebirea față de trecut. Am intrat înăuntru și am vizitat clasele, dormitoarele și atelierelor, rămânând pe deplin mulțumit de ordinea și curățenia ce domnesc peste tot.

Comitetul școlar în fruntea căruia se află d-l. profesor Aurelian Moșoiu, senator a cheltuit suma de peste un milion pentru reparațiuni, înzestrarea școlii și atelierelor cu materiale, unelte, mașini, etc.

Grație stăruințelor d-lui Moșoiu, s-au obținut ajutoare de la prefectură, primărie, ministerul instrucției, Casa școlilor, din contribuții benevole ale părinților și publicului. Societățile petroliere, la solicitarea d-lor ingineri Virgil Tacit, Ducque și dr. chim. Vântul, au donat suma de 148 mii lei.

La aceste ajutoare s-au adăugat veniturile școlii de aproape 200 mii lei.

Școala de meserii așa cum e organizată va avea un mare viitor. D-l. profesor Moșoiu, președintele comitetului școlar, se ocupă de aproape și cu supravegherea ei morală și intelectuală, ca un adevărat părinte și efor.

Felicităm sincer pe oamenii de bine cari în mod desinteresant servesc în aceste vremuri de egoism feroce, cauza cea mare a propășirii culturale. Opera d-lui Moșoiu ajutată cu noblețe de d-nii Tacit, Ducque și dr. Vântul, e mai presus de orice laudă.

Dar asupra acestei școlii vom reveni în numărul viitor.

(„Ploieștii”, an III, nr. 125, 5 octombrie, 1924)

Ferdinand I

*Pungrătia lui Dumnezeu și voința națională
Rege al României*

La noi de față și viitori, Sînătate.

*Dorind a da o probă de a Noastră bunăvoință
D-ului Moșoiu Aurelian profesor al
liceului din Ploiești*

*drept răsplătire, pentru serviciile aduse învățămîn-
tului, contribuind la construirea localurilor de școală.*

*Noi îi conferim medalia „Răsplata muncii
pentru construcțiunii școlare” clasa I-a.*

*Drept care îi dăm acest brevet subscris de Noi și
investit cu regescul Nostru sigiliu.*

Făcut în București la 13 Noembrie 1925.

Ferdinand

*Ministrul Săcietar de Stat
la Departamentul Instrucțiunii*

S. Angelescu

No. 1173

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Mărirea localului școlii de meserii

Cine vrea să se convingă că se pot realiza minuni dacă e voință și tragere nobilă de inimă pentru propășirea poporului, n-are decât să viziteze școala de meserii din orașul nostru. Norocul a slujit-o, după o lăncezire în mizerie timp de 50 de ani, să aibă președinte al comitetului școlar pe D-I profesor Aurelian Moșoiu, care s-a devotat instituțiunii transformând-o într-o școală-model, secondat în această operă cu multă râvnă și devotament de D-I director Alexandrescu.

Spațiul ziarului ne oprește să intrăm în amănunte. Vom spune că totul este exemplar la școala de meserii și că D-I Moșoiu merită fără rezerve stima și recunoștiința publică.

Dar, D-I Moșoiu a vrut să dea extensiune școlii în anul acesta construindu-i noi încăperi necesare și în același timp să cumpere casele unui vecin, însă n-a reușit în aceasta din urmă dorință.

De aceea D-I. Moșoiu a propus din inițiativă parlamentară un proiect de lege la senat pentru exproprierea construcțiilor necesare școlilor.

Credem că nu va fi nevoie de o asemenea lege și că vecinul școlii, pe care-l cunoaștem om cuminte și bine animat pentru cultură, va face astfel să ajungă la înțelegere cu D-I. Moșoiu care nu urmărește de cât interesul cel mare al propășirii școlii.

(„Ploiești”, 14 iunie 1925)

CASA ȘCOALELOR ȘI A CULTURII POPORULUI

BIBLIOTECA AUTORILOR CLASICI GRECI ȘI ROMANI

C. PLINIUS CÆCILIUS SECUNDUS

PANEGIRICUL
IMPĂRATULUI TRAIAN

TRADUCERE DIN LATINEȘTE

DE

AURELIAN MOȘOIU

PROFESOR LA LICEUL DIN PLOEȘTI

CU PORTRETUL IMPARATULUI

EDIȚIA II

BUCUREȘTI

„TIPOGRAFIA ROMANE UNITE”

Centrala : Strada Câmpineanu No. 9

1925

Prețul Lei 30

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Ferdinand I

*Prin grația lui Dumnezeu și aicință națională
Rege al României:*

La lași de față și viitori, înviat:

*Asupra raportului Ministrului Năstrei al Afacerilor
Străine, Cancelar al Ordinilor, sub Nr. 14167...*

Am decretat și decretăm:

*Art. I. Numim membru al Ordinului Coroana României,
în gradul de COMANDOR, pe Domnul MOȘOIU Aurelian, profesor
Senator de Prahova.*

*Art. II. Ministrul Năstrei al Afacerilor Străine, Cancelar
al Ordinilor, este însărcinat cu executarea acestui Decret.*

Dat în București, la 16 Martie 1926.

(Semnat) Ferdinand

*Ministrul Afacerilor Străine
Cancelar al Ordinilor*

(Semnat) I. G. DUCA

*Pentru conformitate cu Dactilul original:
Directorul Subsecretăriei și Cancelăria Ordinilor*

Ministru plenipotențiar

V. Cantemir

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

ACT COMEMORATIV

Astăzi 24 Mai 1926

În al doispzeciilea an de glorioasă domnie a MAJESTĂȚII SALE
REGELUI FERDINAND I, făuritor al ROMÂNIEI MARI, liberator de neam
și întregitor de hotare.

Fiind Președinte al Consiliului de Miniștri Dl. General Al. Averescu,
Ministru de Interne Dl. Octavian Goga, Ministru al Instrucțiunii Publice
Dl. Petre P. Negulescu, care au luat parte la înagurare
Prefect al Județului Prahova Dl. Inspector Genl. Adm. Paul P. Goma
Primar al Municipiului Ploiești Dl. I. G. OBROCEA
Consilieri: Bn. s. Hacu Vasiliu, Stelian de Moșoiu, Stelian Săndulescu,
Ite P. Nedelcovici, Tom T. Socolescu, I. A. Basarabescu, M. Icozomu,
G. P. Negulescu, Raul Bolintineanu, G. Bogdan, C. Căstescu, G. Stănescu,
C. Wiegandfeld, D. Mihrescu, P. Monderachi, C. Ghendovici, D. I. Dumitrescu, P.
Tudorescu, G. Zamfirescu, G. P. Constantințescu, G. Ștef. Teodorescu, Al. Constantințescu,
Tudorică Ionescu, Doctor Radu Ardeleanu, Dr. I. Negruzi, Dr. H. Ștefănescu,
C. Rigu, Aurel Moșoiu, V. T. Meulescu, Gh. Vasilescu, Barbu Georgescu,
A. Munteanu, D. Dumitrescu-Toboc, Cristel Ceausogiu, Preotul G. Ghirică,
Ing. P. Petrescu, C. Ionescu-Lunau, Sierescu și V. Vasilescu.

S-a înagurat grădina publică, din fața Primăriei, construită pe locul
fostei piețe.

Această grădină s-a făcut de către Primăria Municipiului Ploiești,
după planurile întocmite de către Dl. Arhitect - Horticultor E. Pinard

Acest act COMEMORATIV s-a făcut pentru a se conserva în arhiva
orașului Ploiești. —

Act Comemorativ
24 mai 1926
Protopop dr. Jandaru
D. A. Bănuțiu
H. Ulici
Gh. Ștefănescu
C. Rigu
H. Obrescu
V. T. Meulescu
C. Ionescu-Lunau
S. Vasilescu
D. Dumitrescu
Gh. Vasilescu
P. Goma
I. G. Obrocea
Stelian de Moșoiu
Stelian Săndulescu
Al. Averescu
Octavian Goga
Petre P. Negulescu

BAR
93139

REFORMA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SECUNDAR

CUVÂNTARE
ȚINUTĂ ÎN ȘEDINȚA DE SEARĂ A SENATULUI
DIN 3 APRILIE 1928

DE
AURELIAN MOȘOIU
SENATOR DE PRAHOVA

BUCUREȘTI
IMPRIMERIILE STATULUI
1928

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

Domnule președinte,

Domnilor senatori,

După cum au declarat și oratorii cari s'au perindat la această tribună, proiectul de reforma învățământului secundar, ce ni se înfățișează, este de o importanță excepțională în seria legimilor noastre. Tocmai această importanță excepțională, a reformei, trebuie să deștepte atențiunea noastră în cel mai înalt grad și râvnă de a pătrunde în adâncimile problemei, pentruca din oficina noastră legislativă, să iasă o lege, care pentru multă vreme să dirijeze în viitor pe căile cele mai bune și mai sigure, luminarea și creșterea tineretului.

Problema reformei acesteia se ridică la înălțimea unei probleme naționale și, ca atare, trebuie privită de noi toți prin prisma intereselor permanente ale neamului și judecata pe deasupra intereselor mărunte ale zilei: fie de partid, fie de clasă sau de persoane.

Importanța excepțională a reformei, rezidă în faptul că, pe când orice altfel de legiuitre își arată efectele repede și tot așa de repede se pot modifica și îndreptă dispozițiunile ei gre-

șite, o legiferare însă în materie de învățământ angajează generațiile tinere, cari numai după 10—20 ani pot arăta ce câștig sau pagubă au avut dela aceea legiferare, și în caz de pagubă, fără speranță de îndreptare pentru cei formați odată în spiritul ei. Tocmai de aceea răspunderea legiuitorului în materie școlară este mare față de viitorul unui popor.

Afară de aceea legiuitorul, ca să poată reuși în opera sa, trebuie să satisfacă trei condiții esențiale, dar tot atât de grele: *a)* să cunoască perfect fazele de dezvoltare ale învățământului secundar în țara noastră, dela începuturile lui până astăzi; *b)* să vadă clar și precis nevoile prezentului și anume, de ce fel de învățământ secundar are nevoie România Mare de astăzi, în deosebire de România Mică de ieri; și *c)* să cunoască sistemele de învățământ secundar, dela popoarele din fruntea civilizației și ce rezultate au dat acele sisteme în țările respective.

D. Dr. Angelescu, ministru instrucțiunii, autorul proiectului de reformă a înțeles, atât marea răspundere ce își asumă, cât și greutățile, cu cari avea să lupte și pe cari avea să le învingă. Dar pe deoparte, patriotismul său luminat, pe de altă parte înțelegerea intereselor superioare ale neamului, i-a dat și puterea să învingă greutățile, și curajul să-și asume răspunderea.

Larga și savanta expunere de motive, care însoțește acest proiect, face dovada decât studiu a fost nevoie, înainte de a se întocmi proiectul.

Desvoltarea învățământului secundar

din cele mai vechi timpuri, la popoarele civilizate și până astăzi, precum și dezvoltarea lui în țările române formează subiectul unui serios studiu. Mai ales starea actuală a învățământului, atât din Vechiul Regat cât și din provinciile surori, este amănunțit analizată: rezultatele reformei Haret, care urmează să fie astăzi înlocuită, stabilită cu precizie, astfel, că proiectul este o sinteză bine încheiată a atâtor și atâtor observațiuni și constatări. Dar odată cu elaborarea acestei sinteze, autorul proiectului a pus pe tapet idei noi și originale, ieșite din intuiția exactă a realităților, cari idei încadrate în lege vor asigura triumful culturii românești și pe cele mai înstrăinate plaiuri ale provinciilor alipite.

De aceea trebuie să recunosc dela început, că proiectul se prezintă în cele mai excelente condițiuni și orice român trebuie să fie recunoscător d-lui ministru Angelescu, pentru munca filantropică, ce a săvârșit la întocmirea acestei reforme.

După aceste câteva cuvinte introductive, dați-mi voie d-le președinte și d-lor senatori, să intru în examinarea mai amănunțită a proiectului. Imi consider aceasta drept o datorie, nu numai ca reprezentant al națiunii, dar și ca profesor secundar, care în cursul unei îndelungate cariere în serviciul școlii, am avut prilejul să adun o serie întreagă de experiențe, cari azi îmi dau putința să-mi spun părerea în cunoștință de cauză.

Proiectul de față face parte din ciclul de legi, pe cari partidul național-liberal, dela război încoace, le-a fău-

rit în vederea unificării și consolidării noului Stat al României întregite. Reforma ce ni se prezintă, este pusă în serviciul unificării culturale. Factorul cultural este menit să aducă unificarea sufletească. Școala, care este cel mai important factor cultural, va credea prin acțiunea sa lentă, dar sigură, aceea unificare a sufletelor și va face ca după o serie de ani să stăpânească un singur cuget, cugetul românesc, și să bată o singură inimă, inima românească, dela Tisa până la Nistru, dela Maramureș până la Dunăre și Mare.

În acest scop, s'a făcut încă în legislația dintre anii 1922—26, două reforme școlare unificatoare, începând de jos: reforma învățământului primar și reforma învățământului particular, ambele datorite tot străduinței d-lui ministru Angelescu.

Astăzi, se face un nou pas înainte. Se pune pe tapet reforma învățământului secundar. După încercarea nereușită a fostului ministru, d. Petrovici, sarcina acestei reforme a revenit tot partidului național-liberal, să o înlăturască prin reprezentantul său cel mai autorizat în materie școlară, care este d. ministru al instrucțiunii, dr. Angelescu.

Școala, care formează obiectul acestei reforme, este o școală pur teoretică, împărțită în două cicluri, cari nu urmăresc alt scop decât al deținerii, care o frecventează, o cultură generală, fără să-l pregătească pentru vreo anumită profesiune lucrativă. Unica țintă a acestei școli, este de a forma oameni întregi sub toate raporturile îmbogățind elevilor mintea cu

un stoc de cunoștințe enciclopedice, lărgindu-le orizontul vederii, întărindu-le cugetarea și formându-le judecata, făcându-i capabili să-și însușească cele mai înalte idei și accesibili la cele mai grele specializări, formându-le caracterul, întărindu-le fizicul, depriinzându-i cu munca și pe deasupra tuturor acestora, sădindu-le în inimi o caldă iubire de Patrie. Iată ce urmărește școala secundară teoretică: gimnaziul și liceul, să dea elevilor săi! Imprejurul acestor postulate se învârteste întreaga organizare cuprinsă în proiect. Să-mi permițeți acum, a spicui câte-va dintre cele mai interesante puncte ale reformei și să vedem în ce măsură contribuie fiecare la realizarea scopului urmărit de școala secundară teoretică.

Întâiu de toate reforma prevede, ca în toate școlile secundare, gimnaziul și licee din țară, să se predea aceleași materii de învățământ și în aceeași măsură. Deci preconizează liceul unitar, părăsind sistemul actual de trifurcare, creat de legea Haret dela 1898.

Afirm, că bine s'a făcut. Căci, după 30 de ani de aplicare neîntreruptă, a acelui sistem, s'a constatat, că el a fost greșit.

În zadar se ridicaseră în Parlamentul de atunci voci autorizate, ca Barbu Delavrancea, Gh. Dem. Teodorescu și alții, în contra trifurcării, căci sistemul a triumfat. Eră în spiritul timpului. A fost greșit, pentru că păcătuiă în contra principiului, că liceul nu este menit prin firea lui, să pregătească specialiști, ci să dea elevilor o cultură generală și integrală. Specializarea este

rezervată învățământului superior. Căci începută prea de timpuriu, la vârsta de liceu, fără cultură generală și integrală, specializarea face pe tânăr unilateral, cu un orizont de vederi restrâns, și neputincios a se adapta cu ușurință împrejurărilor variate ale vieții și a se orienta repede în haosul nesfârșit al problemelor, cari fără încetare să pun altele și tot altele în societatea, în care tânărul este chemat să fie cândva factor de conducere.

Afară de aceea, alegerea unei specialități este prematură la intrarea în liceu și nepractică, de oarece însușirile elevului nu este în stare să cunoască cu oarecare certitudine vocațiunea fiului său la vârsta de 14—15 ani. De aici proveneau numeroase greșeli, căci mulți cari trebuiau să se îndrepte spre secția reală, se îndreptau spre secția modernă și invers, încât au fost foarte dese cazurile când absolvenți ai secțiunii reale s'au înscris la medicină sau chiar la drept. Ori aceasta a fost ceva dăunător culturii în general și pregătirii profesionale în special.

Trifurcarea în liceu, a mai avut drept rezultat faptul, că în curs de aproape 30 de ani, am avut 3. feluri de absolvenți cu culturi diferite: unii cu cultură clasică, alții cu cultură modernă, iar alții cu cultură reală, toate aceste culturi căpătate în anii cei mai hotărâtori ai vieții, în anii adolescenței, tocmai când se fixează caracterul omului, când se formează personalitatea individului. Oricât diversitatea aceasta de cultură, căpătată în liceu, este dăunătoare unității sufletești a celor ce vor forma mâine

pătura intelectuală și pătura conducătoare. Țara noastră, mai ales, cum se prezintă ea astăzi mărită, cu provinciile surori, cu diversitățile ei istorice, are nevoie mai mult decât de orice, de o strânsă unitate sufletească. De aceea nu este în interesul ei, ca sistemul de trifurcare să mai dăinuiască și, întrucât idealul țării și poporului nostru este unul singur, tot astfel și pregătirea tineretului în liceu să fie una singură. Liceul să fie deci unitar!

Acest liceu unitar, conceput de legiuitor, este însă redus la 7 ani, suprimându-se un an din ciclul inferior. Vom avea gimnaziu de 3 ani și liceu de 4 ani. La aceasta se va putea obiecta că prin suprimarea unui an se va produce un deficit în pregătirea elevilor și că nivelul studiilor va scădea. Da, este un neajuns, însă numai la aparență, căci legiuitorul nevoind să renunțe cu totul la clasa a 8-a, o consideră an de specializare pentru facultăți și o atașează ca an preparator, fie pe lângă facultăți, fie pe lângă licee în câteva centre școlare din țară, după nevoie și oportunitate. Cu aceasta se remediază neajunsul. Rog însă pe d. ministru, ca atunci, când va reglementa acest an preparator, să-i aplice un regim de școală secundară, ca să poată da roadele așteptate, întrucât tinerii, cari îl vor urma, nu sunt încă destul de formați la vârsta de 18—19 ani, pentru viața mai liberă universitară și în genere pentru viața orașelor mari. Va fi nevoie a se face înlesniri pentru cei veniți din orașele de provincie și pentru fiii de săteni, și în deosebi pentru cei

săraci și meritoși, adăpostindu-i în internate și cantine.

Mai departe, trebuie să relevăm cu satisfacție, spiritul democratic, în care este concepută reforma. Căci toate clasele sociale, fără excepție, au dreptul să se împărtășească în mod egal de binefacerile culturii, oricât de înaltă ar fi ea. Nici o barieră, nici un zăgaz, nu trebuie să stânjenească ascensiunea fiilor poporului, oricât de sus! Circulația valorilor trebuie lăsată liberă, căci numai așa se poate primesti clasa conducătoare prin transfuzie de elemente noi și viguroase ieșite din straturile adânci ale poporului.

Străbătut de spiritul democratic, proiectul dă posibilitate elevilor cursului supraprimar din cl. V, VI și VII, precum și absolvenților școlilor de învățământ aplicat să intre în gimnaziu și în liceu, dând convenitul examen de diferență.

Problema educației morale a elevilor, formează una din preocupările cele mai de căpetenie ale autorului acestei reforme. Și cu drept cuvânt, căci după război, societate resimțindu-se profund, de consecințele aceluia mare eveniment, a luat din punct de vedere moral un alt aspect față de ce eră înainte de război. O nouă mentalitate a apărut. Valorile intelectuale și sufletești au fost puse în inferioritate față de valorile materiale, fapt care a adus cu sine fenomenele sociale întristătoare, pe cari le vedem și asupra cărora nu mai insist. Această stare de lucruri trebuie remediată fără

întârziere. Statul, căruia îi incumbă datoria de a asigura sănătatea sufletească a societății, are multe mijloace la îndemână, atât represive, cât și preventive. Școala este unul din cele mai puternice mijloace preventive în ce privește generațiunile tinere. De aceea cu drept cuvânt autorul proiectului, preocupat de această problemă, a prevăzut în proiect 3 ore pe săptămână, speciale pentru îndrumarea educației morale a școlărilor, pe lângă ceace se face de toți profesorii cu prilejul lecțiilor. Se vor întocmi foi de observare, unde vor fi trecute constatările școlărilor în privința purtării și deprinderilor elevilor. Fiecare elev va avea foaia sa de observare, care-l va însoți până la terminarea școlărilor. Aceasta este o inovație, pe care o găsim foarte nimerită.

Nu știu, cum va pune d. ministru în aplicare această măsură. Totuși cred, că ar fi bine, ca la orele de educație să nu se facă prea multă teorie, ci mai multă aplicație practică a principiilor educative, pentruca elevii să-și capete deprinderile, cele bune, cu cari să și rămână. În același timp, să se asigure, pe cât se va putea, sprijinul și colaborarea familiei, căci, după cum spune Take Ionescu, în discursul său la legea Haret în 1898: „Nu este cu putință ca numai în școală să se facă omul, ci și acasă”. Școala de regulă, duce o luptă grea cu influențele din afară; asupra elevilor, ale mediului extern, unde în multe privințe se practică alte principii morale, decât cele profesate în școală.

Tot în vederea educației integrale, proiectul dă importanța cuvenită studiului religiei, așezând-o în programul fiecărei clase. Și cu drept cuvânt, căci la tineretul nostru se observă o slăbire a credinței religioase și o îndepărtare de biserică strămoșească și de practicile ei tradiționale.

Scăderea simțului religios la tineretul nostru se datorește multor cauze. Nu este locul a le examina aici, dar nu mă pot opri a spune, că una din cauze este însăși școala. Deși s'ar părea riscată această afirmație, totuși, din nenorocire este așa. Căci școala, deși fiica bisericii la origine, încetul cu încetul, în cursul timpului s'a emancipat și s'a îndepărtat de biserică, cum o vedem astăzi. Și aceasta este un mare rău. Legiitorii noștri de până acum, în materie școlară, s'au preocupat prea puțin de a restabili contactul școlărilor, cu biserică. O greșală contra educației integrale a tineretului! Școala trebuie să meargă mână în mână cu biserică, căci biserică noastră este biserică națională și ea ne-a păstrat în timpurile grele naționalitatea prin tăria, pe care a sădit-o în sufletele părinților și strămoșilor noștri.

În recente nenorociri și primejdii ale războiului, unde a căutat poporul nostru, învățați și neînvățați, refugiu, mângâiere și încurajare, decât în Casa Domnului, unde implorau îngenunchiați ajutorul celui de sus? Bisericile erau pe atunci pline de credincioși. Păcat, că odată căpătat ajutorul, Casa Domnului, a început iar să se golească!

De aceea cred, că nu e destul, ca religia să se predea numai dela cate-

dră, ca orice materie, ci elevii, după ce li se explică evangheliile, să fie duși Duminicile și sărbătorile la biserică, unde să se roage, ba chiar să-și cânte în cofuri imnurile religioase. Numai așa va putea religia să contribuie la educația integrală a tineretului, formând oameni corecți, oameni ai datoriei.

O altă inovație propusă în proiect este introducerea lucrului manual în gimnaziile de băieți, organizându-se în acest scop, ateliere pe lângă fiecare școală. Deși punerea în aplicare a acestei idei va întâmpina dificultăți și va necesita eforturi, totuși foloasele ce va aduce educației tineretului, vor întrece jertfele hănești, ce se vor face. La lucrul manual elevii vor fi nevoiți a face mișcări fizice, dar, ceace este mai de preț, ei vor căpăta îndemănare la orice, se vor deprinde cu munca fizică și prin ceace vor produce bratele și mâinile lor, vor începe să stimeze și să aprecieze munca productivă. Acesta este marele câștig moral.

O deosebită însemnătate acordă proiectul de lege educației fizice. Și pe bună dreptate, căci războiul recent a demonstrat, că o națiune are nevoie de fii viguroși și rezistenți, cari să poată suporta greutățile grozave ale războiului, pe cari tehnica oricât de perfecționată, nu le poate micșora. Sunt de acord a se da educației fizice un rol mai mare decât până acum, nu numai în vederea serviciului militar, dar în genere pentru a face fizicul tineretului nostru rezistent atât la

eforturile intelectuale ce i se cer, cât și la foarte greutățile vieții.

Nu mai puțin important pentru îngrijirea sănătății elevilor este serviciul medical, ce se creează și se organizează pe lângă școlile secundare prin acest proiect de lege. Până acum, acest serviciu, era aproape inexistent, cu toate că se simțea mare nevoie de el. Într'adevăr, școala fiind un vast institut de creștere, e dator să se preocupe nu numai de sănătatea sufletească, ci și de sănătatea trupească a tineretului. „Mens sana in corpore sano” este idealul spre care trebuie să tindă școala.

O inovație merită a atrage atențiunea noastră este dispoziția cuprinsă în art. 4, prin care se admit și gimnaziile mixte. Această dispoziție, cred, că nu corespunde interesului școlii. Învățământul mixt este evitat pe cât se poate chiar și în cursul primar. Cu atât mai mult trebuie evitat în cursul secundar, unde elevii de ambe sexe sunt mai mari, între 11 și 14 ani. Dată fiind precocitatea copiilor noștri, față de copiii altor popoare, cum sunt popoarele nordice, coeducarea lor în școală nu se recomandă. Însă, atmosfera din societate și mediul ambiant, nu este încă favorabil unei asemenea măsuri. Dealtfel însăși Ministerul Instrucțiunii, prin ordinele date recent, interzice curburile mixte la școlile particulare.

Vin acum la chestiunea programelor. Veți fi observat de sigur, d'lor sena-

tori, că în proiectul de lege se arată numai în mod sumăr, ce materii de studiu, ce arte și dexterități urmează să se predea în gimnaziile și licee. Nu se precizează *cât* și *cum* ar să se predea din fiecare materie. Aceasta este o problemă, care privește programele de învățământ. Iar întocmirea acestor programe este lăsată în seama Ministerului Instrucțiunii. Așa s'a procedat întotdeauna cu ocazia legiferărilor în materie de organizare a învățământului. Este și firesc să fie așa, căci întocmirea programelor, distribuția materiilor pe clase și pe ore, îndrumările în predare, este o lucrare de ordin tehnic și de strictă specialitate.

Avem toată încrederea, că comisiunile, ce se vor alcătui de Minister, din oameni cu îndelungată practică, din pedagogi încercați, vor chibzui, vor coordona și armoniza materiile pe clase și pe număr de ore și vor indica metodele așa fel, ca mintea fragedă a elevilor să poată asimila cunoștințele variate, ce li se vor predă, iar aceste cunoștințe bine încheiate, într'un tot armonic să servească elevilor drept substrat fertil pentru mai târziu în vederea creațiilor proprii.

Dacă ne dăm deci bine seama, întocmirea programelor este de o importanță tot așa de mare ca însăși legea, pe care o discutăm.

În legătură cu chestiunea programelor și a materiilor de studiu, constat, că studiile clasice au pierdut mult din teren în viitorul liceu unitar. Limba latină se va predă în ciclul inferior numai în ultima clasă, iar în ciclul superior nu va mai putea căpăta

numărul de ore, ce are astăzi, iar limba elină va fi lăsată probabil în ultimele două clase ale liceului cu câteva ore.

Nevoia de intensificare a studiilor naționale, a educației religioase, a educației morale, a educației fizice, nevoia de a introduce lucrul manual, toate acestea au avut drept consecință strămătorirea studiilor clasice. Regretăm, că împrejurările sau alte rațiuni au fost potrivnice studiilor clasice, cele mai indicate a formă pe om.

Astfel liceul cel nou nu va fi un liceu clasic, cum cred unii, ci un liceu modern cu un slab lustru clasic. Deaceia, cu atât mai mult, mă mir de unii adversari ai clasicismului, cari nu sunt mulțumiți cu ceea ce au pierdut studiile clasice, ci ei cer eliminarea definitivă a limbii eline. Ori aceasta nu se poate pentru mai multe motive: întâi, nu se poate pentru că în bagajul de cultură generală, pe care i-o va da liceul unui tânăr, trebuie să se găsească câteva noțiuni de limba elină și de literatură elină, mama tuturor literaturilor europene; al doilea fiindcă însuși învățământul limbii latine, devenit mai restrâns în viitor, va găsi un sprijin și o completare în studiul limbii eline; și al treilea, nu se poate fiindcă noi am fi singura țară în concertul popoarelor civilizate, în care limba elină nu s'ar predă în nici o școală secundară.

Trec acum la chestiunea personalului didactic din învățământul secundar, chestiune tratată în cea mai mare parte a proiectului de lege, dela art. 34

până la art. 109. Și cu drept cuvânt, căci școala este ceea ce sunt profesorii săi. Ei sunt aceia cari pun în aplicare legea, ei dau viață acestei legi, ei sunt chemați să înlătuie scopul urmărit de lege! Profesorii sunt, ca să zic așa, elementul combatant al armatei culturale. Ei luptă, ca în locul neștiinței să întroneze știința, în locul întunericului să întroneze lumina. Lupta este grea și numai cel ce a trăit în vârtejul acestei lupte o cunoaște! Iar triumful nu se poate obține decât printr-o vastă desfășurare de forțe intelectuale și morale, decât prin avântul și căldura unui suflet de apostol.

Legiutorul știe foarte bine acestea și de aceea caută prin numeroase dispoziții din lege, a forma un personal didactic select și la înălțimea chemării sale. De asemenea știe, că nu poți forma un corp didactic select, fără să-i asiguri și o situație materială corespunzătoare rolului său.

Ori, astăzi, corpul didactic tânjește într-o situație materială destul de anevoioasă, care-l pune în inferioritate față de alte corpuri de salariați publici. Ca o probă, din multe, dăm faptul, că un profesor titular fără gradatie, după atâția ani de facultate și examene de capacitate, la vârsta de 27—28 ani, primește un salariu mai mic decât chiar un sublocotenent. E adevărat, că tara trece deocamdată prin mari greutăți financiare. Corpul didactic știe prea bine aceasta și este mai mult decât oricine gata la sacrificii în ajutorul țării, dar să nu i se ceară lui sacrificii mai mari decât altora, căci este o nedreptate!

Ca să-și asigure existența zilei de mâine pentru el și familia sa, profesorul e nevoit să muncească muncă suplimentară peste puterile lui; să ia ore în învățământul extrabugetar ori particular, cari, adunate la cele dela clasele Statului, dau uneori un total de 30—40 săptămânal, ceea ce în istovește. Ori, aceasta este în dauna învățământului însuși.

E drept, că prin proiectul acesta de lege, se institue gradatia a 5-a. Fi-rește, corpul didactic secundar este foarte recunoscător d-lui ministru al instrucțiunii pentru sollicitudinea sa. Dar, de acest avantaj vor beneficia numai o minoritate a corpului didactic, cei cu o vechime de 25 ani, ca titulari. Marea majoritate rămâne în situația de până astăzi, căci proiectul de lege lasă chestiunea salarizării în suspensie, până la viitoarea lege generală de salarizare a funcționarilor publici.

Chestiunea rămânând deci deschisă, sperăm că revendicările juste ale profesorilor vor fi satisfăcute în cel mai apropiat viitor. Iar atunci, când se vor lua în desbatere acele revendicări, rog pe cei în drept a ține seamă de faptul, că profesorul nu trebuie nici privit, nici tratat ca un simplu funcționar, închis în mașinismul rece al unei slujbe oarecare de biuro. Ci din contră, el este un propagandist, un misionar al adevărilor eterne, al binelui și frumosului; și încă mai mult, el este părintele sufletese al generațiilor fragile, pe cari le îmbrățișează cu toată iubirea și căldura inimii sale; el este educatorul și îndrumătorul națiunii de

măine. Astfel fiind, se cade să fie cu spiritul liber, cu sufletul liniștit, iar nu veșnic obsedat de grija zilei de mâine.

D-le președinte, d-lor senatori, ajungând la sfârșitul expunerii mele, dați-mi voie să mă rezum, trăgând concluziunea ce se impune.

Organizarea cea nouă dată gimnaziilor și liceelor, completată cu programe bine chibzuite, corespunde în totul cerințelor de consolidare și unificare sufletească a României Mari.

Ea va da țării, o pleiadă de tineri capabili a-și însuși în învățământul superior, cunoștințele cele mai înalte, capabili a forma în viitor clasa intelectuală a țării, farul conducător al poporului și scutul de apărare al patrioniului național.

Pentru aceste considerațiuni, voi vota proiectul de lege, fiind convins, că țara va fi înzestrată cu una dintre cele mai importante și cele mai bune legi. (Aplause).

- XXX -

România
Direcțiunea Liceului
„Sfinții Petru și Pavel”
din Ploiești Nr.222

1928 mai 30, Ploiești
30 - V - 1928
Se vor face cuvenitele comunicări
Prefect,

Domnule Prefect,

Am onoarea a vă aduce la cunoștiință procesul-verbal încheiat cu privire la primirea excursiunii Congresului Internațional al învățământului secundar, ce va avea loc între 19-23 Iulie a.c.

Proces-verbal

Astăzi 27 Mai 1928 orele 5 p.m. în cancelaria Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești:

Subsemnații întruniți în conferință spre a lua hotărâri cu privire la primirea excursiunii Congresului Internațional al învățământului secundar, am decis cele ce urmează:

I. Sosirea în Ploiești, Luni 23 Iulie 1928, orele 7/20 dimineața; Cafea cu lapte în gară; Conducere cu tren special la Slănic, vizitarea salinelor și localității, retur la Ploiești, aproximativ la orele 11 și 30.

II. La orele 12 și 30 dejunul în oraș oferit de Prefectură, orele 14 și 30 plecarea la Vălenii de Munte, sosire circa 16; conferință, serbare câmpenească (prin îngrijirea Universității Liberale și Populare)

III. Orele 19 plecare la Ploiești sosire orele 20; Conducere cu autobuzele la Crângul lui Bot; dineu oferit de primăria orașului întoarcere cu autobuzele la liceu; încartiruire.

IV. Orele 19 plecare la Ploiești sosire orele 20; Conducerea la gară; cafea cu lapte, orele 7 și 30 plecare spre Câmpina.

V. Pentru întâmpinarea eventualelor cheltuieli ce nu sunt susținute de Primărie și Prefectură, Comitetul Central pune la dispoziția celui local lei 30 000 (treizecimii lei) care se va ordona la 5 iunie a. c. pe numele D-lui D. Munteanu - Râmnic Profesor și Președintele Asociației profesorilor secundari din Ploiești.

VI. Toată corespondența se va face prin Direcțiunea Liceului direct cu DI G. Lefteriu Inspector școlar și delegat special cu organizarea Congresului.

VII. Prezentul proces verbal se va copia prin îngrijirea Domnului Director al Liceului în atâtea exemplare câte va fi nevoie înmânându-se

câte unul D-lui Primar, Prefect, profesorilor parlamentari, inspectorilor școlari locali, președintelui, societății corpului didactic secundar și directorilor de școli de grad secundar.

Pentru care s-a încheiat prezentul proces - verbal.

A. Moșoiu
Maria Căndea
D. Munteanu-Râmnic
M. Galița
G. Lefteriu
I. Obrocea
Al. Oprescu
E. Teodorescu

Domniei Sale

Domnului Prefect al Jud. Prahova-Loco.

(Arhivele Statului Ploiești, Fond Prefectura Prahova, dos. 46/1928, f.68, orig.; (cf. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, **Viața culturală a Municipiului Ploiești a județului Prahova 1900-1948. Documente**, „Sillex”, București, 1997, p.131).

XXXI

CUVANTAREA

**d-lui Prof. A. Moșoiu, vice-președintele
organizației noastre, la parastasul din 24 Noembrie
întru pomenirea lui I.I.C.Brătianu**

Frați Creștini și
Frați Români,

Au trecut doi ani de când o veste năprasnică se răspândise cu iuțeala fulgerului în toată țara: vestea că primul ministru I.I.C.Brătianu nu mai este printre cei vii. La început nu se dădea crezământ acestei vești. Nici mințile, nici inimile nu erau momentan capabile să coprinză în toată grozăvia ei aceea veste. În admirația lor profundă pentru marele om și printr-o iluzie psihică, oamenii îl considerau tot așa de nemuritor trupește ca și opera sa nepieritoare.

Abia după ce a sosit confirmarea oficială, s-au putut măsura proporțiile catastrofei. Abia atunci începu jalea și plânsul tuturor. Lucru

firesc. Căci toți dețineam în sufletul nostru, ceva din marele suflet a lui I.I.C.Brătianu.

Cu toții simțim că ceva s-a smuls și din noi. El fusese eroul principal al celei mai mari epeei naționale, și era natural, ca sufletul său să se fi infiltrat adânc în sufletele celor ce participaseră la aceea epee. Afară de aceea fiecare român se simte mai liniștit, mai tare și mai mândru, știind că Brătianu trăiește și veghează. El era centru luminos împrejurul căruia pulsa toată viața românească. Prăbușirea acelu centru era fatal să producă zguduire și durere în toate unghiurile țării. Și astăzi după doi ani valorile doliului se sbat în jurul nostru și ne învăluie.

Frați români,

Nu este locul și nu am intenția de a analiza în amănunt opera politico-socială a lui Ion I.C. Brătianu. Ea este îndeobște cunoscută de noi toți, câți am avut fericirea să fim contemporanii lui și să-l vedem la lucru.

Totuși cu prilejul acestei pioase comemorări, suntem datori, ca un omagiu față de marele dispărut, să pomenim cel puțin de înfăptuirile cele mai mari, legate de-a pururi de numele său: desrobirea fraților subjugăți întreprinsă și desăvârșită ca prim sfetnic și colaborator principal al Marelui Rege Ferdinand, apoi împrumutarea sătenilor și votul obștesc, constituția și întregul complex de reforme, pentru unificarea legislativă și consolidarea noului stat al României Mari.

Iată opera de căpetenie a lui I.I.C. Brătianu! Aspectul ei exterior este impresionant, iar dacă pătrundem în adâncurile ei vom deosebi trei forțe principale generatoare, din care, ca din niște isvoare bogate, și-a tras viața opera lui: dinasticism, patriotism și democratism, toate aceste trei forțe, echilibrate și străbătute de o inteligență larg coprinzătoare, apanaj al geniului, de o cultură enciclopedică și de o energie și voință de fier.

Dinastic prin tradiție și din convingere, el a servit cu credință tronul sub trei regi și era considerat „stâlpul” dinastiei. El a făcut totul, să consolideze dinastia și să-i înalțe prestigiul, fiindcă înțelegea, că în vâltoarea luptelor politice, singură dinastia este pivotul stabilității ordinei și dezvoltării statului român.

Patriotismul lui nu era patriotismul obișnuit, pe care orice român, ce se respectă, e dator să-l poarte în sufletul său. Patriotismul lui era de o esență superioară și de o sensibilitate peste comun. Inima lui era receptacolul suferințelor și durerilor unui neam întreg, al suspinelor zecilor de generații încătușate, al chinurilor și gemetelor lui Horia, Cloșca și Crișan pe roata de la Alba Iulia. Patriotismul lui era mândria română înjosită de hoardele barbare, patriotismul lui era porunca tainică, ce îi venea prin lungul veacurilor de la marele Împărat, să reclădească Dacia lui cotropită.

În asemenea condițiuni, patriotismul lui I.I.C. Brătianu era o forță dinamică de neînving, care a dat și pe eroul declarării de război din 1916, ca și pe cel ce mai târziu, contra voinței Marelui Consiliu de la Paris, a ordonat ocuparea Budapestei, ca un semn al vremurilor și ca o răzbunare a umilințelor de veacuri.

În ce privește democratismul, a treia forță creeatoare, constatăm că Ion I. C. Brătianu a fost un democrat sincer, un democrat cu fapte, nu cu vorbe. Democratizarea țării începută de ilustrul său părinte, el o desăvârșește.

Prin reformele sale curajoase anunțate încă de la 1913, el a chemat tot poporul, îndeosebi pătura țărănească, la viața politică, făcându-l părtaș la toate drepturile, dar și la toate răspunderile.

S-a ridicat împotriva repartizării nedrepte a pământului țării, rezultat al secolelor de împilare a țăranului român. Prin legiuirile sale a fărâmițat latifundiile, și a dat pământul celor ce-l muncesc cu brațele lor, și-l udau cu sudoarea frunții lor.

Conducător de democratismul său activ și rodnic, Ion I. C. Brătianu a luat imediat după război dispoziții prin Ministerul Instrucțiunii să se sporească numărul școalelor sătești, ca fiecare cătun să-și aibă școala sa, și al școalelor normale de învățători. Sub guvernările lui s-au ridicat mii și mii de localuri de școli, pentru care a destinat din bugetul statului sume considerabile de mai multe miliarde, numai și numai, ca să-și capete poporul lumina și să devină capabil a exercita cu înțelepciune multele drepturi, cu care îl înzestraseră. Iată adevăratul democrat!

Dar înfăptuirile acestui om providențial nu se explică îndeajuns numai prin cele trei forțe enumerate mai sus. Mai sunt și alte însușiri, în care era neîntrecut. O elocință caldă și patetică, uneori viforoasă, când nevoia cerea, ca adversarul să fie complet subjugat: o frază clasică și întotdeauna plină de înțeles, o logică strânsă și convingătoare, făceau din el un mare orator. Excela între toți printr-o ținută falnică și majestuoasă, prin eleganța mișcărilor și gesturilor. Marea autoritate ce îi dădea nu numai numele istoric ce-l purta, ci mai presus de toată opera sa proprie, impunea liniște, ascultare și bună înțelegere ori unde apărea.

Frați Creștini, și

Frați Români,

Ion I. C. Brătianu a fost 20 de ani șeful Partidului Național-Liberal. Un noroc pentru ambele părți. Noroc pentru partid că a avut în fruntea sa un atât de mare om. Noroc pentru un șef ca el, ca om de stat, a avut la îndemână un puternic și bine organizat instrument politic, cu care s-a ajutat la marile sale înfăptuiri.

Dacă întreg românismul se resimte și azi dureros de dispariția prematură a acestui mare român, cu atât mai mult ne resimțim noi, cei ce am împărtășit cu statornicie principiile și credințele lui politice și cei ce ca simpli soldați am stat și am muncit sub ordinele lui.

Frați Creștini, și

Frați Români,

Nu mai avem printre noi pe Ion I. C. Brătianu, ca ființă pământească! Avem însă opera lui, moștenire sacră, și patrimoniu comun al tuturor românilor și celor de mâine și de totdeauna.

Cu recunoștință și cu smerenie să ne îndreptăm gândul către mormântul de la Florica, încotro își îndreaptă azi gândurile pioase românii din toate unghiurile țării!

Să ne înălțăm cugetele până la înălțimile, de unde sufletul lui Ion I.C.Brătianu privește și să facem legământ în fața lui Dumnezeu și în fața acestui sfânt altar, că vom urma pilda lui și vom păși pe drumul arătat de el, și că-i vom apăra opera cu prețul vieții noastre, și vom lăsa și copiilor noștri îndatorirea să o apere, căci ea e menită să dăinuiească în vecii vecilor.

Împlinirea întocmai a acestui legământ solemn este cea mai bună recunoștință, ce putem arăta, și cel mai grandios monument, ce putem înălța marelui I.I.C.Brătianu.

(„Lumina”, Ploiești, 1 decembrie 1929)

1932, martie 15, Ploiești

Alegerile Eparhiale la Prahova

Partidul Național Liberal s-a ferit a face, cea mai mică propagandă, în aceste alegeri eparhiale. Nu s-a gândit un singur moment, să dea acestor alegeri, un caracter politic. Dar lucru curios, este că cetățenii prahoveni, au căutat să folosească acest

moment, pentru a arăta cea mai mare simpatie pentru Partidul Național Liberal și pentru șeful lui de la Prahova; d-l Dem.I.Nicolaescu, unul din cei mai convinși democrați și unul dintre fruntașii partidului din țară.

Așa, la circumscripția Urlați, au candidat șapte persoane. Au fost reprezentate toate partidele, în frunte cu guvernul. Candidații liberali, d-nii Gh.Manolescu și Predescu, au reușit cu o majoritate de 700 de voturi.

La Vălenii de Munte, d-l Nicolaescu a înțrecut în voturi pe d-l Prim Ministru N.Iorga, iar candidatul țărănist d-l doctor Tomoșoiu, a avut numai câteva voturi.

La oraș, situația a fost și mai frumoasă: candidatul d-l Aurelian Moșoiu, profesor și vicepreședintele partidului nostru alături de d-l Ștefan Moțoiu, primarul orașului.

Lucru curios: Deși candidatul liberal și prietenii noștri depuneau stăruinți ca enoriașii să aleagă pe ambii candidați, aproape toate bisericile din oraș, cum și din județ, enoriașii cereau să voteze cu scrutin secret. Nedându-li-se voie, au votat pe față, numai pe candidatul liberal d-l Moșoiu. Mulți preoți, au căutat să dea voturile și candidatului guvernului, d-l Moțoiu. Enoriașii, în acest caz s-au opus energic și au votat numai pe d-l Moșoiu. Așa, enoriașii din Sfânta Treime, s-au retras de la vot, când nu s-a dat voie să-și exprime liber votul.

La biserica Sf.Spiridon, 46 enoriași au dat votul d-lui Moșoiu și numai 6 au votat pe candidatul iorghist.

La biserica Sf.Gheorghe Nou, d-l Moșoiu a luat 42 voturi și d-l Moțoiu numai cinci voturi. La Buna Vestire s-a votat pe față, peși preotul Andrei s-a opus; Rezultatul a fost că d-l Moșoiu a luat 57 voturi și primarul iorghist Moțoiu, numai 17 voturi.

Din rezultatele de mai sus se vede averșirea poporului pentru candidații iorghiști, țărăniști și georgiști.

Această averșime a fost generală și s-a dovedit că a existat atât în Ardeal cât și în Basarabia și Dobrogea, unde candidații noștri au reușit peste tot.

Lumea își dă bine seama de cine ne-au condus, atât de la 1928 încoace, cum și de actualii conducători, care nu cunosc decât de „ai noștri”.

Rezultatul de voturi a fost următorul:

Protoeria Vălenii de Munte	
D.I.Nicolaescu liberal	4916 voturi, ales
Nicolae Iorga	4889 voturi, ales
Dr.Tomoșoiu național țărănist	494 voturi
Răpeanu, georgist	739 voturi
A.Eufrosin, averescan	191 voturi

Protoeria Urlați	
G.T.Manolescu, deputat liberal	1853 voturi, ales.
I.N.Predescu, avocat liberal	1658 voturi ales.
Toma Socolescu, guvernamental	1159 voturi
Pană Popescu, guvernamental	1088 voturi
Dr.Tomoșoiu, țărănist	244 voturi.
A.Eufrosin, averescan	148 voturi
Nae Anastasiu, liberal exclus	60 voturi

Protoeria Breaza	
General Manolescu	4654 voturi, ales
Munteanu-Râmnic	4651 voturi, ales
C.M.Răpeanu, georgist	615 voturi
Alex.Vărgolici, liberal exclus	258 voturi

Circ.Protop Ploiești	
Aurelian Moșoiu, profesor, vicepreședintele Partidului Național Liberal	4214 voturi, ales
Șt.Moțoiu, primarul municipiului guvernamental	3898 voturi, ales

Rezultatul la Orașul Ploiești

D-l profesor Moșoiu, liberal	1115 voturi
D-l Ștefan Moțoiu, primarul municipiului Ploiești, din partidul d-lui Iorga	822 voturi

Cu prilejul alegerilor de la oraș și în județ e bine să se noteze două fapte caracteristice și concludente:

a) Partidul Național-Liberal s-a abținut de la orice propagandă politică în aceste alegeri, credincios principiului, că în treburile bisericesti n-are ce căuta politica de partid.

b) Deși legea (art.59) prevede votarea cu bucline, deci secretă, totuși organele administrative au impus alegătorilor votarea pe față, adică nominală, în scopul, de a-i putea controla și intimidă, și de a smulge voturi în favoarea candidatului guvernamental.

Dacă și cu acest procedeu ilegal, candidatul guvernamental a fost totuși atât de distanțat și lăsat în urmă de candidatul național-liberal, își poate oricine închipui, ce jalnic ar fi fost pentru guvern rezultatul acestei alegeri, dacă ar fi lăsat să se facă votare secretă.

„LIBERTATEA”, Anul IV, nr.17, 15 martie 1932*

(Cf. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, *op. cit.*, p.260-261)

1932, iulie 4, Ploiești

Constatarea liberalilor ducăști

Asiști dimineată s-a ținut la sediul organizației Partidului Național-Liberal de sub șefia d-lui I.G.Duca, adunarea comitetului județean și a delegației permanente.

Sedința comitetului județean s-a deschis în prezența șefilor tuturor organizațiilor liberale, din întreg județul. A prezidat d-l Dem.I.Nicolaescu, asistat de d-nii profesori Aurelian Moșoiu și avocat George Manolescu, vicepreședinte.

Au luat cuvântul d-nii: Dem.I.Nicolaescu, I.Ionescu-Quintus, George Manolescu, Constantin Cernăteanu, I.Mihăileanu, Nicolae Iconomiu și alții. Toți vorbitorii au arătat importanța alegerilor din iulie curent și au îndemnat la luptă hotărâtă. S-a făcut un bilanț al guvernării național-țărăniște din trecut arătându-se că au compromis grav situația economică și că încearcă prin noua lor guvernare să pectetuiască dezastrul.

La sfârșitul ședinței d-l președinte Dem.I.Nicolaescu, recapitulează cele roșite de vorbitori și propune ca în ceea ce privește fixarea candidaturilor să se dea mandat delegației permanente pentru ca ea să decidă.

După această ședință urmează accesa a delegației permanente sub președinția d-lui Dem.I.Nicolaescu, d-l profesor Aurelian Moșoiu, vicepreședinte al organizației, arată că în fața unei electorale, care se prevede a fi una dintre cele mai mari, delegația permanentă, ridicându-se deasupra ambiției personale a fiecăruia, a hotărât să dea partidului o listă, unanim aprobată de membrii organizației și de întreg corpul electoral. D-sa în dorința de promovare a clementelor tinere, declară că nu primește să candideze. Delegația desemnează drept candidați pe d-nii: Dem.I.Nicolaescu, I.Ionescu-Quintus, George Manolescu, Constantin Ciocârdeh, Constantin Cristodorescu, inginer Cănuțanu, Aristotel Nasopol, G.Georgescu-Băjaru, Victor Rădulescu și Gabriel M.Popp.D.Dem.I.Nicolăescu va candida și la Senat, colegiul consilierilor comunale.

Zilele acestea se vor desemna care candidații sunt la Camera și Senat.

Asiști duminică, Partidul Liberal va ține o mare întrunire publică în comuna Pecnicari Burchi din județul nostru. Din partea centrului vor participa d-nii Dem.I.Nicolaescu șeful partidului, avocat Nica Iconornu și avocat Corneliu Moșoiu.

„CURENTUL”, din 4 Iulie 1932.

(Cf. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, *op. cit.*, p.282)

1932, octombrie 2, Ploiești
Scandalul și încălțarea de la Clubul Liberal din Prahova
Luni după amiază la 1, un mare scandal, urmat de o încălțare s-a produs la sediul clubului liberal-ducist, de la hotel „Europa”, din centrul orașului.

Pentru azi fuseseră convocată la sediul clubului, membrii comitetului județean, urmând a se lua hotărârea definitivă, față de mișcarea în continuă creștere a tineretului liberal. Un alt punct din ordinea de zi era și ratificarea șinerii congresului pentru duminică 9 octombrie a.c.

Pe la orele 12 și jumătate, între grupul compact de cetățeni membrii ai organizației – care încercau să intre la club, s-a născut o busculadă și un scandal enorm.

După unii se zice că partizanii d-lui Dem.L.Nicolaeșcu, șeful organizației liberale de Prahova simțind că marca majoritate a comitetului județean va fi favorabilă tineretului, au căutat să zădărnicească accesul în sală a celor ce nu erau socotiți absolut singuri. De aci ar fi luat naștere încălțarea, care s-a soldat cu rănirea mai multor persoane.

Din partea autorităților au sosit la fața locului d-nii: jude-instructor David, procuror Nedelcu, chestorul Porumboiu și Constantin Vicru, directorul chesturii însoțiți de o echipă de gardieni publici.

Începându-se retracțiile de o parte d-nii: Nicolaeșcu și avocat Manolescu de cealaltă parte autoritățile și membrii comitetului județean, – și autoritățile găsind că se poate ține întrunirea, d-nii Nicolaeșcu și avocat Manolescu au părăsit clubul, însoțiți de o parte din partizani.

Președintele lipsind, comitetul a lucrat sub conducerea d-lui profesor Al.Moșoiu, primul vice-președinte al organizației, de față mai fiind și d-nii dr.Negrutzi, profesor, Popescu-Alexandria, general Caracș, avocat P.Protopopescu, Itrinia Constantinescu, avocat Iorgu Predescu, căpitan Nicușor Stoianovici, avocat Victor Nicolau, membrii marcanți ai organizației.

La urmă s-a citit o moțiune, care a fost trimisă d-lui I.G.Duca, președintele partidului, cu următorul conținut:

Comitetul județean al organizației de Prahova, întrunit azi într 2 octombrie la sediul organizației, care în unanimitate, reînregistrează partidului, anularea excluderilor și reorganizarea partidului prin congresul fixat, pentru 9 octombrie, ora 9 dimineața în sala și grădina „Cooperativa” din Ploiești.

Acesta încălțare urmată de bătaie, a produs o profundă impresie, în cercurile politice locale, comentând aspru activitatea d-lui Nicolaeșcu.

„CURENTUL PRAHOVEI”, Anul IV, nr.75, Ploiești, 18 octombrie 1932.

(Cf. Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru, Ion Șt. Baicu, **op. cit.**, p.287)

de la g. g. g.
Eufrosina A. Mosoiu
la Ploiești
Str. Șt. A. Cantacuzino 49

Dragă Frosico,

În graba și învâlmășala de ieri dimineață dela vic am uitat să te felicit pentru zina onomastiei și să-ți fac urările mele cele mai cordiale. Mi-am adus aminte pe drum și am regretat din inimă ceat car, care nu mi s'a întâmplat nici odată de 15 ani de conviețuire fericită.

Sunt sigur, că, luând în considerare împrejurările mă vei ierta de această regretabilă neapare din vedere.

Ureau să cel puțin prin aceste rânduri să repar oțesala și să te rog să primești dela iubitorul tău dat cele mai fierbinți urări

da sănătate și fericire, pentru care
nu voi înceta un moment de a con-
tribui din toate puterile, și de aici
înainte, ca și în trecut.

La vii sanatoasă la București,
unde te aștept, cu mult drag.

Azi încep orzul, care va
dura, cred, până luni seara. Din 133
am fost admis la orzul 80 candida-
dăți.

Al tău iubitor tot,

Aurelian

București, 25 Sept.
1934.

P.S. La-mi aduci peria de dinți, căci
am uitat-o.

și să trimiți vorba lui Cornel să
nu uite să fie prezentă în ziua de
vineri 28 Sept. pentru validarea la
Curtea de Apel.

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

ANUL XVII. - No. 1

BIBLIOTECA AȘULUI DE
CULTURĂ GENERALĂ
PLOIEȘTI

CURIERUL LICEULUI „SFINȚII PETRU ȘI PAVEL” — PLOIESTI

Organ de publicitate al elevilor Liceului „Sfinții Petru și Pavel”

1937

Apare sub directia supraveghere și îngrijire a D-ilor Prof. :

Virgil Șerbănescu, Directorul Liceului și
M. Galifa.

și a unui comitet de elevi format din :

Negulescu S. C. cl. 8 Literară
Teodorescu St. Lucian cl. 8 Științifică
Popescu Gh. Th. cl. 8 Literară
Rădulescu D. C. cl. 8 Literară

Comitetul Societății de lectură „I. L. Caragiale”

Președinte de onoare : Prof. Aurel Moșoiu
Virgil Șerbănescu, Directorul Liceului

Vice-Președinte de onoare : Profesor Mihail Galifa

Toți domnii Profesori sunt membri de onoare.

Președinte activ : Negulescu S. Const. cl. 8-a Lit.

Secretar : Rădulescu D. Const. cl. 8-a Lit.

Bibliotecar : Marinescu P. Const. cl. 8-a Lit.

Redacția și Administrația : Liceul „Sfinții Petru și Pavel” — Ploiești

CURIERUL LICEULUI „SFINȚII PETRU ȘI PAVEL” PLOIESTI

Organ al Liceului „Sf. Petru și Pavel”
și al Soc. „I. L. Caragiale”

Februarie 1937
Anul XV No. II

REVISTA APARE CU APROBAREA :

D-ilor Prof. STOICA TEODORESCU, directorul Liceului
și a D-ilor Prof. A. MOȘOIU, președintele soc. „I. L. Caragiale”

cu sprijinul d-ilor Profesori ai Liceului

sub directia supraveghere și îngrijire a D-ilor Prof. D. IONESCU GREGORIAN

și a unui comitet de elevi format din :

Opriș V. Mihail, cl. VIII Literară
Nichtescu Rodu, cl. VIII Științifică
Mărdărescu Mircea, cl. VII Științifică
Teodorescu Ștefan, cl. VII Științifică

Redacția și Administrația : Liceul „Sf. Petru și Pavel” — Ploiești

- XXXVIII -

Președinția Consiliului de Miniștri
Secretariatul General

BREVET

*Nai, Președinte al Consiliului de
Miniștri, adeverim că prin Înalțul Decret
Regal Nr. 2002 din 20 Aprilie 1937,
Majestatea Sa Regele a binevoit a conferi
semnul onorific „Răsplata Muncii pentru
25 ani în serviciul Statului”.*

Domnului A. Moșoiu, Profesor la Liceul de băieți Ploiești.

Dat în București la 20 Aprilie 1937.

Președintele
Consiliului de Miniștri,

Nr. 10984

Secretar General,

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești,
Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

- XXXIX -

Sărbătorirea Domnului Profesor Aurelian Moșoiu

În cursul anului școlar 1936—37, eșind la pensie
d-l profesor Aurelian Moșoiu, școala noastră, precum
și Asociația profesorilor secundari, secția Ploiești, au
găsit de datoria lor ca acest eveniment să fie sărbătorit
după un program al cărui desfășurare se vede în cele
ce urmează.

Profesor S. TEODORESCU
Directorul Liceului Sf-ții Petru și Pavel
Ploiești

ROMANIA

Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor

DIRECȚIUNEA
Liceului „Sf-ții Petru și Pavel”
PLOIEȘTI

No. 349

1937 Luna Mai ziua 17

Domnule,

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că Dumi-
nică 23 Mai a. c. ora 10 a. m., are loc în amfiteatrul
liceului, o ședință solemnă în care se va omagia opera
școlară și extrașcolară a d-lui Prof. Aurelian Moșoiu
cu prilejul eșirii d-sale la pensie.

Cu această ocazie, școala noastră pe lângă faptul
că își va exprima admirațiunea și recunoștința sa, a
finut să dea generației de elevi un exemplu de muncă

inchinat progresului culturii neamului românesc.

Vă rugăm o participa și d-tră, la aceeașă bine-meritată manifestare precum și la banchetul ce va avea loc în aceeași zi la ora 12, la Restaurantul „Carul cu bere” (fost Azuga).

Comitetul de organizare:

- (ss) Prof. St. Teodorescu, Directorul Liceului,
- (ss) „ D. Munteanu-Râmnic.
- (ss) „ Gh. Varnali,
- (ss) „ Gh. Gheorghiu.
- (ss) „ Gh. Canciu, vice președ. al Asoc. Prof. Secund.
- (ss) „ I. Cr. Danielescu.

ASOCIAȚIA PROFESORILOR SECUNDARI

di n
ROMÂNIA
SECȚIA PLOEȘTI

No. 101
18 Mai 1937

Doamnă Colegă,

Domnule Coleg,

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că am hotărât, împreună cu direcțiunea liceului „Sf-ții Petru și Pavel” din localitate, să se țină în amfiteatrul liceului, Duminică 23 a. c. ora 10 dim., o ședință solemnă în care se va omagia activitatea școlară a colegului nostru d-l Profesor A. Moșoiu, cu prilejul ieșirii d-sale la pensie.

Vă rugăm să binevoiți a participa și d-stră cu familia, la această sărbătorire precum și la banchetul ce va avea loc ora 12 la restaurantul „Carul cu Bere” (fost Azuga).

De participarea la banchet vă rugăm, a comunica secretariatului liceului depunând totdeodată și suma de 100 lei de persoană.

Președinte, C. Popescu-Gruia

Secretar, Al. Dimitriu

**DIRECȚIUNEA
Liceului „Sf-ții Petru și Pavel”
PLOEȘTI**

No. 580
1937, Luna¹ Mai 28

DOMNULE,

Avem onoare, a vă aduce la cunoștință că sărbătorirea d-lui Profesor Aurelian Moșoiu, cu prilejul ieșirii d-sale la pensie, nu s'a putut ține la 23 Mai a. c. ceea ce s'a comunicat la timp, din cauza încetării din viață a fostului profesor și director G. Constantinescu.

Comitetul de organizare a fixat în vederea aceleași sărbătoriri ziua de Duminică 6 Iunie a. c., ora 10 dim. la liceu după acelaș program.

Vă rugăm, să binevoiți a participa și d-voastră cu familia la această sărbătorire, precum și la banchetul ce va avea loc la ore 12 la restaurantul „Carul cu bere” (fost Azuga).

De participare la banchet vă rugăm, a vă înscrie la secretariat până în ziua de Vineri 4 Iunie a. c., depunând și suma de lei 120 de persoană.

Comitetul de organizare :

- Profesor St. Teodorescu, Directorul Liceului
- „ D. Munteanu-Râmnic
- „ Gh. Gheorghiu
- „ Gh. Varnali
- „ Gh. Canciu, vice-președinte al Asoc.
Prof, Sec. Ploești
- „ I. Cr. Danielescu

PROGRAMUL

Sărbătorirei Domnului Profesor AURELIAN MOȘOIU cu prilejul ieșirii D-sale la pensie

I. CUVÂNTĂRI

1. D-nul Profesor S. Teodorescu, directorul liceului, din partea școlii.

2. D-nul Prof. C. Popescu-Gruia, președintele Asociației Profesorilor Secundari din partea asociației.
3. D-nul Locot. Col. I. Mitulescu, președintele comitetului școlar al liceului din partea părinților.
4. D-nul Prof. D. Munteanu-Râmnic, președintele Ligei Culturale, din partea ligii.
5. D-nul I. Goruneanu, președinte de tribunal, din partea foștilor elevi.
6. Elev Ionescu N. Ion cl. 8 Lt. din partea elevilor și Soc. de lectură I. L. Caragiale.
7. Elev Opreș V. M. cl. 8 Lt., din partea elevilor.
8. Răspunsul Domnului Prof. Aurelian Moșoiu.
9. Mulți ani... cor omagial de Prof. I. Danielescu, sub conducerea D-sale.

II.

1. Bădea înalt și subțirel, de N. Oancea	} Coruri executate de elevii liceului sub conducerea d-lui prof. I. Danielescu.
2. Pe al nostru steag, de C. Porumbescu	
3. Sfânta Muncă, de A. Vlahuță, recitată de elevul Niculescu Gr. clasa 5 A.	
4. Muzică instrumentală, (vioară și pian) elevii Ionescu N. Gh. cl. 7 St., Lupceanu D-tru cl. 7 St. și Băleanu D. cl. 4 A.	
5. Mulți ani, cor omagial Prof. I. Danielescu sub conducerea Domniei-sale.	

Cuvântarea Domnului Inspector Școlar PAMFIL GEORGIAN

*Doamnelor și Domnilor,
Jubiști școlari,*

Sărbătorirea de azi, — la care Ministerul Educației Naționale ia parte, făcându-mi deosebita onoare de a-l reprezenta, întrece cadrul obișnuitelor manifestări cu care suntem deprinși.

Sărbătorirea aceasta înseamnă prinosul adus de profesori, părinți și elevi unuia din cunoștinții slujitori ai școlii românești, pe care — după vorba unui poet latin — nimic nu l-a smuls dela hotărârile sale: nici zelul mulțimei care poruncește răul, nici amenințătoarele priviri ale tiranului... fiindcă a fost drept și statornic în gândurile sale.

Sărbătorirea aceasta înseamnă o cumpănire între trecut și prezent, înseamnă legarea activității noastre de azi, — printr-o supremă înțelepciune de activitatea aceluia a cărui muncă în slujba patriei și neamului o cinștim și o admirăm.

Sărbătorirea de azi este un popas pe drumul școlii românești. Sărbătoritul, împăcat în sufletul său de o muncă îndeplinită cu conștiință și devotament, se oprește pentru odihnă și încredințând torța culturii altuia, îi poruncește să o ducă mai departe tot atât de luminoasă și să o țină tot atât de sus, cum a purtat-o și el în cursul anilor.

Dar, oprirea aceasta nu înseamnă nici liniște, nici dezinteresare; oprirca aceasta înseamnă călăuzirea mai departe de pe culmea pe care s'a oprit a celor ce, datorți sunt să năzuiască atingerea altor culmi și mai înalte pe drumul școlii românești. Sfatul sărbătoritului, izvor al unei experiențe încercate, va rămâne și suntem încredințați că d-l Profesor Moșoiu îl va da cu

aceas largă dărnicie cu care semănătorul aruncă cu gesturi largi, în brazda proaspătă sămânța dătătoare de viață nouă.

Munca noastră, a celor ce ne-am închinat viața școalei, este grea și plină de răspunderi. Noi cei ce o cunoaștem o prețuim și o îndeplinim în tăcere, — fiindcă numai în tăcerea lucrului bine făcut ne găsim liniștea gândului nostru stăpânitor; numai tăcerea ne dă putere în aflarea drumului celui bun.

În această muncă tăcută și asiduă, plină de roade, sărbătoritul de azi și-a aflat liniștea și mulțumirea de acum înainte. Fiindcă, dacă până azi munca sa s'a contopit cu a celorlalți în urmărirea aceluiaș scop înalt, — de azi înainte munca sa de sfătuitor devine și mai de preț pentru cei ce rămân mai departe pe ogor, pentrucă ea reprezintă o comandă sigură care ne ușurează realizările.

D. Prof. Moșoiu,

Munca și dragostea clădesc opere eterne. Munca d-v. este astăzi apoteozată de dragostea noastră, a celor ce vă sărbătorim din tot sufletul.

Nu pot să termin aceste câteva cuvinte, — care sunt porcite din cea mai desăvârșită admirație pentru d-v., ca unul care am de învățat din exemplul vieții d-v., de cât cu cuvintele lui Horațiu pe care le găsec atât de potrivite:

Prin munca d-v. în ogorul școalei românești, v'ați ridicat: un monument mai trainic ca bronzul, mai înalt decât piramidele regale pe care nu-l vor putea nimici nici ploaia distrugătoare, nici crivățul năpraznic, nici al anilor nesfârșit șir, nici a vremii trecere.

Alături de acest monument, pe care vi l-ați ridicat din marmora vieții d-v., de om și profesor, noi ne oprim azi plini de admirație ca să luăm exemplul de muncă și de dragoste pentru școala românească, exemplul pe care ni-l dăruiați și pe care îl primim ca pe o comoară.

Iar în comunitatea de gânduri în care veți fi alături de noi, vă vom găsi totdeauna acelaș sfătuitor și acelaș coleg harnic și dornic de mai bine pentru tineretul nostru.

De aceea vă dorim ani mulți, sănătate și deplină mulțumire care stăpânește sufletul omului care și-a făcut datoria și să veniți totdeauna în mijlocul colegilor d-v. dela această școală,

fiindcă numai aici, în a doua familie a d-v. veți afla mulțumire și înțelegere care să vă reimprospăteze puterile d-v. de muncă pentru neamul nostru românesc.

Prof. PAMFIL GEORGIAN

Inspector școlar

Cuvântarea Domnului Profesor Stoica Teodorescu Directorul Liceului Sf.ții Petru și Pavel.

*Mult stimat coleg, prea veneratul meu fost profesor,
Doamnelor, Domnilor și iubiți elevi.*

Vă mărturisesc că un sentiment de adâncă emoție mă stăpânește în acest moment, când sunt îndatorat a glăsuî cel din față — alături de alții — *cuvântul de cinștire, imnul de laudă, mărturisirea cea adevărată* — la această sărbătorire — a unei munci împlinite, a unei datorii săvârșită cu prisosință, a unui caracter integru, a unei vieți fără de prihană, pe ogorul școalei, timp de peste 40 de ani.

Cineva — poate ar crede că noi toți, cei de față; colegi, elevi, părinți, *toșii elevi, cetățeni*, ne-am adunat așa, ca fără sinceritate, fără respectul adevărului adevărat, să prăznuim pe sărbătoritul de față, mânați *poate* numai din convențiuni sociale, interesate sau desinteresate, din curiozitate sau din întâmplare...

Ei bine nu și zic nu, pentrucă în primul rând, sărbătoritul — a fost, este și va fi — cât cerul îi va acorda viețuire — un om, căruia toți ceice l'am cunoscut ca profesor și om — trăind între oameni — este imposibil să nu-i recunoaștem în mod deplin și fără cârtire, că intradevăr prezența noastră — a tuturor — este mânăta numai de un înalt sentiment moral al recunoașterii integrale a valorii sale sufletești.

Prin urmare, nici ură, nici părtinire, nici lingușire, nici uitare de sine, *nimic*, din toate acestea, nu ne-a adunat aci în acest moment.

Din potrivă: un consens unanim al prețuirii unei vieți de om, care s'a consacrat din tinerețe până la bătrâneți întârziate, unui scop bine determinat, unei ființe bine urmărită, unui bilanș frumos

încheiat, care-i face cinste, iar nouă celor de față onoare, pentru că tocmai o onorăm prin prezența noastră.

Sărbătorirea de față trebuie să fie — numai de cât — raportată la om și instituția pe care a servit-o, pentru că — comparativ vorbind — aceasta este și motivarea reală pe care o susținem prin prezența noastră aci.

Este deci vorba de un dascăl în slujba școlii pe care a servit-o peste 40 de ani, și căreia îl poate zice: „acum liberează doamne pe servul tău, căci văzură ochii mântuirea ta”.

Evident, legile firii neschimbate de nimeni, duc pe om spre reculegere și odihnă trupească.

Este un dar binemeritat pe care omul — vrând, nevrând — trebuie să-l închine legilor firii.

Dar dacă legea firii aceasta este și dacă omul trebuie să se închine în fața veșniciei acestei legi, noi nu trebuie să lipsim și să văduvim, pe omul supus acestei legi, de ambianța morală, de recunoștința noastră, cinstită și dreaptă, pentru tot ce iace acest om a însemnat, a dovedit și a împlinit în marginele legilor firii, pentru tot binele, tot folosul, tot indemnul, tot exemplul și tot celace, cu cuvântul, cu cugetul și fapta a putut fi un reprezentativ pentru viața colectivității în mijlocul căreia a fost sortit să trăiască.

Colectivitatea în mijlocul căreia trăește sărbătoritul de azi, este de 2 feluri: una — și cea dintâi, este școala — liceul Sf-ții Petru și Pavel.

Cealaltă este societatea ploșteană și prahoveană, care și ea va avea de spus cuvântul ce-l va crede de cuviință.

Deocamdată, în calitate de conducător al școlii, pe care am cinstea s-o reprezint, mă simț dator a pune la punct, a prezenta real și fără nici o reticență, tot ce iace sărbătoritul a însemnat pentru ea, pentru folosul ei, pentru prosperitatea și demnitatea ei, în timpul cât a slujit pe altarul ei.

O instituție — se zice — atât valorează, cât slujitorii ei o servesc în îndeplinirea menirii ei. În deosebi școala, atâta valoare instructivă și educativă are, cât slujitorii mărturisesc integral desideratele și principiile de bază ale ei.

Căci școala nu este altceva decât locașul de închinare și mărturisire a adevărilor sfinte și inmutabile, a luminării minții și sufletului școlărilor. Cine nu merge pe această cale larg deschisă a școlii, acela nu este duhovnic nici al minții, nici al su-

fletului. Este fariseu și vameș netrebnic decare școala trebuie să fie ferită cât mai mult.

Cine vede în școală numai preocupare grăbită — fără suflet și fără conștiință — acela să nu-i calce pragul.

Din fericire, unită cu bucurie — pot afirma — și în calitate de fost elev al liceului, și al sărbătoritului, că în genere, această școală, în slujba căreia mă aflu și eu, s'a bucurat aproape în întregime, de slujitorii adevărați, iar printre aceștia se numără și sărbătoritul de azi.

Profesor de limba latină, ați fost un om cumpănit și măsurat în atitudine. Nici odată grăbit și întotdeauna dispus a iniția pe elevii D-voastre în *clasicismul* antichității greco-romane, pe care l'ați socotit ca pe cel mai nemerit drum, pentru desăvârșirea instrucțiunii integrale, a școlărilor D-voastre.

Cu această armă de cugetare, ați căutat zi de zi, an de an, decenți de decenți, să însuflați generațiilor, cari s'au perindat sub ochiul vigilent și nepătător al D-voastre, un crez — mare de tot — un crez al vieții — fără de care viața nu poate fi —: crezul muncii, crezul punctualității, crezul demnității profesionale, crezul cinstitii profesionale, crezul onoarei profesionale, crezul caracterului integral, de care un om niciodată și nici când nu se poate lipsi dacă intradevăr vrea să fie cu adevărat om.

Căci la urma urmelor, mulți poate urmărim acest desiderat suprem, dar nu-l putem realiza pentru că acest caracter integral se reazămă numai decât pe virtuți: pe virtuți creștinești, pe virtuți morale, pe virtuți sociale, pe toate acestea, cari fiind păzite cu conștiința îndeplinirii lor fără șovăire, numai astfel putem realiza desăvârșire sufletească și trupească.

D-voastră Domnule profesor Moșoiu sunteți unul din fericirii soartei, care prin pronie cerească, dar — fără indoială — și prin conștiința pătrunderii și păzirii cu sfințenie a tuturor legilor morale ale lumii acestia, ați putut lua dintr'un început drumul cel drept, cel izbăvitor de suflet și minte, dela care nu v'ați abătut niciodată și pentru nimic.

Dar omul este om, și pe deasupra voinții lui, — de multe ori — se poate abate necazuri...

Cu tot ce iace neprevăzutul și ambianța stricătoare poate vătămă acela devine virtuos, care luptând cu acest neprevăzut și

îndemn-ispitor de orice pas. *se învinge pe sine* întru izbăvirea sa deplină.

D-voastră puteţi fi socotit ca unul care, cu moarte pre moarte călând, aţi ivins acest neprevăzut, această ambianţă...

Aceasta este şi cauza pentru care — pelângă datoria implinită a meserii de dascăl — sunteţi socotit ca omul dela care societatea poate lua exemplu al demnităţii omeneşti.

O societate, o instituţie atât te cinsteşte, cât ai ştiut neîncetat şi permanent a te cinsti pe tine însuşi. Dar, chiar dacă societatea — la un moment dat — n'ar mai avea nimic sfânt de urmat şi păzit, D-voastră încă aţi fi un exemplu, pentru că aţi fost un aprig păzitor al lui jus et lex, la umbra cărora v'aţi făurit conduita vieţii D-voastre în a nu admite nimic în afara a ceiace este drept, a ceiace este lege.

Şcoala noastră nu a fost lipsită niciodată de această atitudine a D-voastre, de păzire a legii şi dreptului, fără esitare, fără şovăire.

Prin urmare, mult stimat coleg şi prea iubite fost profesor, vă rog a nu lua în nume de rău laudele ce vi le-am adus, pentru că laude nu sunt; dinpotrivă: cuvinte reale, cinstite şi adevrate. Nu sunt numai eu, care am îndrăznit a vă socoti, aşa cum v'am socotit. O lume întreagă şi toate generaţiile — pe care le-aţi crescut la sânul cuvântului cald şi sfătuitor al D-voastre — o spun *trebuie s'o spună*, căci: ori este întuneric, ori este lumină, ori este adevăr ori este minciună. *In cazul de faţă nu este alt ceva, decât numai adevăr şi lumină.*

Dar cugetul nu mă lasă a nu vă mărturisii că şcoala noastră se simte stingherită, că nu mai vă poate avea în mijlocul ei... cu cuvântul D-voastre *autoritar*, cu îndemnul stăruitor, cinstit şi drept al D-voastre în orice chestiune şcolărească; cu persoana D-voastre, care înveseleaşi tinereţele primăvăratice, maturitatea potoliită şi bătrâneţele designate... Parcă un sentiment nostalgic mă cuprinde — pe mine personal —, care am cunoscut întreaga pleiadă a profesorilor de mare faimă şi renume a acestui liceu, când văd că această pleiadă se răreşte din ce în ce.

Dee Domnul ca figura D-voastre să fie îmbold şi icoană vie, pentru toţi cei ce vor avea cădere a călca pragul şcolii noastre.

Şi pentru ca cuvântul meu să ia sfârşit, permiteţi-mi în numele şcolii pe care am cinstea s'o reprezint, a vă arăta toată gratitudinea din partea ei, pentru cel ce aţi fost profesor între profesori, om între oameni; iubit, venerat şi stimat dela cel mai mic până la cel mai mare. Dee Domnul, ca să aveţi o viaţă lungă şi mulţămitoare pentru că şcoala noastră să fie proteguită atunci când în impas fiind va avea nevoie de sfatul şi vorba înţeleaptă a D-voastre.

Vă urăm deci în numele şcolii şi al tuturor profesorilor acestei şcoli, D-voastre, soţiei D-voastre stimată şi onorată, întregii D-voastre familii, toată fericirea, şi bucuria, de care să nu fiţi lipsiţi niciodată.

Să trăiţi întru mulţi ani deapauri senini şi sănătoşi. Aşa ne rugăm ferbinte lui Dumnezeu să fie.

Cuvântarea Domnului C. Popescu Gruia
Preşedintele Asociaţiei Profesorilor Secundari
Secţia Ploeşti

Onorată Asistenţă,

Sărbătoritul de astăzi încheie o activitate socială, naţională şi didactică neîntreruptă timp de 40 ani. După strălucite studii ca licean şi student, a fost numit în învăţământul secundar în 1896 la liceul Carol I din Craiova. După 4 ani, în 1900, vine în oraşul Ploeşti la şcoala comercială a cărei direcţie i se încredinţează în anul 1904, unde contribuie cu priceperea sa la temeinica aşezare şi organizare a învăţământului comercial. Dar instituţia pe care a servit-o cu mai multă râvnă şi cu mai mult folos pentru şcoala românească a fost Liceul Sf. Petru şi Pavel, căruia din 1902 şi până în prezent, i-a dat şi entuziasmul tinereţii sale, forţa echilibrată a maturităţii, precum şi înţelepciunea unei vieţi şi de muncă luminată.

Dar D-l profesor Aurelian Moşoiu, om de iniţiativă creatoare, n'a fost numai energia ce s'a dăruit şcolii ca să facă dintr'însa, un institut de instrucţie şi educaţie, limitându-se numai la catedra sa de limba latină şi germană. Ci a fost rând pe rând solicitat să aducă lumina minţii sale şi tactul său organi-

zator și altor instituții din oraș. D-sa este reorganizatorul școlii de meserii și președintele comitetului școlar al acestei școli, din 1922 și până azi. A fost 8 ani președintele comitetului școlar al școlii profesionale de fete, de 3 ani conduce ca președinte comitetul școlar județean, iar de 17 ani este membru al comitetului școlar al liceului Despina Doamna, în care calitate a inițiat și dus la bun sfârșit completarea construcției acestui liceu.

Păstrând buna tradiție a patriei noastre, D-sa a îmbrățișat cu același entuziasm problemele bisericii ortodoxe române. Epitrop la biserica enoriei sale și membru în adunarea eparhială și consiliul eparhial bisericesc, s'a străduit să fie mereu aproape, prin activitatea sa școlară și bisericească aceste 2 instituții puse în serviciul neamului și să le îndrumeze către rolul lor social și istoric de forțe de conservare, propășire și unificare a conștiinței naționale.

N'a fost un râvnitor de situații pentru satisfacerea orgoliului său. Dovada cea mai eloquentă este că plecându-se cu dragoste părintească asupra generațiilor tinere de școlari, 30 de ani a condus societatea de lectură I. L. Caragiale, afiliată liceului Petru și Pavel, unde în tăcere, cu sufletele apropiate, profesor și elevi, au început să descifreze spiritul închis în operele literare clasice și moderne, în afară de activitatea impusă de programe, în afară de activitatea didactică adeseori incrustată de formalism și scolasticism și să dea astfel liber curs spontaneității școlarilor săi. Pe această cale elevii au avut puțința să se apropie și mai mult de concepția de viață și simțirea nobilă și fecundă a creatorilor de bunuri spirituale și să trăiască prin rezonanța sufletească, proșpețimea, puritatea și așa putea zice răcoarea sursei însăși.

Alții vor proslăvi desigur și activitatea sa de om politic militant, fost ajutor de primar și în două rânduri membru al corpurilor legiuitoare ca senator de Prahova. Eu mă voi ține însă să mai relev acele momente din viața sa care îl ridică și în ochii noștri, al colegilor săi, pentru că e vorba de mândria corpului didactic, și îl va ridica în ochii generațiilor tinere, prezente și viitoare, care trebuie să știe și să șape adânc în conștiința lor, ca exemplu de urmat, că profesorul Aurelian Moșoiu la vârsta de 45 ani și-a părăsit soția și copiii și din porunca lăuntrică a conștiinței sale s'a înrolat ca voluntar în marele război de întregirea neamului.

Nu putea să rămână indiferent la chemarea supremă a patriei, la jertfa pe care o porunca în acel ceas instinctul național, acela care de pe catedră propagase iubirea de patrie și ca toată generația sa imperativul idealului național. El n'a făcut acest act pentru că i-au impus legile țării, nefiind în cadrele armatei, ci pentru că i-a impus sângele său și conștiința sa. I-a impus-o conștiința sa de profesor îndrumător de neam, i-a impus-o sângele său, pentru că, să nu uităm, că el e urmașul acelorași părinți care au dat naștere unui alt brav, generalului Moșoiu, cel care după atâtea biruințe în campania din 1916—18 era menit să înfigă steagul românesc până la malurile Tisei, în expediția contra Ungariei bolcevizată și răsvrătită.

Și ceace vreau să mai relev despre sărbătoritul de azi este același lucru ce trebuie să-l relevăm despre fiecare profesor în parte și despre toți la oaltă.

Ai intrat ilustre sărbătorit în oastea luminătorilor neamului acum 40 ani tânăr și entuziast, așa cum intră fiecă profesor în cariera îmbrățișată. Această carieră, e o carieră închisă, fără înaintări și fără recompensă alta decât aceea a datoriei împlinite. Profesor ai intrat, tot profesor ieși. Ieși însă lăsând în această instituție tinerețea și entuziasmul cu care ai intrat la început. Nu știu și n'am aflat să ai măcar o decorațiune, pe care alți grăbiți și neverificați în ștutul de serviciu pentru neam ca D-ta, o au. Nu știu dacă organele noastre tutelare și-au recunoscut în altfel meritele decât în niște procese verbale de inspecție pe fițele galbene dintr'un registru prăfuit. Aceasta e soarta noastră a tuturor profesorilor, să muncim fără speranța unei erarhizări; bun sau mai puțin bun, cu vocație ori fără vocație, cu râvnă ori apatici și indiferenți, parcurgem toți același drum, marcat din 5 în 5 ani, de un plus neînsemnat de salariu, adesea și acela primeduit de nevoile bugetare ale statului. Aici însă stă puterea și valoarea biruinței noastre, în viața pe care trebuie să o aprecieze și cei prezenți și cei viitori. Și anume: că noi găsim puterea să muncim și să biruim nici în materie, nici în onorurile unei erarhizări. Acei profesori, care și-au făcut și-și vor face datoria așa cum D-v. v'ați făcut-o n'au avut și nu vor avea alt suport decât înalta concepție despre datorie în serviciu patriei și porunca lăuntrică a conștiinței pe care marele filosof Kant a formulat-o astfel: „Fă așa ca fapta ta să poată fi luată drept regulă universală”. Aceasta însemnează că orice mobil exterior și

trecător care imboldește la muncă este artificial și singurele mobile cu valoare morală universală, le aflăm în construcția noastră sufletească, în vocația noastră și în conștiința noastră.

Despre această parte, și așa înțeleasă profesiunea înlăuntru unei vieți de muncă și de jertfă, D-v. rămâneți pentru noi toți un exemplu de urmat.

Asociația profesorilor secundari din Ploiești, al cărei întâiul președinte ați fost D-v., cu autoritate și prestigiu, m'a delegat pe mine președintele ei de azi, să vă aduc omagiul nostru al tuturor D-nelor colege și D-lor colegi și vă dorim să vă bucurați încă multă vreme de sănătate și voieșie, iar noi vom păstra pururea scump inimilor noastre exemplul ce ați fost ca om, ca cetățean și ca profesor.

C. POPESCU GRUIA
Președintele Asoc. Prof. Secundari
Ploiești

Cuvântarea Domnului Colonel Ion Mitulescu
Președintele Comitetului Școlar al Liceului
Sf-ții Petru și Pavel.—Ploiești.

Doamnelor, Domnilor și Jubiți Elevi

În calitatea mea de președinte al comitetului școlar al liceului, mulțumesc din toată inima Domnilor Profesori din Comitetul de organizare pentru sărbătorirea Domnului Profesor Aurelian Moșoiu, cu ocazia eșirii D-sale la pensie, că au luat inițiativa de a se da posibilitatea și părinților, al căror exponent sunt, ca să-și spună cuvântul de recunoștință ce au față de sărbătorit.

Domnul Profesor Aurelian Moșoiu pe lângă cariera sa de profesor de limba și literatura latină, căreia i s'a devotat mai bine de patru decenii, a îndeplinit și diferite alte demnități în mare parte administrative.

În toate aceste demnități, sărbătoritul de azi, prin căldura inimii sale și caracterul său, pe unde a trecut, a făcut să domnească numai și numai armonia, călăuzit fiind întotdeauna că: „Unirea face puterea” și că numai prin unire a ajuns la rezultate bune și cu adevărat folositoare pretutindeni unde i s'a încredințat gospodăria și păstrarea banului public,

Dovadă avem.

Ca Director al școlii a căutat a face o bună gospodărie îngrijind și îmbunătățind starea localurilor căutând a face economii; pantru creerea de noi fonduri, cari în viitor să fie întrebuințate în interesul strict al școlii.

Ca Senator a ajutat din răspuțeri instituțiile școlare din județul Prahova și orașul Ploiești.

Ca Președinte al Comitetului Școlar al Școlii de Meserii din Ploiești, unde funcționează mai bine de 15 ani, a adus îmbunătățiri radicale localului, a îngrijit și se îngrijește de internatul acestei școli, administrându-se elevilor hrană bună și dormitoare igienice.

Ca Președinte al Comitetului Școlar al Școlii Profesionale de fete, — timp de 8 ani — a avut toată grija și a dat toată atențiunea strângerei de fonduri pentru construirea unui local propriu și modern, (care în scurt timp va fi fapt împlinit).

Ca membru în Comitetul Școlar la Liceul de fete Despina Doamna unde are cinstea să funcționeze și astăzi, a contribuit în bună măsură la mărirea localului prin adăogirea unei aripi la vechiul local,

Ca președinte al Comitetului Școlar Județean de aproape trei ani de când funcționează, în această demnitate, s'a îngrijit ca fondurile afectate școlilor din județ să fie distribuite fără părtinire și numai acolo unde cu adevărat s'ar simți nevoia de noi localuri și îmbunătățiri la cele existente; — și aci a aplicat măsura dreaptă ca în toate acțiunile sale.

Doamnelor, Domnilor și Jubiți Elevi,

Astfel, Domnul Profesor Aurelian Moșoiu și-a făcut apostolatul timp mai bine de 4 decenii, pe terenul școlii și culturii poporului său, achitându-se în mod cu totul superior și aceasta datorită numai și numai, cum am arătat mai sus, calităților sale de om întreg și cu o pregătire excepțională din toate punctele de vedere.

Astăzi, se retrage la pensie, nu că nu ar mai putea folosi catedra sa mai departe cu aceiaș demnitate, dar se retrage că legiurile Țării impun aceasta ori cărui cetățean; rămâne însă mai departe în restul demnităților unde se bucură de încrederea desăvârșită a societății.

Doamnelor, Domnilor și Jubii Elevi,

În numele părinților și fiilor lor, pentru munca depusă în pregătirea tinerelor generații și a diferitelor posturi de încredere ce a condus și conduce, rugăm pe Domnul Profesor Aurelian Moșoiu să primească mulțumiri de recunoștință, asigurându-l că se va bucura tot restul vieții D-sale de stima și respectul cvenit din partea noastră.

Deasemenea vă rugăm, Doamne Profesor, D-voastre, familii și tuturor ce vă înconjoară și vă sunt dragi, să trăiți încă mulți ani cu sănătate și bună dispoziție ca să vă bucurați cu adevărat de roadele muncii ce a-ți depus.

LT. COL. I. MITULESCU

Președintele Comitetului Liceului Sf-ții Petru și Pavel
Ploești.

Cuvântarea Domnului Prof. D. Munteanu-Râmnic

Jubite Coleg și Onorată Adunare,

Anume am cerut onor. comitet al sărbătoririi, să iau cuvântul la sfârșit, în numele Ligii Culturale a Românilor, ca membru al secției locale, membru al Comitetului Central și ca vechiu ligist de peste patruzeci de ani — din clasa 7 a a liceului — ca, după ce se încheie cu tot ce privește școala, să i se dea sărbătoririi și-un înțeles mai larg, în legătură cu tot ce este luptă și cultură națională.

Că Liga Culturală a fost creată în împrejurări mari și neasemuite ale vieții poporului nostru și că a trebuit să-și închine toate puterile primului ei scop, bine cunoscut și cu ajutorul lui D-zeu cu prisosință îndeplinit, aceasta nu-i scade cu nimic, astăzi, în România întregită, marele-i scop și rol actual, de-atâtea ori clar, cald și puternic afirmat de D-l Prof. N. Iorga, președintele Comitetului Central: de-a lupta pentru răspândirea culturii și trezirea conștiinței naționale, precum și pentru încheierea sufletului unitar-național în forță creatoare a culturii specifice, contribuind astfel, prin bogăția și originalitatea ei, la cul-

tura omenirii—sîlindu-se în acelaș timp, prin toate mijloacele, ca fiecare Român să poată deveni un element de mulțumire, propășire și garanție materială și morală, pentru ceea ce poporul nostru a dobândit și realizat, cași pentru ceea ce trebuie să așeze în viitor.

Iată pentru ce Liga Culturală, iubite coleg și onorată adunare, ia parte la această sărbătorire și recunoaște că D-l Profesor Aurelian Moșoiu a fost preocupat, în primul rând, de nobila, augusta îndatorire a școlii, a propovăduirii, a profesoratului. Și pentru că mă găsesc într'o împrejurare prielnică, găsesc că e locul să resping termenii atât de greșit întrebuințați de-atâtea ori, de „dascăl” și de „apostol”. Cred că e mult mai bine să vă amintesc de sguduitoarea impresie ce-a produs declarația M. S. Regelui Carol II, la recentul congres al învățătorilor, că dacă n'ar fi ceea ce este—și D-zeu să ni-l fie acolo mult și bine!—ar dori să fie învățător, om al școlii. Tot astfel, nu e mult de atunci, D-l Profesor A. C. Cuza compara cu un cristal sufletul omului de școală. Și-ați auzit cum Toșo, marele amiral japonez, după strălucita-i victorie împotriva Rușilor, întrebat fiind de răsplată l-ar mulțumi, a răspuns: o catedră de învățător! Și pentru că tot întâlnim termenul, e nevoie de o parenteză, ca să ne înțelegem: învățător înseamnă om al școlii de orice grad, având aceeași chemare și îndatorire toți, cel primar ca și cel secundar ori universitar. Vorba D-lui Iorga: „secundar este cine vrea să fie... secundar”. Totuși este adevărat că în școala secundară, opt ani, zi cu zi, ceas cu ceas, se încrează mai mult și mai intens la formarea sufletelor, a caracterului. În genere însă, o școală, o clasă, o catedră, o lecție, sunt tot atâtea mari și tainice mijloace pentru a pregăti, îmbogăți și întări sufletul fiecărui Român, sufletul unui popor întreg. E o datorie sfântă pentru fiecare profesor, cași pentru fiecare elev, să muncească, în credința că munca lui de fiecare zi și de fiecare lecție, este și'n slujba Patriei.

De unde e și mai de'nțeles acum această participare și recunoaștere a Ligii Culturale, iubite coleg, odată ce D-ta ai fost tot timpul, an de an și zi de zi, un adevărat profesor, în slujba școlii și-a patriei.

Și nu numai atât! Omul vrednic, în orice îndeplinește cu gând nobil și scop bun, trebuie să puie tot sufletul, fie lucrul lui cât de mic sau cât de mare. Prin urmare și'n orice slujbă, îndatorire, însărcinare ori meserie. Conștiincios și cinstit, fără gând de răsplată sau teamă de pedeapsă, ca și cucernicul preot din altar, cu smerenie și pietate. E nevoie mai mult ca oricând să fie oricine omul meseriei lui. Ar fi desăvârșit progres, dacă toți ar munci, dacă toți ar munci în rostul lor. D-ta domnule coleg, ai fost și te-ai silit să fii omul meseriei D-tale. Ai fost omul cum se cade, omul de nădejde, „vir bonus”, cum ziceau străbunii, din graiul și înțelepciunea căroră, luând alți vorbitori dinaintea mea—și nu vreau să mă las — adaog și eu c'ai fost și „integer vi scelerisque purus”, adică „integru și fără de prihană”, iar mai parafrazând, cu gândul că-ți face plăcere și latineasca noastră, iarăși adaog c'ai muncit în școală „non ad deponendam, sed ad confirmandam... diligentiam”.

Și eu socotesc, cu iertăciune pentru cine crede altfel, că față de pensionarea unui astfel de profesor și slujbaș, este bine să folosesc prilejul, mai ales că sunt de față și parlamentari și înalți dregători, ca să se înțeleagă cât mai bine ce greșală se face cu termenul și înțelesul care se dă pensionării. Nu mai vorbesc de nedreapta micșorare a „apuntamentelor”, dela leafă la „pensie”. Oficios, drept e, că se zice „și-a aranjat” ori „și-a regulat drepturile la pensie”—dar obicinuit „trecut” sau „scos la pensie”, de-ai crede că e tot una cu aruncat de-o parte, dat la magazie sau așa ceva, în cele mai multe cazuri. Și nu e drept, nu e bine, nu se cuvine. Tot D-l N. Iorga, deși n'a fost pensionat încă, a fost cel dintâiu care a protestat, propunând denumirea de „profesor onorar”, înțelegându-se astfel că e vorba de trecerea în rândul celor pe care-i onorezi (la Romani, în anumite cazuri: *honesta missio*!) pentru timpul cât și-au închinat viața lor binelui public, urmând a fi cinștiți și răsplătiți cu odihnă, recunoașteri și recompense. Este încă un motiv, pentru care cu vie plăcere am primit să iau parte la sărbătorire, Domnule Moșoiu., găsind prilejul de-a adăoga la mulțumirile ce primești, pentru cece ai muncit cu atât folos, urându-ți încă ani mulți și fericiți de odihnă și bucurie. **Și-mi îngăduiți a îndrepta**

aceste mulțumiri și urări, folosind prilejul, deoarece n'am luat parte și la sărbătorirea dâșilor, și către ceilalți cari se bucură încă astăzi, în mijlocul nostru, de situația de „profesori-onorari”, cum sunt iubiți și stimați colegi. D-nii: T. Raica, A. Șuluț, Sf. Sa Pr. Gh. Chirică, Pană Popescu, I. A. Bassarabescu și Gr. Niculescu.

Venind însă la D-ta, nu uităm, scumpe coleg, și celelalte îndatoriri și însărcinări pe care le-ai îndeplinit, în afară de profesorat. E o datorie și pentru cel ce este omul meseriei lui, să jertfească „prisoasele”, cum se zice, (timp, mijloace, energie, talent, cultură) pentru alte rosturi publice. D-ta ai fost chemat, în afară de școală, și la alte îndatoriri de conducere, muncă, luptă, răspunderi și realizări de caracter cultural-administrativ, economic și național, cum știm și cum s'a văzut și astăzi, din biografia pe care au schițat-o inimos și cu talent, antevorbitorii mei. Dar eu țin să mă opresc și la altceva. D-ta ai făcut și politică. Și bine ai făcut. Eu cred că profesorii, oamenii școlii în genere, prin pregătirea, firea și împrejurările fericite în care profesează, chiar nerăsplătiți, sunt cei mai chemați pentru a avea cuvânt și rol în treburile publice. Politica e tot o formă de cultură, când e adevărată politică — cu scop numai și numai binele obștească — când e cinstit, demn și generos făcută, pe temeiuri de idei, luptă și idealitate.

Ei bine, onorate coleg, noi avem credința că D-ta și'n această manifestare, ca om politic (membru al unei organizații, consilier, parlamentar ș. a.), indiferent în ce partid ai fost — și-ai fi fost același în orice partid! — ai urmat această cale și aceste deprinderi de politică adevărată, curată, generoasă....

Dar gospodăria! Da, e bine s'o spunem pentru cei ce nu știu sau nu cred, că este tot o formă de cultură. De-am fi cât mai gospodari, cât mai mulți, fie acasă, fie'n treburile publice — e aproape tot una! — țara s'ar bucura de sănătate și randuială, de mare belșug și de tot mai bun nume.

Noi te felicităm, Domnule Moșoiu, și pentru că ai știut să dobândești în ambele aceste împrejurări, bune rezultate. O știm bine. La D-ta acasă și'n treburile publice, ai fost și ești cinstit și vrednic gospodar!

* * *

Și-apropiindu-ne de incheiere, cu vie plăcere ne reamintim că ți-ai îndeplinit nu numai datoria de soldat al Ligii Culturale — vechiu membru al secției ploieștene — soldat al românismului și al doctrinei naționaliste, dar, cu toată vârsta și lipsa de pregătire, și datoria de soldat al Țării în vremea marelui răboiu pentru unirea tuturor Românilor, pe cât se putea și se cădea. Te-am întâlnit în Moldova pribegiei eroice și-a tuturor nădejdlor, unde ai plecat cu Steagul Țării, și-ai îndurat, odată cu toată armia și toată nația, — firește mai primejdios și vitejește pe front, mai chinuitor și cu mai puține nădejdi inapoia frontului — lipsurile și suferințele, boalele și relele de tot felul, neincetata și recea amenințare a morții, cași a deștărării — toate pentru Dacia visurilor noastre, dar răsplățiți fiind, generație fericită, cu realizarea lor deplină — credință și fapte, pentru care noi ne putem privi în ochi, mulțumiți și siguri, fără nici-o urmă de conștiință tulburată...

* * *

Și chiar drept incheiere, cu toții trebuie să ne amintim că noi nu suntem numai noi, prezentul — dar și ceea ce reprezentăm ca nume, sânge, suflet și trecut, viață istorică, moșii și strămoșii, ținuturile și felul de Români din care ne tragem, din care ne-am ridicat la lumină și viață. Noi nu uităm, tubite coleg, că D-ta ești din Bran, din Țara Bârsei, că ești fiul sufletesc al vestitelor școli ale Brașovului, că ești Român din Ardeal, de unde sute de ani s'au coborât în Țara liberă oierii — Mocani, Mărgineni și Săceleni, — cași negustorii și cărturarii, ba și militarii — și-aici e locul, cu voia D-tale, să evoc umbra glorioasă a fratelui D-tale, Generalul Traian Moșoiu, cel care a intrat biruitor, în fruntea oștirii noastre, în Budapesta, capitala dușmanului și tiranului milenar. Faci parte și D-ta, și Liga Culturală trebuie să recunoască și să răsplătească, din aceia ce sute de ani au adus în Țara Liberă, sânge și suflet românesc, înprosperare și tărie, față de întâmplătoarele elemente alogene, precum și puternic adaos democratic și etnic-național!

* * *

Pentru toate aceste motive, iubite și onorate coleg, Liga Culturală a Românilor — ținând seamă de trecutul D-tale vrednic, curat și românesc, cași de faptul că te-ai păstrat voinic la trup,

cu ochii vii și sufletul la fel, nădăjduiește că părăsind azi școala, încă vei prețui-o și vei iubi-o, și că având mulți ani rodnici și fericiți, de dăruit încă pentru neam și cultura lui, — mărturisește și întărește azi prin mine, că ai păstrat neclintit credința și cu prisosință ți-ai îndeplinit datoria de Român! Mulți ani încă să trăiești și să slujești Patriei!

Iar D-v. toți, onorată adunare, uniți-vă cu mine, să-i urăm în graiul mândru strămoșesc, iubit și venerat:

Vivat, crească, floreat!

Cuvântarea Domnului T. Goruneanu Președinte al Tribunalului Prahova

Omagiu profesorului Aurelian Moșoiu.

Fragment din cuvântarea ținută de d-nul Tului I. Goruneanu, președinte la Tribunalul Prahova, în numele foștilor elevi ai sărbătoritului)

Scopul învățământul contemporan, nu este de a pregăti simplii dialecticieni cari să știe numai a raționa exact și nici simplii retori, cari să știe doar a vorbi frumos și a scrie corect.

Elevul, adică omul de mâine, trebuie să fie din ce în ce mai mult un spirit deschis și luminat, căruia nu trebuie să-i scape nimic din ceea ce a dobândit știința omenească.

Dar studiul faptelor, adică al realităților materiale și morale, trebuie să meargă mână în mână cu umanismul, adică cu clasicismul rațional, care ne învață să judecăm exact, și să ne exprimăm în vorbă și în scris, frumos și co.ect.

Realismul și clasicismul, trebuie să se îmbine și să se completeze, cel puțin în primul ciclu al claselor secundare, într'un tot armonic.

Acesta este idealul învățământului contemporan. Desigur, domnule Profesor Moșoi, că rostul predării limbii și literaturii latine, (așa cum D-v. ni le predați în școală, cu dragoste și multă pricepere) nu-l înțelegeam îndeajuns, acum aproape 30 de ani, noi foștii d-v. elevi. Abia mai târziu prin perspectiva pe care ni-a dat-o vremea am înțeles ce mare operă ați înlăptuit, iar dacă noi foștii d-v. discipoli, am învățat mai târziu să admirăm munca corectă, ordinea în gândire, și frumosul în expresiune,

D-voastră, ca profesor de limba și literatura latină v'o datorăm în cea mai mare parte.

Ca svonul molcom al unui pârâu cu apa lină, mai stârue și azi în auzul nostru: „*Gallia omnia est divisa in partes tres.*” În sufletul nostru, marele Caesar învingătorul Galilor, trăește încă „*Quosque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?*” și-l simim pe Cicero, înfiorând cu verbul său inaripat senatul roman, înverșunându-l contra lui Catalina.

„*Urbem Romam a principio reges habuere*” ne-a spus în stilul său de piatră eruditul Tacit și nu l'am uitat (măcar că „*Analele*” erau grele la tradus căci d-l profesor Moșoi, nu ne lăsa să întrebuițăm „*juxta*”).

„*Conticuere omnes, intentique ora tenebant.*”

„*Inde toro pater Aeneas, sic orsus ab alto,*” ne povestește fermecătorul Virgil, în stilul său înflorit și amintirea muzicii lui ritmice, încă nu ne-a părăsit.

Dar ce putem spune de versurile blândului, finului și duiosului Horațiu?

„*Diffugere nives, redeunt jam gramina campis.*”

„*Arboribusque comae,*”

„*Mutat terra, vices et decrescentia ripas.*”

„*Flumina praetereunt.*”

(Carmen VI. Ad Torquatum).

Care poet modern, a putut să redea mai plastic și mai pitoresc tabloul primăverii decât Horațiu, în versurile de mai sus, și care filosof a putut să exprime mai sugestiv melancolia timpului care se scurge, decât acelaș poet, în memorabilele stihuri:

„*Quis scit an adjciant, hodierna crastina summae.*”

„*Tempora, Di superi?*”

(Cine știe dacă zeii, îți vor mai da răgaz să adaugi ziua de mâine. la cea de azi!).

Domnule Profesor Moșoi, d-v. ne-ați chemat în societatea înțeleptului Titu Liviu, a suavului Ovidiu, a sublimului Lucrețiu și a spiritualului Marțial. Ne-am simțit atât de bine printre ei, și ecoul concertului spiritual, pe care l-ați condus cu măiestrie, a rămas pentru totdeauna în auzul și în simțirile noastre.

O spune aceasta un fost elev al d-v., după 26 de ani, de la ultima lecție de „prosodie” și „scandare.”

Dar d-v., *Demnule Moșoi*, ați fost pentru noi, foștii elevi, nu numai profesor, ci și părintele sufletesc a 37 de promoțiuni ale liceului din Ploești.

Ca profesor, ca diriginte al clasei și ca președinte al societății de lectură „*Ion L. Caragiale*”, ne-ați deslușit tainele frumosului, ne-ați învățat să raționăm corect, și ne-ați aprins puternic flacăra patriotismului, mai ales nouă, cari am absolvit liceul, în preajma marelui război. Fructul strădaniei și sufletului d-v. s'a văzut: din promoția mea de liceu 6 camarazi au căzut cu arma în mână, și toți ne-am dat obolul în slujba patriei și în lupta pentru așezarea hotarelor.

D-v. ne-ați fost profesor, ne-ați fost părinte și un excelent îndrumător în viață.

Ați fost destul de bun cu noi, deși păreați uneori sever: în realitate ați fost totdeauna „*un om dintr'o bucată.*”

Și ca să vă amintesc de îndrumările înțelepte și de aforismele și locuțiunile d-v. dragi, care ne-au călăuzit viața, vă voi spune „*exempli gratia*” că ne-ați luat „*ab ovo*” și noi am crezut în vorbele d-v., căci „*magister dixit*”. Ne-ați spus că atunci când facem binele, trebuie să-l facem repede: „*bis dat, qui cito dat*”, totuși „*festina lente!*”. Ne-ați învățat să fim modești; „*nec sutor ultra crepidam*”, temperați: „*uti non abuit*”, măsurati: „*est modus in rebus*”, dar nu timizi, căci „*audaces fortuna juvat*”. Să fim uniți; „*concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur*”.

Să iubim munca, fiindcă „*labor omnia vincit improbus*”, și să punem dragoste în orice activitate, căci „*omnia vincit amor*”.

Să stăruim în ceea ce facem căci „*bis repelita placet*” (oricât această ide ar părea potrivnică indemnului: „*non bis in idem*”).

Ați fost totdeauna înțelegătorul inimilor tinere, de care ca bun pedagog, ați știut să vă apropiați: „*maxima, debetur, puero, reverentia*”.

Ne-ați chemat atențiunea asupra preceptelor filosofice și religioase: „*Initium sapientiae, timor Domini*”, să apreciem dreptatea: „*justia fundamentum regnorum*”, „*jus est ars boni et aequi*”, dar „*sumum jus, suma injuria*”. Să fim totuși preveniți că „*veritas, odium parit*”.

În fața voințe divine să ne resemnăm: „*Ita diis placuit.*” Să nu forțăm realitatea căci „*natura expelles furca, tamen usque recuret.*” dar să avem încredere în ordinea ei. „*natura non facit saltus.*” Să dorim libertatea ordonată: „*sub lege libertas.*” să întovărășim folosul cu plăcutul: „*utile dulci.*” Să prețuim faptele: „*res, non verba.*” spiritul: „*mens agitat molem.*”, dar să nu neglijem corpul: „*mens sana in corpore sano.*”

Omul incult n'are nici o dorință: „*ignoti nulla cupido*” și orice vede, îi pare minunat: „*omne ignotum pro magnifico.*”

În sfârșit, domnule Profesor, ca bun patriot, încă de mult ne-ați prevenit: „*si vis pacem, para bellum.*”; ne-ați recomandat să lucrăm: „*manu militari*” și gândindu-vă la supremul sacrificiu, la „*casus belli.*” ne-ați dat încredințarea că „*dulce et decorum est pro patria mori.*”

După o lungă despărțire, dela luarea bacalaureatului. „*ad majorem dei gloria.*” vă revedem azi. Domnule Profesor, „*statu quo!*”

Nici o schimbare!

Sunteți la trup, voinic și „verde” iar inteligența d-v., atât de bine echilibrată, („*aequo animo.*”) e gata să străbată noi câmpuri de activitate.

„*Deo gratias!*”

La vârsta de 65 de ani și după peste 40 de ani de apostolat („*Eheu! fugaces labuntur anni!*”) nu vi s'ar putea spune de loc „*Quantum mutatus ab illo!*” (precum a exclamat cândva *Aeneas* către *Hector*, când l'a văzut în vis, schimbat la față). Ați fost și ați rămas: „*vir bonus dicendi peritus.*” Vă amintesc aceasta, D-voastre: „*de omni re scibili.*” un sfătuitor ascultat, iar nu „*vox clamantis in deserto.*”

Sunteți dintre „*beati possidentes.*” ale unei averi spirituale imense; personal, n'ați cunoscut „*auri sacra fames.*” ci „desinteresat în viața publică și corect în viața privată” v'ați făcut un însemnat scop din educarea distinșilor d-v. fii, (bunii mei prieteni *Virgil* și *Corneliu*), după pilda pe care le-ați dat-o, cu propria d-v. viață: „*qualis pater, talis filius.*”

Deși vă separați acum de catedră, viața publică vă va reclama totuși, încă mult timp.

Încă nu puteți spune: „*finis coronat opus.*” și nici noi, nu ne putem lua rămas bun: „*eternum vale.*” dela activitatea d-v.

În ce mă privește, voi considera totdeauna, ca o mândrie de a vă fi fost elev: „*et in Arcadia ego!*” Dar acum elogiul, sau mai degrabă, portretul ce am încercat să vi-l schițez, — s'a terminat: „*acta est fabula.*”

Domnule Profesor,

„*Nunc est bibendum!*” „*Carpe diem.*” et „*Gaudeamus.*” Ca și marele *Horățiu*, după o muncă grea dar rodnică, pe bună dreptate, puteți exclama: „*Exegi monumentum aere perennius!*”

Onorată asistență,

„*Ab imo pectore.*” să urăm și să strigăm magistrului: „*Vivat et floreat!*”

„*Dixi et salvavi animam meam!*”

TULIUS GORUNEANU

Cuvântarea Domnului Opriș V. Mihai
Elev Clasa 8 Lit.

Praefare magister,

Sedulitates omnes, quas innumerabilium ordinorum discipulorum, quos avorum Romanorum disciplinam docuisti, praestitisti, hoc monumentum praeclarum splendide coronat.

Qutes, in qua ingredieris, tantae et diutinae operae, digna recompensatio est.

Nos, discipuli, semper recordabimur doctrinarum, quas a te docta disciplina latina instruxit, continuo meminerimus sententiarum prudentis populi Romani, cognitarum per te, sed imprimis nunquam obliviscemur exempli vitae virtute praeditae et consecratae studii continentis scholae, patriae, culturaeque, quem magister Romanorum disciplinae nobis obtulit.

Omnibus utilibus rebus, quas a te didicimus, gratias agere, pollicerique perpetuam gratitudinem et Deum orare ut perfectam valetudinem felicitatemque daturus sit, in nomine postremorum discipulorum, uti permittatis, magister, quæso.

Ac item nunc, in hoc memorabile momentum, si fas est, interim opto, magister, in nomine collegarum octavae litterariae clasis, ut noster postremus dirigens, quem tanta cura consiliatum est, concilium nostris promotionis, post decem annis praesessurus sit!

Salve magister!

OPRIȘ V. MIHAI

Cuvântarea Domnului Profesor Aurelian Moșoiu

Doamnelor și Domnilor,

Stăpânit de emoție în fața acestei impunătoare manifestații de simpatie, al cărei obiectiv este smerita mea persoană, stau și mă întreb, dacă cuvintele mele vor putea tâlmăci, în toată a-dâncimea ei, recunoștința ce vă sunt dator.

Da!

Gratitudinea mea este cu adevărat profundă. Cuvintele nu o pot tâlmăci. Numai sufletul meu o poate măsura!

Ea se îndreaptă către toți D-vs., cari fie prin prezența aci, fie prin grai viu, sau prin scris, m'ați învrednicit de această manifestație.

Gratitudinea mea se îndreaptă în deosebi către stimații și iubiții mei colegi, cari prin Comitetul lor de inițiativă, în frunte cu distinsul și inimosul Director al Liceului, într'un efan de colegialitate au crezut de cuviință să dea unui fapt limitat și personal, amploarea unei sărbătoriri de proporțiile acestela: — de altfel o acțiune, pe care n'am avut și n'am dreptul s'o contrazic.

De asemenea gratitudinea mea se îndreaptă către distinșii cuvântători cari în nemărginita lor bunăvoință, au găsit că este cazul să-mi adreseze cuvinte de laudă, cuvinte măgulitoare, pentru care le rămân recunoscător, dar cari au pus la grea încercare obișnuita mea modestie.

Gratitudinea mea se mai îndreaptă către scumpii mei elevi unii foști, alții actuali, cari s'au grăbit să fie în aceste momente solemne împrejurul meu, părintele lor sufletesc.

Gratitudinea mea respectoasă se îndreaptă și către autori-

fatea superioara școlară, care a ținut să se asocieze la această sărbătorire, și prin participarea unui reprezentant al său, să-i dea și o mai înaltă semnificare.

Dar eu, Doamnelor și Domnilor, încă de mai înainte, când începusem să mă apropii de termenul ieșirii din cadrele active ale corpului didactic, concepusem dorința ca acest moment să-l trec sub tăcere și fără nici un zgomot, potrivit activității mele fără zgomot. Doream deci, ca acest moment să constituie o tranșiție neobservată dela o stare veche la una nouă și să nu dea de lucru, nimănu, cu nimic.

Insă nu s'a putut! Dorința mea a trebuit să capituleze în fața dorinței colegilor mei. Anume s'a găsit nimerit și poate util, ca în momentul retragerii, după împlinirea a 41 de ani în serviciul școlaei să fiu poțtit a asista la o manifestație de felul acesta.

Dar aceasta înseamna pentru mine, obligația de a da șeamă, dacă mi-am îndeplinit sau nu datoria acolo, unde am fost pus să slujesc. Așa fiind pusă, în fondul ei chestiunea, nu puteam avea cuvânt să mă opun, și m'am supus, așa eum magistratul roman se supunea obligațiunei legale de a depune un nou jurământ, la eșirea din funcție, după cunoscuta formulă „ejurare magistratum“, adică cum că a respectat și aplicat legile și că și-a făcut dataria către Patrie.

Departe de mine gândul de a compara activitatea mea cu a unui magistrat roman, dar dacă e permis a compara pe cele mari cu cele mici, nici eu nu mă puteam sustrage unei obligațiuni, dacă nu legale, în orice caz morale, de a da socoteală de activitatea mea.

Bilanțul ei, chiar dacă nu corespunde eforturilor mele de-a lungul celor 41 ani de serviciu, sau dacă va fi mai prejos de cât așteptările altora, totuși am credința că nu este deficitar.

Și ori cât de restrânsă este acea activitate — și fără îndoială că este restrânsă datorită fie împrejurărilor, fie puținătății mele sufletești și intelectuale, — totuși am mândria, că ea este curată și pot sta cu fruntea în sus în fața opiniei publice, dreptul și neînduratul judecător al fiecăruia dintre noi.

Activitatea mea, Doamnelor și Domnilor, zic modesta mea

activitate, s'a mișcat pe două planuri: pe planul intrașcolar și pe planul extrașcolar.

Pe primul plan ea avea drept obiectiv educarea și luminaarea tineretului în colaborare strânsă și armonică cu stimații și valoroșii mei colegi, cu părinții elevilor și cu autoritatea tutelară.

Pe al doilea plan, pe cel extrașcolar ea avea să se desfășoare în mijlocul concetățenilor mei, aducând și eu aportul meu de muncă la soluționarea în bine a diverselor probleme de interes obștesc.

Îmi veți permite deci a expune în linii generale felul cum am înțeles să lucrez pe cele două planuri, iar rezultatele las să le apreciați D-vs., după justa lor valoare.

Voi începe cu Elevii.

Profesorul, în fața elevilor săi, e chemat să lucreze în două direcții: în direcția educațiunii și în direcția instrucțiunii, factori, ce se completează și susțin unul pe altul. Totuși am fost totdeauna de credință, că dintre aceste două ramuri, educațiunea trebuie să aibă prioritate fără ca cea de a doua să fie în vr'un fel neglijat. În adevăr variatele cunoștințe oricât de bine s'ar întipări totuși se uită cu timpul în bună parte. Pe când o povăță bună, o dojană administrată cu tact și înțelepciune, o îndrumare părintească, un exemplu bun și continuu din partea educatorului impresionează mai puternic și se imprimă cu mai multă trăinicie în suflet și creiază deprinderi, cari îi rămân tânărului licean toată viața. Înainte de a scoate învățați, liceul trebuie să scoată oameni cu un moral superior și cu o ideologie sănătoasă, capabili în lupta cea grea a vieții, capabili să răsbească prin vâltoarea ei și să-și croiască drum de înălțare prin cinste și demnitate.

Am spus totdeauna elevilor mei, numeroaselor serii de elevi, proveniți fie din familii bogate sau sărace, fie din oraș sau dela țară, fii de intelectuali sau de simpli muncitori, le-am spus: Călăuziți-vă fără abatere de maxima latină „ora et labora“, implorați ajutorul lui Dumnezeu și sub scutul acestui ajutor munciți și iar munciți! Fiți ascultători față de părinții voștri și față de învățătorii voștri și va fi vouă bine, iar viitorul vostru asigurat! Încredeți-vă în puterile voastre și nu disperați niciodată! Totdeauna optimiști, niciodată pesimiști, având convingerea că

virtutea e sortită să lupte, și că în cele din urmă va triumfa neapărat asupra răului și păcatului! Păstrați tradiția și credința strămoșească și fiți mândri de ea, impunând-o ori unde și față de ori cine! Mențineți intact patrimoniul lăsat vouă cu mari jertfe de generația noastră și de cele precedente și străduiți-vă să-l sporiiți, dacă vreți să vă blagoslovească generațiile ce vor veni după voi.

Aceste îndemnuri ale mele de totdeauna în trecut, le adresez și vouă actualilor elevi! Faceți ca ele să rodească în sufletele voastre! Și pentru ca roadele să fie asigurate, luați-vă câte un exemplu dintre oamenii mari cari strălucesc în istoria neamului nostru, Năzuți-vă a cunoaște luptele, suferințele și realizările lor, inspirați-vă din ele și îndreptați-vă pașii voștri pe urma lor și nu uitați, că nu valorează atât cât valorează faptele lui pentru binele obștesc!

Fiind unul din reprezentanții studiilor clasice la acest liceu, studii menite în prima linie să formeze oameni întregi și buni cetățeni, am căutat să evidențiez elevilor, din paginile nemuritoare ale autorilor latini, mărgăritarele de cugetare și înțelepciune, de virtuți sociale, de nobieță altruistă, de spirit de sacrificiu, de eroism civic și de solidaritate națională, cari au creat acea formidabilă putere politică și militară, acel imperiu universal. M'am străduit ca acele idei și simțiri să le gravez adânc în mințile și inimile elevilor în așa măsură, în cât să se transforme în note esențiale și permanente ale caracterului lor, să formeze personalități cu suficientă putere de a da mai târziu roadele corespunzătoare. M'am străduit cu atât mai mult, fiindcă tineretul ieșit din licee, după specializarea lui în învățământul superior este menit să conducă mâine țara aceasta. Răspunderea școlii și a noastră a slujitorilor ei este deci cu atât mai mare.

În această privință am bucuria să constat, că foarte mulți dintre foștii mei elevi sunt astăzi în fruntea societății: magistrați, avocați, profesori, medici, preoți, ofițeri etc., cari în locurile ce ocupă fac cinste profesorilor lor și școlii acesteia.

Luați pildă dela ei, voi elevi de azi ai liceului,

Siliți-vă să ajungeți și voi, când va veni timpul, la nivelul lor, păstrând înălțătoria tradiție a liceului „Șt-ții Petru și Pavel“. Iată apelul care vi-l fac. Iată ultimul cuvânt ce vă adresez astăzi, în momentul despărțirii, dragii mei copii!

Doamnelor și Domnilor,

S'a zis, și cu drept cuvânt s'a zis, că școala trebuie să meargă mână în mână cu familia. Nimic mai adevărat! De aceea pentru că ceea ce clădește școala, să nu se nărue în afară de școală, este neapărată nevoie, ca elevul reîntors dela școală să găsească în mediul familiar tot o atmosferă prielnică. Aici începe opera educativă a părinților, operă care să nu contrazică școala, sau să paralizeze ceea ce face școala.

De aceea ori de câte ori a fost nevoie, am luat contact cu părinții elevilor și le-am expus situația copiilor lor și le-am arătat punctele asupra cărora trebuiau să insiste părinții în corectarea și perfecționarea fiilor lor.

Schimbul de vederi cu părinții a avut un efect salutar asupra elevilor, iar pe de altă parte s'au stabilit raporturi de încredere și de reciproc concurs între familie și școală.

Cuvântul pe care îmi permit a-l adresa părinților în această ocaziune, este să aibă încredere în profesorii copiilor și să contribuie din răspuțeri, ca opera educativă a școlii să se infăptuiască în cele mai bune condițiuni, pentru ca sacrificiile pe care le fac domniile lor pe deoparte, și țara însăși pe de altă parte, să-și ajungă pe deplin scopul, și totdeauna să nu uite marele adevăr, că copiii lor sunt nădejdea de mâine a națiunii noastre.

Doamnelor și Domnilor,

În contact cu autoritatea școlară superioară am înțeles în totdeauna, că ea este chemată pe deoparte a veghea la aplicarea legilor și regulamentelor și a controla funcționarea normală a întregului aparat școlar, iar pe de altă parte a da directive noi cari să pună mereu de acord școala cu evoluția societății, în continuă prefacere și cu nevoile timpului și împrejurărilor schimbate.

Dată fiind această grea sarcină a autorității tutelare, am înțeles, că noi profesorii executanți ai legilor, regulamentelor și directivelor fiecare la postul său, datorim să ne conformăm lor, să le aplicăm pe teren, dându-le puterea de viață și

făcându-le rodnice. Datori suntem să ne indentificăm cu patrioțtele eforturi ale conducătorului suprem al școalelor.

Cel ce cunoaște ferventul patriotism, vasta înțelegere a problemelor de învățământ și nebiruita putere de muncă a actualului Ministru, nu poate rămâne nepăsător în fața unui exemplu atât de strălucit, nu poate să nu-l urmeze cu recunoștință și admirație, în eforturile ce face zi de zi pentru propășirea culturii românești.

Da!

Căci fiecare român trebuie să știe, că numai printr'o cultură temeinică și unitară, generația actuală și cele viitoare vor putea stăpâni România Mare, falnica moștenire lăsată de generația de eroi.

* * *

Mă întorc acum către voi, iubiiți și stimații mei colegi, pe care v'am lăsat la sfârșitul cuvântării mele, tocmai fiindcă voi sunteți cei mai apropiați ai mei și fiindcă despărțirea de voi este pentru mine cea mai grea! De voi îmi sunt legate cele mai puternice amintiri, căci cu voi am lucrat o viață întreagă, și alături de voi am dus greul muncii închinată creșterii tinerelor vlăstare, voi sunteți personificarea școlii, voi sunteți școala însăși, iar fără voi ea n'ar însemna nimic. Deci către voi se cade să să fie ultimul meu cuvânt de spovedanie. Vă mărturisesc iubiiți colegi, că din primii ani ai profesiei am înțeles că corpul didactic al unei școli nu-și poate îndeplini sarcina în condițiuni rodnice decât dacă lucrează în deplină armonie și în strânsă solidaritate. De aceea din primii ani ai carierei mele și până astăzi m'am năzuit să mă mențin pe linia dreaptă a unei sincere colegialități și să contribuie din toate puterile mele, ca în sânul corpului nostru să se respire o atmosferă senină, așa cum se cuvine într'o școală de importanța acestei școli, o atmosferă de prietenie și sprijin reciproc, o atmosferă de respect mutual și de demnitate profesională. Efectele binefăcătoare ale unei asemenea atmosfere se resimt în mod inevitabil nu numai în masa școlărilor, dar până departe în toate straturile sociale.

M'am năzuit din toate puterile să contribuie la ridicarea prestigiului corpului și la înălțarea nivelului studiilor și prin aceasta a prestigiului instituției, făcând ca liceul nostru să se prenumere printre cele mai de seamă licee din țară.

Am căutat din tinerețe să calc pe urmele marilor dascăli ai acestui liceu, cari au lăsat o dâră luminoasă în trecutul lui, prin opera lor culturală.

Ori de câte ori s'a pus vreo problemă de revendicări legitime ale corpului didactic, n'am șovăit a da tributul meu de muncă și de luptă, până la obținerea dreptății.

Când s'a făcut apel la mine, să dau o mână de ajutor și altor școli: unora să se poată ridica din ruinele războiului, altora să poată prospera, n'am șovăit a conlucra în comitetele școlare, căci mi-am zis un profesor nu trebuie să se limiteze la școala unde funcționează, ci el trebuie să se considere mobilizat în serviciul și altor școli, unde cauza cea mare a culturii naționale este în joc.

Domnilor Colegi,

Dacă, cu voie sau fără voie am fost atras în vâltoarea vieții publice, m'am silit totuși, să țin linia care șade bine unui profesor și din posturile, pe care cetățenii mi le-au încredințat pe planul politic, în cursul vremii, n'am uitat un singur moment să slujesc desinteresat binele obștesc și mai presus de toate interesul culturii și prestigiul corpului nostru.

Domnilor Colegi,

Sub comanda inflexibilă a legilor naturii, rândurile noastre, ale celor mai în vârstă, se răresc în mod succesiv. Azi unul, mâine altul lasă liber locul său, -- noui luptători intră pe frontul de luptă al culturii și ocupă locurile libere. Torțele de lumină trec în mâinele lor ca să le ducă mai departe.

Către acești noui luptători, către tinerii colegi, urmașii noștri în catedră imi iau azi permisiunea a rosti un cuvânt de îmbărbătare, spunându-le:

Faceți ca tradiția de muncă și de sacrificiu, dela acest liceu, să o duceți mai departe tot atât de vie!

Faceți ca patrimoniul sufletesc transmis vouă de bătrânii dascăli să-l sporiți și să-l imbogațiți. și, așa sporit și imbogațit, cu tot ce aveți mai bun în personalitatea voastră, să-l transmiteți și voi altora, cari vor veni după voi în slujba acestui nestins focar de lumină!

* * *

Iată, Doamnelor și Domnilor, cele ce cu îngăduința D-vs., am avut de spus în această solemnă ocazie.

Iată icoana resumativă a unei cariere încheiată!

Iată modestul bilanț al trecutei mele activități, pe care în linii generale, mi-am permis a-l schița înaintea D-vs.!

Respectuos față de conștiința publică și mai ales față de înalta și nepărtinitoarea D-vs, judecată, îl depun spre examinare și aprobare.

Aș atinge apogeul fericirii, dacă el va obține aprobarea Dumneavoastră.

Aceasta ar fi încununarea carierii mele!

Dar nu numai atât!

Aprobarea D-vs, va fi pentru mine un indemn și un legământ ca și în zilele, ce-mi vor fi hărăzite de providență, voi sta în serviciul culturii neamului, în serviciul binelui obștesc în serviciul celor nevoiași

Iar acestui liceu, acestei „alma mater”, la sanctuarul căruia am servit și am stat de veghe, îi spun în acest moment de despărțire, acum când cobor treptele catedrei mele, îi spun tradiționalele cuvinte: vivat, crescat, floreat.

* * *

Frumoasa sărbătorire a luat sfârșit la ora 13, când d-nul director, a oferit un buchet de flori, Doamnei Eufrosina Profesor Aurelian Moșoiu iar sărbătoritului o frumoasă statueta reprezentând „Gloria” pe care au fost gravate cuvintele: *Corpul profesoral al Liceului Sf-ții Petru și Pavel din Ploiești, Domnului Profesor Aurelian Moșoiu, îndrumător spre glorie prin muncă!*

După festivitatea din amfiteatrul liceului, corpul profesoral și participanții s'au fotografiat cu sărbătoritul în amintirea frumoasei manifestări a colegilor d-sale și a tuturor admiratorilor omului de muncă pentru progresul culturii.

* * *

La ora 14 a avut loc în restaurantul Carul cu Bere (fost Azuga), un banchet de peste 300 tacâmuri la care au participat: dinii membrii ai Asociațiunii Profesorilor Secundari, Secția Ploești, D-nul Insp. Gen Școlar P. Georgian, reprezentând pe D-l Ministru Dr. C. Angelescu, D-l Prof. Gr. Orășanu, reprezentând Asoc. Prof. Sec. București, medici, avocați cu doamnele.

La banchet au vorbit D-nul P. Georgian insp. Gen. Școlar; D-l Gr. Orășanu prof. în numele Asoc. Prof. Secundari; D-na Prof. Maria Postelnicescu, D-nul Avocat C. Ceruleanu, D-nul Dr. C. Vasiliu, Preot G. Chiriță profesor pensionar, D-l G. Varnali prof. și S. Teodorescu directorul liceului.

Publicăm cuvântarea D-lui Prof. G. Varnali fost președinte al Asoc. Prof. Sec. Secția Ploești.

Iubite coleg, Doamnelor și Domnilor,

În această zi de sărbătoare a muncii perseverente și meto-dice făcută timp de peste 4 decenii de colegul Moșoiu, ce l-am cunoscut acum 25 ani, voi rezuma activitatea sa.

Faptele omenești trecute prin ciurul vremii, la unii dau pleava ce zboară în văzduh, iar la sărbătoritul de azi, cu activitate multiplă, ciurul vremii a cernut boabe grele, ce însă-mănțate au dat roade bogate.

Fiind primul președinte al asociației Profesorilor Secundari din Ploești a dezvoltat o activitate culturală remarcabilă.

Ca om politic, statornic în credința sa, nefiind pentru metoda evoluționistă a multora de a trece din partid în partid, atât ca parlamentar cât și ca conducător de primărie, consilier județean, președintele comitetului școlar județean, președinte de bancă populară, s'a dovedit ca un fiu de elită al acestei țări nefiind întinat de noroiu cu care se mânjesc majoritatea celor ce fac politică.

Sărbătoritul e un fiu al Transilvaniei, venit în regat cu mult înainte de întregirea noastră.

Ca bun patriot a dat concursul său desinteresat, tuturor mișcărilor ce ne-au adus întregirea,

În timpul marelui război s'a angajat ca voluntar, făcându-și pe deplin datoria, obținând gradația de merit militar. Ca un iubitor al bisericii este ales membru în consiliul eparhial.

Ca părinte de familie a dat o educație aleasă celor doi fii ai săi.

Ca director al școlii Comerciale și ca membru în comite-tele școlare ale liceelor de băieți și fete și ca președinte al Comitetului Liceului Industrial prin o muncă neobosită a adus realizări frumoase instituțiilor școlare făcându-le să prospere, iar prin conștiințiozitatea și regularitatea cu care și-a făcut lecțiile în clasă, poate servi ca model tinerilor profesori, liceul mândrin-du-se de a-l fi avut ca profesor atâția ani de zile în Corpul său Didactic.

Conducător al unei soc. literare lucra cu elevii și în afară de clasă. În toate manifestările sale se vede omul, care ridicat la situații prin propria sa muncă, o continuă cu seriozitate și perseverență păstrându-și o voinție ce i-o dă conștiința îndeplinerii datoriei, iar prin adâncimea studiilor clasice și-a făurit norme morale de conducere în toate domeniile vieții. Cunoscând bine adagiul „mens sana in corpore sano” nu l'a interpretat să devie un mare sportman, cum face majoritatea tineretului de azi. Nu bătând mingea cu piciorul sau chiar cu capul și cu mișcări fizice exagerate să poate obține acea voință care dă curajul și puterea morală. de a fi bun cetățean.

Numai o viață morală ordonată, cu aprofundarea studiilor ne poate da oameni de caracter.

Și colegul Moșoiu este unul din marii oameni de caracter.

După un paragraf de lege și un mic calcul, ni se anunță iubite coleg, că cu mintea-ți clară, cu sufletu-ți tânăr și cu sănătatea-ți înfloritoare vei deveni profesor onorific fiind pensionat.

Resemnându-ne în fața legii, rugăm Pronia Cerească să-ți ajute a continua celelalte activități cu aceiași putere de muncă încă mulți ani.

SĂ TRĂEȘTI!

S'a dat cettre următoarelor telegrame și scrisori.

București 5 Iunie 1937

TELEGRAMĂ

D-lui Profesor Aurel Moșoiu

Ploești

Iau parte la sărbătorirea Dumitale de astăzi din tot sufletul și te rog să primești cele mai călduroase mulțumiri pentru munca atât de folositoare școalei românești depusă timp de aproape patru decenii. Școala românească îți rămâne totdeauna recunoscătoare.

Ministru, Dr. Angelescu.

București 5 Iunie 1937

TELEGRAMĂ

D-lui Aurelian Moșoiu, Profesor

Liceul Sf. Ii Petru și Pavel

Ploești

Ministerul Educației Naționale se asociază la sărbătorirea ce vi se face pentru încheierea unei cariere lungi, săvârșită cu vrednicie pentru cultivarea și înălțarea sufletului românesc.

Secretar G-ral Kirilescu.

București 5 Iunie 1937

TELEGRAMĂ

D-lui Profesor Aurel Moșoiu

Ploești

Regretând că nu pot participa și personal la sărbătorirea organizată de colegii și de școala pe care ai slujit-o, te rog să primești călduroase urări de sănătate și toată considerația pentru munca însuflețită depusă în slujba învățământului.

Directorul Inv. Secundar, Bratu.

Brașov 4 Iunie 1937

Iubite Nene Aurel,

Cu toată dorința arzătoare de a participa la sărbătorirea cu prilejul ieșirii D-tale la pensie, nu am avut posibilitatea. Moartea neașteptată a fostului director Blaga și inmormântarea lui, chiar Duminică 6 Iunie a. c., mă reține în Brașov.

Voiam să prezint omagiile și admirația mea și a liceului, al cărui distins elev ați fost, pentru frumoasa și bogata în fapte și activitate. Din culmea în care vă găsiți puteți privi cu dreptă mulțumire peste anii scurși, printre care strălucesc, ca niște mărgăritare de preț, atâtea fapte mărețe.

Urarea ce vă o pot face este: Dumnezeu să vă dea sănătate ca să vă puteți bucura de liniștea și odihna pe care o meritați.

Prof. I. Moșoiu.

Directorul Liceului A. Saguna. — BRASOV.

6 Iunie 1937.

Mult Stimată Doamnă Profesor,

Vă rog să primiți cele mai călduroase felicitări cu acest prilej și urări de sănătate și bucurie spre a putea aduce și de aci înainte servicii însemnate școalei și societății.

Al doilea regret al meu e că mi s'a suspendat ziarul și că nu pot slăvi așa cum trebuie pe profesorul eminent, om al datoriei care și-a păstrat toate nobilele calități sufletești, dând pururea exemplul vieții corecte, mănate de un idealism curat folositor societății și Țării.

Încă odată vă rog să mă socotiți prezent sufletește la solemnitate și vă urez să trăiți ani mulți cu întreaga familie, totdeauna senin și gata la datorie.

Primiți distinsele mele salutări.

Eugen Ionescu

Ziarul „Ploestii”

6 Iunie 1937.

Onorat Comitet,

Sfințirea bisericii D-lui *Stelian Popescu*, directorul ziarului „Universul” în comuna sa natală, unde trebuie neapărat azi să fiu, mă împiedică, cu mare regret, a participa la omagierea operei școlare și extrașcolare a ilustrului profesor D-l *Aurelian Moșoiu*, la care ați binevoit a mă invita.

Domnia Sa va rămâne pentru toți care l-au cunoscut, profesorul de elită al școlii secundare. — omul de muncă intensă unită cu o corectitudine desăvârșită, în multiplele activități sociale, la care respectul și dragostea mulțimei l-a chemat, — sufletul drept și sprijinitor oriunde a fost solicitat, — părintele bun care a știut să-și îndrumeze cum nu se poate mai bine pe elevii săi, întocmai ca și pe copiii săi.

Dar noi slujitorii Bisericii, avem datoria să-i aducem un surplus de omagii D-lui *Aurelian Moșoiu*: Zeci de ani a fost *epitropul și consilierul parohial* neîntrerupt al bisericii Sf. *Impărați* din Ploești, *deputat eparhial și consilier arhiepiscopesc cultural* timp de 12 ani, — și mai presus de toate este *creștinul convins* plin de piozitate, care pășește regulat în casa Domnului, în dumineci și sărbători.

În numele *Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh*, care mult îl prețuește, în numele *Consiliului Arhiepiscopesc*, din care ambii facem parte, în numele *clerului prahovean*, în numele *enoriașilor biserici Sf. Impărați* cu care se mândresc, și în numele meu personal ca *profesor, protoiereu și paroh*, — rog să transmiteți scumpului și mult prețuitului profesor *Aurelian Moșoiu*, cele mai călduroase și sincere urări de sănătate și fericire, rugând pe Bunul Dumnezeu să ni-l ție încă mulți ani.

Preot Profesor
AUREL POPESCU
Protoereul I al Județului Prahova
Consilier Arhiepiscopesc

**Au mai trimis telegrame și scrisori de omagiere
a Sărbătoritului:**

- *Consiliul Băncii Românești* din Comuna Bran.
- *D-l Ing. V Andone*, director la Soc. Rom. Americană.
- *D-nul Prof. Toma G. Tomescu*, Vălenii de Munte.
- *Familia Gh. Dumitrescu* din Câmpina.
- *D-nul C. N. Vasilescu* din Ploești.
- *Familia Codreanu* din Bereasca-Prahova.
- *Familiiile Eugen Ionică și Nelu Ionică* din București.
- *Familia Popa* din Bran.
- *D-nul Doctor Lucinescu* din Ploești.
- *Familia Doctor Fl. Dumitrescu* Ploești.
- *Familia Ionică* din Brașov.
- *D-nul Vasile Pătrașcu*.
- *D-nul Prof. Doctor Toma Iliescu*, Vălenii de Munte.
- *Familia Pandrea* din Câmpina.
- *D-nul Dr. Friedman*, Ploești.
- *D-nul Avocat Stanimir*, Ploești.
- *Preotul N. Dima* din Ploești.

(Stoica Teodorescu, *Anuarul Liceului „Sf.ții Petru și Pavel” din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937*, Cartea Românească, Ploiești, 1937, p.38-79)

O DATORIE ÎMPLINITĂ

OMAGIU

DOMNULUI PROFESOR
AURELIAN MOȘOIU

CU PRILEJUL IEȘIRII
SALE LA PENSIE
6 Iunie 1937

EXTRAS DIN ANUARUL LICEULUI SF-ȚII PETRU ȘI PAVEL
DIN
PLOEȘTI
1936-1937

— PLOEȘTI —
TIPOGRAFIA LIBRĂRIEI „CARTEA ROMÂNEASCĂ”
— 1938 —

Cubânt înainte

Elevii liceului nostru, cu și alți de un înbold înaintea a ortocării lor dată, dovedesc înțelegerea scopului nar care se distinge pe căile de ce-l urmărește înăfănușul, în cadrul leraturii, gândirii sau ale științelor în color opt ant, pentru desăvârșirea panere.

educației sufletești precum și a con- Societatea de lectură „I. L. Ca- solidității cunoștințelor ce le sunt rnișiale” și cea științifică „Spiru- Haret”, atădate în mare parte din

predare. clevii claselor superioare, sunt con- dase și îndrumate, cea de lectură „Spiru Haret” poses, împreună în de d. profesor Mihail Galifa, iar nobilitând simțurile și ascuțind în cea științifică de d-nii profesori decata. George Canciu și I. Teodorescu.

Cu toate împrejurările vitlige în Ele și-au început în anul acesta se- ultimul timp, continuitatea acestor dințele concomitent, literară, Vineri, munci nu s-a întrerupt orele 4-6 p.m. iar cea științifică, Joi,

Societatea de lectură „I. L. Ca- onele 4-6 p.m. încă din luna Martie- rnișiale”, înființată încă din anul Prin acest suflu incalzitor moralo- 1909, sub auspiciile emeritului coleg- educativ, și în marginile acestei ac- Aurel Moșoiu, azi pensionat, duce tivității comune, linierele se deprinde firul ei mai departe, an de an, cu răzna munci încoronată de dis- în publicația ei biannuală, „Curierul cipina” sufletească, premergătoare liceului”, se desprinde tot și poate rostului cel mare, ce-l poate avea de aleături pornire de interesată, monala îndeplinit mai târziu.

- XLII -

ROMANIA
MINISTERUL CULTURII NATIONALE SI AL CULTELOR
DIRECTIUNEA
LICEULUI „SF. PETRU ȘI PAVEL”
— PLOESTI —
TELEFON 1976
No. 1154
1942 Luna Iulie ziua 2

DOMNUL SI DOMNULUI PROFESOR AURELIAN MOȘOIU

L O C O

Prin prezenta, vă confirmăm primirea cărților rămase pe urma defunctului profesor TOMA ELAVOESCU, cărți ce ați depus cu titlu de donațiune pe seama liceului nostru prin petiția înregistrată sub Nr. 1154/1942,-

Scoala noastră vă mulțumește mult pentru această faptă laudabilă pe care o apreciază și vă asigură dintr-un început că îmbogățirea bibliotecii noastre va fi bine simțită prin donația Dvs, prețioasă,-

Totodată vă trimitem un inventar al cărților primite

Repetăm bucuria ce ne-a fost produsă de gestul Dvs, și vă asigurăm de toată consideranța ce vă păstrăm,-

BIBLIOTECAR,

Kirișan

Domniei-Sale
Domnului _____

Tip. Comerțului Ploesti, Telefon 1001

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumerotat)

PLAN DE SITUAȚIE
al moșiei
COCA-MOLEASCA

situată în comuna Niculești
Județul Buzău
în suprafață de 112 ha 667 m.p.

Proprietatea indiviză
Dn General Traian Moșoiu
Maria Moșoiu
și Aureliu Moșoiu

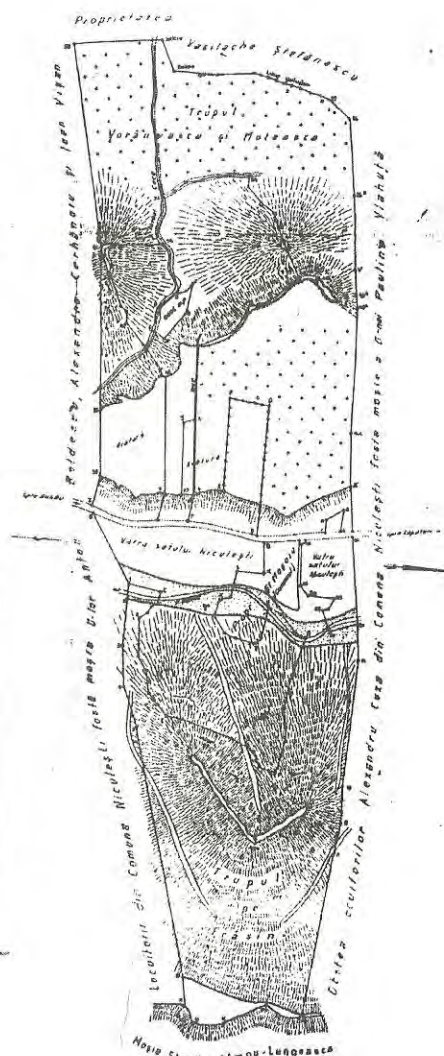
Scara 1:5000

LEGENDA

Denumirea	Suprafața pârșită	Suprafața totală
	ha	m.p.
Suprafața totală a moșiei		
1. Căminul C.A.R. nr. 10, 20, 30, 40, 50		
2. Din care în număr proprietate bunătorie		
3. Suprafața pârșită din teren		
4. Din care în număr proprietate bunătorie		
5. Din care în număr proprietate bunătorie		
6. Din care în număr proprietate bunătorie		
7. Din care în număr proprietate bunătorie		
8. Din care în număr proprietate bunătorie		
9. Din care în număr proprietate bunătorie		
10. Din care în număr proprietate bunătorie		
11. Din care în număr proprietate bunătorie		
12. Din care în număr proprietate bunătorie		
13. Din care în număr proprietate bunătorie		
14. Din care în număr proprietate bunătorie		
15. Din care în număr proprietate bunătorie		
16. Din care în număr proprietate bunătorie		
17. Din care în număr proprietate bunătorie		
18. Din care în număr proprietate bunătorie		
19. Din care în număr proprietate bunătorie		
20. Din care în număr proprietate bunătorie		
21. Din care în număr proprietate bunătorie		
22. Din care în număr proprietate bunătorie		
23. Din care în număr proprietate bunătorie		
24. Din care în număr proprietate bunătorie		
25. Din care în număr proprietate bunătorie		
26. Din care în număr proprietate bunătorie		
27. Din care în număr proprietate bunătorie		
28. Din care în număr proprietate bunătorie		
29. Din care în număr proprietate bunătorie		
30. Din care în număr proprietate bunătorie		
31. Din care în număr proprietate bunătorie		
32. Din care în număr proprietate bunătorie		
33. Din care în număr proprietate bunătorie		
34. Din care în număr proprietate bunătorie		
35. Din care în număr proprietate bunătorie		
36. Din care în număr proprietate bunătorie		
37. Din care în număr proprietate bunătorie		
38. Din care în număr proprietate bunătorie		
39. Din care în număr proprietate bunătorie		
40. Din care în număr proprietate bunătorie		
41. Din care în număr proprietate bunătorie		
42. Din care în număr proprietate bunătorie		
43. Din care în număr proprietate bunătorie		
44. Din care în număr proprietate bunătorie		
45. Din care în număr proprietate bunătorie		
46. Din care în număr proprietate bunătorie		
47. Din care în număr proprietate bunătorie		
48. Din care în număr proprietate bunătorie		
49. Din care în număr proprietate bunătorie		
50. Din care în număr proprietate bunătorie		

- Proprietate răsunătoare în proprietate la 1866
- Proprietate în posesia Dn. Traian, Maria Moșoiu și Aureliu Moșoiu

Inginer Topografic,
D. Ștefan

CRUCEA

situată pe proprietatea lui Aurelian Moșoiu din satul Niculești - comuna
Vintilă Vodă, județul Buzău

Bibliografia de specialitate (Nicolae Stoicescu, **Bibliografia localităților și monumentelor feudale din Țara Românească**, Mitropolia Olteniei, 1970, p.501; 511) consemnează faptul că în comuna Niculești, județul Buzău, au fost aduse în 1755, de la schitul Poteca, biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi” și o cruce de hotar din anul 1700. Schitul Poteca, situat în nordul comunei Valea Călugărească, din județul Prahova, data din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și a fost metoh al episcopiei Buzăului.

Crucea menționată în bibliografie poate fi chiar crucea descrisă în continuare, care reprezintă o dată foarte apropiată iar în text apar toponime legate direct de schitul Poteca.

Monumentul este realizat dintr-un bloc de piatră, sculptat, cu capitel și piuă. La îmbinarea brațelor, o rozetă încadrată de patru medalioane circulare, dispuse simetric, conținând inițialele IC-XC; NI-KA. Sub capitel, acvila crucigeră, stema Țării Românești, simbol întâlnit cu o frecvență mică pe monumentele de acest tip din epocă.

Anul, în sistemul de facerea lumii este înscris pe fața principală iar pisarul pe una din fețele laterale.

Monumentul este ridicat la inițiativa monahului Damaschin, de la schitul Poteca și a altor localnici. Textul este foarte bine păstrat, cu câteva formule, reminiscente în slavonă.

Text față:

- Cu vr-*ea*(rea) Ta/tu-lui/și a fi(u)lui și a Duhului S/fânt rădicată/

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat)

s-au această sf(â)n/tă cruce de robul lui Dumnezeu Po/menghi*mona(h)
Da/maschin,Dobra/Dragomir,Zoița...lea(t)7201(1693)

Pe o latură este înscris numele pisarului: pis* eu/Pătru ia/

În text apare precizarea că strămutarea monumentului a fost
determinată de marcarea hotarului moșiei Coca(nilor) denumire ce s-a
păstrat până la începutul secolului XX.

(Muzeograf Vali Sava,

Muzeul de Istorie și Arheologie Prahova)

- XLIV -

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian
Moșoiu, nenumărat)

- XLV -

Testament

Fiens cu voia lui Dumnezeu în a (73^{lea}) an al
vieții sociale, căsunt dator atât față de mine însuși, cât și față
de urmasii mei să nu mă lăborez, și fără amânare să
iau cuvenitele dispoziții testamentare pentru cazul când
Hotărânicul sau hotărâri să mi se facă fiul vieții pământeste.

Nu numai vârsta, dar și pregătirea primăriească, ale răz-
boiului, sub presiunea căruia ne sbatom și astăzi, mă determină să dau și
dau prin rândurile de mai jos expresiune ultimii mele vointe, pentru
că, după cum în tot cursul vieții mi-a plăcut buna rânduială în poale, tot
astfel în mult să fie bună rânduială și în soarta averii, oricât este
ea de modestă, ce las în urma mea, drept rod al îndelungatelor
mele ostonele.

Formai pentru această consideratie, mostenitorii mei
sunt trimiți să aibă mare înaintea ochilor, mai ales cei tineri, ecate
indatori esentiale, și anume:

să respecte vointa mea ;
să se mulțumească fiecare cu partea ce eu, după
dreapta și nepărtinitoarea mea mea chibzuință i-am lăsat ;
să chibzuinească cu înțelepciune și să găsească pu-
ținul lăsat de mine ;
să trăiască în armonie și unire unii cu alții,
în muncă, cinste și economie.

Cap. I

Mostenitorii mei sunt trei :

1. Soția mea, Doamna Eufrosina Flăvescu - Moșoiu.
2. Fiul meu, Vergiliu A. Moșoiu, avocat în Craiova.
3. Fiul meu, Corneliu A. Moșoiu, avocat în Ploiești.

Cap. II

Averea mea mobilă și imobilă, câtă se găsește azi
hotărâsă a fi, la moartea mea, împărțită astfel între cei trei moste-
nitori, enumerați mai sus, și anume:

I) Las soției mele, Doamna Eufrosina Flăvescu -
Moșoiu în uzufruct pe tot timpul vieții sale, și fără vrăz, turburare
casole din Ploiești, str. Șt. Dr. Cărlăcurino N° 49, cu dependentele și cu

tot terenul lor - cunoscându-se și cu tot mobilierul din case. Sotia mea va intra în stăpânirea acestui imobil imediat după încheierea mea din viață, fără a se mai satisface în vreun inventar de obiectele aflate în cuprinsul caselor sau îndeplinirea altor formalități, întrucât nimeni nu trebuie să se îndrăzească, călăuzea va îngriji ca și mine de toate lucrurile și obiectele familiare și le va transmite mai departe urmașilor mei. De altfel multe din lucruri în aparten personal soției mele, fiind parte din bușoul și din timpul căsătoriei (1919) și pe urmă, fără voință amestecată din partea mea. - Naste casa se găsește astăzi nelocuită, fiind corădată de mine din cauza bombardamentelor aeriene inamice, iar în ziua de 31. Mai 1944 au fost avariate grav. S-au luat măsuri, ca îndată ce va fi timpul, perichin și siguranța publică restabilită, să fie reparată, iar părțile, darămite reclădite în aceleași condiții de distribuție, soliditate și estetică ca mai înainte, astfel să se poată lua domiciliul, cât mai de vreme în cuprinsul lor. - După încheierea din viață soției mele, acest ban va trece în plină proprietate fiului meu Corneliu H. Moșoiu. Dorința mea este, pe cât impregurările cu ocară mării - subii nepoții mele Nicoleta Corneliu Moșoiu, zăină și mirele vor permite, să se constituie și ea potă.

II.) Las fiilor mei: Vergiliu H. Moșoiu și Corneliu H. Moșoiu, în plină proprietate, în părți egale și indiviză moșia mea "Coca Meriască" din comuna Niculești, județul Buzău, cu casa, cu tot inventarul, cu toate îmbunătățirile și plantațiile, cu o grădinișă pe ea. De asemenea și în aceleași condiții le las și pădurea din cătunul Coca - Antimirești, comuna Niculești. În același condiții las și jumătate din subsolul moșiei și pădurea, cât stăpânesc și în astăzi, cealaltă jumătate fiind stăpânită de sozonnata mea, Maria General Moșoiu.

III.) Las fiului meu Corneliu H. Moșoiu în plină proprietate terenul agricol, în întindere de circa cinci pogoane pe care îl am la marginea orașului Horești, pe partea dreaptă a șos. din Horești - Targoviste, din coasa de cătunul, "Crucea mării".

IV.) Las fiului meu Vergiliu H. Moșoiu, acțiunile, ce am la Banca "Bucegi" din Brașov, jud. Brașov, în număr de 250, în valoare nominală de câte 500 lei, adică în total 125000 lei. Precizez, că din acțiuni, un număr de 500 acțiuni, sunt depuse la Banca Națională a României - Sucursala Brașov drept garanție

pentru un împrumut contractat de Banca noastră "Bucegi". - Fi meu las titlurile de rentă - împrumutul Statului din 1934 pentru încheierea Tracii în valoare nominală de 3000 lei, precum și Bonville de încheierea Tracii în valoare nominală de 50000 (cincizeci mii) lei. - Fi mai las, și titlurile de rentă - împrumutul "Reintegrării" din 1944 în valoare nominală de Lei 165 (una sută șasezeci și cinci mii). - De asemenea, fiului meu Vergiliu H. Moșoiu îi las las patru titluri promovorii la împrumutul "Apărării Naționale" din 1944, în total valoare nominală Lei 65000 (șasezeci și cinci mii).

V.) Las fiului meu, Corneliu H. Moșoiu, următoarele valori mobiliare:

a) Părțile mele sociale în valoare de circa 45000 (patruzeci și cinci mii) la Banca Populară "Șf. Trezvie" din Horești, astăzi funcționată cu Banca Populară "Unirea - Căminul" tot din Horești.

b) Două acțiuni ale Soc. "Logopiro" în valoare nominală de lei 1000 (una mie) fiecare, în total 2000 Lei.

c) Opt acțiuni Banca de Cont a, Tracii Românești în valoare nominală de Lei 500 fiecare, în total 4000 Lei.

d) Zecezeci acțiuni (60) ale Soc. Unirea și Românele din Buzău în valoare nominală de lei 500 fiecare, total 30000 Lei.

e) Zece acțiuni ale Societății Naționale de "Credit Industrial" à 1000 lei fiecare, total 10000 (zece mii) Lei.

f) Titluri de rentă de stat "Unificată" din 1941 în valoare nominală de 252000 (două sute cincizeci și două mii) Lei. Cu referire la acest punct, dorința mea este, ca atunci, când nepotul meu, Cantemir Corneliu Moșoiu, are minor, își va fi luat titlu, academic în vizi specialitate, precum și cel de practicarea vreunei profesii, valoarea reală, a acestor titluri de rentă "Unificată" fie în total, fie în parte, după trebuința și după aprecierea tatălui său, să fie pusă la dispoziție nepotului Cantemir, drept ajutor de instalare (avocat, medic, inginer, etc.)

VI.) Din banii numerar, ce se vor găsi la moartea mea, dispun către executorul testamentului meu, să se facă următoarele legăte: a) să se dea 200000 (două sute mii) Lei Episcopiei Bisericii Ortodoxe din Tohanul nou, județul Brașov, drept contribuție la clădirea nouă șf. locas, actualul vechiu din 1762 și devenit necăpător. Din aceasta contribuție din pătate, fete de

localitatea, unde m-am născut, unde mi-am trăit copilăria și adolescența și unde își au odihna de veci părinții și alți membri ai familiei cu toată scumpă inimii mele.

b) Se va da Comitetului școlar al Liceului de băieți, Sf. Petre și Pavel din Ploiești 100.000 (una sută mii lei), constituind un fond inalienabil, din care să se acorde împrumuturi fără dobândi membrilor corpului didactic al aceluși liceu pentru nevoi personale urgente. Se va garanta cu salariul sumă împrumutată. Un regulament va organiza administrarea acestui fond.

Constituiesc acest fond ca o expresiune a legăturii mele indisolubile cu liceul, în care am profesat la catedră de limba latină mai multe decenii fără întrerupere, precum și a colegialității făcute de profesorii, cărora doresc să le fie de un mic sprijin la nevoile lor, în deosebi celor mai tineri, care au de luptat cu greutățile începutului.

În caz când, din orice motive, legatul nu se va accepta sub această formă și cu menirea, ce i-am dat, oblig pe executorul testamantar să facă nere suma în două părți egale. Astfel va da 50000 (cincizeci de mii) lei în același scop Asociațiunii Profes. Secundare - Liceuina Ploiești, al căreia unul din fondatori și primul și președinte am fost, iar ceilalți 50000 (cincizeci de mii) lei îi va da Liceului „Sf. Petre și Pavel” din Ploiești constituind un fond inalienabil, din venitul căruia Direcțiunea va putea da, după merit, servicii și alte ajutoare.

c) Se va da Dispoziției „Sf. Împărați” din Ploiești, pe lângă ce am mai dat cu alte, alte ocazii, încă 30000 (treizeci de mii) lei tot pentru restaurarea și locașii în urma stricăciunilor cauzate de cutremurul din 1940.

Dacă aceste bani se va cheltui pentru înmormântare atât cât va fi necesar, așa ca să se săvârșască după cuviință și fără exagerări, cât și pentru celelalte obligațiuni rituale de pomenire după înmormântare.

Restul, ce va rămâne după îndeplinirea legatelor și cheltuielilor dela punctele a, b, c, d, se va împărți în mod egal între moștenitori.

Oblig pe executorul meu testamentar de a da tot concursul soției mele de a-și primi ajutorul de înmormântare echivalent cu pensia brută de trei luni, de la începerea până la sfârșitul lunii următoare, executor testamentar pe fiul meu Corneliu A. Moșoiu.

Acest testament făcut în deplănatatea facultăților mele mintale, a fost scris în tot, datat și subsemnat de mână în Ploiești, astăzi 11 Ianuarie 1945

Profesor Aurelian Moșoiu

(Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești, Fond Aurelian Moșoiu, nenumărat)

Presă

ZIARUL DEMOCRAȚIEI PRAHOVENE
APARE ÎN FIECARE MARȚI ȘI VINERI
Redacția și Administrația: Ploiești, Str. I. Radovici, 10
Directori: H. F. FULGA și I. VIZENTIN

Anul II Nr. 72 - 18 Febr. 1946

4 pagini 100 Lei

Anunțuri și publicații după tariful
Abonamente se fac numai pe un an

Particulari	Lei 8.000
Comerț	12.000
Instalții publice	30.000
Întreprinderi	40.000
De susținere	50.000

Proprietar: „Presă” S.I.N.O.
Of. Reg. Com. Nr. 6529/44
Telefon 2899

A murit prof. Aurel Moșoiu

La locuința unui cumnat al său din str. Ștefan cel Mare, a încetat Miercuri din viață prof. Aurel Moșoiu.

Defunctul a fost timp de 30 ani profesor la Liceul „Sf. Petru și Pavel” și a funcționat mai mult ani ca director al Școlii comerciale.

A fost deasemenea președintele al comitetului școlar la liceul industrial de băieți, al cărui unul din ctitori era.

A avut o activitate bogată pe tărâmul cooperăției și a ocupat importante demnități publice, fiind ales în 2 legislaturi senator de Prahova, deputat eparțial, ajutor de primar al municipiului și președinte al Consiliului județean.

A fost fratele generalului Moșoiu, învingătorul dela Budapesta, în războiul din 1919.

A deținut până în ultima clipă a vieții sale demnitatea de președinte de onoare al partidului liberat din Prahova (Gh. Tătărascu).

Se stinge în vârstă de 74 ani înmormântarea a avut loc Vineri 15 Februarie a.c. la cimitirul Vișoara, slujba religioasă oficiindu-se la biserica Sf. Împărați.

Moartea sa lasă unanime regrete în rândurile tuturor celor ce l-au cunoscut.

A murit prof. Aurel Moșoiu

La locuința unui cumnat al său din str. Ștefan cel Mare, a încetat miercuri din viață prof. Aurel Moșoiu.

Defunctul a fost timp de 30 de ani profesor la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” și a funcționat mai mulți ani ca director al Școlii Comerciale.

A fost deasemenea președinte al comitetului școlar la liceul industrial de băieți al cărui unul din ctitori era.

A avut o activitate bogată pe tărâmul cooperăției și a ocupat importante demnități publice, fiind ales în 2 legislaturi senator de Prahova, deputat eparțial, ajutor de primar al municipiului și președinte al Consiliului județean.

A fost fratele generalului Moșoiu, învingătorul de la Budapesta, în războiul din 1919.

A deținut până în ultima clipă demnitatea de președinte de onoare al partidului liberal din Prahova (Gh. Tătărascu).

Se stinge în vârstă de 74 ani. În mormântarea a avut loc Vineri 15 Februarie a.c. la cimitirul Vișoara, slujba religioasă oficiindu-se la biserica Sf. Împărați.

Moartea sa lasă unanime regrete în rândurile tuturor celor ce l-au cunoscut.

(„Presă”, anul II, nr. 27, 18 februarie 1946)

Amintiri despre bunicul meu,

Dintr-un început am sentimentul micimii mele față de puternica personalitate a bunicului meu, cel despre care vreau să scriu, întorcându-mă în timp.

De la imagini duiosase ale micului copil, care numai la bunicul meu găseam un leagăn special făcut pentru mine, am trecut la imagini pline de teamă când venea momentul „dictării” unui text, în vederea controlului pregătirii mele școlare.

Acum se instalase distanța dintre bunic și nepoată, aceeași ca între profesor și elev.

Vacanțele mi le petreceam adesea la via din „Dealul Frumos” a bunicii și bunicului meu.

Acolo am primit prima lecție despre muncă.

Ca să primesc seara un bănuț mi s-a dat o funie de rafie și a trebuit să leg vița de vie, o zi întreagă, în plin soare, alături de lucrătorii de la vie.

Din ce în ce, se conturau în capul meu de copil, caracteristicile bunicului meu: rafinamentul comportărilor, distanța față de cei din jur, o îmbrăcăminte aleasă purtând întotdeauna un briliant la cravată, care mă fascinau. Toate acestea erau în contrast cu felul în care își lua prânzul, mai rudimentar, întotdeauna cu mămăliga învelită în ștergar și tăiată cu ață și cu fel de fel de lacturi, ca un adevărat fiu de cioban ce era.

Tare mult îmi plăcea izul acela ardelenesc la noul regățean ce era atunci bunicul meu.

Eram tot copil și am făcut o mare excursie, într-o trăsură elegantă, de la Ploiești la Slănicul de Prahova cu bunicul meu și cu prietenul lui, domnul I.A. Bassarabescu.

Mă uitam cu mare curiozitate să înțeleg figura mai puțin frumoasă, dar interesantă a acestui domn, care am aflat că scria cărți, și care a vorbit încontinuu tot drumul.

Din toate aceste bucurii ale copilăriei mele, deodată m-am trezit că a venit războiul.

Bunicul meu devenise foarte trist și apăsător de toate nenorocirile care apăreau. Adeseori auzeam în casa bunicilor mei expresia „minți ca o gazetă comunistă”. De atunci se știa ce mari nenorociri ne vor aștepta.

Bunicul meu începuse să fie atins de boala lui Parkinson și o mare durere îmi producea imaginea dânsului de atunci.

Fiul lui, adică unchiul meu, a fost închis pentru că era contra orânduirii

comuniste ce se instaura, iar bunicul meu era îndurerat că fiul lui era „în afara legii”.

Bunicul nu mai conștientiza legile nedrepte ce se instaurau.

Toate acestea, cât și deposedarea de toate bunurile pentru care muncise din greu, i-au grăbit sfârșitul în anul 1946, când eu aveam 15 ani.

La înmormântarea dânsului am văzut pentru prima oară câte medalii meritoase deținea bunicul meu, duse pe pernă în fața profesorilor, elevilor demnitarilor și familiei.

Abia atunci am conștientizat cine fusese bunicul meu.

Mireille Pasarin

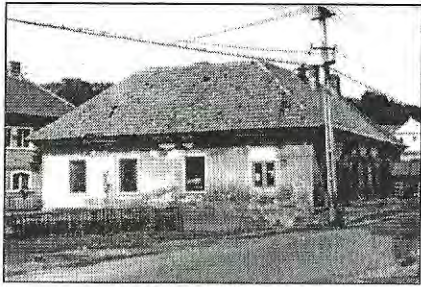
2002

ILUSTRĂȚII*

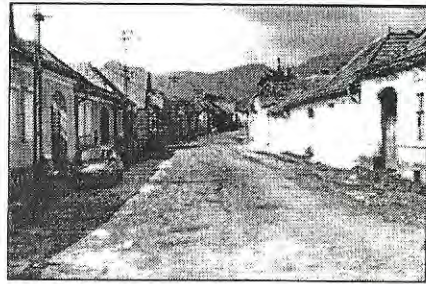
* Ilustrațiile provin din arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu,
Ploiești

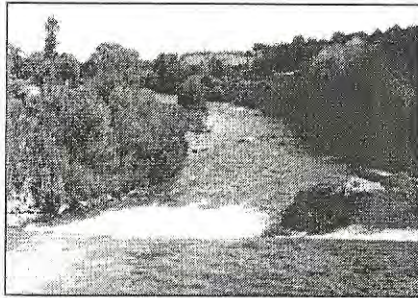
Părinții Moise și Ana Moșoiu cu copiii, printre care se află și Aurelian Moșoiu (cu X)

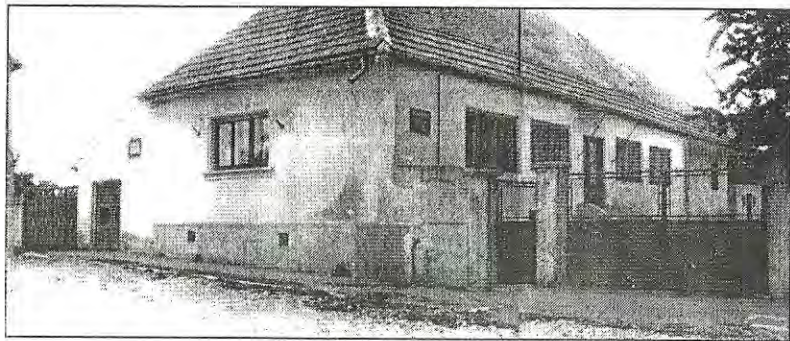
Vechea școală

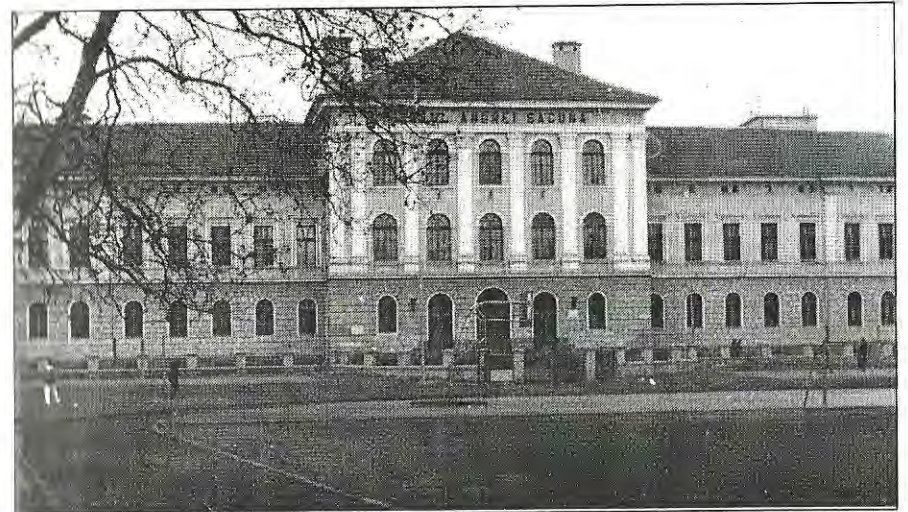
Ulița din comună

Râul Turcu (care traversează comuna)

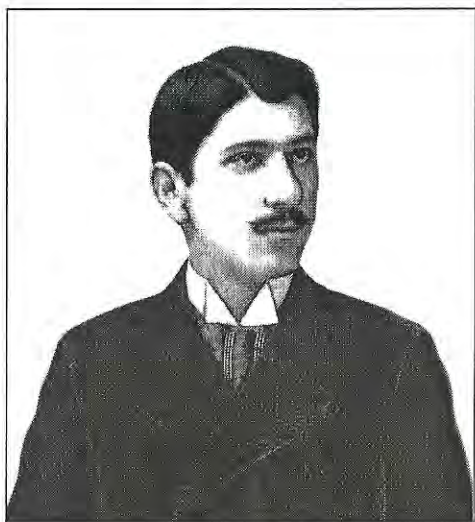
Casa părintească - Tohani, jud. Brașov

Gimnaziul Mare Public Brașov (azi Colegiul Național „Andrei Șaguna”) unde Aurelian Moșoiu a urmat cursurile liceale

Brașovul tinereții lui Aurelian Moșoiu

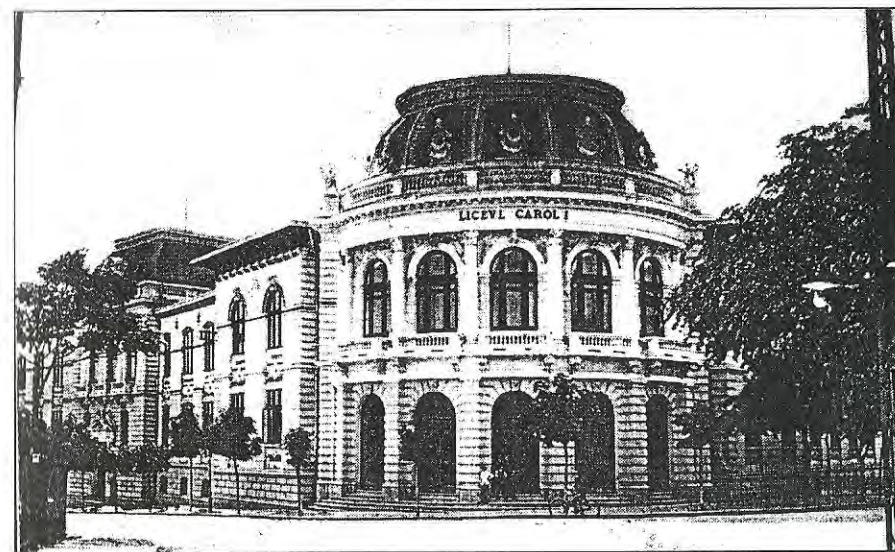
Aurelian Moșoiu - student

1899. Aurelian Moșoiu (în centru) alături de doi colegi

1902 - Aurelian Moșoiu împreună cu soția Aurelia

Liceul „Carol I” - Craiova

Un grup de profesori ai liceului „Sfinții Petru și Pavel”, Ploiești.
Rândul de sus: Gr. Orășanu, Gh. Varnali, Munteanu-Râmnic, N. Hențel, C. Rigu, C.S. Popescu, V. Dimitriu,
 C. Secrețeanu, Gh. Constantinescu, Rădulescu; *Rândul din mijloc:* R. Bulfinschi, S. Piso, Th. Raica,
 C. Georgescu, A. Moșoiu, Pană Popescu, I. A. Basarabescu, N. Constantinescu, A Șuluf, A. Butaș,
Rândul de jos: I. Croitoru, ____, N. Tănăsescu, Th. Otin, C. Niculescu, E. Denise, Șt. Corodeanu, Emil Flavian,
 I. Andrei, V. Ienescu, Th. Vasilescu

Grup din elevii cl. a VIII-a ai Liceului „Sf. Petru și Pavel”, promoția 1909. .
 În centru prof. Aurelian Moșoiu

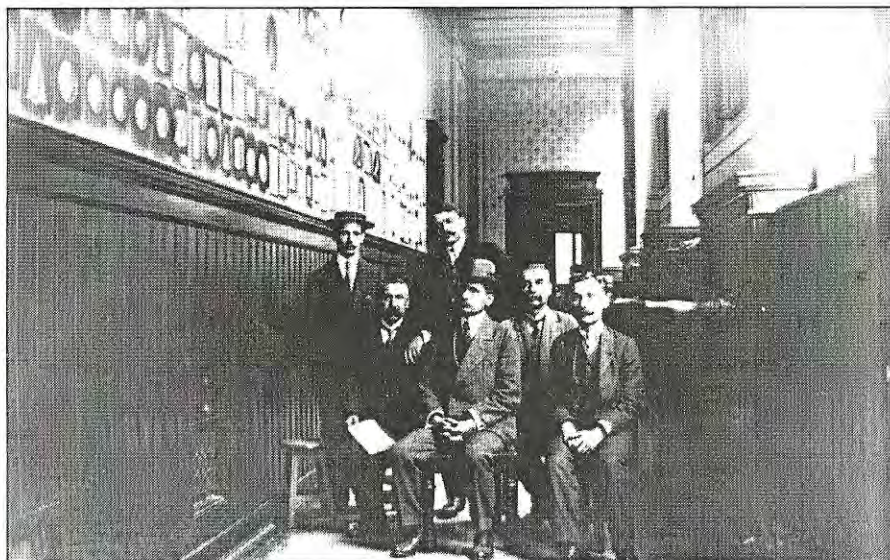
1912. Excursie la mănăstiri.
 De la stânga la dreapta: V. Teodosiu, A. Suluțiu, T. N. Iliescu, D. P. Alexandria,
 A. Moșoiu, Pr. Gh. Chircă, D. Munteanu Râmnic, Ion Andrei, și soțiile

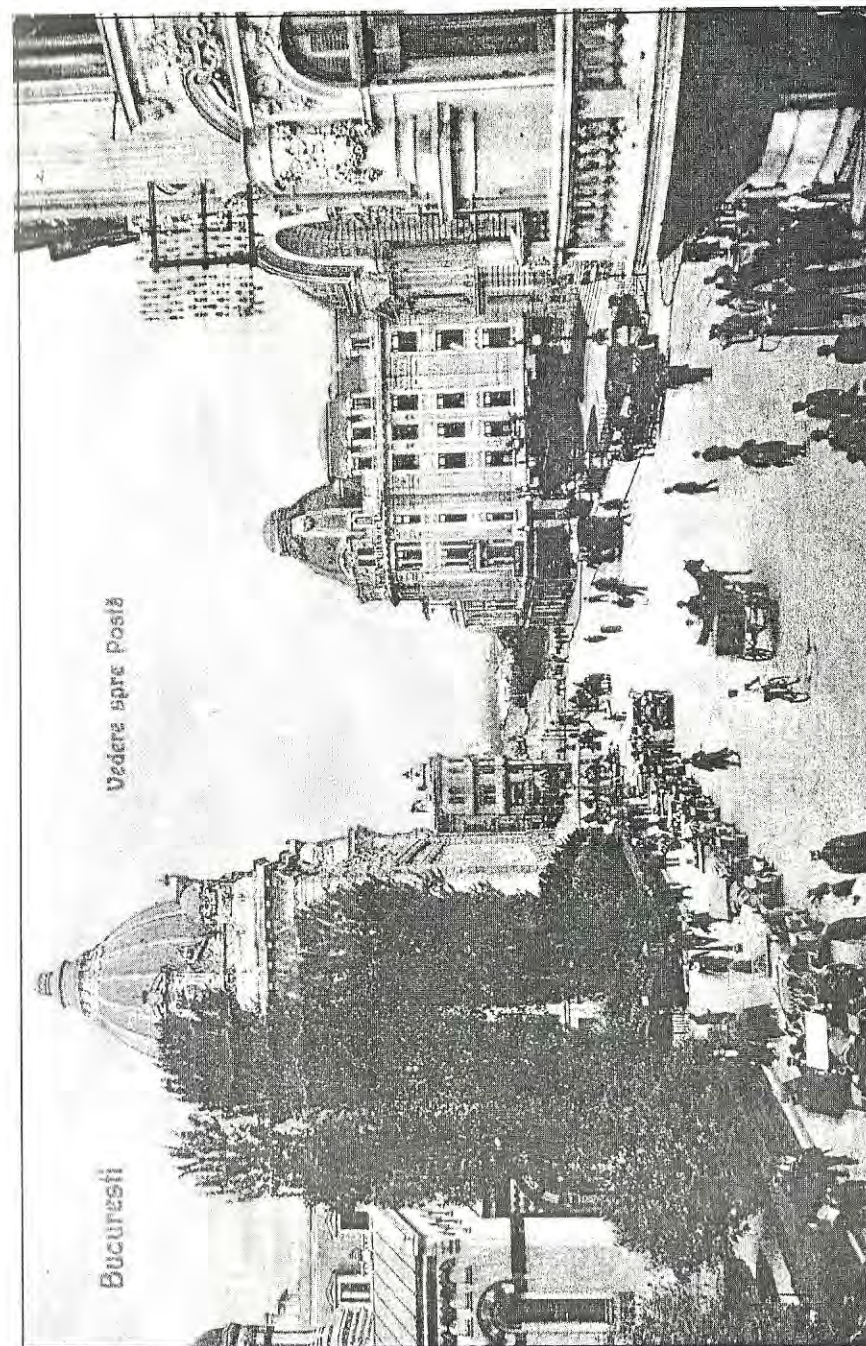
Excursie școlară la mănăstiri.

1914. Profesorul Aurelian Moșoiu

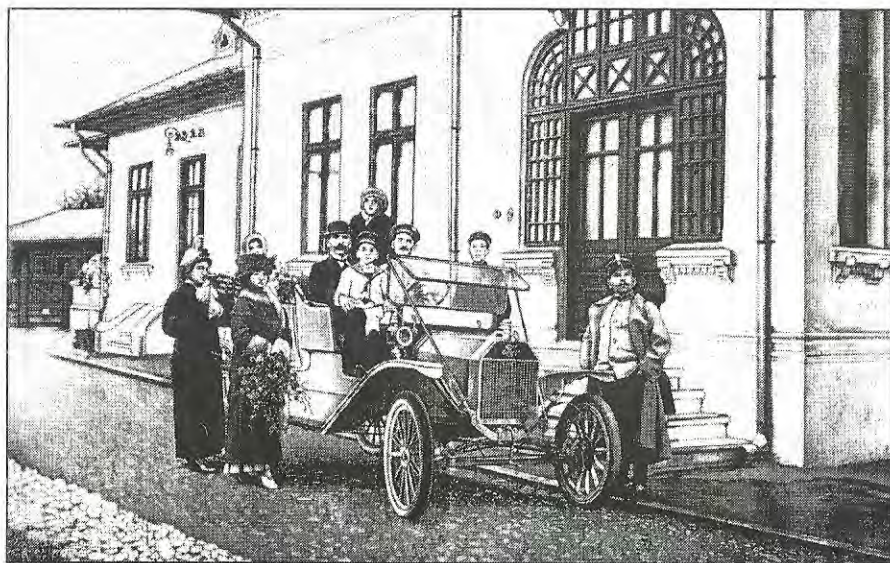

Profesorul Aurelian Moșoiu cu un grup de colegi pe culoarele Liceului „Sf. Petru și Pavel”
- Iunie 1914 -

1916 - Familia profesorului Aurelian Moșoiu gata de plecare în exodul de la Iași

1916 - Familia Aurelian Moșoiu se îmbarca pentru exodul de la Iași

Aurelian Moșoiu alături de soția sa Aurelia și cei doi copii înainte de a pleca în refugiu de la Iași

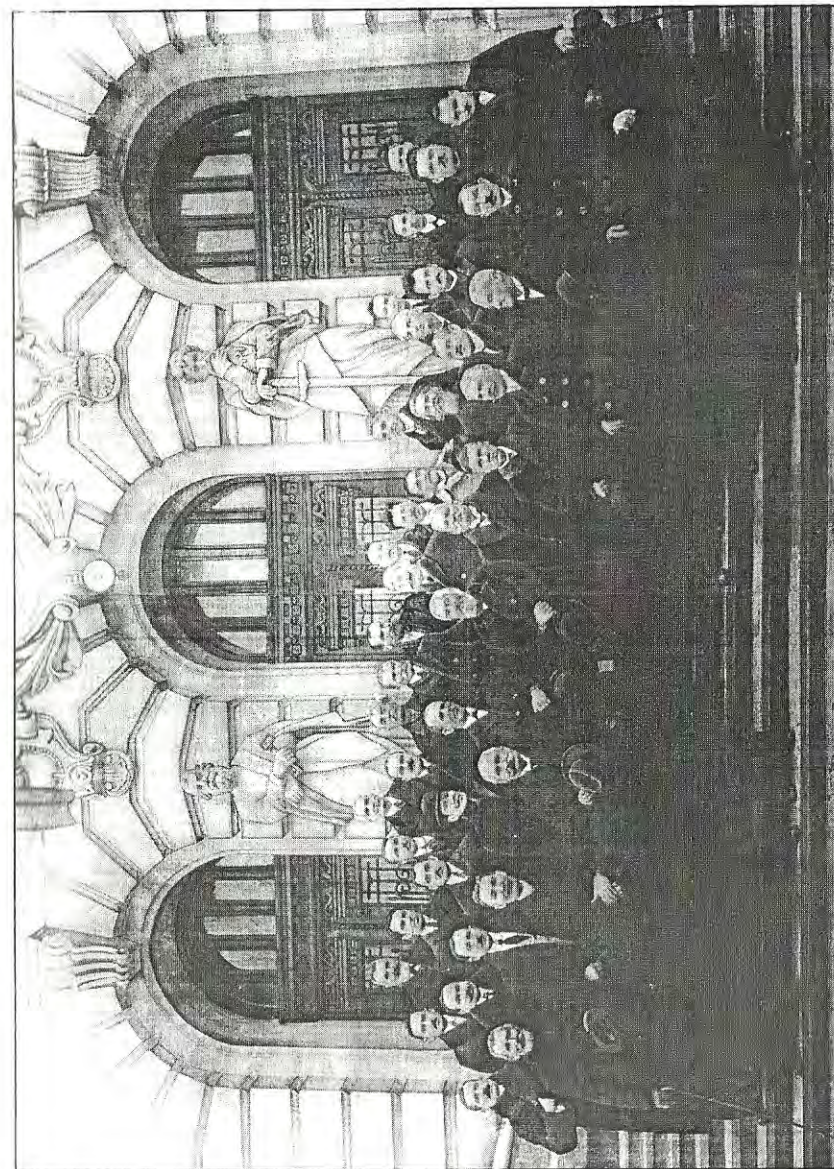
Aurelian Moșoiu în timpul războiului

Profesorul Aurelian Moșoiu la Liceul „Sfinții Petru și Pavel”

O oră de curs

Aurelian Moșoiu în mijlocul colegilor de la Liceul „Sf. Petru și Pavel”

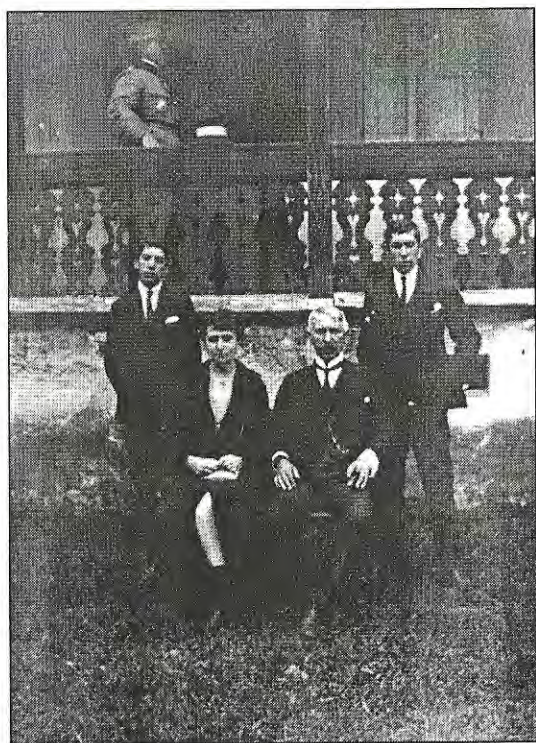
Școala de Arte și Meserii - Ploiești

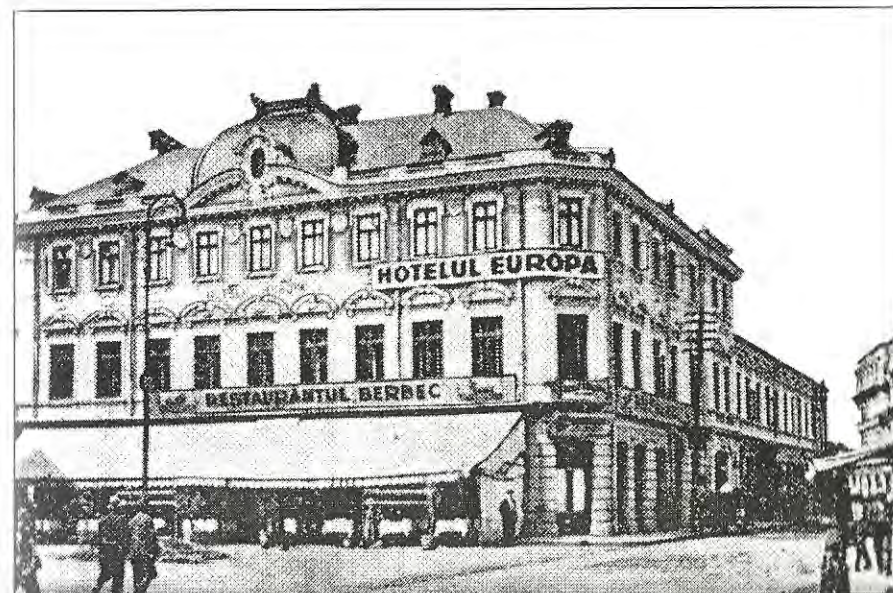
Cu prilejul inaugurării lucrărilor de restaurare a Școlii de Arte și Meserii din Ploiești. 12 Octombrie 1924
(cu X - Dr. C. Angelescu, ministrul Instrucțiunii)

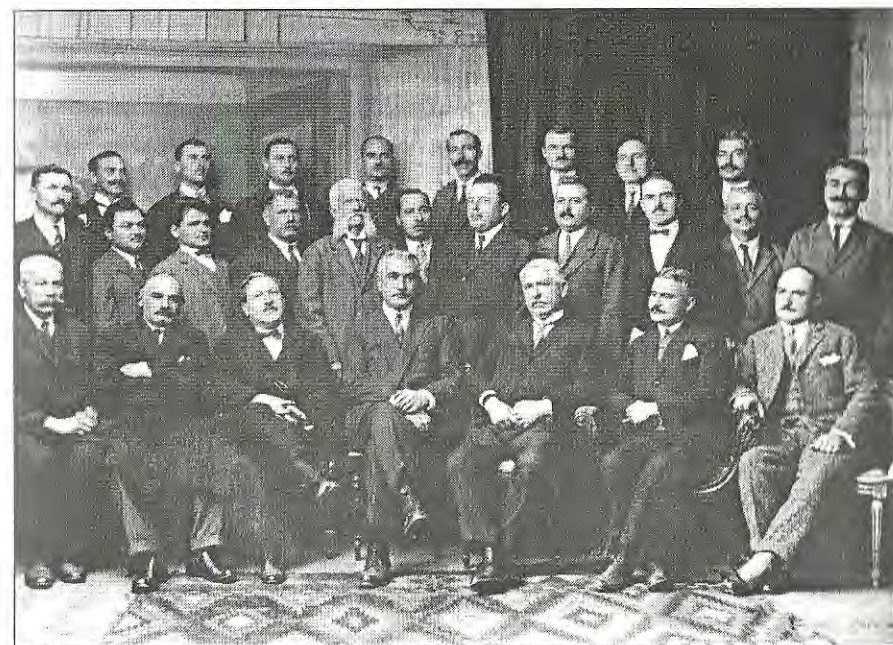
Februarie, 1925. Profesorul Aurelian Moșoiu împreună cu cea de-a doua soție, Eufrosina

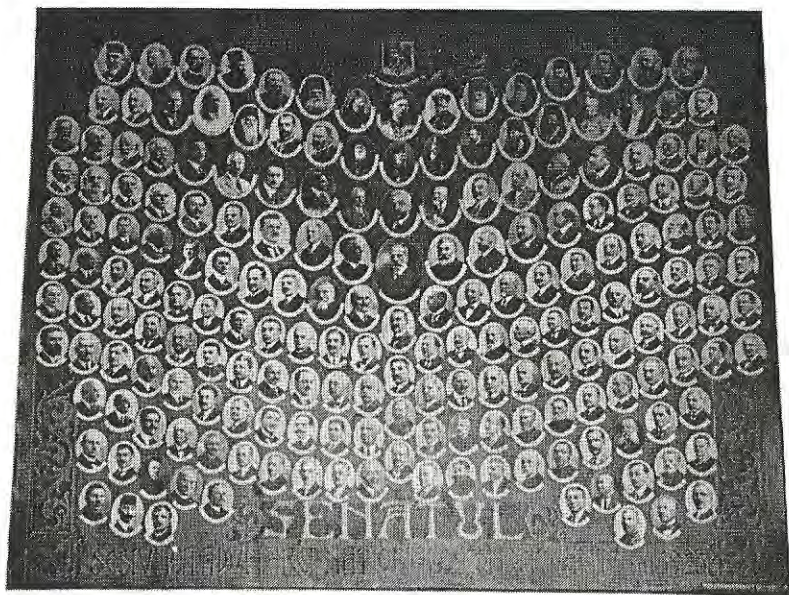
La Tohani, la casa părintească, Aurelian Moșoiu cu soția Eufrosina și cei doi fii: Virgil (dreapta) și Corneliu. În cerdac, Generalul Traian Moșoiu

Ploiești - Hotelul „Europa” - locul numeroaselor întruniri liberale

Comitetul Partidului Național Liberal din suburbia „Sf. Nicolae Vechi” - Ploiești
Profesorul Aurelian Moșoiu în primul rând - al treilea din dreapta

Senatul României - 1923

Medalion - Senatul României - 1923, în centru Aurelian Moșoiu

Piața centrală a Ploieștiului amenajată în 1926

Ploiești - Piața Unirii cu Statuia Libertății, Grădina Nouă și Primăria (perioada imediată)

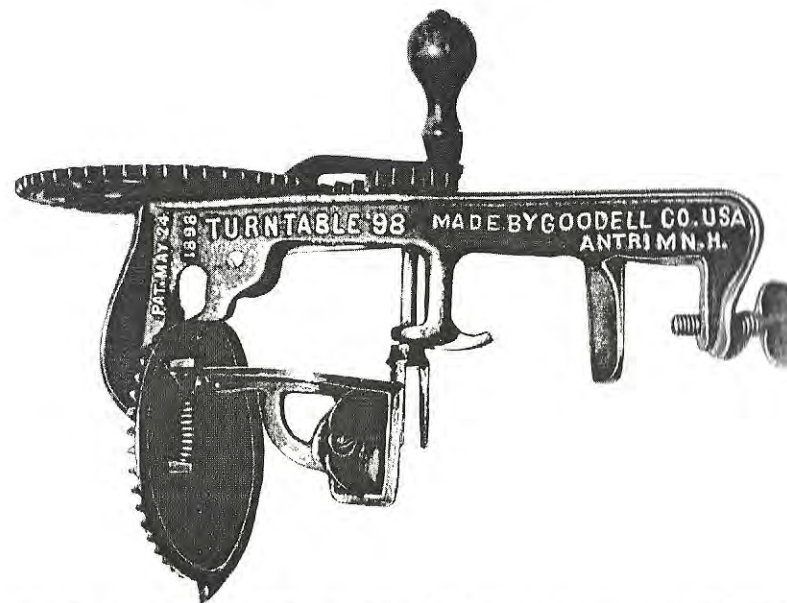

Aurelian Moșoiu, 1928

*La Paris. La Expoziția Internațională, 31 Iulie 1931.
A. Moșoiu*

Un profil al Prof. Aurelian Moșoiu realizat instantaneu la Expoziția Universală de la Paris, 1931

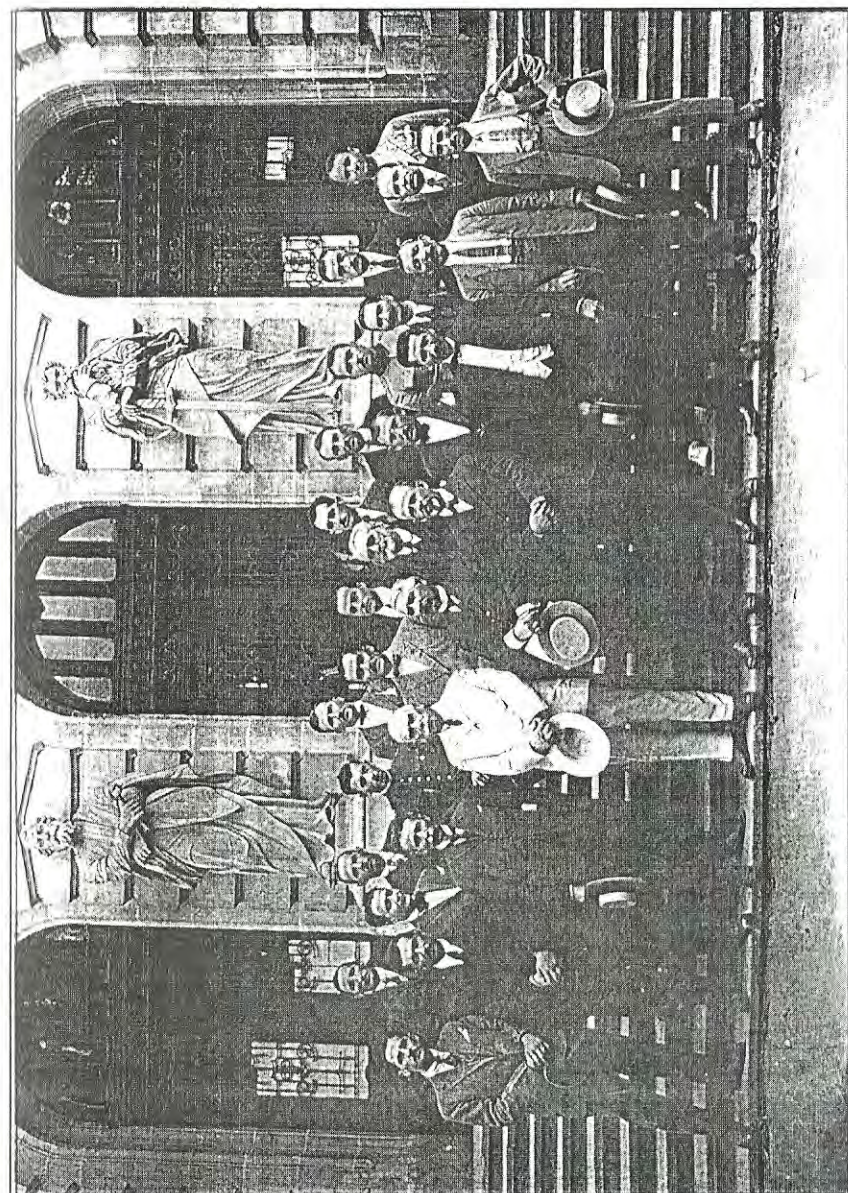
Una din „mașinile” de decojit mere utilizată la Fabrica de fructe uscate „AURORA”, a lui Aurelian Moșoiu

Clasă - 1933
Liceul „Sf. Petru și Pavel”

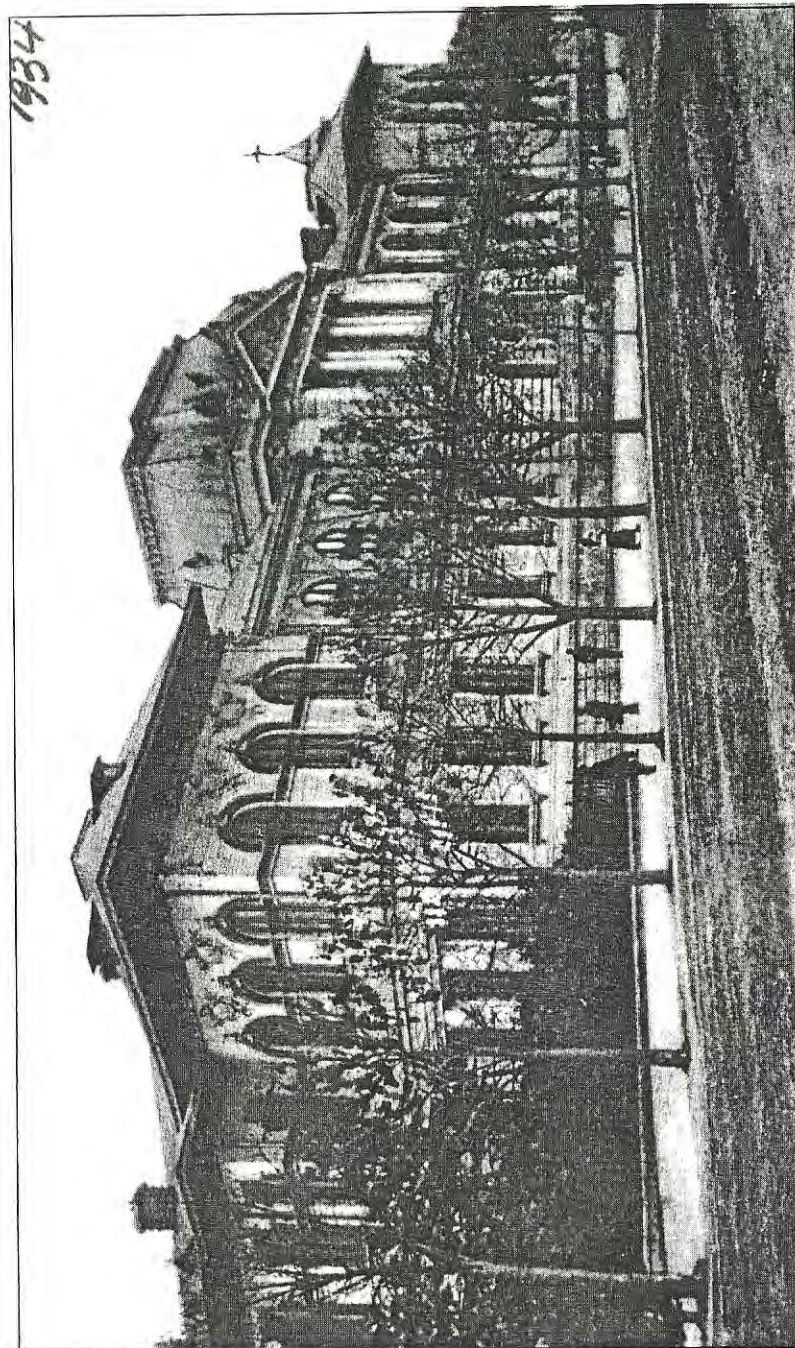
Profesorul Aurelian Moșoiu, diriginte de clasă
Liceul „Sf. Petru și Pavel”

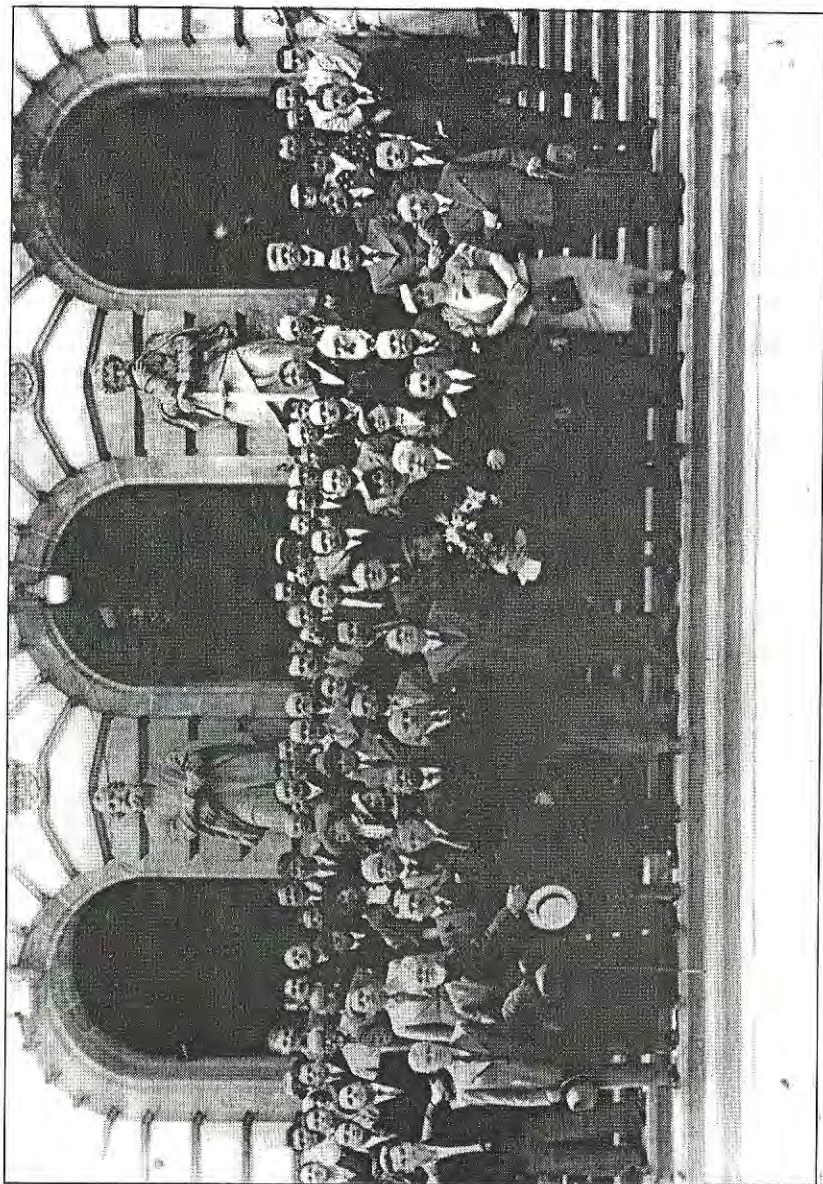
În fața Liceului „Sf. Petru și Pavel”

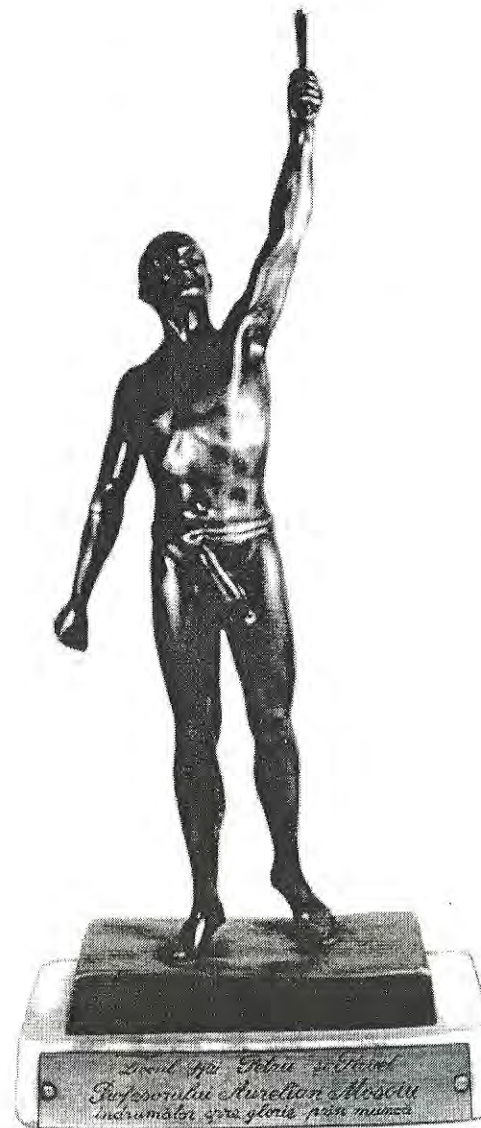
Profesorul Aurelian Moșoiu la catedră (Liceul „Sf. Petru și Pavel”).
Pe perete, tabloul profesorilor și elevilor eroi, morți în războiul de întregire a neamului.

Liceul „Sf. Petru și Pavel” Ploiești - înainte de bombardament

1937. Festivitatea ieșirii la pensie (Liceul „Sf. Petru și Pavel”)

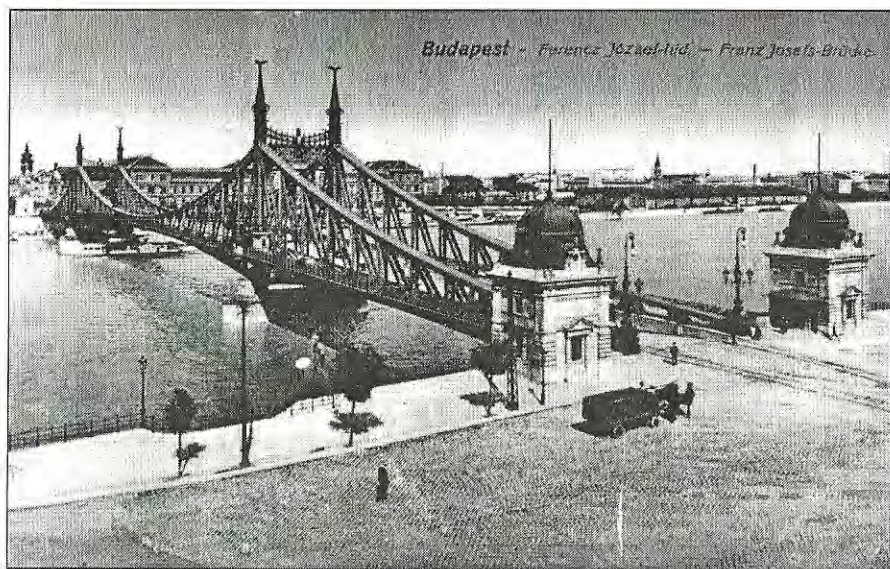
Omagiul colegilor Liceului „Sfinții Petru și Pavel” cu ocazia încheierii activității didactice a profesorului Aurelian Moșoiu

Ochelarii și ceasu profesorului Aurelian Moșoiu

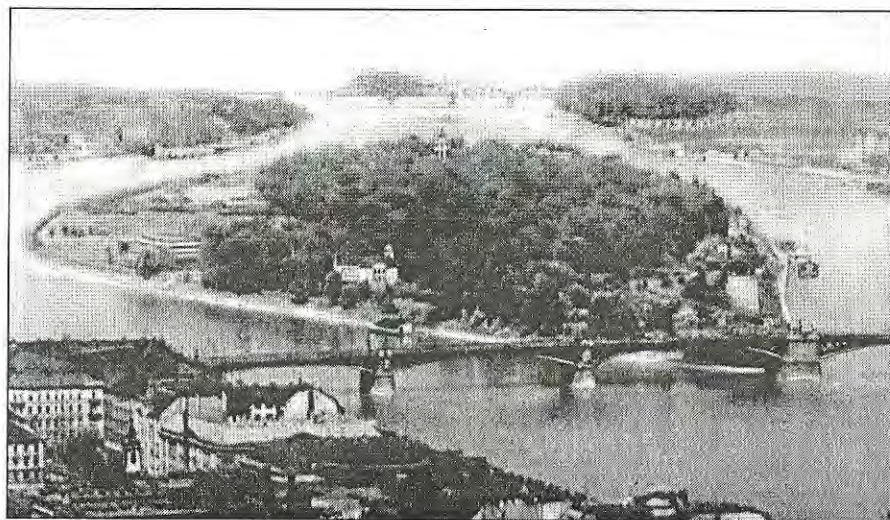
Poza de familie în via de la Pleasa (Prahova)

Budapesta - Podul „Franz Josefs”, admirat de Aurelian Moșoiu

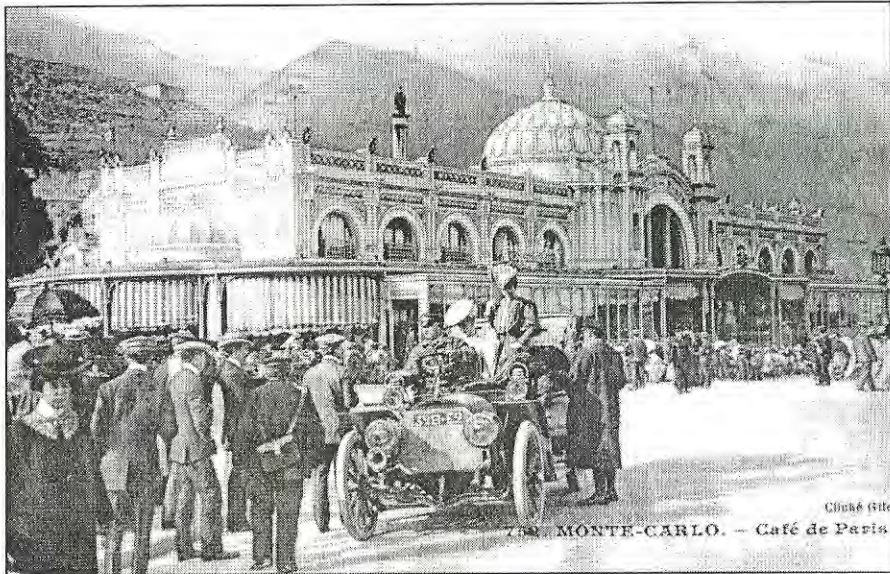
Una din grădinile de vară ale Vienei de odinioară

Budapesta - Insula „Sf. Margareta”

Viena epocii lui Aurelian Moșoiu

Monte Carlo - la început de secol

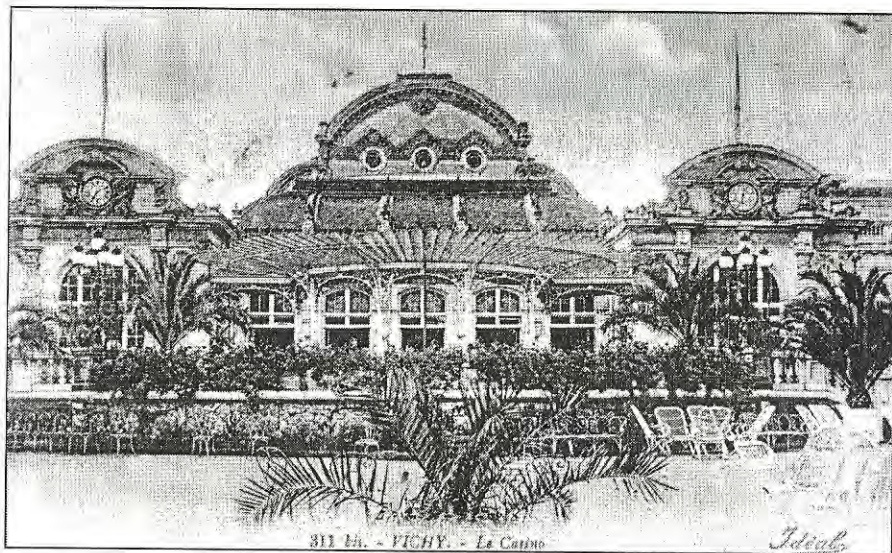
Monte Carlo - renumita stațiune de odinioară

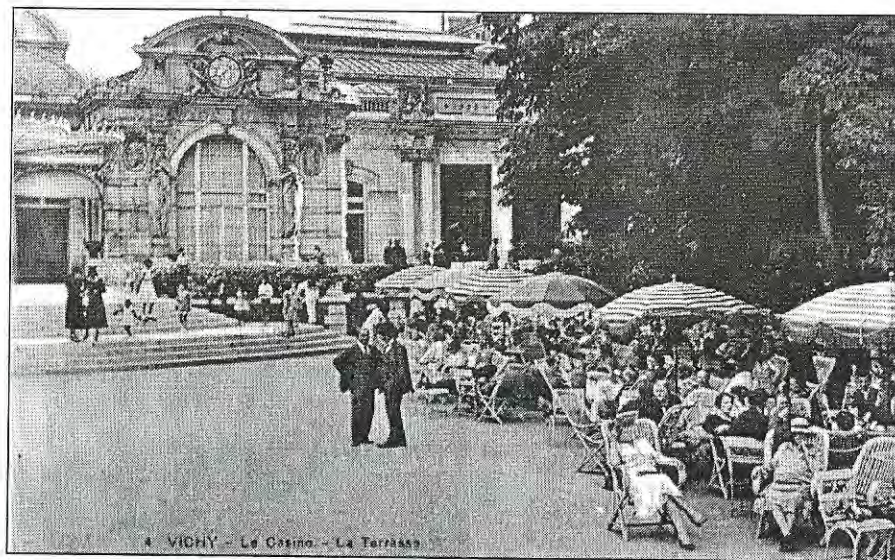
Parisul de altădată

Parisul epocii lui Aurelian Moșoiu

Cazinoul din Vichy admirat de Aurelian Moșoiu

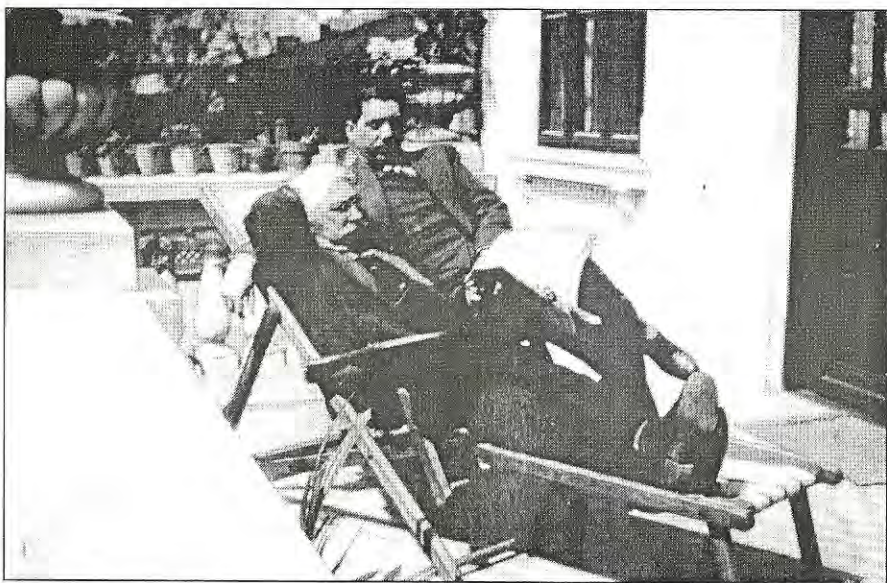
Cazinoul și terasa de la Vichy

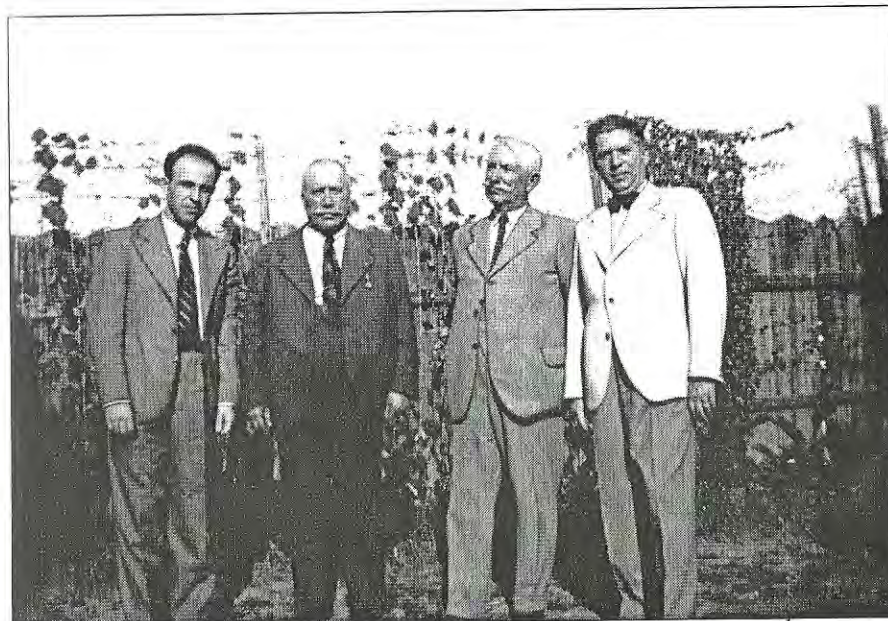
Aurelian Moșoiu împreună cu fiul său Corneliu
pe strada Lipscani din Ploiești

Aurelian Moșoiu și fiul său Cornel Moșoiu pe terasa casei din Ploiești

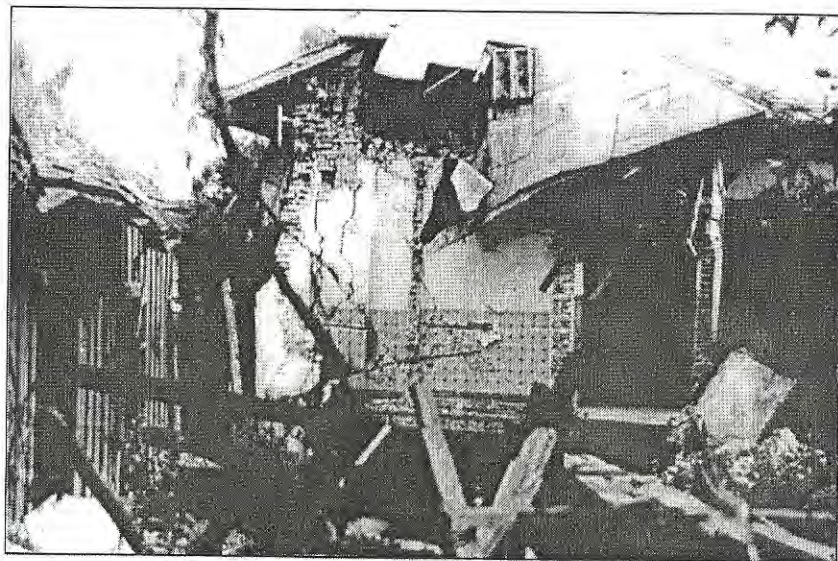
Aurelian Moșoiu într-un moment de relaxare, alături de fiul său Corneliu Moșoiu, pe terasa casei din Ploiești

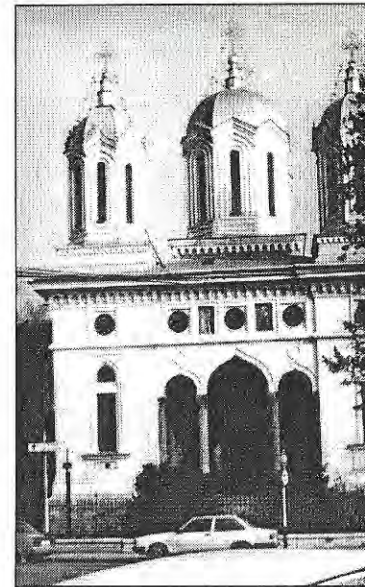
Aurelian Moșoiu alături de membrii apropiați ai familiei în grădina casei din Ploiești

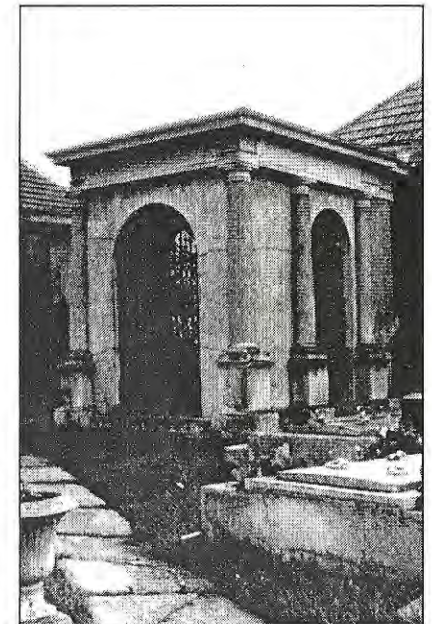
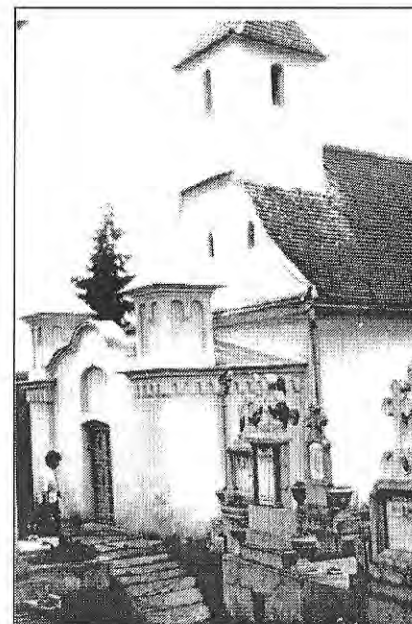
Aurelian Moșoiu, soția și fiul său Av. Corneliu Moșoiu în refugiu la Bușteni, în timpul celui de-al doilea război mondial

Fotografia caselor proprietatea profesorului Aurelian Moșoiu, Ploiesti, str. Cantacuzino, nr. 49, dărâmate prin bombardament la 31 mai 1944 de aviația americană.

Biserica „Sf. Împărați” - Ploiești

Tohanul Nou - Biserica „Intrarea în Biserica Maicii Domnului” care a primit multe danii din partea Fam. Moșoiu și cavoul familiei din curtea bisericii

Monumentul funerar al Fam. Prof. Aurelian Moșoiu, Ploiești

Bibliografie

I. Izvoare

Arhivele Naționale Prahova

Fond „Liceul Sfinții Petru și Pavel” Ploiești, 1902-1937.
Fond Primăria Ploiești, 1914-1939.
Fond Camera de Industrie și Comerț Ploiești, 1900-1946.
Fond Prefectura Prahova, 1928.

Arhivele Militare Române, Pitești

Fond 5417

Arhiva Bisericii „Sfinții Împărați”, Ploiești

(Eparhia Arhiepiscopiei Bucureștilor, Parohia Sfinții Împărați din Ploiești, Cercul VI, județul Prahova, Registrul de procese verbale, 1925-1966).

Arhiva particulară a familiei Cantemir Moșoiu, Ploiești

Fond - Aurelian Moșoiu
Fond - General Traian Moșoiu
Fond - Tiberiu Moșoiu

Dobrescu, Constantin; Rachieru, Mihai, **Viața culturală a Municipiului Ploiești și a județului Prahova (1900-1948). Documente**, Editura „Silex”, București, 1997.

Dobrescu, Constantin; Rachieru, Mihai; Baicu Ion Șt., **Viața politică prahoveană 1919-1938, Documente**, Editura „Scrisul Prahovean”, Cerașu, 2000.

Manoilescu, Mihail, **Dictatul de la Viena (memorii iulie-august 1940)**, Editura Enciclopedică, București, 1991.

Moșoiu, Aurelian, **Însemnătatea societăților de lectură ale școlărilor din liceu. Cuvântare rostită de Aurelian Moșoiu, Profesor, la Ședința festivă de la 7 februarie 1909 a Societății de lectură a clasei a VIII-a mod., în Amfiteatrul Liceului din Ploiești**, Tipografia „Lumina”, Ploiești, 1909.

Moșoiu, Aurelian, **Reforma învățământului secundar, Cuvântare ținută în ședința de seară a Senatului din 3 aprilie 1928**, Imprimeriile Statului, București, 1928.

- * * * **O datorie împlinită, Omagiu D-lui profesor Aurelian Moșoiu cu prilejul ieșirii sale la pensie, 6 VI-1937** (extras), Tipografia „Librăriei Cartea Românească”, Ploiești, 1938.
- * * * **Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia, Culegere de documente**, Selecție I.Șiscanu, V.Văratec, Prefața V.Matei, Chișinău, „Universitas”, 1991.
- Rădulescu, Andrei, **Amintiri**, îngrijitor de ediție, cuvânt înainte și studiu introductiv Irina Rădulescu Vasaloglu, Editura Academiei Române, București, 1995.

„Curentul”, 1932.
 „Curierul Liceului” «Sfinții Petru și Pavel», Ploiești, 1907-1939.
 „Curierul Prahovei”, 1932.
 „Dreptatea”, 1932.
 „Ecoul Prahovei”, 1927.
 „Informatorul”, 1930.
 „Lanternă”, 1919.
 „Libertatea”, 1932.
 „Lumina”, 1929, 1931, 1933.
 „Noul Curier al Liceului”, Revista Liceului Teoretic „Mihai Viteazul” Ploiești, Serie nouă, anul I, nr.1, iunie 1995.
 „Ploieștii”, 1924, 1927, 1929, 1932, 1935.
 „Presa”, 1946.
 „Virtutea”, 1926, 1928.
 „Universul”, 1932.

II Articole, Studii, Volume

- Agrigoroaiei, Ion, **România interbelică**, vol. I, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2001.
- *** Anuarul Liceului „Nicolae Bălcescu”, Craiova, 1976.
- Baicu, Ion, Șt., **Momente din istoria social-democrației române. Epoca contemporană. 1918-2002. Studiu de caz Social-democrația în Valea Prahovei**, Editura „Prahova”, Ploiești, 2002.
- Bitoleanu, Ion, **Din istoria României moderne, 1922-1926**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
- Caecilius, Secundus, Plinius, C., **Panegiricul împăratului Traian**, traducere de Aurelian Moșoiu, Ediția a II-a, Editura „Casei Școalelor”, 1925.
- Caecilius, Secundus, Plinius, C., **Panegiricul împăratului Traian**, traducere de Aurelian Moșoiu, Ediția a III-a îngrijită de Gh. Calcan și

- Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2002.
- Calcan, Gheorghe; Moșoiu, Cantemir, **Aurelian Moșoiu-profil biografic**, în *C. Plinius Caecilius Secundus*, „Panegiricul Împăratului Traian”, Traducere de Aurelian Moșoiu, Ediția a III-a, îngrijită de Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2002, p.14-16.
- Calcan, Gheorghe; Moșoiu, Cantemir, Prefață la **Ediția a III-a**, în *C. Plinius Caecilius Secundus*, „Panegiricul Împăratului Traian”, Traducere de Aurelian Moșoiu, Ediția a III-a, îngrijită de Gheorghe Calcan și Cantemir Moșoiu, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2002, p.11-13.
- Calcan, Gheorghe, **Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” Ploiești. Repere istorice**. Laboratorul de informatică, Liceul „Mihai Viteazul” Ploiești, 1995.
- Calcan, Gheorghe (coordonator), **Aspecte din istoricul „Liceului de pe bulevard”**, Laboratorul de informatică, Liceul „Mihai Viteazul”, Ploiești, 1994.
- Calcan, Gheorghe, Liceul **„Mihai Viteazul” - considerente istorice**, „Noul curier al Liceului”, Revista Liceului Teoretic „Mihai Viteazul”, Ploiești, serie nouă, an I, nr.1, 1995, p.12-17.
- Calcan, Gheorghe; Moșoiu, Cantemir, **Un reprezentant al Generației Marii Uniri. Generalul Traian Moșoiu**, „Anuar” Societatea de Științe Istorice Prahova, Arhivele Naționale Prahova, vol.IX, Ploiești, 1997, p.137-138.
- Calcan, Gheorghe, **Generalul Traian Moșoiu, Memorial de război (august-octombrie 1916). Ediție, studiu, introducere și note Al. Dragomirescu și Marius Pop. Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1987, 152 pagini + fotografii**, „Anuar”, Societatea de Științe Istorice, Filiala Prahova, nr.1, Ploiești, 1989, p.168-170.
- *** **„Casina romană”, Brașov, 1835-1935**, Institutul de Arte Grafice „Astra”, Brașov, 1935.
- Cizec, Eugen, **Istoria literaturii latine**, Editura Universității, București, 1982.
- Dragomirescu, Al.; Moșoiu, Cantemir, **Generalul Traian Moșoiu**, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2000.
- Jercan, Ion, **Contribuții la istoria muzeelor și expozițiilor prahovene (până la 1948)**, Editura „Mectis”, Ploiești, 1997.
- Kirițescu, Constantin, **Istoria războiului pentru întregirea României**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.

Ministerul Culturii, Inspectoratul pentru Cultură Prahova, Inspectoratul Școlar al Județului Prahova, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Ploiești, Societatea Corală „Lira Prahovei”, **Festivalul Coral Județean Ioan Cristu Danielescu**, Secțiunea pentru Tineret și Elevi, Ediția a II-a, Ploiești, 6 iunie, 1998.

Moșoiu, Tiberiu, **Neculai Milescu Spătarul, Călător în China**, Editura „Printeuro”, Ploiești, 2000.

Moșoiu, Traian, **Memorial de război (august-octombrie 1916)**. Cuvânt înainte Vasile Netea, Ediție, studiu introducere și note, Al. Dragomirescu și Marius Pop, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1987.

Moșoiu, Traian, **Ocuparea Budapestei, în legătură cu operațiunile militare din Ardeal 1918-1919**, f.a.

Mușat, Mircea; Ardeleanu, Ion, **România după Marea Unire**, vol. II, partea I și partea a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986 și 1988.

Popescu Puțuri, Ion; Deac, Augustin, **Unirea Transilvaniei cu România, 1 decembrie 1918**, Ediția a II-a, București, 1972.

Popescu, Paul, D., **Municipalitatea ploieșteană, istorie și actualitate**, Primăria Municipiului Ploiești, 2000.

Popescu, Paul, D., **Nicolae Simache-o istorie adevărată**, Ploiești, 1995-1996.

Predescu, Lucian, **Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri**, „Cugetarea”, București, 1996.

Safta, Ion; Jipa, Rotaru; Valter, Tiberiu; Marinescu, Floricel, **Decorații românești de război 1860-1947**, Editura „Universitaria”, București, 1993.

Scurtu, Ioan, **Viața politică din România 1918-1944**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.

Scurtu, Ioan, **Ion I.C.Brătianu**, Editura „Museion”, București, 1992.

Scurtu, Ioan, **Alba-Iulia, 1 Decembrie 1918**, Editura „Sport-Turism”, București, 1988.

Sevastos, M., **Monografia Orașului Ploiești**, Tiparul „Cartea Românească”, București.

Stănescu, Eugen; Stănescu, Iulia; Preda, Gavriil, **Liberalii. O istorie în date, documente și personalități**, 1875-1947, Editura „Mectis”, Ploiești, 1999.

Stănescu, Eugen; Stănescu, Iulia; Preda, Gavriil, **Petrol și bombe la Ploiești**, Editura „Imprimex”, Ploiești, 1994.

Stoian, Emil, **Portrete din Bran**, Editura „Dealul Melcilor”, Brașov, 2002.

Teodorescu, Stoica, **Istoricul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești - 75 de ani de la înființare (1864-1939)**, Tipografia Comerțului, Ploiești, 1940.

Teodorescu, Stoica, **Anuarul Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești pe anul școlar 1935-1936 și câteva date din 1937**, Ploiești, 1937.

Toma, Simion, **Monografia Colegiului Național „Andrei Șaguna”**, Editura „Concordia”, Brașov, 2000.

Tudorică, George, **Liceul nostru „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești. Câteva note, documente și fotografii**, Ploiești, 1982.

INDEX DE NUME

A

Agraru, I. Dem, 56
Agrigoroaiei, Ion, 6, 16, 53, 63,
64, 68, 284
Aman, Theodor, 11
Andone, V., 225
Angelescu, Constantin (dr.), 10,
15, 37, 40, 48, 58, 63,
157, 158, 159, 220, 222
222
Apostolescu, Marilena, 6
Ardeleanu, Ion, 53, 286
Averescu, Al. (gen.), 56, 57

B

Baicu, Șt. Ion, 5, 7, 18, 53, 54,
68, 74, 283, 284
Bassarabescu, I.A., 5, 12, 20,
26, 56, 205, 238
Birescu, Nicolae, 21, 27
Bitoleanu, Ion, 53, 63, 64, 284
Blaga, Iosif (dr.), 10
Boeru, N.N., 44
Bogza, Geo, 7
Braniște, Valeriu, 10
Bratu, 222
Brătianu, Ion I.C., 4, 44, 46, 47,
52, 54, 65, 66, 67, 68,
91, 174, 175, 176, 177
Brătianu, Vintilă, 47, 50, 52
Bureția, I.G., 129

C

Calcan, Gheorghe, 6, 7, 10, 15,
16, 17, 18, 26, 31, 33,
40, 48, 59, 70, 79, 82,
284, 285
Calcan, Grațîela, 6

Canciu, Gh.(George), 5, 37,
188, 228
Caragiale, I.L., 7, 29
Caragiu, Toma, 7
Carol, al II-lea, 74, 203
Câmpeanu, Minea, 24, 28
Cândea, Maria, 174
Ceruleanu, C., 220
Cinta, Petre, 129
Ciurea (dr.), 99
Cizec, Eugen, 285
Chiper, Constantin, col. (r.), 6
Chirculescu, N.D., 45
Chirică (pr.), 27, 56, 205, 220
Codreanu, 225
Constantinescu, Bordeni N., 44,
144
Constantinescu, Paul, 7
Cozma (dr.), 26
Cuza, A.C., 203

D

Damaschin, (monah), 231, 232
Danielescu, Ioan Cristu, 5, 37,
71, 189
Deac, Augustin, 16, 286
Debie, Nicolae, 7
Delavrancea, Barbu, 160
Demetriade, Petre, 129
Dima, N., 225
Dimitrescu, Grigore, 44
Dobescu, Alexe, 129
Dobra, 232
Dobrescu, Constantin, 5, 6, 7,
18, 53, 54, 68, 74, 174,
283
Dragomir, 232

Dragomirescu, Al., 8, 14, 15,
16, 68, 79, 285, 286
Drăgănescu, Mihai, 7
Duca, I.G., 13, 45, 46, 47, 50,
52
Ducque, 149
Dumitrescu, Gh., 225
Dumitrescu, Fl., 225

F
Ferdinand I, 13, 65, 146, 150
175,
Friedman, 225

G
Galița, Mihail, 5, 174, 228
Gheorghiu, Gh., 188
Gherea, C.D., 7
Ghidu, I. George, 5
Giurescu, C-tin., 7
Goga, O., 56, 57
Goldiș, Vasile, 10
Goma, Paul I., 56
Goruneanu, T., 39, 207
Grigore, Th., 5

H
Haret, Spiru, 164
Hezel (dr.) 95

I
Iliescu, Toma, 225
Ionescu, Eugen, 223
Ionescu, Lungu C., 44
Ionescu, Take, 164
Ionică, Eugen, 225
Ionică, Ion, 10, 15, 225
Ionică, Nelu, 225
Iorga, Nicolae, 48, 71, 202, 203
204
Isser, Iosif, 7

J
Jercan, Ion, 81, 82, 285

K
Kirițescu, Constantin, 16, 222,
285

L
Lăzărescu, Nicolae, 5
Lefteriu, G., 173, 174
Lovinescu, Eugen, 5, 20
Lucinescu, 225
Lungu, Ionescu C., 144

M
Maiorescu, Titu, 10
Manoilescu, Mihai, 74
Manolescu, George, 50
Manoilescu, Mihail, 283
Marinescu, Floricel, 17, 286
Matei, V., 74, 284
Mărzescu, G., 45
Mișu, Al., 44
Mille, Constantin, 44
Mitulescu, Ion (col.), 38, 200
Moțoiu, Ștefan, 48, 56
Moșoiu, Alin, 15
Moșoiu, Ana, 8, 9
Moșoiu, Aron, 8, 9
Moșoiu, Aurelia, 107, 111, 133
Moșoiu, Cantemir, 7, 10, 15, 16,
17, 18, 26, 27, 28, 31,
33, 35, 40, 48, 57, 59,
68, 70, 75, 79, 81,
82, 85, 235, 285
Moșoiu, Corneliu, 11, 48, 50,
72, 73, 98, 103, 233,
234
Moșoiu, Eufrosina, 12, 21, 27

Moșoiu, Ioan, 9, 10, 15, 115,
223
Moșoiu, Marcel, 10, 15
Moșoiu, Maria, 9, 132, 230, 234
Moșoiu, Moise, 8, 9
Moșoiu, Paulina, 9, 10
Moșoiu, Tiberiu, 7, 9, 10, 15,
283, 286
Moșoiu, Traian (gen.), 7, 9, 10
12, 13, 14, 15, 43, 48,
52, 53, 68, 79, 90, 133
206, 230, 283, 286
Moșoiu, Virgiliu, 11, 108, 233,
234, 235
Motcoiu, Radu, 8
Mușat, Mircea, 53, 286
Munteanu, Râmnic D., 5, 12,
20, 37, 38, 48, 71, 128,
173, 174, 188, 202

N
Negulescu, P.P., 7, 56, 57
Netea, Vasile, 286
Nicolae, Denis, 6
Nicolae, Dem I., 44, 45, 46,
47, 48, 49, 50, 52, 71,
144
Nicolau, Ștefan, 7
Nicolescu, Ioan Dacian, 5, 26
Niculescu, Gr., 205
Nottara, Constantin, 7

O
Obrocea, I.G., 56, 174
Oprescu, Al., 174
Opriș, Mihai, V., 39, 211
Orășanu, Gr., 220

P
Pamfil, Georgian, 37, 191, 220,
Panaitescu, Heraclie, 27

Parhon, C.I., 7
Pandrea, 225
Păsărin, Mireille, 92, 239
Pătrașcu, Vasile, 225
Pătru (pisar), 232
Petrescu, I., 9
Petrovici, 159
Plinius, Caecilius Secundus, C.,
7, 16, 17, 26, 40, 41,
284
Pop, Marius, 8, 14, 79, 286
Popa, 225
Popescu, Aurel (pr.), 72
Popescu, Paul, D., 7, 16, 17, 26,
27, 28, 35, 40, 53, 81,
286
Popescu, Gruia C., 38, 188, 197
200,
Popescu, Pană, 5, 205
Popescu, Puțuri Ion, 16, 286
Popescu, Stelian, 224
Postelnicescu, Maria, 220
Preda, Gavriil, 75, 85, 286
Predescu, I. N., 44
Predescu, Lucian, 15, 16, 286
Provian, Nicolae, 72

Q
Quintus, Ionescu I., 44, 45, 46,
50, 52, 144
Quintus, Ionescu M., 73

R
Rachieru, Mihai, 5. 6. 7. 18, 53,
68, 74, 174, 283
Raica, T., 205
Raneti, George, 7
Rădulescu, Andrei, 7, 284
Rădulescu, Aurelia, 11
Rădulescu, Mircea, C., 16, 90,
140

Rădulescu, Nicolae, 11
 Rășcanu (lt.col.), 136
 Râpeanu, M. Constantin, 5
 Râpeanu, Valeriu, 7
 Rigu, C., 21, 44, 56, 144
 Rotaru, Jipa, 17, 286

S

Safta, Ion, 17, 286
 Sava, Vali, 232
 Scurtu, Ioan, 16, 53, 64, 68, 286
 Sevastos, M., 54, 57, 71, 73, 74, 75, 286
 Simache, Nicolae, 5, 6
 Simion, Eugen, 7
 Slăvcescu, Eufrosina, M., 17, 92, 233
 Slăvcescu, Toma, 21, 27, 229
 Snagoveanu, Iosafat, 9
 Socolescu, Toma, 7, 48, 56
 Stănescu, Eugen, 75, 85, 286
 Stănescu, Iulia, 75, 85, 286
 Stănescu, Nichita, 7
 Stoian, Emil, 14, 15, 16, 286
 Sturza, Marin, (dr.), 99
 Șișcanu, I., 74
 Stanimir, 225
 Stoicescu, Nicolae, 231
 Șișcanu, 284
 Ștefan, Gheorghe, 22
 Ștefănescu, Alexandru, 129
 Șuluf, A., 205

T

Tacit, Virgil, 24, 149
 Tătărescu, Gh., 14, 22, 56, 237
 Teodorescu, Dem, 160
 Teodorescu, E., 174
 Teodorescu, I., 228
 Teodorescu, Stoica, 4, 5, 7, 16, 17, 20, 22, 23, 26, 27,

34, 35, 36, 37, 38, 40,
 41, 53, 64, 74, 81, 187
 188, 193, 220, 225, 287

Teohari, 105
 Teutu, Teodor (gen.), 69
 Tiberiu, Valter, 286
 Tocilescu, Gr., 7
 Toma, Simion, 16, 287
 Tomescu, Toma, G., 225
 Tomescu, Petre, Șt., 33, 35
 Treboniu, Laurian August, 9
 Tudorică, George, 16, 287

V

Vasilescu, C.N., 225
 Vasiliu, C., 220
 Vasiliu, N., 26
 Varnali, Gh., 188, 220
 Văitoianu, Artur (gen.), 17, 143
 Vătatic, V., 74, 284
 Vântul (dr.), 24, 149
 Velțu, Tiberiu, 17
 Vișoianu, C-tin., 7
 Vladimirescu, Tudor, 9

Z

Zagoriț, Gh., 5
 Zamfirescu, Gogu, 45
 Zoita, 232
 Zotta, Vasile, 11, 134, 135

Cuprins

Introducere	3
Capitolul I Schiță biografică	8
Capitolul II Aurelian Moșoiu - omul școlii	
1. Repere didactice	19
2. Aurelian Moșoiu despre însemnătatea societăților de lectură ale elevilor din liceu	29
3. Festivitatea de sărbătorire a profesorului Aurelian Moșoiu cu ocazia pensionării sale	37
Capitolul III Aurelian Moșoiu - omul politic	
1. Aspecte ale activității politice a lui Aurelian Moșoiu	42
2. Aurelian Moșoiu, consilier și ajutor de primar	55
3. Aurelian Moșoiu, despre reforma învățământului secundar	58
4. Ion I. C. Brătianu în viziunea lui Aurelian Moșoiu ..	65
Capitolul IV Aurelian Moșoiu - omul cetății	
1. Aurelian Moșoiu, consilier parohial	69
2. Aurelian Moșoiu, Jurnal 1916-1918	76
3. Aspecte ale activității economice a lui Aurelian Moșoiu	80
4. Testamentul profesorului Aurelian Moșoiu	83
Încheiere	86
Anexe documentare	90
Ilustrații	241
Bibliografie	283
Index de nume	289

Imaginile de pe coperta I reprezintă (de sus în jos):

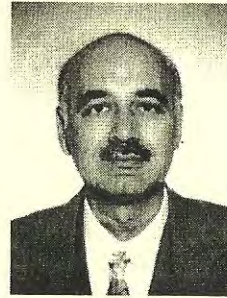
Liceul „Sfinții Petru și Pavel” Ploiești

Vechea Primărie a Ploieștiului

Clădirea Parlamentului României

Tiparul executat la
PRINTEURO S.R.L. Ploiești
str. Al. Vlahuță, 12;
tel.: 0722 426.067; 0722 730.710

Gheorghe Calcan este născut la 16 aprilie 1956, în comuna Săgeata, județul Buzău. A urmat cursurile școlii generale în localitatea natală și apoi pe cele ale Liceului Teoretic „B.P.Hașdeu” din Buzău, pe care le-a absolvit în anul 1975.

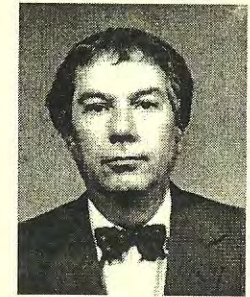
În 1980 și-a încheiat studiile Facultății de Istorie-Filozofie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași. A devenit profesor de istorie la Liceul Industrial nr.6 din Ploiești și din 1990 la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Ploiești. A deținut funcția de Director al acestui Colegiu (2001-2002). Din 1 Decembrie 2002 a devenit Conferențiar la Universitatea „Petrol și Gaze”, din Ploiești.

În 1995 a obținut, la Universitatea din Iași, titlul științific de doctor în istorie cu o teză despre industria petrolieră.

A publicat: **Industria petrolieră din România în perioada interbelică; Conferința de Pace de la Paris, 1919-1920. Studii și Documente**, în (colaborare cu I.Agrigoroaiei), patru cărți de teste de istorie (coautor) și peste 80 de studii și articole în reviste de specialitate și cultură.

A făcut parte din Comisia Națională Consultativă de Istorie. Membru al Comitetului de Redacție al „Anuar”-ului Societății de Științe Istorice și Arhivelor Naționale Prahova (vol.I-IX 1989-1997), vicepreședinte al Fundației Oamenilor de Știință Prahova, vicepreședinte al Asociației „Cultul Eroilor” Filiala Prahova, Chevalier des Palmes Academiques etc.

A participat la cursurile Universității de Vară de la Lou Riouclar (Franța), proiectul „Socrates” (Finlanda, Anglia), a efectuat călătorii documentare în zonele românilor din Bulgaria și Macedonia.

Cantemir Moșoiu, născut la 7 decembrie 1941 la Ploiești, a făcut studii primare și medii în localitatea natală (Liceul „Al. I. Cuza”). În anul 1973 a absolvit Facultatea de Arte Plastice „N.Grigorescu” - secția sculptură, din București. A devenit profesor de desen, predând la Mizil, 13 ani, apoi a devenit titularul catedrei de Sculptură - Artă Decorativă la Clubul Elevilor din Slănic-Prahova, cinci ani și din nou profesor de desen, din 1990, la Colegiul Național „Mihai Viteazul” Ploiești.

A organizat numeroase expoziții, popularizate de mass media locală, atât în Ploiești, cât și în alte localități. Cele ale elevilor din Colegiul Național „Mihai Viteazul” și Liceul „Al.I.Cuza” au devenit deja o tradiție în peisajul cultural artistic al Ploieștilui. A coordonat lucrări care au obținut importante premii județene, naționale (Timișoara - „România pământ străbun” -1989) și internaționale (Kanagawa-Japonia, Troyes-Franța).

A efectuat călătorii documentare în Ungaria, Cehoslovacia, Germania, Polonia, Rusia.

A înființat un original Cabinet de desen la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Ploiești și tot aici a început editarea singurei reviste școlare de profil din județ, „Bucuria colorilor”.

Din 1983 este membru al „Național Geographic Society”

În ultima perioadă s-a preocupat de studierea activității unor ascendenți ai familiei. A reeditat lucrările lui Tiberiu Moșoiu, **Nicolae Milescu Spătarul - călător în China** și **Aurelian Moșoiu, Panegricul împăratului Traian...** Este coautorul lucrării **Generalul Traian Moșoiu** (Premiul „Oștirea Militară” a Revistei de Istorie Militară -2000).

GHEORGHE CALCAN

CANTEMIR MOȘOIU

PROFESORUL ȘI SENATORUL AURELIAN MOȘOIU

o personalitate a lumii prahovene